

TECVİT
ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

TECVİT

1. Ra harfi (ر) üstün veya ötreli olursa kalın okunur. (رَبِّيَّا - رَبِّيَّا) gibi.
 Ra harfi sakın, kendinden önceki harf üstün veya ötreli olursa kalın okunur. (مَرْيَمُ - فَاطِمَةُ) gibi.
 Ra harfi ve önceki harf sakın, daha önceki harf üstün veya ötreli olursa kalın okunur. (بِالْصَّبِيِّينَ - الصُّدُورِ) gibi.
 Ra harfi cezimli, önceki harf Vasıl Hemzesi (geçişte okunmayan elif) olursa Ra harfi kalın okunur. (Bu durumda Vasıl Hemzesinin harekesi dikkate alınmaz. Hareke esre de olsa yine de kalın okunur. Zira Ra harfinden önce geçiş esnasında düşen elif gelmiştir.) (الرَّجِي - أُمُّ الرُّتَابِوَا) gibi.
 Ra harfi cezimli, önceki harf esreli fakat Ra 'dan sonra kalın bir harf olursa. (مِرْصَانًا - فَرْقَةُ) gibi.

CEVAP: E

2. Ra harfi (ر) esreli olursa ince okunur. (فَرِحَ - فَانْكُرَانِم) gibi.
 Ra harfi sakın, kendinden önceki harf esreli olursa ince okunur. (فَرِحَ - فَانْكُرَانِم) gibi.
 Ra harfi ve önceki harf sakın, daha önceki harf esreli olursa ince okunur. (أَخْصِرْتُمْ - وَاسْتَعْفَوْهُ) gibi.
 Ra harfi sakın, kendinden önceki harf cezimli "Yâ" olursa ince okunur. (خَيْرٌ - عَيْرٌ) gibi.
 1. Madde ise; Ra harfi cezimli, önceki harf Vasıl Hemzesi (geçişte okunmayan elif) olursa Ra harfi kalın okunur. (Bu durumda Vasıl Hemzesinin harekesi dikkate alınmaz. Hareke esre de olsa yine de kalın okunur. Zira Ra harfinden önce geçiş esnasında düşen elif gelmiştir.) (الرَّجِي - أُمُّ الرُّتَابِوَا) gibi.

CEVAP: C

3. 4. Madde ise; Ra harfi cezimli, önceki harf Vasıl Hemzesi (geçişte okunmayan elif) olursa Ra harfi kalın okunur. (Bu durumda Vasıl Hemzesinin harekesi dikkate alınmaz. Hareke esre de olsa yine de kalın okunur. Zira Ra harfinden önce geçiş esnasında düşen elif gelmiştir.) (الرَّجِي - أُمُّ الرُّتَابِوَا) gibi.

CEVAP: B

4. c) Ra harfi sakın, kendinden önceki harf cezimli "Yâ" olursa ondan önceki harfin harekesi de üstün olursa, ra harfi ince okunur.

CEVAP: C

TECVİT

1. Mahreçleri bir, sıfatları başka olan iki harften birincisi sakin, ikincisi harekeli olarak yan yan gelirse,

Birinci harfin ikinci harfe idğam edilmesine İdğam-ı Mütacaniseyn denir. Asım kıraatinin Hafs rivayetinde, bu harfler üç'e ayrılır :

ط د ت
ث ذ ظ
م ب

Cevap: A

2. Mahreçleri veya sıfatları birbirine yakın iki harf, aynı veya iki ayrı kelimedede, ilki sakin, ikincisi harekeli olarak yan yana gelirse idgam edilir. Buna İdgam Mütakaribeyn denir. Asım kıraatında, mutekarib harfler iki grupta toplanır :

1. ل ر
2. ق ك

Cevap: B

3. İdğam-ı misleyn, arka arkaya gelen aynı iki harfin idğamı demektir.

Mahreç ve sıfatları aynı olan ve arka arkaya gelen iki harften birincisi sakin, ikincisi harekeli olursa birinci harf ikinci harfe idğam edilerek okunur. Yani ikisi, şeddeli tek bir harf gibi okunur. Buna idğam-ı misleyn denir.

رَبِحَتْ تَجَارِئُهُمْ = < رَبِحَتْ تَجَارِئُهُمْ

Cevap: E

4. envin veya sakin nundan sonra "lam" veya "ra" harflerinden birinin gelmesi halinde tenvinlerin ve sakin nun'un -n sesi okunmayıp lam ve ra harfleri şeddeli olarak okunur. Buna "idğam bi lâ ğunne" denir.

حَيْرَانَكُمْ = < حَيْرَانَكُمْ

Cevap: C

5. Tenvin veya sakin nundan sonra و ي م ن harflerinden biri gelmesi halinde tenvinlerin ve sakin nun'un -n sesi okunmayıp و ي م ن harfleri ve bir miktar tutularak okunur. Buna "idğam meal ğunne" denir.

ظَلَمَاتٌ وَرَغَا = < ظَلَمَاتٌ وَرَغَا

Cevap: D

TECVİT

1. Basra valisi Ziyad b. Sümeyye'nin isteği üzerine Ebu'l Esved ed-Düeli'yi çağırarak ondan bir sistem geliştirmesini istemiştir. Başlangıçta bu teklifi kabul etmeyen ed-Düeli, bir şahsın ayette yer alan "ve rasuluhu" kelimesini "ve rasulihî" şeklinde okuduğuna şahit olunca, hemen krardan vazgeçerek Ziyad'ın yanına gitmiş ve teklifini kabul ettiğini ona bildirmiştir. Çünkü "Allah ve Rasulü müşriklerden beridir." anlamını ifade eden ayet, söz konusu şahsın yapmış olduğu irab hatası sonucunda, "Allah, müşriklerden ve Rasulünden beridir." şeklinde bir anlam kazanmış ve bu da ed-Düeli'yi aşırı derecede rahatsız etmişti. Bunun üzerine Ziyad, ed-Düeli'nin iseği doğrultusunda kendisine 30 tane katip göndermiş, ancak o bunlardan birini seçerek söz konusu faaliyetine başlamıştır.

CEVAP: C

2. Harekeleme işi belki irab noktasında yapılabilecek muhtemel hataların önüne geçebilmişti ancak Arap olmayan unsurlar için "be, te, se, cim, ha, kaf" gibi şekil itibarıyla birbirine benzeyen harfleri ayırt ederek sağlıklı bir şekilde okumada yine de zorluklar vardı. Bundan dolayı söz konusu harfler eğer birtakım alametlerle birbirinden ayırt edilmiş olmazsa hatalı okumaların devam edeceği muhtemeldi. Bu konuda Irak Valisi Haccac bin Yusuf, Kur'an'a hareke konulmuş olmasına rağmen hala hatalı okumaların bulunduğunu görmüş ve harekete geçmişti. Devrim büyük alimi Nasr bin Asım bazı rivayetlere göre Yahya bin Yamer'den bu iş için önem almasını istemişti. Bunun üzerine Nasr ya da Yamer, Kur'an'ın kıraatine yönelik ikinci önemli bir işi gerçekleştirerek, biraz önce belirtmiş olduğumuz harfleri birbirinden ayıran noktaları koymuştu. Buna "i'cam" denilmektedir.

CEVAP: B

3. Hareke yerine konan noktalarla harfleri birbirinden ayırma fonksiyonu taşıyan noktaların karışmaması için de tedbir almak gerekiyordu. Bu husustaki muhtemel karışıklığın önüne geçmek amacıyla ilk etapta farklı renk mürekkep kullanılmaya başlanmış yani harfleri birbirinden ayırmak için konulan noktalar, metinde kullanılan siyah renk mürekkeple yazılmış, hareke yerine konan noktalar ise başka bir renk mürekkep kullanılmıştır. Böylece Kur'an yaklaşık bir asra yakın bir süre konulan bu işaretlerle okunmuş. Ancak daha sonra büyük lügat alimi Halil bin Ahmet bugün bildiğimiz sistemi geliştirerek Kur'an'ın harekelenmesi ve noktalanması işine son şeklini vermiştir.

CEVAP: A

4. Hicri 6. asra geldiğimizde Muhammed b. Tayfur es-Secavendi tarafından Kur'an'a durak işaretleri konulmuştur.

CEVAP: D

TECVİT

1. Medd-i Munfasıl: "Harf-i med"den sonra ayrı kelimedede "sebeb-i med"den "hemze" bulunursa, Medd-i Munfasıl olur. Ayette ele alınmayan kural meddi munfasıldır.

جَاءَكُمْ

Örneğinde meddi muttasıl vardır.

رَسُولٌ مِنْ

بُرَادَا İSE İZHAR VE İHFA YER ALMAKTADIR.

CEVAP: A

2. "Harf-i med"den sonra aynı kelimedede,"sebeb-i med"den "hemze" bitişik olarak gelirse, Medd-i Muttasıl olur. جاءَ kelimesi de buna örnektir.

CEVAP: C

3. إِنَّا أَغْطَيْنَا kel,mes,nde meddi munfasıl yer almaktadırç tanımları iyi bilmek gerekiyor. Tanımdan da sorular gelmektedir.

CEVAP: D

4. وصناعات Kelimeyi musakkale

الآن kelimeyi muhaffefe

طسم harfi musakkale

حم harfi muhaffefe

CEVAP: A

5. Medd-i Arız: (Meddi arızın dört elif miktarı çekilmesi caizdir.)

Tanımı: Harfi medden sonra sebebi medden SÜKUN'u arız gelirse meddi arız olur. Meddi arız genellikle ayet sonlarında, duraklarda ya da bir şekilde durduğumuz yerlerde ortaya çıkar.

CEVAP: B

6. Medd-i Lin : Lin harfinden sonra sebebi medden SÜKUN gelirse Meddi Lin olur.

Bunlar iki tane olup VAV ve YA Harfleridir. Bu iki harften biri bir kelimedede sakin (Yani CEZZİMLİ) olarak bulunur ve kendilerinden önceki harfin harekesi de ÜSTÜN olarak gelirse Meddi Lin olmuş olur.

CEVAP: A

7. Şeddeli yerlerde misleyn yer almaktadır. مِنْ خَوْفٍ burada ise izhar ve lin yer almaktadır. اطعمهم burada ise ti harfinde kalkale yer almaktadır.

CEVAP: E

8. Soruda verilen tanım meddi muttasıldır. Ösym tecvit kaidelerinin tanımlarını da soru olarak getirmektedir.

Cevap: C

9. Soruda verilen tanım meddi munfasıldır. Ösym tecvit kaidelerinin tanımlarını da soru olarak getirmektedir.

Cevap: D

10. Med harfiyle med sebebi olan ârizî (duruşta telaffuzda var olan, geçişte düşen) sükûnun aynı kelimedede yan yana bulunmasıyla meydana gelen med çeşidi Meddi Arızdır.

Cevap: B

TECVİT

1. Soruda ele alınan üç seçenekte verilen eşleştirmeler doğrudur.

CEVAP: D

2. İdğam-ı misleyn, arka arkaya gelen aynı iki harfin idğamı demektir.

Mahreç ve sıfatları aynı olan ve arka arkaya gelen iki harften birincisi sakin, ikincisi harekeli olursa birinci harf ikinci harfe idğam edilerek okunur. Yani ikisi, şeddeli tek bir harf gibi okunur. Buna idğam-ı misleyn denir.

رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ = رِبْحًا تِجَارَتُهُمْ

CEVAP: C

3. Mahreçleri bir, sıfatları başka olan iki harften birincisi sakin, ikincisi harekeli olarak yan yan gelirse,

Birinci harfin ikinci harfe idğam edilmesine İdğam-ı Mütecaniseyn denir. Asım kıraatinin Hafs rivayetinde, bu harfler üç'e ayrılır :

ط د ت

ث ذ ظ

م ب

CEVAP: A

4. Mahreçleri veya sıfatları birbirine yakın iki harf, aynı veya iki ayrı kelimedede, ilki sakin, ikincisi harekeli olarak yan yana gelirse idgam edilir. Buna İdğam Mütekaribeyn denir. Asım kıraatında, mutekarib harfler iki grupta toplanır :

1. ل ر

2. ق ك

Cevap: B

TECVİT

1. م Mim: Vakf-ı lâzım işaretidir. Durmak gerekir. Durulmadığında anlam bozulabilir.
CEVAP: E
2. ج Cim: Vakfı Caiz. Durulabilir veya geçilebilir. Durmak daha uygundur.
CEVAP: D
3. ز Ze: Vakfı Mücevvez. Durulabilir veya geçilebilir. Geçmek daha uygundur.
CEVAP: B
4. ص Sad: Vakfı Murahhas. Nefes yetmezse durulabilir. Geçmek daha uygundur.
CEVAP: C
5. Vakfı Müaneka: art arda gelen 3 nokta. Birinde durulmalı diğerinde geçilmeli.
CEVAP: C

TECVİT

1. Araf suresi 68. Ayette yer alan انا kelimesindeki ا (elif) harfinin altına yazılan قصر kelimesiyle kastedilen mana o kelimenin kısa okunmasıdır.

CEVAP: E

2. Soruda verilen örnek ve tanım İşmam'a aittir.

CEVAP: C

3. Hud suresi 41. Ayette yer alan mecraha kelimesinin altında yer alan imale ifadesi ile kastedilen mana Mecraha kelimesindeki fethayı kesraya doğru meylettirmek içindir.

CEVAP: D

4. Kur'an okuma ve tecvit dersinde öğretmen, اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ ayetinde الْقَيُّوْمُ kelimesinin sonunda bulunan harekeyi hafif bir sesle ifade etmiştir. Burada son harfin harekesinin hafif bir sesle belirtildiği tecvit kaidesi Revm'dir.

CEVAP: B

5. Kur'an-ı Kerim de 7 yerde vardır. Kelime manası kolaylaştırmak demektir.

Istılahta ise; Peş peşe gelen iki hemzedir. İkinci hemzeyi, hemze ile elif arasında bir sesle okumak demektir

CEVAP: B

6. Kur'an okuma ve tecvit dersinde öğretmen, Yusuf suresi 11. Ayeti okurken لَا تَأْمَنَّا kelimesinin sonunda sükûn üzere durmuştur. Son harfin harekesinin ötre olduğunu göstermek için dudaklarını ileriye doğru götürmüştür. Öğretmenin bu uygulaması İşmam'dır.

CEVAP: C

7. عَوْجًا kelimesinde nefes almadan ses bir müddet kesilir bu tecvit kaidesi Sekte olarak ifade edilir.

CEVAP: A

8. Tanım olarak nefes almadan sesin kesilmesi olarak tarif edilen tecvit kuralına Sekte ismi verilmiştir. Sekte Kur'an'ı Kerim'de 4 yerde bulunmaktadır. İsrâ suresi 16. Ayet bunlardan biri değildir.

CEVAP: E

9. Tanım olarak nefes almadan sesin kesilmesi olarak tarif edilen tecvit kuralına Sekte ismi verilmiştir. Sekte Kur'an'ı Kerim'de 4 yerde bulunmaktadır.

Yâsîn suresinin 52. ayetinde: مِنْ مَّرْقَدِنَا هَذَا

Mutaffifîn suresinin 14. ayetinde: كُنْ بَلَّ رَانَ

Kiyâme suresinin 27. ayetinde: وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ

Kehf suresinin 1 ve 2. ayetleri arasında: عَوْجًا - قَيْمًا

Cevap: A

TECVİT

1. İbrahim Tahkik üzere okumuştur.
Esra Hezreme üzere okumuştur.
Meryem Hadr üzere okumuştur.
Meva ise Tedvir üzere okumuştur.
Tertil de yavaş okuma şekillerinden olup Tahkikten biraz daha hızlıdır. Mana üzere tefekkür ederek okuma yapılır.

CEVAP: E

2. Soruda tanımı verilen okuma şekli Tahkiktir.

CEVAP: A

3. Soruda tanımı verilen okuma şekli Hadr'dır.

CEVAP: C

4. Soruda tanımı verilen okuma şekli Tedvir'dir.

CEVAP: B

TECVİT

1. I. Sakin dal (د) harfinden sonra te (ت) harfi gelirse idgâmı mütecaniseyn olur.
- II. Sakin kaf (ق) harfinden sonra kef (ك) harfi,
- III. Sakin mim (م) harfinden sonra be (ب) harfi,

CEVAP: D

2. I. ظَلَمَاتٌ وَرَعْدٌ : Meal Gunne
- II. خَيْرٌ لَّكُمْ : Bila gunne
- III. رَبِّحَتْ بِيَعَارِئُهُمْ : Misley'n bila gunne
- IV. مِنْ نُطْقَةٍ : Misley'n meal gunne

Cevap: A

3. I. وَدَّتْ طَائِفَةٌ : idgâmı mütecaniseyn
- II. إِذْ ظَلَمُوا : idgâmı mütecaniseyn
- III. إِزْكَبَ مَعَنَا : idgâmı mütecaniseyn
- IV. بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ : idgâmı mütekaribeyn
- VI. أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ : idgâmı mütekaribeyn

Cevap: A

4. Mahreç ve sıfatları aynı olan ve arka arkaya gelen iki harften birincisi sakın, ikincisi harekeli olursa birinci harf ikinci harfe idğâm edilerek okunur. Yani ikisi, şeddeli tek bir harf gibi okunur. **إِضْرِبْ بِعَصَاكَ** cümlesi de bu tecvit kaidesine bir örnektir. Soruda verilen bu tanımlama ve örnek idgâmı misley'e aittir.

Cevap: A

5. Soruda açıklaması verilen tecvit kuralı idgâmı mütecaniseyn'dir.

Cevap: B

TEFSİR

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

TEFSİR

1. Kur'an'ın çoğaltılmasında soruda bahsi geçen komutan Huzeyfe b. Yeman'dır.

CEVAP: A

2. Hem Kur'an'ın ceminde hem de Kur'an'ın istinsahında komisyon başkanlığı yapan isim Zeyd b. Sabit'tir.

Cevap: B

3. • İlk Mushaf esas alınacaktır.
• İhtilafli okuyuşlarda Kureyş lehçesi esas alınacaktır.
• Yedi harf Kur'an'dan çıkarılacaktır.
• Tilaveti nesh edilmiş ayetler yazılmayacaktır.
• Özel notlar yazılmayacaktır. Dikkate alınmayacaktır.

Kur'an çoğaltıldığında farklı bölgelere gönderileceklerdir. Bu nüshaya uyan Mushaf kalacak, uymayanlar ise tashih edilecektir. Tashihi mümkün olmayan nüshalar ise imha edilecektir.

CEVAP: E

4. Zeydin komisyon başkanı olma sebepleri:

- Zeyd'in, Hz. Peygamber'e uzun süre vahiy katipliği yapması.
- Zekasıyla sahabiler arasında temayüz etmesi.
- Rasulullah'ın hayatta iken Kur'an'ın tamamını ezberleyip en güzel şekilde okuması. Nitekim Hz. Peygamber onun hakkında: "Kur'an'ı en iyi bilen ve hifzeden Zeyd'dir." buyurmuştur.
- Arza-i ahirede yani Hz. Peygamber'in Kur'an'ı baştan sona Cebrail'e iki defa okuduğu son arza meclisinde hazır olması.
- Genç olması dolayısıyla kendisinden istenileni daha rahat bir şekilde yapabilecek donanıma sahip olması.
- Bütün Müslümanların güvenini kazanmış olması.

Cevap: D

5. Hz. Osman döneminde çoğaltılan mushaf lar belli başlı şehirlere gönderilmiştir. Bu şehirler; Bahreyn, Basra, Kufe, Yemen, Mekke, Medine, Şam

CEVAP: B

TEFSİR

1. Soruda münafıklar dünyada kendilerini Müslümanlardan gizleyerek onların her türlü ganimetlerinden faydalanıyorlar. Ancak öldüklerinde işleri bitiyor. Işıktaki iş görüşü ışığı sönen birilerine benzetiliyorlar. Yani burada ki benzetme misal olarak da ele alınabilir. Bu ilimle ilgilenen Kur'an ilmi Emsalul Kur'an'dır.

Cevap: A

2. Mutlak müteşabihler: Beşerin gücü dahilinde olmayıp hakikat ve mahiyetlerine ancak Allah Teala'nın bildiği müteşabihlerdir. Bunların başında huruf-u mukataa gelmektedir. Başka örnek olarak "ruh, sur, dabbetül arz, arş, kürsi, kalem, levh-i Mahfuz, sidre-i münteha, beyti Ma'mur" gelmektedir.

Ebben ise Lafzi müteşabihler içerisinde yer alan Garip lafızlara örnek olarak verilmektedir.

Cevap: E

3. Müteşabihlerin Hikmetleri:

- İnsan için bir imtihan vesilesidir.
- Söz konusu ayetlerin ne derecede kabiliyetli ve bilgili olursa olsun insana hem acizliğini ve cehaletini göstermesi hem de Allah Teala'nın kudretini ve ilminin yüceliğini idrak ettirmesidir.
- Kur'an ayetlerinin hepsi muhkem olsaydı, bu durum tek bir görüşün ortaya çıkmasına imkan vermiş olacaktı. Halbuki müteşabihlerin varlığı, birden fazla kelami mezhebin doğmasını ve her mezhep mensubunun kendi görüşlerine teyit edici delilleri bulmak için Kur'an'a yönelmesine zemin hazırlamıştır.
- Kur'an'ı ezberlemek ve muhafaza etmek kolaylaşmıştır.
- Manalarını tespitinde zorluk ve meşakkat vardır. Meşakkatin çok olması da Sevabın fazla olmasına yol açar.
- Müteşabih ayetler sayesinde insan Akli delillere başvurmayacağına kendisini mecbur hissetmiş ve Zihni faaliyetlerini durdurmamıştır. Şayet Kur'an'da müteşabihat bulunmamış olsaydı o zaman düşünce dar kalıplar içinde kalmış olabilirdi bu durumda da insanın taklit karanlığından kurtulması mümkün olmazdı.
- Şayet Kur'an'ın tamamı muhkem olsaydı o takdirde tevile ihtiyaç hissedilmez insanların ilmi açıdan birbirlerine üstünlükleri de söz konusu olmazdı. Başka bir ifade ile alimin cahil olan üstünlüğü ortadan kalkar derece itibarıyla hepsi eşit seviyeye gelirdi.

Cevap: C

4. Hurufu Mukatta hakkında Halefin yorumları:

- Allah'ın isim ve sıfatlarından bir kısmına işaret eder.
- Yemin harfleridir.
- Sure isimleridir.
- Dikkat çekici harflerdir.

Cevap: b

5. Kaynaklarda âyetlerin iniş sebeplerini bilmenin Kur'an'ı anlama noktasında birçok yarar sağladığı belirtilmektedir. Bunlar şöyle özetlenebilir:

- Esbâb-ı Nüzûlü Bilmek Âyeti Kolay Anlamayı Sağlar,
- Âyetin İnış Sebebini Bilmek Âyette Kastedilen Gerçek Maksadı Öğretir,
- Nüzûl Sebebini Bilmek Yanlış Anlayışı Ortadan Kaldırır,
- Nüzûl Sebebini Bilmek Hasr tevehhümünü ortadan kaldırır. Kur'an-ı Kerim'de âyetin zâhiri manası hasr (bir şeye mahsus kılma, sınırlama) ifade edebilir.

Cevap: E

TEFSİR

1. Fevâtihi's-Suver/Sûrelerin Başlangıçları: Kur'an'daki sûrelerin başlangıçlarını Celâleddin es-Suyûfî şu başlıklar altında toplamıştır.

- Allah'ı övme ile başlayan sûreler: Bu şekilde başlayan sûrelerin tamamı 14 tanedir. Fâtiha, En'âm, Kehf, Sebe', Fatır sûrelerinde el-Hamdu lillah; Furkân, Mülk sûrelerinde Tebâreke; İsrâ, Hadid, Haşr, Saff, Cumu'a, Teğâbun, A'lâ sûrelerinde Tesbih lafızlarıyla başlamaktadır.
- Hecâ harfleri ile başlayan sûreler: Bunlar hakkında ileride geniş bilgi verilecektir.
- Nidâ ile başlayan sûreler: Bunların sayısı 10'dur. Ahzâb, Talâk, Tahrîm, Müzzemmil, Müddessir sûreleri Hz. Peygamber'e; Nisâ, Mâide, Hac, Hucurât, Mümteherine sûreleri de Hz. Peygamber'in ümmetine nida ile başlamaktadır.
- Haber cümlesi ile başlayan sûreler: 21 sûre bu şekilde başlamaktadır. Enfâl, Tevbe, Nahl, Enbiyâ, Mu'minûn, Nûr, Zümer, Muhammed, Feth, Kamer, Rahmân, Mücâdele, Hakkâ, Meâric, Nuh, Abese, Kadr, Beyyine, Kâria, Tekâsür, Kevser sûrelerinin başındaki iki veya daha fazla lafzın oluşturduğu terkipler incelendiğinde bu görülmektedir.
- Yemin/Kasem ile başlayan sûreler: Saffat, Zâriyât, Tûr, Necm, Kiyâme, Mürselât, Nâzi'ât, Burûc, Târık, Fecr, Beled, Şems, Leyl, Duhâ, Tîn, Âdiyât, Asr olmak üzere sayıları 17 olarak tespit edilmiştir.
- Şart edatı ile başlayan sûreler: Vâkıa, Münâfikûn, Tekvîr, İnfîtâr, İnşikâk, Zilzâl, Nasr sûreleri olup 7 tanedir.
- Emir ile başlayan sûreler: Bunlar 6 sûredir: Cin, Alak, Kâfirûn, İhlas, Felak, Mâûn.
- Soru ile başlayan sûreler: İnsân, Nebe, Ğaşiye, İnşirah, Fîl, Mâûn olarak tespit edilen 6 sûredir.
- Dilek ile başlayan sûreler: Mutaffifîn, Hümeze, Tebbet olarak isimlendirilen 3 sûre
- Ta'lîl (bir şeyin sebebini açıklama) ile başlayan sûre: Kur'an'da yalnız Kureyş sûresi ta'lîl ile başlamaktadır.

CEVAP: B

2. Manaları bilinmeyen yahut herhangi bir sebepten ötürü anlamlarında kapalılık bulunan ya da birden çok manaya ihtimali olup bu manalardan birisini tercihte zorluk söz konusu olan ayet kelime veya harflerdir diye tanımlanan Kur'an ilmi Müteşabihul Kur'an'dır.

CEVAP: A

3. Allah'ın Kur'an'da yapmış olduğu yeminleri Konularına göre şu şekilde tasnif etmek mümkündür:

- Tevhide dair yeminler
- Kur'an'ın Hak bir kitap olduğuna dair yeminler
- Peygamberlerin hak olduğuna dair yeminler
- Ahirette cezanın vaki olacağına dair yeminler

Cevap: D

4. Kasemlerin Kur'anda Yer Almasının Sebepleri:

1. İslamiyetten önceki arapların sosyal hayatlarında yeminin çok büyük bir rolü olması
2. Hakikatin vurgulanmasını te'kid etmek için
3. Üzerine yemin edilen varlığın kıymetini ve önemini göstermek için
4. Muhatapların dikkatlerini çekmek için

CEVAP: A

5. Hafi, Müşkil, Mücmel, Müteşabih anlamın kapalılığı açısından kullanılan sözcüklerdir.

CEVAP: E

6. Hafi, Müşkil, Mücmel, Müteşabih anlamın kapalılığı açısından kullanılan sözcüklerdir. Zahir, Nass, Müfesser, Muhkem ise anlamın açıklığı açısından kullanılan sözcüklerdir.

CEVAP: E

7. Paragrafta işaret edilen Kur'an ilmi Müteşabihul Kur'an'dır. Müteşabih kendi içerisinde bölümlere ayrılmaktadır burada ele alınan örnekte Lafzi Müteşabih içerisindeki Garip Lafızlara örnektir.

CEVAP: B

8. Anlamın açıklığı bakımından sözcükler açık olandan en açık olana doğru sırayla Zahir-Nass-Müfesser-Muhkem şeklinde sıralanmaktadır.

CEVAP: A

9. Anlamın kapalılığı bakımından sözcükler kapalı olandan en kapalı olana doğru sırayla Hafi-Müşkil-Mücmel-Müteşabih'tir.

Cevap: C

TEFSİR

1. • Yemin olsun şafak vaktine; On geceye, Çift olana ve tek olana; Geçip gitmekte olan geceye. Akıllı olan kimse için bunlar yemine konu olacak kadar önemli değil midir? bu örnekte yemin ele alındığı için Akasumul Kur'an'dır.
- Mallarını Allah yolunda harcayanların örneği, her başağında yüz tanenin bulunduğu yedi adet başak çıkaran bir tohum tanesi gibidir. Allah dilediğine katlayarak verir, Allah (zât ve sıfatlarında) sınırsızdır, her şeyi bilmektedir. : bu örnekte ise misal verildiği için Emsalul Kur'an'dır.

Cevap: B

2. Soruda ele alınan ayette Aksamul Kur'ana yani yeminlere yer verilmiştir. ayeti doğru anlamak isteyen bir kişinin de Kur'an ilimlerinden kasemlere müracaat etmesi gerekmektedir.

Cevap: E

3. Soruda verilen ayette ele alınan Kur'an ilmi icazul Kur'an'dır. Yani Kur'anın mucizeviliğine vurgu yapılmaktadır. İcazul Kur'an'dan maksat ise bir benzerinin başkaları tarafından meydana getirilemeyeceğini ifade etmesidir.

Cevap: B

4. Soruda ele alınan mutezili alim ve sarfe teorisini savunucusu Nazzam'dır. Nazzam'ın Sarfe teorisinden başka Kumun ve Buruz, Tafra teorileri de bulunmaktadır ve ösym adına önemli bir isimdir. Mutezile her zaman banko sorudur.

Cevap: C

5. Soruda verilen ayetler meydan okuma dediğimiz Tehaddi ayetleridir.

Cevap: C

6. Vücu (eş sesli): Kur'an'da aynı lafzın farklı yerlerde değişik manalarda kullanılmasıdır. Yani bir lafzın birden çok mana ifade etmesidir. (Lafzı Müşterek) (Elfazu'l Müştereke)

Misal: 'Salat' kelimesi Kur'an'da; dua, rahmet ve namaz manalarında kullanılmıştır. 'Huda' kelimesi Kur'an'da; din, iman, sebat, irşad, açıklama gibi manalarda kullanılmıştır. Gelebilecek Vücu kavramları: Salat, Ruh, Zür, Ümmet, Ayn, Rahmet, Hüda, Tağut gibi kelimeler.

Nezair: (eş anlamlı) Kur'an da ki farklı kelimelerin aynı anlamı ifade etmesidir. (Lafzı Mütevatie) (Elfazu'l Mütevatie)

Misal: Cehennem 'hutame, hamim, sakar, nar' kelimeleri ile eş anlamlı kelimelerdir.

Cennet: Adn, Darul Selam, Darul İkâme vb.

Cevap: D

7. Soruda verilen ayette ele alınan Kur'an ilmi icazul Kur'an'dır. Yani Kur'anın mucizeviliğine vurgu yapılmaktadır. İcazul Kur'an'dan maksat ise bir benzerinin başkaları tarafından meydana getirilemeyeceğini ifade etmesidir.

Cevap: B

TEFSİR

1. C seçeneğinde yer alan Sultan Muhammed b. Hacer el-Becahti: Beyanu's Sa'ade fi makamati'l ibade ise Şia tefsir ekolüne aittir.

Cevap: C

2. MEŞHUR ŞİA TEFSİRLERİ:

- Kummi, Ali b. İbrahim: Tefsiru'l Kummi
- Tusi, Ebu Cafer Muhammed b. el-Hasan: Et-Tıbyan
- Tabersi, Ebu Ali el-Fadl b. Hasen: Mecmeu'l beyan fi tefsiru'l Kur'an
- Sultan Muhammed b. Hacer el-Becahti: Beyanu's Sa'ade fi makamati'l ibade
- Tabatabai, Muhammed Hüseyin: el-Mizan fi tefsiri'l Kur'an

B seçeneğinde yer alan isim ise harici tefsir ekolüne aittir.

Cevap: B

3. Meşhur İşari Tefsirleri

1. es-Sülemi [Hakaiku't-Tefsir]
2. Tüsteri[Tefsirul Kur'anul Azim]
3. Muhammed el-Kuşeyri-[Letaiful İşarat]
4. Yahya es-Semerandi[Nimetullah]
5. Bursevi-[Ruhu'l Beyan]
6. Alusi-[Ruhu'l Meani fi Tefsiril Kur'an Azim ve Sebil mesan]

D seçeneği Fıkhi tefsir ekolüne aittir.

Cevap: D

4. Muhammed Abduh İçtimai tefsir ekolüne ait bir isimdir.

Cevap: C

5. Soruda ele alınan tefsir çeşidi Mezhebidir. Mutezile tefsiri hakkında biraz bilgilendirme yapalım: Kur'an'ı tefsir ederken genellikle akli ön plana çıkarmıştır. Bunun sebebi de müminin inancını Tevhid ve adaletle aykırı olan her şeyden temizlemektir. Allah hikmeti gereği bir şeyi diğer bir şeyin sebebi olarak yaratmıştır. Kainatta hiçbir şey sebepsiz meydana gelmez. İnsan akli bu sebepleri bulmaya ve bir şeyin iyi (Hüsun) veya kötü (Kübuh), güzel veya çirkin, faydalı veya zararlı, maruf veya münker, helal veya haram olduğunu tayin etmeye muktedirdir. Sahih nakil ile sağlam akıl birbiriyle çelişmez. Şayet bir çelişki olursa akıl tercih edilmelidir. Mutezile alimleri bazı kelami meselelerin tefsirinde de "Usul-i Hamse" diye bilinen 5 temel prensibi esas almıştır.

Bu prensipler;

1. Tevhit
2. Adalet
3. Va'd Va'id
4. el-Mezile beyne'l menzileteyn
5. Emri bi'l maruf nehyi ani'l münker

Cevap: A

6. Alinin okuduğu metin Şia tefsirine aittir. Şia tefsiri hakkında bilgi vereli biraz: Bu topluluk daha ziyade "imamet" anlayışı ile diğer mezheplerden ayrılmaktadır. Şia Hz. Peygamberin vefatından sonra Hz. Ali ve onun Ehli Beytini halifelğe layık gören ve ondan sonraki halifelerin de Hz. Ali'nin sonunda gelmesi gerektiğine inanan topluluğun müşterek adıdır. İmamiyye Şiasına göre imamet, vahiy kurumunun bir devamı niteliğindedir. Peygamber göndermek nasıl Allah'ın bir lütfu ise, peygamberden sonra imam göndermek de aynı şekilde ilahi bir lütuftur. Çünkü imamet nübüvvetin idari cephesidir. İmamın ümetin en faziletlisi, en bilgini, soy sop ve ahlak bakımından en üstün kişilerin olması gerekmektedir. İmamlara itaat Allah'a itaat, isyan ise Allah'a isyandır. Kur'an'ın gerçek tefsirini yalnız imamlar bilir der. Kur'an'ın hem zahiri hem de batini manası vardır, esas kastedilen mana batini manadır. Zira zahiri manalar batini manaları muhafaza eden kılıf gibidir. Yüce Allah Kur'an'ın zahirini tevhid, nübüvvet ve risalete çağırmaya, batınını da imamet, velayet ve bunlara bağlı olan şeylere has kılmıştır. Kur'an'ın zahirine inanmak nasıl vacip ise, batınına inanmak da aynı şekilde vaciptir. Şia'ya göre Kur'an'ın her döneme mahsus manaları vardır. Zamanın değişmesiyle Kur'an'ın manaları da değişebilir. Mutayı kabul etmişlerdir. Çıplak ayak üzerine mest etmenin farz olduğunu iddia edip, mest üzerine mesh etmeyi caiz görmemişlerdir.

Cevap: C

TEFSİR

7. Batını (İsmaili) Tefsir Anlayışı: Batın Kavramı: Gizli olmak; bir şeyin iç yüzünü bilmek" anlamına gelir. Batınîyye batın kelimesine nisbet ekinin eklenmesiyle oluşmuş bir terimdir. Buna göre "Batınîyye" gizli olanı ve bir şeyin iç yüzünü bilenler veya bildiklerini iddia edenler" manasını taşımaktadır. Terim olarak her zahirin bir batını ve her nassın bir te'vili bulunduğunu, bunu da sadece Tanrı tarafından belirlenmiş veya onunla ilişki kurmuş masum bir imamın bilebileceğini iddia eden gruplar diye tanımlanır. Özellikle bu ekole mensup olanlar, açıkça Kur'an'ı yalanlama cesaretini gösterememişler, ancak onun ayetlerini zahiri anlamlarından uzaklaştırıp batını anlamlar yükleyerek, İslâmî ve onun ahkâmını yıkma veya yozlaştırma yolunu tercih etmişlerdir. Batınîler İslâm toplumu için en tehlikeli olan grupların başında yer almaktadır. Zira bunlar Kur'an ve sünnetin zahir ve batını olduğu, avamın gereksiz yere sıkıntılara katlandığı yolunda telkinlerde bulunurlar. Adaylarda gördükleri kabiliyetlere göre de mezhebın sırlarını açıklarlar. Ekole dahil olan kişiye namazın da tıpkı zekat gibi yılda bir defa eda edilmesinin yeterli olduğu anlatılır. Daha sonra namaz, zekat, oruç ve haccın zahirinin yanı sıra batının da bulunduğu, namazla zekatın batını anlamda Muhammed ve Ali sevgisine işaret ettiği, onları sevenlerin bu vazifeleri yerine getirmiş sayılacakları iddia edilir. Dolayısıyla Kur'an'da yer alan birçok kavram mezhebın idealleri doğrultusunda tevil adı altında açıkça tahrif edilir.

Cevap: C

8. Soruda ele alınan tefsir çeşidi İşari bir diğer ismiyle Tasavvufi Tefsirdir.

Cevap: B

9. Kur'an'ı yeni bir anlayışla ele alarak çağın toplumsal sorunlarını nasların ışığı altında çözümlenmeyi hedefleyen bir tefsir çeşididir. En belirgin özelliği ise taklidi terk ederek ve tefsiri kuruluk, donukluk ve durgunluktan kurtararak, ortaya çıkan problemlere yeni çözümler üretmektir. İçtimai tefsir Mısırlı Bilgin Muhammed Abduh'un Ezher Üniversitesi'ndeki hocalığı esnasında uyguladığı bir yöntemdir.

Diğer temsilcileri;

- Reşid Rıza, Tefsiru'l Menar
- Ahmed Mustafa el-Meraği, Tefsiru'l Meraği
- Seyyid Kutub, Fi zilali'l Kur'an

Tantavi cevheri ise Bilimsel Tefsirin temsilcilerindedir.

CEVAP: D

10. İlmî tefsir anlayışını derli toplu bir hale getiren isim İmam Gazalidir. Onun İhya-u Ulumiddin eserinde Kur'an'ın her kelimesinin zahir, batın, had (helal ve haram) ve matla' (vaad ve vaid) şeklinde 4 anlamı vardır. Gazali'den sonra Fahrudin Razi de bu konu da öne çıkan isimlerdendir. Onun ardından Ebu'l Fadl el-Mürsi ve Suyuti ilmî tefsir anlayışını savunan alimler arasında yer almıştır. Bu ilim Tantavi Cevheri ile zirveye ulaşmıştır. İlmî tefsiri savunan çağdaş müelliflerden biri de "el-Kur'an vel-kevn" kitabının yazarı Muhammed Abdullah Şerkavidir. Söz konusu müellife göre kozmolojik ayetlerin Kur'an'da yer almasının iki önemli sebebi vardır. Bunlardan biri insanlara Allah'ın gerçek ve tek yaratıcı olduğunu anlatmak, diğeri de insanın kainatta hakim olan kanunları öğrenip onlar sayesinde medeniyetini geliştirmesini sağlamaktır.

CEVAP: E

11. Soruda tanımı verilen tefsir türü Lügavidir.

Cevap: A

12. İslamı yıkma gayesiyle ortaya çıkan tefsir türü İlhadi'dir.

CEVAP: B

13. Uydurma Rivayetlerin Tefsire Sokulması:

1. Bazı mezhep mensupları kendi görüşlerini Peygamberi bir nasla delillendirmek amacıyla zaman zaman hadis uydurmuşlardır.
2. Birtakım alim geçinen insanlar idarecilere yaklaşmak ve bu sayede de makam ve mevki elde etmek için haber uydurmuşlardır.
3. Kur'an okumaya teşvik maksadıyla surelerin fazileti hakkında uydurulan hadisler de tefsire sokulmuştur.
4. Ehli Kitap ve veya başka dinlere mensup bazı inkarcılar da İslam'ı harp ve kuvvetle yıkamayınca, birtakım uydurma ve asılsız haberler üreterek onları özellikle tefsire sokmak suretiyle de bu yapılmıştır.

B seçeneği bunlardan biri değildir.

Cevap: B

14. D seçeneğinde yer alan Reşid Rıza Tefsirul Menar Dirayet tefsirinde yer almaktadır.

Cevap: D

15. E seçeneğinde yer alan İbnul Cevzi Zadul Mesir Rivayet tefsiri içerisinde yer almaktadır.

CEVAP: E

TEFSİR

1. Soruda verilen tanımlama ve örnek Peygamberimizin Kur'anı açıklama şekillerinden Mücmelin Tebyinine aittir.

CEVAP: A

2. Soruda verilen örnekler Müşkilin Tavzihine aittir. Müşkil, Kur'anın bazı ayetleri arasında ihtilaf ve tezat gibi görünen hususları incelemektedir.

CEVAP: E

3. Mücmel kapalı ifadelerdir ve peygamberimizin Kur'anı açıklama şekillerinden Mücmelin tebyini kapalı olan bir hususun Efendimiz tarafından açıklanması olarak ifade edilmektedir. Soruda da buna vurgu yapılmaktadır.

Cevap: A

4. Soruda ele alınan açıklama şekli müşkilin tavzihidir. Yani ihtilaf ve tezat ver gibi görünen hususlar Efendimiz tarafından açıklanmaktadır.

Cevap: E

5. Mübhem'in Tafsili: İnsan, melek, cin gibi varlıkların yahut bir topluluk veya kabilenin veya bir kelime ve nitelemenin Kur'an'da açık değil de ism-i işaret, ism-i mevsuller, zamirler, cins isimleri, belirsiz zaman zarfları ve belirsiz mekan isimleriyle zikredilmesi anlamına gelmektedir.

ÖRNEK-1: "Namazlarda (özellikle) orta namaza devam edin" (Bakara/238) ayetindeki orta namazdan maksadın ne olduğu açık değildir. Efendimiz "orta namaz, ikinci namazdır" sözü ile bu müphemliği ortadan kaldırmıştır.

ÖRNEK-2: "Güzel davrananlara daha güzel karşılık, bir de fazlası vardır." (Yunus/26) ayetindeki "ziyade" Hz. Peygamberin hadisine göre müminlerin cennette Allah'ın cemalini görmeleridir.

Cevap: B

6. Soruda ele alınan açıklama şekli Umumun Tahsisi'dir. Yani genele söylenen bir şeyin belli bir kısma has kılınması olarak bilinmektedir.

Cevap: D

7. Mübhem'in Tafsili: İnsan, melek, cin gibi varlıkların yahut bir topluluk veya kabilenin veya bir kelime ve nitelemenin Kur'an'da açık değil de ism-i işaret, ism-i mevsuller, zamirler, cins isimleri, belirsiz zaman zarfları ve belirsiz mekan isimleriyle zikredilmesi anlamına gelmektedir.

ÖRNEK-1: "Namazlarda (özellikle) orta namaza devam edin" (Bakara/238) ayetindeki orta namazdan maksadın ne olduğu açık değildir. Efendimiz "orta namaz, ikinci namazdır" sözü ile bu müphemliği ortadan kaldırmıştır.

ÖRNEK-2: "Güzel davrananlara daha güzel karşılık, bir de fazlası vardır." (Yunus/26) ayetindeki "ziyade" Hz. Peygamberin hadisine göre müminlerin cennette Allah'ın cemalini görmeleridir.

CEVAP: B

8. Mutlakın Takyidi: Herhangi bir lafzın anlam yönüyle kayıt altına alınmaması bir başka kelime ya da niteleme ile belirginleştirilmemesi demektir.

ÖRNEK-1: "Hırsızlık yapan erkek ve hırsızlık yapan kadının yaptıklarına karşılık Allah'tan bir ceza olarak ellerini kesin" (Maide/38) mutlak bir hüküm olan bu ayette Peygamberimiz "sağ elin bilekten kesileceğini" zikretmek suretiyle kayıtlanmış olmaktadır.

ÖRNEK-2: "Artık Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun." (Müzemmil/20) ayetini Hz. Peygamber'in "Fatihatsız namaz olmaz" hadisi tayid ederek, namaz da farz olan kıraatın Fatihâ suresi olduğunu göstermektedir.

CEVAP: C

9. Mücmelin Tebyini: Kendisinden ne kastedildiği kapalı olup anlaşılması için ilave bir beyana ihtiyaç duyan lafız demektir. Bu nasların bir kısmı Allah Teâlâ, bir kısmı Efendimiz tarafından açıklanmıştır.

ÖRNEK-1: "Haklı olmadıkça Allah'ın haram kıldığı cana kıymayın.." (Enam/151) ayeti mücmeldir. Buradaki mücmellik ayette geçen "haklı olmadıkça" kısmındadır. Bu mücmelliği Hz. Peygamber (sav) "Allahtan başka Tanrı olmadığına ve benim Allah'ın Rasulü olduğuma iman eden hiçbir müslüman kişinin kanı helal olmaz. Ancak şu üç şeyden birini yaparsa (o zaman helal olur); Adam öldürmek, evliyken zina etmek ve dinden çıkıp (irtidat) müslümanlardan ayrılmak şeklindeki hadisi tebyin etmiş yani açıklığa kavuşturmuştur.

ÖRNEK-2: "Hayır! Bilakis onların işlemekte oldukları (kötülükler) kalplerini paslandırmıştır. (Mutaffin/14) ayetini Efendimiz "Kul bir günah işledi mi onun kalbine siyah bir nokta konulur. O bunu tevbe ve istiğfar ile koparıp attığı zaman kalbi cilalanır. Ancak tekrar günah işlerse siyah noktalar artırılır. Nihayet onlar kalbini tamamen kuşatır. İşte bu Yüce Allah'ın Kur'an'da buyurduğu pastır şeklindeki beyanıyla açıklığa kavuşturmuştur.

CEVAP: A

TEFSİR

1. • Hz. Peygamber (a.s) yolcukta iken nazil olan vahiydir: Seferi
• Yaz mevsiminde nazil olan vahiydir: Sayfi
• Hz. Peygamber (a.s) yatağında iken nazil olan vahiydir: Fıraşı
• Hz. Peygamber (a.s) yeryüzünde iken nazil olan vahiydir: Ardi

Hadari ise yerleşik olarak bulunduğu yerde nazil olan vahiy olarak bilinmektedir.

Cevap: D

2. Paragrafta bahsedilen ve Cibril hadis diye meşhur olan olayda ismi geçen kişi Dihyetul Kelbi'dir.

CEVAP: D

3. Soruda ifade edilen ve efendimize iğfae durumunda gelen sure Kevser suresidir.,

CEVAP: A

4. Perde arkasından gerçekleşen bu vahiy olayında Allah Rasulü'ne beş vakit namazla, Bakara Suresi'nin son iki ayetinin verildiği ifade edilmektedir. Alimlerin ifade ettiğine göre bu vahiy şekli yani perde arkasından gerçekleşen vahiy alma metodunu peygamberimiz dışında bir peygamber de daha vuku bulmuştur. Bu peygamber ise Hz. Musa'dır.

CEVAP: C

5. Kur'anın Parça Parça İndirilişinin Sebepleri 8 madde halinde şöyle sıralayabiliriz:

- Hz. Peygamber'in Kalbini Güçlendirmek
- Kur'ân'ın İ'cazını Ortaya Koymak
- Kur'ân'ın Ezberlenmesini ve Anlaşılmasını Kolaylaştırmak
- Kur'ân'ın Hükümlerinin Hayata Geçirilmesini Kolaylaştırmak
- Muhatpların Sorularına Cevap Vermek
- Toplumsal Sorunlara Taze Çözümler Getirmek
- Hz. Peygamber veya Sahâbe Tarafından Yapılan Bazı Hataları Düzeltmek
- Münafıkların Gizli Amaçlarını Ortaya Çıkarmak

Cevap: D

TEFSİR

1. Soruda verilen müfessir Ebul Berakat en-Nesefi'dir.
Cevap: B
2. Soruda bahsedilen müfessir Maturidi'dir.
Cevap: D
3. Soruda bahsedilen müfessir ve Envarut Tenzil ve Esrarut Tevil isimli eserin sahibi Beyzavi'dir. Diğerlerinin eserleri ise;
Ebul Hayyan el-Endelüsi-el-Bahrul-Muhit
Ebul Berekat en-Nesefi-Medariku't Tenzil
Fahredden Razi-Mefatihul Gayb
İbn Kesir-Tefsirul Kur'anil Azim
Cevap: C
4. Soruda tanıtılan İbn Kesirin eseri Tefsirul Kur'anil Azim'dir. Diğer eserlerin de kimlere ait olduklarını yazalım:
Envarut Tenzil ve Esrarut Tevil: Beyzavi
Fezâ'ilü'l-Kur'ân: İbn Kesir
Ed-durrul mensur: Suyuti
Tevilatul Kur'an: Maturidi
Cevap: A
5. Camiul Beyan an Tevili Ayi'l Kur'an isimli eser Taberiye aittir.
Zemahşeri: Keşşaf
Beyzavi: Mealimu't Tenzil
Sutyuti: ed-Durrul Mensur
Ebusuud: İrşadul Aklis Selim
Cevap: B

TEFSİR

1. Abdullah b. Mesud:

- Hz. Peygamber zamanındaki bütün savaşlara katılmıştır.
- Bedir'de savaştan bir önceki gece keşif yaparken yaralı olarak bulunduğu Ebu Cehil'i öldürmüş, Efendimiz bu yüzden onu övmüştür.
- Hz. Ömer zamanında Kufe kadılığı ve Beytü'l mal idaresi görevini yapmıştır.
- Kufe tefsiri ve fıkıh medresesinin temelini atmıştır.
- Hz. Peygamber'e gelen vahyi günü gününe takip ederek kendisi için özel mushaf yazan az sayıda kişiden biridir.

Cevap: C

2. Abdullah b. Abbas:

- Hz. Osman döneminde hac emiri,
- Hz. Ali döneminde Basra valisi olarak görev yapmıştır.
- Cemal ve Sıffin de Hz. Ali taraftarı idi
- Peygamberimizin vefatı sırasında 13-15 yaşlarında idi. 70 yaşında vefat etti
- Muksirun sahabelerdendir.
- Hz. Peygamber onun hakkında "Allah'ım ona kitabı öğret ve onu dinde fakih kıl" diye dua etmiştir.
- Ayetleri kendi rey'i ile tefsirde cesaret sahibi olması sebebiyle Hibr'l Ümme" (Ümmetin Bilgini) ve "tercümanu'l Kur'an" (Kur'anın en yetkili müfessiri) unvanlarıyla anılmıştır.

Cevap: B

3. Ubey b. Ka'b:

- Akabe biatına ve Bedir'e katılmıştır.
- Efendimiz Medine'ye hicret ettiği zaman orada O'na ilk vahiy katılığı yapan zattır.
- Kıraatte bir otorite olarak kabul edilmektedir.

CEVAP: A

4. Mekke medresesinin yetiştirdiği talebeler:

- Mücahid b. Cebr
- İkrime
- Said b. Cübeyr
- Tavus b. Keysan
- Ata b. Ebi Rabah

Zeyd b. Eslem ise medine medresesinde bulunan talebedir.

Cevap: E

5. Medine medresesinde yetişenler;

- Ebu'l Aliye
- Muhammed b. Ka'b el-Kurazi
- Zeyd b. Eslem

Cevap: B

6. Kufe medresesinde yetişen alimler;

- Alkame b. Kays
- Mesruk b. el-Ecda
- Mürretu'l Hemedani
- Hasan el-Basri
- Katade b. Diame

İkrime ise Mekke medresesindedir.

Cevap: D

TEFSİR

1. Beyani Tevil: Daha çok kelimcilerin, fakihlerin, müfessir ve dilcilerin yaptığı bir yorum yöntemidir. Arap dilinin kuralları dahilinde hareket ederek Kur'andan anlamlar üretmek olarak tanımlanmaktadır. Beyani tevil bir içtihat yahut içtihadî bir etkinlik demektir. Beyani tevil yöntemini benimseyenler; "ayn" sözcüğünü ilim ve hirasat yani koruma ve gözetme, Allah'a isnad edilen "fevk" sıfatını kuvvet ve kudret, "vech" i zat (varlık), istiva'yı Allah'ın yarattığı bütün varlıklar üzerinde sonsuz bir saltanat ve hakimiyet ile işleri düzenleyip icra etmesi, "ıtyan ve meci" sıfatlarını ise Allah'ın emrinin gelmesi şeklinde yorumlamışlardır.
CEVAP: B
2. İrfani Tevil: Tasavvuf erbabının kalbine sezgi, keşif ve ilham yoluyla doğan bir bilgi türüdür. Mutasavvıflar Kur'an okuyarak onun derin anlamları üzerinde düşünmeye dalmak (tedebbür), dış dünyanın bağlantılarından olabildiğince sıyrılarak ilahi ve ezeli hakikatler üzerinde yahut Allah'ın nimetleri üzerinde düşünmek (tefekür), suretiyle bu tür bir tevile ulaşabilirler. Sufilerin bu tür irfani teville-ri doğrulanabilir ve ispatlanabilir nitelikte değildir. Çünkü irfani tevilin dayanağı konumunda olan sezgi, keşif ve ilham tamamen öznedir.
CEVAP: A
3. Burhani Tevil: Burhani tevil'in en meşhur kuramcısı İbni Rüş'tür. Filozof "Faslul Makal" isimli eserinde nasları bütünsellik içinde ele alarak zahiri manalarına uygun düşecek şekilde yorumlamaktadır. Çünkü akılla elde edilen bilgi ile vahiy yoluyla elde edilen bilgi asla birbirine ters değildir, aksine uyum halindedir.
CEVAP: C
4. Soruda ifade edilen görüş ayrılıkları:
Kıraat farklılıkları
Kur'ani lafızların çok anlamlılığı
Hükümlerin mutlak-mukayyed anlam ifade ettiği konusundaki ihtilaflar
Umum-husus konusundaki ihtilaflar
Nasih-Mensuh konusundaki ihtilaflar
Muhkem-müteşabih konusundaki ihtilaflar
Seleften gelen farklı rivayetler
Cevap: A
5. Soruda ifade edilen örnekler çok anlamlılığa aittir. Arapça da bir kelime birden çok anlama gelebilir. Bu da tefsirdeki farklı yaklaşımların sebeplerinden biridir.
Cevap: B
6. Soruda verilen örnek İtlak-Takyide örnektir. Üç gün oruç tutarlar kısmı geneli ifade eder ve mutlak yani itlak'tır. Bunun peşpeşe olması meselesi ise sınırlandırma ifade eder ve Takyid olarak ifade edilir.
Cevap: C
7. Soruda ifade edilen yaklaşım tarzı Umum-Husus'tur. Yani genele söylenen bir şey belli bir kısma has kılınmıştır.
CEVAP: E

TEFSİR

1. Tahsis tekrarların amaçlarından biri değildir.

Tekrarların Amaçları:

1. Te'kid: pekiştirmek, kuvvetlendirmek ve teyit etmek manasına gelmektedir.
 - "Hayır hayır! Elbette yakında anlayacaksınız. Hayır! Keşke kesin bir bilgiyle bilmiş olsaydınız!" tekasür 3-4
2. Tehvil: korkutmak anlamına gelmektedir. Hakka 1-3 karia 1-3 ayetlerinde yer alan "hakka" ve "karia" kelimelerinin tekrarı tevhid üslubunun bir sonucudur. Buradaki amaç da bilindiği gibi kıyamet gününün dehşetine dikkatleri çekmektir.
3. Tespit: sağlamlaştırmak, kıyırdamaz duruma getirmek manasına gelmektedir. Terim olarak ise; bir durumu şüpheye yer bırakmayacak şekilde belirginleştirmek anlamına gelmektedir. Rahman (31 kez) mürselat (9) kez
4. Tasvir: Herhangi bir şeyi resim gibi göz önüne gelecek şekilde anlatmak demektir. Kur'an zaman zaman ahiret ahvali ile ilgili hususları tasviri bir üslup tarzıyla tekrar etmiştir.
 - "Eğer şaşacağıın bir şey varsa o da onların, "Biz toprak olduğumuz zaman gerçekten yeniden mi yaratılacakmışız?" demeleridir. Onlar, rablerini inkâr edenlerdir; onlar boyunlarında demir halkalar bulunanlardır; onlar cehennemliklerdir; orada ebedî kalacaklardır!" rad-5

Cevap: E

2. MÜNÂSEBÂTU'L-KUR'ÂN

Münasebet, lügatte yakınlık uygun, uyum, benzerlik, ilgi, ilişki gibi manalara gelmektedir. Buna göre münasebet ilmi, konu itibarıyla, kelime veya cümleler arasındaki anlam benzerliğini, irtibat ve insicamı, tefsir ilminde bir terim olarak münasebet, Kur'ân ayetleri ve sûreleri arasındaki mana ilişkisi, birbirini takip eden kelime, cümleler veya hadiseler arasındaki irtibat ve ilişki demektir. Münasebâtü'l Kur'ân İlmi de ayet, sûre, kelime, cümle veya hadiseler arasındaki gizli, açık, iç içe olan anlam ilişkilerini, mana insicamını, anlam bütünlüğünü inceleyen bir ilimdir.

Cevap: B

3. MÜŞKİLÜ'L KUR'AN:

Kur'an'ın bazı ayetleri arasında ihtilaf ve tezat gibi görünen hususlar diye tanımlanabilir. Soruda verilen örnekte müşkilul Kur'anın bölümlerinden biri olan fiilin isnadıyla meydana gelen müşkilliğe bir örnektir.

Cevap: E

4. Üslûbü'l-Kur'ân'la kastedilen de gerek kelimelerin seçimi gerekse cümle yapısında Kur'an'ın kendine özgü anlatım tarzıdır.

Kur'anın Üslup Özellikleri:

1. Kur'anın ses nizamındaki ahenk
2. Lafız ve mana dengesi
3. Aynı anda farklı seviyelere hitap etmesi
4. Konuların iç içe bulunması
5. Beyan tarzının çeşitliliği

Cevap: B

5. Soruda ele alınan ve yeminle ilgilenen Kur'an ilmi Aksamul Kur'an'dır.

Cevap: A

TEFSİR

1. Soruda verilen ilk ayet kapalıdır ve mücmeldir. İkinci ayet ise ayeti açıklayan ayet olarak mübeyyen'dir.
Cevap: A
2. Soruda verilen örnek mübhematul Kur'an'dır. Mübhem ifade de isim kapalı kalır ve onu işaret eden ismi işaretler, lakablar, künyeler vs. kullanılır. Soruda da Havva ismi açıkça verilmemiş ve kapalı kalarak ona işaretende eş ifadesi yer almıştır.
Cevap: A
3. Müşkilul Kur'an iki ayet arasında ihtilaf ve tezat var gibi görünen hususları incelemektedir.
Cevap: E
4. Soruda ele alınan Kur'an ilmi Fezailu'l Kur'an'dır.
Cevap: D
5. Kur'an'da kendi ismiyle belirtilmeyip bunların yerine insan, melek, cin, hayvan, ağaç, yıldız ve şehir için kullanılan zamir, işaret isimleri, zaman ve mekân isimleri, künye, lakap ve vasıf gibi kapalı kelime ve ifadelerle zikredilen hususlara "mübhemâtü'l-Kur'ân" denilmiştir.
Cevap: A
6. Kur'an'daki meseller ve bunlardan bahseden ilim için kullanılır. Anonim, özdeyiş, atasözü anlamında kullanılmaktadır. Örnek verme kısmı Kur'an ilimlerinde Emsalul Kur'an olarak bilinmektedir.
Cevap: C
7. Soruda tanımı verilen Kur'an ilmi Mübhematu'l Kur'an'dır.
Cevap: A
8. Ayetler arasında ihtilaf ve tezat varmış gibi görünen hususları inceleyen Kur'an ilmi Müşkilul Kur'an'dır. Soruda ele alınan Hz. Adem'in yaratılış safhalarının farklı farklı anlatımı da bu konunun bir örneğidir.
Cevap: C
9. As b. Vail isminin kapalı kalıp onun hüve zamiri ile ifade edilmesi Mübhematu'l Kur'an'ın bir örneğidir.
Cevap: A

HADİS

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

HADİS

1. Soruda ifadeleri söyleyen tâbiîn ise onun bu tür rivayetleri mürsel olur. Burada sahabe atlanmış doğrudan Efendimizden nakledilmiş şekilde ifade edilmiştir.
Cevap: D
2. Soruda verilen ve peygamberimize açıkça ya da dolaylı şekilde nisbet edilen hadis çeşidi Merfu'dur.
Cevap: A
3. Soruda verilen isimler sahabedir ve onların sözleri ise Mevkuf olarak ifade edilmektedir.
Cevap: B
4. Senedinin müellif tarafındaki kısmından bir veya daha çok râvisi zikredilmeyen hadis anlamında terimdir ki soruda da seneddeki Egar el-Müzenî yerine yanlışlıkla Ebû Mûsâ el-Eş'arî'nin zikredildiği görülmektedir. Bu tür yanlışlıklar Muallak hadise örnektir.
Cevap: C
5. Hz. Ömer sahabe olduğu için onun sözü mevkuf olarak ifade edilmektedir.
Cevap: B

HADİS

1. SEMA: Hadis hocasının ezberden ya da yazılı metinden bizzat okuyarak rivayette bulunması ve öğrencinin de bizzat rivayet duyarak hadisi öğrenmesidir. En üstün hadis öğrenme yoludur.
CEVAP: C
2. KIRAAT/ARZ: Öğrencinin ezberinden veya yazılı metinden hocasının huzurunda okuyarak ya da başkasının okuduğu rivayeti dinleyerek hadisi öğrenmesidir.
CEVAP: B
3. İCAZET: Hocanın, kendi hadis kitaplarını ya da duyduğu hadisleri rivayet etmesi için talebesine izin vermesidir.
CEVAP: A
4. MÜNAVELE: Hoca kendi kitabını veya yazılı bir metni rivayet etmesi için talebesine elden vermesidir.
CEVAP: D
5. KİTABET(Mükatebe): Hadis hocasının rivayet hakkına sahip olduğu hadisleri yazarak veya yazdırarak başkasına göndermesidir.
CEVAP: B
6. İ'LAM: Hocanın sema yoluyla öğrendiği hadisleri veya hadis kitabını öğrencisine gösterip rivayet için izin verdiğine dair herhangi bir şey söylememesidir.
CEVAP: C
7. VİCADE: Yazılı olarak bulunan bir metin ya da kitaptan hadis alarak rivayet etmektir.
CEVAP: A

HADİS

1. Soruda yer alan ayet, ihtiva ettiği hükmü, yani içki içmenin, kumar oynamanın, putlara tapmanın ve fal oklarnın haram olduğunu açık ve net olarak ifade etmektedir. bu açıklık hadis literatüründe Muhkem kavramı ile ele alınmaktadır.

Cevap: A

2. Tahrif, daha ziyade şekilleri birbirine benzeyen ve okunuşları birbirine yakın olan isim ve kelimelerde meydana gelmektedir. "حَيَّان بن ضمرة" adının "جبار بن صخر" şeklinde, "سعيد بن حصين" adının "أسيد بن حضير" ve "عاصم الأحول" adının "واصل الأحذب" olarak okunması senedde yapılan tahrife örnektir. Sahâbeden Zeyd b. Sâbit'in "احتجر في المسجد" (Hz. Peygamber mescidde bir oda çevirdi) ifadesini râvi İbn Lehîa'nın bir hocadan duymadan kitapta gördüğü gibi "المسجد احتجم في" (Hz. Peygamber mescidde kan aldırıldı) şeklinde yanlış okuyup nakletmesiyle Câbir b. Abdullah'ın "الأحزاب رمى أبي يوم" (Übey b. Kâ'b Hendek Gazvesi'nde yaralandı) cümlesindeki "أبي" kelimesini râvi Gunder'in "أبي" okuyarak ifadeyi "رمى أبي يوم الأحزاب" (Babam Hendek Gazvesi'nde yaralandı) şekline dönüştürmesi metinde tahrifin örnekleridir. Seneddeki tahrif pek önemli görülmesi de metindeki tahrif mânanın değişmesine sebep olabilmektedir. Bundan dolayı hadis nakledeken sık sık tahrif yapan râviler rivayete ehil görülmemiş, muharref hadis aslı sahih olsa bile hüküm bakımından merdud kabul edilmiştir.

CEVAP: B

3. Münker hadisin değişik örnekleri vardır. Hubeyyib b. Habîb ez-Zeyyât > Ebû İshak > Ayzâr b. Hureys > Abdullah b. Abbas tarihiyle merfû olarak nakledilen, "Kim namazı kılar, zekâtı verir, haccı yapar, orucu tutar ve misafiri ağırlarsa cennete girer" meâlindeki rivayet (Taberânî, XII, 106) bunlardan biridir. Bu hadis Ebû Zûr'a er-Râzî'ye sorulduğunda Râzî, onun merfû değil İbn Abbas'ın mevkuf rivayetlerinden olduğu için münker sayılması gerektiğini belirtmiştir (İbn Ebû Hâtim, 'İlelül'l-ħadîs', II, 182). Diğer bir ifadeyle sika râvilerin İbn Abbas'ın mevkûfatından olduğunu bildirdiği bu rivayet, metruk râvi Hubeyyib b. Habîb tarafından merfû şekilde rivayet edilerek sika râvilerle muhalefet edilmiş, bundan dolayı münker hükümünü almıştır.

Cevap: B

4. Soruda verilen örnekte yapılan takdim ve tehir şeklindeki değişiklikler hadis literatüründe Maklub olarak isimlendirilmiştir.

Cevap: D

5. Tashîf genellikle yanlış duyma veya yanlış okumadan kaynaklanır ve yazılışları birbirine benzeyen, noktaları sayesinde avrılabilen harflerde daha çok görülür. عَاشَ أُجْمِلُ, عَبَّاسُ أُحْمِلُ ve بَسْرُ أُبْشِرُ okumak senedde tashîfin, الذي يشرب في أنية الفضة, الذي نشر في أبيه القصّة şeklinde okumak ise metinde tashîfin örnekleridir.

CEVAP: A

6. Tahrif, daha ziyade şekilleri birbirine benzeyen ve okunuşları birbirine yakın olan isim ve kelimelerde meydana gelmektedir. "حَيَّان بن ضمرة" adının "جبار بن صخر" şeklinde, "سعيد بن حصين" adının "أسيد بن حضير" ve "عاصم الأحول" adının "واصل الأحذب" olarak okunması senedde yapılan tahrife örnektir. Sahâbeden Zeyd b. Sâbit'in "احتجر في المسجد" (Hz. Peygamber mescidde bir oda çevirdi) ifadesini râvi İbn Lehîa'nın bir hocadan duymadan kitapta gördüğü gibi "المسجد احتجم في" (Hz. Peygamber mescidde kan aldırıldı) şeklinde yanlış okuyup nakletmesiyle Câbir b. Abdullah'ın "رمى أبي يوم الأحزاب" (Übey b. Kâ'b Hendek Gazvesi'nde yaralandı) cümlesindeki "أبي" kelimesini râvi Gunder'in "أبي" okuyarak ifadeyi "رمى أبي يوم الأحزاب" (Babam Hendek Gazvesi'nde yaralandı) şekline dönüştürmesi metinde tahrifin örnekleridir. Seneddeki tahrif pek önemli görülmesi de metindeki tahrif mânanın değişmesine sebep olabilmektedir. Bundan dolayı hadis nakledeken sık sık tahrif yapan râviler rivayete ehil görülmemiş, muharref hadis aslı sahih olsa bile hüküm bakımından merdud kabul edilmiştir.

CEVAP: B

7. İbn Ebû Hâtim'in Hubeyyib b. Habîb – Ebû İshak – Ayzâr b. Hureys – İbn Abbas tarihiyle Hz. Peygamber'den tahrif ettiği, "Kim namaz kılar, zekât verir, hacc eder, oruç tutar ve misafiri ağırlarsa cennete girer" meâlindeki hadisi Ebû Hâtim er-Râzî değerlendirirken onun münker olduğunu söylemiş, sika olan başka râvilerin bunu Ebû İshak'tan İbn Abbas'ın sözü olarak (mevkuf) rivayet ettiklerini belirtmiş ve, "Ma'rûf olan da budur" demiştir. Zayıf bir râvi olan Hubeyyib, hadisi Resûl-i Ekrem'in sözü (merfû) diye nakledeken güvenilir râviler olan Ebû İshak ve başkaları bunu İbn Abbas'ın sözü olarak rivayet etmişler, böylece zayıf olan Hubeyyib'in rivayeti münker, sika olan Ebû İshak'ın rivayeti ma'rûf adını almıştır.

Cevap: B

HADİS

8. Tahrif, daha ziyade şekilleri birbirine benzeyen ve okunuşları birbirine yakın olan isim ve kelimelerde meydana gelmektedir. "رخص نب رابح" adının "رخص نب نايح" şeklinde, "ريضح نب ديسأ" adının "نريصح نب ديسأ" ve "مصاع" adının "بذحأ ل صاو" olarak okunması senedde yapılan tahrife örnektir. Sahâbeden Zeyd b. Sâbit'in "رجحأ" (Hz. Peygamber mescidde bir oda çevirdi) ifadesini râvi İbn Lehîa'nın bir hocadan duymadan kitapta gördüğü gibi "دجسأ" (Hz. Peygamber mescidde kan aldırdı) şeklinde yanlış okuyup nakletmesiyle Câbir b. Abdullah'ın "موي يبا يمر" (Übey b. Kâ'b Hendek Gazvesi'nde yaralandı) cümlesindeki "يبا" kelimesini râvi Gunder'in "يبا" okuyarak ifadeyi "موي يبا يمر" (Babam Hendek Gazvesi'nde yaralandı) şekline dönüştürmesi metinde tahrifin örnekleridir. Seneddeki tahrif pek önemli görülme de metindeki tahrif mânanın değişmesine sebep olabilmektedir. Bundan dolayı hadis naklelerde sık sık tahrif yapan râviler rivayete ehil görülmemiş, muharref hadis aslı sahih olsa bile hüküm bakımından merdud kabul edilmiştir.

CEVAP: B

9. Tashîf genellikle yanlış duyma veya yanlış okumadan kaynaklanır ve yazılışları birbirine benzeyen, noktaları sayesinde ayrılabilen harflerde daha çok görülür. "ليح" "شايح" "سأب" "ليح" "سأب" "شايح" ve "سأب" "شايح" okumak senedde tashîfin "ليح" "شايح" "سأب" ifadesini "ليح" "شايح" "سأب" şeklinde okumak ise metinde tashîfin örnekleridir.

CEVAP: A

HADİS

1. Kesretul Galat: Ravinin rivayetlerinde çokça hata yapmasıdır. Bu ravilerin rivayeti münker olarak isimlendirilir.
Cevap: A
2. Suul Hıfz: Sika olarak bilinen bir ravinin hafızasının zayıf olması sebebiyle rivayetinde hata yapmasıdır.
Cevap: E
3. Fartul Gaflet: Ravinin rivayetlerinde dikkatli ve titiz davranmaması, aşırı gafil olmasıdır. Bu ravilerin rivayeti münker olarak isimlendirilir.
Cevap: B
4. Vehmur Ravi: Ravinin doğru zannederek yanlış rivayette bulunmasıdır mesela munkatı' hadisi muttasıl olarak rivayet etmesi gibi. Bu rivayetler kolayca tespit edilemediği için ilk başta sahih zannedilse de bu illet ortaya çıktığında Muallel hadis olarak isimlendirilir.
Cevap: C
5. Muhalefetus Sikat: Zayıf bir ravinin sika bir raviye ya da sika ravinin daha sika bir raviye muhalefet ederek rivayet etmesidir. Bu tür rivayetler müdrec, maklub, musahhaf, muharref, muzdarib, münker gibi isimlerle ifade edilirler.
Cevap: D
6. Fiskur Ravi: Ravinin rivayetinde hata yapmasından dolayı hafıza yönünden kusurlu bulunması zabt ile ilgili kusurlar olarak ifade edilir. Bu zabt değil adalet ile ilgili kusurlardandır.
Cevap: E
7. Kizbur Ravi: Bir ravinin Hz. Peygamberin söylemediği bir şeyi kasten O'na nispet edip yalan söyleyerek rivayet etmesidir. Bu ravi Kezzab gibi terimlerle ortaya çıkarılır ve rivayeti mevzu olarak kabul edilir.
CEVAP: C
8. İtham'u'r Ravi bi'l Kizb: Rivayet ettiği hadislerde yalan söylediği tespit edilmeyen bir ravinin, günlük hayatta yalan söylemesinden dolayı hadislerde de yalan söyleme ihtimaliyle itham edilmesidir. Bu ravilerin rivayet ettiği hadisler metruk olarak kabul edilir.
Cevap: D
9. Fiskur Ravi: Bir ravinin İslamın emir ve yasaklarından birisine aykırı davranmasıdır. Bu ravilerin rivayeti münker olarak isimlendirilir.
Cevap: A
10. Cehaletur Ravi: Hadis senesinde bulunan bir ravinin şahsının veya hadis rivayetine ehil olup olmadığının bilinmemesidir. Böyle bir durumda olan raviye Meçhul denilir. Rivayeti ise mübhem kabul edilir.
Cevap: E

HADİS

1. D seçeneği yanlıştır tam tersine Hadis Şaz olmamalıdır. Yani sika ravi kendinden daha sika bir raviye muhalefet etmemelidir.

Cevap: D

2. Adâlet vasfına sahip olduğu halde zabt açısından bazı eksiklikleri bulunan râvinin rivayet ettiği hadis, zabtı tam olan bir başka râvi tarafından rivayet edilip desteklenmek suretiyle sahih derecesine yükselirse bu hadis Sahih li gayrihi olarak bilinir.

Cevap: B

3. Soruda verilen örnekte hasen bir hadis ve onun sahih hadisle desteklenmesi ele alınmaktadır. Böyle bir durumda hasen hadis sahihlik mertebesine yükselir ve sahih li gayrihi olur.

Cevap: B

4. Çok hata yapmayan ve yalanla itham edilmemiş ravilerin ehliyeti tam tesbit edilemediğinden dolayı aslında zayıf olan ancak başka rivayetlerin desteğiyle hasen derecesine çıkan hadislere verilen isim Hasen li gayrihidir.

Cevap: D

5. Tabiinin ahabe'yi atlayarak direk Hz. Peygamberden rivayet ettiği hadistir. Bu hadisin senesinde sahabe ravi bulunmadığı için inkıta yani kopukluk vardır. Bu hadise Mürsel hadis ismi verilmektedir.

Cevap: A

6. Senesinde bir veya daha fazla ravinin peşpeşe olamadan ya da ravisi mübhem (bir adam şeklinde) yani belirsiz olarak zikredilen hadislerdir. Bu hadislere Munkatı ismi verilmektedir.

Cevap: A

7. Senetteki kopukluk birden fazla olabilir fakat peşpeşe iki veya daha fazla ravi düşerse buna verilen isim Mudal'dır.

Cevap: B

HADİS

1. Senedin baş tarafından yani hadisi rivayet eden en son kişinin bulunduğu yerden bir veya daha fazla ravinin ya da tüm ravilerin düştüğü hadisler Muallak Hadis olarak bilinmektedir.

Cevap: D

2. Bir ravinin aynı asırda yaşayıp görmediği ya da gördüğü halde hadis almadığı bir kimseden rivayet ettiği hadisler Müdelles olarak bilinmektedir.

Cevap: A

3. Ravinin görüşmediği ya da görüştüğü halde hadis almadığı bir kimseden rivayet ettiği hadislere Tedlisul isnad denir.

Cevap: A

4. Ravi, 'haddesena' dedikten sonra bira susar ve sonra kendisinden hadis almadığı hocanın ismini zikrederek hadisi rivayet eder ve bu tür isnad çeşidi ise Tedlisus sükut olarak bilinmektedir.

Cevap: E

5. Ravinin, hocasını bilinmeyen bir isim, sıfat veya künyesi ile ancak rivayet etmesidir. Bu tür tedlis çeşidi ise Tedlisuş şeyh olarak bilinmektedir.

Cevap: B

6. Tedlisut tesviye : Senetteki sika (güvenilir) raviler arasında bulunan zayıf ravileri çıkarıp senedin tamamen sika ravilerden oluştuğu izlenimini vererek rivayet etmektir.

CEVAP: C

7. • Söylemediği ve yapmadığı halde Hz. Peygamber adına uydurularak hadis diye rivayet edilen sözlerdir: MEVZU
• Yalancılıkla itham edilmiş bir ravinin, rivayetinde tek başına kaldığı hadistir: METRUK
• Zayıf bir ravinin güvenilir raviye aykırı olarak rivayet ettiği hadistir: MÜNKER
• Görünürde sahih olan fakat senet veya metninde gizli bir illet (kusur) bulunan hadistir: MUALLEL

C seçeneği ise; birbirine aykırı rivayet edildiği halde birisini diğerine tercih edilemediği hadislerdir: MUZDARİB

CEVAP: C

8. • Senet veya metne aslında olmayan sözler eklenmiş hadislerdir: MÜDREC
• Birbirine aykırı rivayet edildiği halde birisini diğerine tercih edilemediği hadislerdir: MUZDARİB
• Birbirine benzeyen harfleri yanlış okunarak nakledilen hadis: MUSAHHAF
• Sika yani güvenilir ravinin, kendisinden daha sika olan bir raviye muhalif olarak rivayet ettiği ve bu rivayetinde tek kaldığı hadislerdir: ŞAZ

MUHARREF ise; Senedi veya metni değişikliğe uğramış hadis anlamında terimdir.

Cevap: D

9. Soruda bahsedilen eklemeler haddis literatüründe Müdrec olarak bilinmektedir.

Cevap: A

HADİS

1. Soruda bahsedilen dönem Tesbit dönemidir.

Cevap: B

2. Hz. Ömer Mukillun sahabeler içerisinde ele alınmaktadır.

Muksirun Sahabeler:

Ebu Hureyre (5374)

Abdullah b. Ömer (2630)

Enes b. Malik (2286)

Hz. Aişe (2210)

Abdullah b. Abbas (1660)

Cabir b. Abdullah (1540)

Ebu Said el-Hudri (1170)

Mukillun Sahabeler:

Dört Halife

Abdullah b. Mesud

Abdullah b. Amr b. El-As

Cevap: C

3. Hz. Peygamber'in ashabi arasında Abdullah isimli 300 kadar sahâbi bulunmaktaydı. Fakat bunların içinde geniş fıkıh kültürü ve fetvalarıyla şöhret bulan dört sahâbi abâdile unvanıyla tanınmıştır. Abâdilenin kimler olduğu Ahmed b. Hanbel'e sorulmuş, o da Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Zübeyr ve Abdullah b. Amr b. Âs'ın isimlerini saymış, Abdullah b. Mes'ûd'un abâdileden olmadığını belirtmiştir. Beyhakî de, fıkıh ilminde önemli bir yeri bulunan Abdullah b. Mes'ûd'un abâdileden sayılmayışını, onun çok erken tarihlerde vefat etmesi (32/652), abâdileden sayılan diğer Abdullahlar'ın ise daha uzun yaşayarak ilimlerinden büyük ölçüde faydalanılmasıyla izah etmiştir. Zaten abâdile terimi Abdullah b. Mes'ûd'un vefatından sonra ortaya çıkmıştır.

CEVAP: E

4. Soruda anlatılan dönem Tedvin dönemidir.

Cevap: A

5. Soruda anlatılan dönem Tasnif dönemidir.

Cevap: C

6. Soruda ele alınan yolculuklar Rihle olarak bilinir ve peygamberimiz dönemine kadar dayanmaktadır.

Cevap: D

HADİS

1. İLELU'L HADİS: İlet; ilk bakışta sahih görünen hadislerde ancak derin bilgi ve tecrübe sahibi hadis uzmanlarının görebileceği 'gizli kusur' anlamına gelmektedir. Bu tür gizli kusur taşıyan hadislere 'muallel' veya 'ma'lul hadis' denmektedir.

Cevap: B

2. İLELU'L HADİS: İlet; ilk bakışta sahih görünen hadislerde ancak derin bilgi ve tecrübe sahibi hadis uzmanlarının görebileceği 'gizli kusur' anlamına gelmektedir. Bu tür gizli kusur taşıyan hadislere 'muallel' veya 'ma'lul hadis' denmektedir.

Cevap: B

3. GARİBÜ'L-HADİS İLMİ:

Hadis metinlerinde geçen ve az (nadir) kullanımı veya çeşitli sebeplerle manası gizli kalmış olduğundan kolay anlaşılamayan, anlamı ancak Arap dilinde ve Garibü'l-Hadis alanında derinleşmiş âlimlerin açıklamalarına ve ilgili eserlerine başvurmakla anlaşılabilen kelimeleri konu alan hadis ilim dalıdır.

CEVAP: A

4. ESBABI VURUDİ'L HADİS: Hadislerin söyleniş sebeplerini içerir. Peygamberimizin söz ve davranışlarının hangi sebeplere dayandığını araştırır.

CEVAP: E

HADİS

1. CÂMİ'LER:

Kelime olarak toplamak, bir araya getirmek anlamına gelen câmi', hadis ilminde dinin hemen her alanıyla ilgili hadisleri konularına göre bir araya toplayan eser türüne denir. Bir hadis mecmuasının câmi' kabul edilebilmesi için asgari olarak sekiz ana bölümü (kitabı) ihtiva etmesi gerekir. Başka bölümleri olsa bile bu sekiz bölümden biri eksik olan kitaba câmi' denmez.

Bu sekiz ana bölüm şunlardır:

- İmân: İnanç ve itikat konuları ile ilgili hadisler bu bölümde yer alır.
- Ahkâm veya Sünen: İbadât ve muamelât konuları ile ilgili hadisler bu bölümde yer alır.
- Rikâk veya Zühd: Ahlak ve nefis terbiyesi ile ilgili hadisler bu bölümde bulunur.
- Et'ime - Eşribe veya Adâb: Yeme-içme ve beşerî ilişkilerle ilgili hadisler bölümde bulunur.
- Tefsir: Ayetlerin hadislerle tefsir edildiği bölümdür.
- Tarih-Siyer-Cihad: Devletlerarası ilişkiler, savaş-barış ve benzeri konularla ilgili hadisler bu bölümde bulunur.
- Menâkıb: Hz. Peygamber, diğer peygamberler ve sahâbîlerin yaşayış ve davranışları, üstünlükleri ile ilgili hadisler bu bölümde bulunur.
- Fiten ve Melâhim: Geleceğe ve gelecekte olacak bir takım olaylara, kıyamet alametlerine dair hadisler bu bölüme dâhil edilmiştir.

Bu sekiz konudan herhangi biri ile ilgili hadisleri içinde bulundurmayan veya eksik bulunduran hadis kitabı "câmi" olma özelliğini kaybeder.

En Meşhur Câmi'ler ise şunlardır:

- Buhârî'nin (ö.256/869) "el- Câmi'u's-Sahih";
- Müslim'in (ö.261/869) "el- Câmi'u's-Sahih";
- Tirmizî'nin "el- Câmi'u's-Sahih"i (Tirmizî'nin bu eseri hem Câmi' hem de Sünen grubuna girdiğinden biz onu Sünenler arasında zikretmeyi uygun gördük.)

CEVAP: B

2. MUSANNEFLER:

Kelime olarak sınıflandırılmış, düzenlenmiş anlamına gelen musannef, hadisleri konularına göre tertip eden eser türüne denir. Musannef tabiri, genel çerçevede ale'l-ebvab sisteme tasnif edilen bütün eserleri kapsamaktadır. Bu anlamda câmi', sünen, müstedrek, müstahrec gibi eserler de musanneftir. Musannef, kitap ve bâb başlığı esasına göre hazırlanmış telif türünü ifade etmekle birlikte hadis edebiyatının bir telif çeşidi olarak daha çok; merfu, mevkûf ve maktu rivayetlerin fıkıh konularına göre tertip edildiği kitap anlamında kullanılmıştır. Sünenlerden farklı olarak bu tür eserlerde sahabe ve tâbiînin sözleri ve fiilleriyle ilgili haberlere çokça yer verilmiştir. Ayrıca yalnız hukukî içerikli hadisler değil biyografi, tarih, zühd ve ahlaka dair rivayetler de musanneflerin bölümlerini teşkil eder. Bu

bakımdan musannefleri, ihtiva ettikleri konular yönünden sünenler ile câmi'ler arasında mütalaa etmek gerekir. Adı musannef olmamakla birlikte muhtevası musannef tanımına uyan eserler de vardır. Mâlik b. Enes'in (ö. 179/795) el-Muvatta adlı kitabı buna örnek verilebilir. Abdürrezak'ın (ö. 211/826) ile İbn Ebî Şeybe'nin (ö.235/849) Musannefleri bu türün meşhur örneklerini oluşturmaktadır.

CEVAP: D

3. SÜNENLER:

Sünnet kelimesinin çoğulu olan ve sünnetler anlamına gelen es-sünen, fıkıh bâblarına göre tanzim edilen ve daha çok ahkâm hadislerinden oluşan eser türüne denir. Sünenler, hicri II. asrın ortalarından itibaren ortaya çıkmaya başlamış ve sonraki dönemlerde pek çok sünen tasnif edilmiştir. Sünenler genellikle iman, ibadetler, muâmelat (bireysel ve toplumsal ilişkiler) ve ukûbâta (cezalara) dair hadisleri ihtiva eder. Bu eserlerde çoğunlukla Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirleri, kısmen de sahabe ve tâbiînin fetvaları yer alır. Hadis âlimleri sünenleri, Ehl-i Re'y denen fıkıh akımına karşı sünneti öne çıkarmak maksadıyla kaleme aldıkları için sünenlerin işlediği konularla fıkıh kitaplarının konuları birbirine çok yakındır. Bundan dolayıdır ki sünenler, hadislerle yazılmış fıkıh kitabı olarak kabul edilir. Sünen denilince, öncelikle Kütüb-i Sitte'ye dâhil olan sünenler akla gelir. Bunlar da Ebû Dâvûd, Tirmizî (bu aynı zamanda Câmi' dir), Nesâî ve İbn Mâce'nin sünenleridir. Bu dört sünen "Sünen-i Erbe'a" denir.

CEVAP: C

4. MÜSNEDLER:

Sahâbî ravilere göre yazılan eserlere "Müsned" denir. Bu tür eserlerde sahâbîler ekseriya fazilet sırasına göre sıralanır. Her sahâbînin rivayet etmiş olduğu hadis, konularına bakılmaksızın o sahâbînin adı altında ard arda sıralanır. Müsned türü eserler, h. II. asırdan itibaren telif edilmeye başlanmış ve h. IV. asra kadar devam etmiştir. Ebû Dâvûd et-Tayâlisî'nin (ö.204/819) ve Ahmed b. Hanbel'in (ö.241/855) Müsned'leri, bu türün en önde gelen örneklerini teşkil etmektedir.

CEVAP: A

5. MU'CEMLER:

İçinde hadislerin ilk (Sahâbî) ravileri veya son ravileri (müellifin hocaları) yahut ravilerin memleketleri harf sırasına konularak her ravinin ismi altında rivayet etmiş olduğu hadislerin toplandığı kitaba Mu'cem denir. Mu'cemlerde ya hadislerin sahâbî ravileri veya kitabın yazarı olan müellifin hocaları olan ravileri harf sırasına konular, her bir ismin altında rivayet ettiği hadislerin tamamı zikredilir. Müsnedlerde sahâbî raviler fazilet sırasına göre sıralanırken mu'cemlerde bu sıralama harf sırasına göre yapılır.

Taberânî'nin (ö.360/971) el-Mu'cemü'l-Kebîr, el-Mu'cemü'l-Evsat ve el-Mu'cemu's-Sağîr'i bu türün en meşhûr örneklerini oluşturur. Bunlara kısaca Meâcimu't-Taberânî de denir. Mutlak olarak Mu'cem denilince Taberânî'nin el-Mu'cemü'l-Kebîr'i kastedilir.

CEVAP: B

HADİS

1. Soruda ele alınan hadisler arasında ihtilafı giderme yöntemi cem ve teliftir. Cem' ve te'lif, aralarında görünürde zıtlık ve çelişki olan hadisleri birlikte değerlendirerek yorumlamaya ve uzlaştırmaya çalışmaktır

Cevap: A

2. NESH:

İhtilafı gidermede önemli bir yöntemdir. Nesih, önceki bir hükmü daha sonra gelen bir hükümle kaldırmak anlamına gelir. Aralarında ihtilaf olan hadisler cem ve te'lif edilemediği zaman bu metoda başvurulur. Hadisler arasında neshin vuku bulunduğunu belirleyebilmek için güçlü karinelere, açık beyanlara ihtiyaç vardır. En güçlü karine de tarihin bilgisidir. Olayların tarihi bilindiğinde neshe kanaat getirmek mümkün olabilir. Aksi takdirde ihtimallere dayanarak neshin varlığı söylenemez.

Cevap: C

3. Hadisler arasındaki ihtilâfın giderilmesinde dört temel yöntem vardır. Bunların doğru sıralanışı;

Cem ve telif
Nesh
Tercih
Tevakkuf

Cevap: a

4. Munkatı senette bulunan kopukluktan kaynaklanan hadistir.

Cevap: E

5. Münker hadis ravide bulunan kusurdan kaynaklı hadislerdir.

Cevap: B

6. Müdelles senette bulunan kopukluk açısından ele alınan hadislerdir.

Cevap: D

SİYER ÇÖZÜM

dizgi kitabevi

SİYER

1. Soruda verilen bilgilerin hepsi Mekke döneminde gerçekleşmiştir.
- I. İsrâ ve miraç olayının vuku bulması: 621
 - II. Haşimoğullarına ambargo uygulanması: 616
 - III. Hz. Ömerin müslüman oluşu: 616
 - IV. Hz. Hatice ve ebu talibin vefatı: 620
- Hicret ise 622 de gerçekleşmiştir.

Çözüm: E

2. I. Hilful Fudulun Toplanması: Mekke dönemi
- II. Mescidi dırrarın yıkılması: Medine dönemi
 - III. Hayberin fethi: Medine Dönemi
 - IV. Darul erkam da bir araya gelinmesi: Mekke dönemi

Cevap: D

3. I. kabe hakemliği: 605
- II. isra ve miraç olayı: 621
 - III. gizli davet dönemi: 610
 - IV. Hilful fudula katılması: 590

Cevap: A

4. I. Hudeybiye antlaşması (628)
- II. Hamraul esed gazvesi (625)
 - III. Medineye hicret (622)
 - IV. Bedir savaşı (624)

Cevap: D

5. I. Beni kaynuka gavesi (624)
- II. Beni Nadir kuşatması (625) TEMMUZ
 - III. Recî vakası (625) NİSAN
 - IV. Gabe Gazvesi (627)

Cevap: B

SİYER

1. Soruda anlatılan Yahudi kabile Kaynukaoğullarıdır. Gerekli bilgi verildiği için ekstra açıklama yapmaya gerek görülmemiştir.
Cevap: A
2. Soruda anlatılan Yahudi kabile Kurayzaoğullarıdır. Gerekli bilgi verildiği için ekstra açıklama yapmaya gerek görülmemiştir.
Cevap: C
3. Soruda anlatılan Yahudi kabile Nadiroğullarıdır. Gerekli bilgi verildiği için ekstra açıklama yapmaya gerek görülmemiştir.
Cevap: B
4. Kaynuka: 624
Nadir: 625
Kurayza: 627
Cevap: A
5. Paragrafta anlatılan kabile Kaynukaoğullarıdır.
Cevap: A
6. Soruda anlatılan Yahudi kabile Nadiroğullarıdır. Gerekli bilgi verildiği için ekstra açıklama yapmaya gerek görülmemiştir.
Cevap: B

SİYER

1. Soruda anlatılan kişi Ukbe b. Ebi Muayt'tır. Olay soruda da izah edildiği gibi şu şekilde olmuştur.

Hz. Peygamber'in azılı düşmanlarından. Hz. Peygamber'in en şiddetli düşmanı olarak tanınan Übey b. Halef akın dostunun Resûl-i Ekrem'le oturup konuştuğunu, hatta bazı söylentilere göre onu yemeğe davet ettiğini ve yemeğinden yemesi için şehadet getirdiğini duymuştu. Hatta onun İslâm'ı kabul ettiğini düşünerek çok öfkelenen Übey ona, "Eğer gidip Muhammed'i açıkça inkâr etmez ve yüzüne karşı hakarete bulunmazsan seninle asla konuşmayacağım" dedi. Bunun üzerine Übeyin arkadaşı, Peygamber efendimiz namaz kılariken üstüne deve işkembesi koymuştur. Hatta bir defasında, namaz kılariken onu üzerindeki atkısıyla boğmaya teşebbüs etmiş, onu bu durumdan Hz. Ebu Bekir kurtarmıştı.

Cevap: A

2. Kevser suresinin nazil olmasına sebep olma müşrik As b. Vail'dir.

Cevap: C

3. Müşriklerin Kur'an hakkında söyledikleri "esâtîrû'l-evvelîn" (öncekilerin masalları) sözü Nadir b. Haris'e aittir.

Cevap: B

4. Bedir gazvesinde yaşanan olayda ismi geçen müşrik Ümeyye b. Halef'tir.

Cevap: D

5. Soruda ismi geçen müşrik Velid b. Muğire'dir.

Cevap: C

6. Soruda geçen ayette ele alınan kişi Ukbe b. Ebi Muayt'tır.

Cevap: A

SİYER

1. BATN-ı İDAM SERİYYESİ:

Mekkeli müşriklerin Hudeybiye Antlaşması'ndan sonra müslümanların müttefiki olan Huzâa kabilesine baskın yaparak antlaşmayı bozmaları üzerine Hz. Peygamber Mekke'ye bir sefer düzenlemeye karar verdi. Ancak kan dökmek ve düşmanı hazırlıksız yakalamak için bu kararını gizli tuttu ve sefer konusunda düşmanı yanıltmak gayesiyle, Mekke-Medine yolu üzerinde ve Medine'ye üç günlük mesafede bulunan Batn-ı İdam'a asıl ordunun keşif kolu mahiyetinde bir seriyye gönderdi (Ramazan 8 / Ocak 630).

Seriyye Batn-ı İdam'da bulunduğu sırada içlerinden Muhallim b. Cessâme, kendilerine bir müslüman gibi selâm verdiği halde Âmir el-Eşcâ'i aralarındaki şahsî bir mesele yüzünden öldürmüş, onun haksız yere öldürülmesi üzerine nâzil olan, "Ey iman edenler! Allah yolunda savaşa çıktığınız zaman -meselelerin- tam açıklanmasını bekleyin. Size -müslümanca- selâm verene, dünya hayatının menfaatini göz önüne alarak "Sen mümin değilsin" demeyin" (en-Nisâ 4/94) meâlindeki âyetle müminler bu çeşit hareketlerden sakınmaları hususunda ikaz edilmiştir. Seriyye görevini yapıp Medine'ye dönerken Zûhuşüb'de Hz. Peygamber'in Mekke üzerine hareket ettiğini öğrenmiş ve Sukyâ'da ona katılmıştır.

Cevap: B

2. BENÎ MÜSTALİK(MÜREYSİ) GAZVESİ (627): Huzaa kabilesinin bir kolu olan Mustalik kabilesi reisi Hâris b. Ebû Dırâr, Müşrikler'in kışkırtmalarıyla Medine'ye saldırmaya karar verdi.

Hz. Peygamber bu haberlerin doğru olduğunu teyit edince, 1000 kişilik bir orduyla Medine'den hareket etti. Ordu, Müreysi' kuyusunun başında düşman ile karşılaştı. Önce Hz. Ömer düşmana gönderildi ve teslim olmaları istendi. Mustalikoğulları bu daveti kabul etmeyip savaştılar ve yenildiler.

Cevap: A

3. Peygambere Mureysi gazvesinde Hz. Aişe eşlik etmişti. Dönüşte ordunun gece konakladığı bir yerde Hz. Aişe devesinden inip ihtiyacını gidermek için ordugahtan uzaklaştı, konaklama yerine dönerken inci kolyesini düşürdüğünü fark etti. Daha sonra tekrar geri dönüp kolyesini aramaya koyuldu. Hz. Aişe'nin gittiğini kimse bilmediği için orduya hareket emri verildi. Hz. Aişe ordugahın kurulduğu yere döndüğünde kimseyi göremeyince, orda beklemeye koyuldu. Ordunun artçısı Safvan b-Muattal Hz. Aişeyi görünce onu devesine bindirip orduya yetiştirdi.

Abdullah b. Übey de bu gecikmeyi fırsat bilerek Hz. Aişe aleyhine iftira ve dedikodu başlattı.

Hz. Aişe savaştan döndükten sonra iftirayı duyunca bir ay kadar hasta yattı. Bu olayı öğrendiğinde çok üzüldü ve Peygamber'in de ondan şüphe duyması üzerine babasının evine döndü.

Cevap: C

4. Soruda verilen isimler Tebük Savaşına aittir. Zorluk savaşı olması ve münafıkların gerçek yüzünü ortaya koymasından dolayı bu isimlerle anılmıştır.

Cevap: A

5. Soruda anlatılan savaş Bedir savaşıdır. Bedir savaşı hakkında bilgi verelim:

Hicretin 2. yılında Kureşliler, büyük bir kervan hazırlayıp Ebû Süfyan'ın idaresinde Şam'a göndermişlerdi.

Kervanın dönüş haberini alan Hz. Peygamber 624' te Medine'den hareket etti. Müslüman askerlerin sayısı 305 kişiydi.

700 deve, 100 de zırhlı süvariden oluşan birlik, Ebu Cehil kumandasında Mekke'den yola çıktı.

Hz. Peygamber Bedir için sefere çıktığında yerine Abdullah b. Ümmü Mektumu vekil olarak bıraktı.

Kureşliler hazırladıkları ordunun büyüklüğünü ve gücünü göstermek ve Batn-ı Nahle' de öldürülen Amr b. Hadramî'nin intikamını da almak istiyorlardı.

Müslümanlar Bedir suyunun yakınlarında konakladılar. Ancak bazı rivayetlere göre Hubab b. Munzir, bazılarına göre ise Habbab b. Eret'in tavsiyesi üzerine Müşrikler en yakın kuyunun başına geçerek diğer su kuyularını kapatmayı teklif etmiştir

Hz. Peygamber savaş başlamadan önce Hz. Ömer'i Mekke ordusuna elçi olarak gönderdi ve savaş yapılmamasını teklif etti. Ancak Ebu Cehil bu teklifi reddetti.

Savaş gelenek üzere Mübareze (teke tek vuruşma) ile başlamıştır. Mübareze de bulunanlar;

Müşrik ordusundan; Utbe b. Rebîa, kardeşi Şeybe ve Velîd b. Utbe

Müslümanlardan; Hz. Hamza, Hz. Ali, Ubeyde b. Hâris Ve Bedir Müslümanların zaferiyle sonuçlandı.

Esirlerden yalnızca Ukbe b. Ebû Muayt ile Nadr b. Hâris'i, kendisine ve Müslümanlara yaptıkları ağır işkencelere karşılık olarak ölüme mahkûm etmiştir.

Hz. Peygamber'in Damadı Ebu'l As ve Ebu Süfyan'ın oğlu da esirler arasındadır.

Hz. Peygamber, esirlerin malî durumlarına göre bin ilâ dört bin dirhem fidiye ödemelerini şart koşturmuştur.

Esirler arasında Hz. Peygamber'in amcası Abbas, diğer amcalarının oğulları Akîl ve Nevfel de bulunuyordu

Bazı esirlerin karşılıksız olarak, okur-yazar olanların ise on Müslümana okuma öğretmeleri şartıyla serbest bırakılmalarına karar verilmiştir.

Bedir zaferinden sonra Müslümanların başarısını kıskanmaya başlayan Yahudi liderlerinden; Ka'b b. Eşref üzüntüsünden "Yerin altı üstünden iyidir" demiştir.

Bedir Savaşı, Uhud savaşına sebep oldu. Bedir'de öldürülen Ebu Cehil yerine, Ebu Süfyan başa getirildi.

NOT: Enfâl suresi 67. Ayette savaş sonu uygulamalar ve esirlerin durumundan bahsedilmektedir.

Cevap: D

SİYER

6. Soruda anlatılan olay Garanik olayı olarak bilinmektedir.

Cevap: B

7. Tevbe suresi 38-39 ve 40. Ayetlerde ele alınan savaş Tebük savaşıdır.

Cevap: E

8. Bedir Savaşı'ndan sonra Mekkeliler hem intikam almak hem de Şam kervan yolunu tehdit altından kurtarmak için harekete geçtiler. Ebu Süfyan komutasında Medine'ye doğru hareket eden, Orduda iki yüz at, yedi yüz zırhlı asker ve üç bin de deve vardı.

Mekke'de oturan peygamber efendimizin amcası Hz. Abbas savaş hazırlıklarını, asker ve hayvan sayısını peygambere bildirdi.

Hz. Peygamber Müslümanları toplayarak ne yapılması gerektiğini istişare etti.

Kendisi gördüğü bir rüya üzerine Medine'de kalınmasını ve savunma savaşı yapılmasını tercih ettiğini belirtti.

Abdullah b. Übey "Ben meydan savaşına taraftar değilim. Medine'den çıkılmamasını istedim. Muhammed çocuk çocuğun sözüne uydu da bizim sözüme itibar etmedi" diyerek üç yüz adamı ile birlikte Medine'ye döndü. Bu hareketten sonra İslâm ordusunun sayısı yedi yüze düştü.

Hz. Peygamber ordusunu savaş düzenine koydu ve sancağı Mus'ab b. Umeyr'e verdi.

Düşmanın cephe gerisinden saldırmasını ve İslâm ordusunu arkadan vurmasını önlemek için Abdullah b. Cübeyr komutasındaki elli okçuyu Uhud dağının karşısındaki Ayneyn tepesine (daha sonra buraya "Cebelü'r-Rumât" yani Okçular Tepesi de denilmiştir) yerleştirdi.

Hz. Peygamber, bu okçulara, İslâm ordusu üstünlük elde etse dahi, ikinci bir emre kadar, ne olursa olsun kesinlikle yerlerinden ayrılmamalarını emretti.

Bedir gibi Uhud Savaşı da mübâreze şeklinde başladı. Daha sonra savaş kızıştı. İslâm ordusu düşmanın ordu merkezine kadar ilerledi

Savaş Müslümanlar tarafından kazanılmış görünüyordu. Abdullah b. Cübeyr'in idaresindeki okçular düşmanın bozulduğunu ve Müslümanların galip geldiğini görünce ganimetten mahrum olmamak amacıyla yerlerini terk ettiler.

Halid b. Velid okçuların azaldığını görünce derhal harekete geçti.

Halid b. Velid'in, Müslümanların arkasına dolandığını gören ve kaçmakta olan Müşrik ordusu geri döndü ve Müslümanlar iki ateş arasında kaldı ve savaş düzeni bozuldu.

Hz. Peygamber, çarpışma sırasında da yüzünden yaralanmış, dişlerinden bazıları kırılmıştı. Bir grup sahâbî Hz. Peygamber'in etrafında halka oluşturarak onu korudular.

Mus'ab b. Umeyr'in şehit düşmesi üzerine Hz. Peygamber sancağı Hz. Ali'ye teslim etti.

Uhud savaşında Müslümanlar yetmiş şehit vermişler, ama düşmana teslim olmamışlardır. Bu savaşta müşrikler yirmi iki ölü vermişlerdir

Uhud Savaşı, Kuran-ı Kerimde Ali İmran suresinde geçmektedir.

Hz. Hamza uhud'da Vahşi b. Harb tarafından şehit edilmiştir.

Müşriklerin şehit cesetlerine yapmış oldukları işkencelere 'Müsle' adı verilmiştir.

Ebu Hanzala, Uhud savaşında şehit düşünce Hz. Peygamber sahabelere 'Gasilu'l-Melaike' 'onu melekler yıkadı' demiştir.

Dendan-ı Saadet: Uhud gazvesi sırasında Utbe b. Ebi Vakkas tarafından atılan okla Efendimizin dişi kırılmıştı. Buna verilen isim.

Cevap: D

9. Soruda binekleri olmadığı için savaşa katılmayarak ağlayan ve Bekkaun olarak bilinen grup Tebük seferinde geçmektedir.

Cevap: A

10. Duhan suresinde Batşei kübra yani büyük çarpışma ya da büyük yakalayış olarak geçen savaş Bedir savaşıdır.

Cevap: B

11. Tevbe suresinde de geçen ve müşriklerin fitne yuvası olarak bilinen ve Tebük seferi dönüşü yıkılması emredilen mescid Mescidi Dirar'dır.

Cevap: A

12. Tebük seferine mazereti olmaksızın katılan üç kişiden bahsedilir. B-ve bu üç kişi toplumdan tecrit edilmişlerdir. Bu isimler Kab b. Malik, Mürare b. Rebi, Hilal B. Umeyr'dir.

Cevap: B

13. Mescid-i Kuba: Bu mescit, Müslümanların hür ve güvenli bir ortamda yaptıkları umuma açık ilk mescit olması bakımından büyük önem taşımaktadır. Kur'an'da sözü edilen, "ilk günden takvâ üzerine kurulan mescidin" yine bu mescit olduğu kabul edilmektedir.

Cevap: B

14. Resûl-i Ekrem'in burada öğle veya ikinci namazını kıldırıldığı sırada nâzil olan Bakara süresinin 144. âyeti uyarınca kiblesini Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'dan Kâbe'ye çevirmesi üzerine "iki kibleli mescid" anlamına gelen bugünkü adını almış, o tarihten sonra Hz. Peygamber'in unvanları arasına da "imâmü'l-kibleteyn" eklenmiştir. Mescid-i Kibleteyn olarak bilinen mescidin diğer ismi BENİ SELİME'dir.

Cevap: A

SİYER

1. Hz. Peygamber rüyasında Kabe'yi ziyaret ettiğini görmüştür.
Müslümanlar savaş için gelmediklerini belli etmek amacıyla yanlarına sadece güvenliklerini sağlayacak kılıçlar aldılar.
Zülhuleyfe mevkine gelince Abbad b. Bişr, bilgi toplamak üzere Mekke'ye gönderildi.
Bişr, geri döndüğünde Mekkelilerin, Müslümanları Mekke'ye sokmak istemediklerini bildirdi.
Müslümanlar bunun üzerine Hudeybiye kuyusunun yanında konakladı
Umre izni verilmesi için Hz. Osman elçi olarak gönderildi.
Müşrikler bu teklifi reddetti ve Hz. Osmanı 13 gün boyunca alıkoydu
Hz. Osman'ın dönüşü gecikince, onun öldürüldüğüne dair bir haber yayıldı
Müşriklerle savaş artık kaçınılmazdı. Hz. Peygamber bu sebeple, orada bulunan bir ağacın altında, ölünceye kadar savaşmak ve asla savaştan kaçmamak şartıyla biat aldı.
Altında biat edilen ağaca, Şeceretü'r Rıdvan ağacı denilir. Biata da Rıdvan Biatı denir.
Biat haberi Mekke'ye ulaşınca Hz. Osman hemen serbest bırakıldı.
Müşrikler Süheyl b. Amr ve arkadaşlarını elçi olarak Hz. Muhammed'e gönderdi. Ve Mekkeliler ve Müslümanlar arasında Hudeybiye Antlaşması imzalanmıştır.
2. Âmir b. Sa'saa kabilesi başkanı Ebû Berâ (Âmir b. Mâlik) Medine'ye gelerek Hz. Peygamber'le görüştü.
Kendisi Müslüman olmadı ancak bununla birlikte kabilesine İslâm'ı anlatacak kimseler göndermesini istedi.
Hz. Peygamber, davetçilerin başlarına bir tehlike gelebileceğinden endişe ettiğini söyledi. Ebû Berâ'nın onların emniyetini garanti etmesi üzerine Ehl-i Suffe'den yetmiş kadar kurrâyı istenen yere gönderdi.
Heyet, Bi'r-i Maûne denilen kuyunun yanına varınca konakladı. İçlerinden Harâm b. Milhân adlı sâhâbî, Âmir Sa'saa kabilesinin başkanına Hz. Peygamber'in mektubunu götürdü. Fakat Tufeyl, mektubu okumadığı gibi elçiyi de öldürttü.

Cevap: C

Cevap: E

3. Adal ve Kare kabileleri Hz. Peygamberden İslâm'ı öğretmek için öğretmene ihtiyaç duyduklarını söylediler. Asım b. Sabit'in başkanlığında 10 kişiyi bu kabileye gönderdi. Müslümanlar Lihyanoğulları tarafından takip edildiler. Lihyanoğulları Müslümanlara saldırarak ikisi hariç oradakileri şehit ettiler.
4. Memleketlerine dönen altı Müslüman, daha kalabalık bir grup olarak Mekke'ye geldiler.
Bu toplantıya on Hazreclî'nin yanı sıra iki de Evsli katılmıştı. (12 kişi)
Hz. Peygamber onlara nasihat etti ve İslâm ilkelerine uymalarına dair onlardan biat aldı.
Hz. Peygamber'e, "Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, yalan uydurarak hiç kimseye iftira etmemek ve iyi olan hiçbir hususta Allah Resûlü'ne isyan etmemek" üzere biat ettiler. Hz. Peygamber, bu biattan sonra Medineli Müslümanlara dinlerini öğretmek ve onlara imamlık yapmak üzere Mus'ab b. Umeyr'i Medine'ye gönderdi. Mus'ab'ın Medine'deki çalışmaları çok başarılı sonuçlar verdi.
Onun daveti üzerine Evs kabilesinin liderlerinden Sa'd b. Muâz ile Üseyd b. Hudayr'ın Müslüman olması, İslâm'ın Evs kabilesi arasında da yayılmasını hızlandırdı.
5. Birinci Akabe biatından bir yıl sonra (peygamberliğin 13. yılı/M. 622) yine hac döneminde kalabalık bir Müslüman grubu Mekke'ye geldi. Hz. Peygamber, ikisi kadın olmak üzere 75 Medineli Müslümanla Akabe'de tekrar görüşme yaptı. Bu görüşmeye Hz. Peygamber'in henüz Müslüman olmayan amcası Abbas da katıldı. Görüşmeler sırasında Medineli Müslümanlar, kendi hanımlarını ve çocuklarını korudukları gibi Hz. Peygamber'i koruyacaklarına dair biat ettiler.
Hz. Peygamber, Medineli Müslümanların aralarından oniki temsilci (nakîb) seçmelerini istedi. Bunun üzerine dokuz Hazreclî, üçü Evsli olmak üzere oniki temsilci seçtiler.

Cevap: D

Cevap: A

Cevap: B

SİYER

1. Câhiliye devrinde ve İslâmiyet'in ilk zamanlarında Arap kabileleri arasında cereyan eden savaşlar için kullanılan bir tabirdir.

Cevap: C

2. BUVAT GAZVESİ: 623

- Mekke/Suriye ticaret yolunu kontrol altına almak (Kureyşe ekonomik açıdan darbe) için yola çıkıldı.
- Sad b. Muaz Medine de vekil olarak bırakıldı.
- Karşı tarafın komutanı; Ümeyye b. Halef el Cumahi idi.
- Sancak Sad b. Ebi Vakkas'a verildi.
- Karşılaşma ve savaş olmadı.

Bu savaş Bedir öncesi düzenlenen gazvelerden biridir.

Cevap: E

3. Arapların kötü ve olumsuz hasletlerini ifade eden tabir Mesalibul Arab'tır.

Cevap: D

4. Araplar Hz. İbrâhim'den sonra uzun müddet kamerî takvim kullanmışlar, umre için receb, hac için zilhicce ayını esas almışlar, ayrıca umrenin yapıldığı receb ayı ile hacın yapıldığı zilhicce ve onun bir öncesiyle (zilkade) bir sonrasını (muharrem) haram aylar olarak kabul etmişlerdir. İslâm kaynaklarında, Araplar'ın zamanla haram ayların yerlerini değiştirmek veya hacın sabit bir mevsimde yapılmasını sağlamak amacıyla nesîe başvurdukları belirtilmektedir.

Cevap: B

5. Câhiliye devrinde ve İslâmî dönemde Araplar arasında yaygın olan bir himaye müessesesidir.

Cevap: a

SİYER

1. Tevbe suresi 25. Ayette ele alınan savaş Huneyn savaşıdır. Savaşlarda mutlaka ayetleri ile bilmek önemlidir. sınav öncesi hangi ayette hangi savaş anlatılmakta bilinmesi gerekmektedir.
Cevap: A
2. Ahzah suresi 9-10-11-12. Ayetler ve yine aynı surede yer alan 25. Ayet Hendek savaşı hakkında nazil olmuştur.
Cevap: E
3. Ayneyn tepesini gördüğümüzde hemen Uhud savaşına gitmemiz gerekmektedir. Gerekli açıklamalar soruda izah edilmiştir.
Cevap: B
4. Tevbe suresinde bahsi geçen bu üç kişi kab b. Malik, mürare b. Rebi ve hilal b. Ümeyye'dir. Bu kişiler tebük seferine mazereti olmaksızın katılmamış ve savaş sonrasında cezalandırılmışlardır. Daha sonrasında tevbe suresi 117-118. Ayetlerin nazil olmasıyla birlikte bu kişiler affedilmiştir.
Cevap: D
5. Enfal ve ali imran surelerinde anlatılan savaş uhud savaşıdır. Bu kitaptaki sorularım da her şeyi ele almaya çalıştım hangi ayet hangi savaş ile alakalıdır bunları incelemeye çalıştım. Sizlere tavsiyem bu ayetlerin hangi savaşa ait olduklarını mutlaka bilmeniz.
Cevap: B
6. Tevbe suresi 42. ayette anlatılan bu savaş tebük savaşıdır. Bu kitaptaki sorularım da her şeyi ele almaya çalıştım hangi ayet hangi savaş ile alakalıdır bunları incelemeye çalıştım. Sizlere tavsiyem bu ayetlerin hangi savaşa ait olduklarını mutlaka bilmeniz.
Cevap: D
7. Ali imran suresi 122. ayette anlatılan bu savaş tebük savaşıdır. Bu kitaptaki sorularım da her şeyi ele almaya çalıştım hangi ayet hangi savaş ile alakalıdır bunları incelemeye çalıştım. Sizlere tavsiyem bu ayetlerin hangi savaşa ait olduklarını mutlaka bilmeniz.
Cevap: D
8. Soruda Ebu Süfyan ve Kavrulmuş un ikililerini görürseniz hemen Sevik Gazvesine gitmemiz gerekmektedir.
Cevap: C
9. Tevbe suresi 26. Ayette ele alınan ve soruda izah edilen savaş Huneyn savaşıdır.
Cevap: D
10. Cizye ayeti ilk olarak Tebük seferinde Yahudi ve Hristiyanlara uygulanmıştır.
Cevap: E

SİYER

1. 623 tarihinde Hz. Hamza komutasında bedir öncesi gönderilen seriyyelerden biri olan sifulbahr seriyyesi önemlidir. İkinci sifulbahr seriyyesi ise 629 tarihinde Ebu Ubeyde cerrah komutasında gönderilmiştir.

Cevap: A

2. Parçada anlatılan seriyye Rabiğ seriyyesidir.

Cevap: B

3. Parçada anlatılan seriyye Harrar seriyyesidir.

Cevap: E

4. Hicretten 17 ay sonra Abdullah b. Cahş komutasında gerçekleşmiş ve çarpışma meydana gelmiştir.

Peygamber efendimiz, Abdullah b. Cahş komutasında bir birliği, kendilerine mektup vererek, Mekke yakınlarına gönderdi.

Birlik yola çıktı ve Hz. Peygamber'in kendilerine verdiği mektubu iki gün yürüdüktan sonra açtılar.

Mektupta, Mekke ile Tâif arasında bulunan Nahle'ye gideceklerini ve Kureyş'i gözetleyip onların haberlerini toplayacaklarını öğrendiler.

Abdullah b. Cahş, arkadaşlarıyla orada beklerken, Tâif'ten dönmekte olan dört kişilik Kureyş kervanına rastladılar.

Savaşın yasaklandığı haram aylarından Receb ayının son günüydü

Abdullah b. Cahş ve arkadaşları bir müddet tereddüt ettiler. Ancak daha sonra şaban ayının biri olmuştur diyerek kervan başkanını öldürüp diğer iki kişiyi de esir ettiler. Dördüncü şahıs ise kaçtı.

Medine'ye geldiklerinde, Hz. Peygamber iki esiri hapsetti. Ancak, kendisine ayrılan ganimeti almadı; savaşmayı emretmediğini hatırlatarak onları azarladı.

Kureyş müşrikleri "Muhammed ve arkadaşları haram ayı helâl hâle getirdiler; haram ayda kan döktüler, kervanın mallarını aldılar ve adamları esir ettiler" diyerek Müslümanları itham etmeye başladılar.

Bunun üzerine Bakara Sûresinin 217. âyet-i nazil oldu ve durumu aydınlattı. Bu ayetten sonra Peygamber efendimiz kendisine ayrılan ganimeti almıştır

Cevap: D

5. İS SERİYYESİ:

İs, Mekke-Medine arasında Kızıldeniz sahilinde bir yerin adıdır. Cüheyne kabilesinin arazisi olan İs, Mekke'den Suriye'ye giden ticaret yolu üzerinde bulunuyordu. Kervancılar, İs-i Zenbânî diye anılan bir suyun da olduğu bu ağaçlık mevkide dinleniyorlardı. Hz. Peygamber, hicretin 7. ayında (Ocak 623) Sifûlbahr veya Hamza b. Abdülmüttalib seriyyesi denilen ilk seriyyeyi de buraya göndermişti.

Resûl-i Ekrem, hicretin 6. yılı (Ekim 627) Suriye'den dönmekte olan Kureyş'e ait bir ticaret kervanını ele geçirmek için Zeyd b. Hârise kumandasında 170 kişilik bir süvari birliğini İs'e gönderdi. Kervanda, Hz. Peygamber'in büyük kızı Zeyneb'in müşrik olduğu için ayrıldığı eşi Ebü'l-Âs da vardı. Ebü'l-Âs'ın yanında Safvân b. Ümeyye'ye ait külliyyetli miktarda gümüş ve Kureyş müşriklerine ait değerli mallar bulunuyordu. Süvari birliği kervanı kuşattı, kervancıları esir alıp mallarına el koydu. Esirler ve ele geçen mallar Medine'ye getirildi. Resûl-i Ekrem ganimeti seriyyeye katılanlar arasında pay etti. Zeyd'in kumandasındaki birliğin özel olarak kervan için gönderilmediği, kervana rastladığı da rivayet edilir. esir düşmekten kurtulan Ebü'l-Âs, geceleyin Medine'ye gelerek Zeyneb'den kendisine eman vermesini istedi. Ebü'l-Âs'ın esirlerle birlikte Medine'ye getirildiği de nakledilir Tezyesinin oğlu ve iki çocuğunun babası olan Ebü'l-Âs'ın durumu Zeyneb'i üz-müştü. Bir sabah namazı sırasında hücre-i saâdetin mes-cide açılan kapısından, bir rivayete göre ise kadınların namaz kıldığı bölümden yüksek sesle ona eman verdiğini ilân etti. Hz. Peygamber kızına, müşrik olduğu için Ebü'l-Âs ile beraberliğinin mümkün olmadığını, ancak İslâm'ın da reddetmediği himaye geleneğine uygun olarak isteğini kabul ettiğini belirtti. Zeyneb, ayrıca babasından Ebü'l-Âs'a emanet edilen malların iadesini talep etti. Resûl-i Ekrem de durumu sefere katılanlara açtı ve ganimetin hakları olduğunu, ancak iyilikte bulunup geri verilerse bundan hoşnut kalacağını söyledi. Bunun üzerine müslümanlar ganimetten paylarına düşen malları iade ettiler. Ebü'l-Âs, malları Mekke'ye götürüp sahiplerine teslim ettikten sonra müslüman olduğunu bildirdi.

Cevap: D

6. Soruda anlatılan seriyye Zatus selasil'dir. Seriyyelerde komutanları kesinlikle bilmemiz gerekmektedir.

Cevap: E

7. 623 tarihinde Hz. Hamza komutasında bedir öncesi gönderilen seriyyelerden biri olan sifulbahr seriyyesi önemlidir. İkinci sifulbahr seriyyesi ise 629 tarihinde Ebu Ubeyde cerrah komutasında gönderilmiştir.

Cevap: A

SİYER

8. Bedir öncesi öncesi düzenlenen seriyeler:

- Sifulbahr
- Rabiğ
- Harrar
- Batnı Nahle

Cevap: D

9. Veddân Ebva

- Buvat
- Zul Uşeyre
- Sefevan

Cevap: E

10. Soruda bahsedilen savaş Zatus selasil seriyesidir. Hz. Peygamber'in bazı Arap kabileleri üzerine Amr b. Âs kumandasında gönderdiği bir seriyedir. (8/629)

Cevap: D

11. Soruda verilen savaş Gabe'dir. Burada şunu unutmayalım ilk korku namazı Zatur rika gaazvesinde kılınmıştır.

Cevap: C

12. Soruda anlatılan gazve Hamraul Esed'dir. Bu gazve soru olarak gelirse kesinlikle ateş yakılma olayını unutmamamız gerekmektedir.

Cevap: D

SİYER

1. Asabiyet: Aynı soydan gelenlerin veya bir başka sebeple aralarında yakınlık bulunanların muhaliflere karşı birlikte hareket etmelerini sağlayan dayanışma duygusu.
Cevap: C
2. Kusay tarafından kurumsallaştırılan hacılara su dağıtma görevi Sikaye olarak bilinmektedir.
Cevap: A
3. Hacıların yemek ihtiyacını karşılamakla ilgili görevi Rifade'dir.
Cevap: B
4. Asabiyet: Aynı soydan gelenlerin veya bir başka sebeple aralarında yakınlık bulunanların muhaliflere karşı birlikte hareket etmelerini sağlayan dayanışma duygusu.
Cevap: C
5. Nesi: Câhiliye döneminde kamerî takvimin şemsî takvime uyarlanması suretiyle takvime yapılan müdahale anlamında bir terimdir.
Cevap: D
6. Civar: Câhiliye devrinde ve İslâmî dönemde Araplar arasında yaygın olan bir himaye müessesesidir. Ayette yer alan ifadelerde de civar kastedilmektedir.
Cevap: A
7. Nesi: Câhiliye döneminde kamerî takvimin şemsî takvime uyarlanması suretiyle takvime yapılan müdahale anlamında bir terimdir.
Cevap: D
8. HİCABE: Kâbe'nin bakımı, kapısının ve anahtarlarının muhafazası görevidir.
Cevap: E
9. HALİF: Sözlükte "antlaşma, akid ve yemin" anlamlarına gelen hilf (çoğulu ahlâf), terim olarak Câhiliye Arapları'nda kabilelerin veya şahısların yardımlaşma, dayanışma ve himaye amacıyla yaptıkları antlaşma ve ittifakları ifade eder. Hilf yapan kişilere halif (çoğulu ahlâf veya hulâfâ) denir.
Cevap: C
10. I. KIYADE: Savaşlardaki ordu komutanlığını ifade eder.
II. EŞNAK: Diyetlerin ödenmesi ve zararların tespiti ile ilgili görevleri ifade etmektedir.
III. SEFARET: Kureyş'in dış temsilciliği görevini ifade eder. Kureyşin yabancılar nezdinde temsil edilmesidir.
IV. LİVA: Bayraktarlık görevi.
Cevap: C

SİYER

1. HİLFU'L-FUDÛL CEMİYETİNDE BULUNMASI

Haram aylardan zilkâdede yaşanan bir olay bardağı taşıran son damla oldu ve vicdan sahibi hakperest insanları harekete geçirdi: Yemenli Zübeyd kabilesinden bir tâcir Mekke'ye mal getirmiş ve belirli bir fiyat karşılığında Mekke ileri gelenlerinden Âs b. Vâil es-Sehmî ile pazarlık yapıp malı teslim etmişti. Ancak Âs b. Vâil borcuna sadık kalmayıp oldukça düşük bir para teklif etti ve satıcıyı oyalayıp durdu. Sonunda borcunu inkâr ettiği gibi aldığı malları iade etmeye de yanaşmadı. Zor durumda kalan Yemenli tâcir aralarında Mekke ileri gelenlerinin de bulunduğu birçok kişiye müracaat edip yardım istedi. Ancak bir kısmı Âs b. Vâil'in düşmanlığını kazanmaktan, bir kısmı da dostluğunu kaybetmekten çekindiği için yardım etmediler. Çaresizlik içinde ne yapacağını düşünen tâcir ertesi gün güneşin doğmak üzere olduğu ve Kureyş ileri gelenlerinin de Kâbe etrafında küme küme oturdukları bir sırada Ebû Kubeyş dağına çıktı. Herkesin duyacağı yüksek sesle acıklı bir şekilde mağduriyetini dile getirdi ve yardım istedi. Hilfü'lahlâf 'a mensup kabilelerin aldırış etmemelerine karşılık Hilfü'l-mutayyebîne mensup kabileler bundan rahatsızlık duyarak harekete geçtiler. Bunların başında son Ficâr savaşında Hâşimoğulları'na kumanda eden ve savaşa katılmış olmaktan da pişman olduğu anlaşılan Zübeyr b. Abdülmuttalib gelmekteydi. Hz. Peygamber'in amcası olan Zübeyr b. Abdülmuttalib şehrin en zengin, yaşlı ve nüfuzlu kabile reisi durumundaki Abdullah b. Cüd'ân et-Teymî'ye baş vurarak onu bu işin görüşülmesi için bir toplantı yapmaya iknâ etti. Kureyş'in kollarından Benî Hâşim, Benî Muttalib, Benî Zühre, Benî Teym ve Benî Esed ileri gelenleri, Abdullah b. Cüd'ân'ın evinde yapılan yemekli toplantıya iştirak ettiler. Toplantıya o sırada yirmi yaşında olan Peygamberimiz de amcası Zübeyr b. Abdülmuttalib ile birlikte katıldı. Kaynakların bildirdiğine göre çağrılanlar arasında Hilfü'l-ahlâf mensuplarından kimse yoktu. Toplantıda hazır bulunanlar uzun tartışmalardan sonra haksızlığı önlemek için yemin ettiler ve bu iş için gönüllülerden oluşacak bir gurup kurmayı kararlaştırdılar. Bu harekete "Erdemli insanların yemini" anlamında Hilfü'l-fudûl adı verildi.

Cevap: C

2. Yeminleşen kabileler şunlardır: Benî Hâşim, Benî Muttalib, Benî Zühre, Benî Teym ve Benî Esed. Toplantıya Benî Hâşim'den düzenlenmesine ön ayak olan Zübeyr b. Abdülmuttalib'den başka o sırada yirmi (veya otuz beş; İbn Habîb, s. 53) yaşında bulunan Hz. Muhammed de katıldı.

Cevap: E

3. HİLFU'L-FUDÛL CEMİYETİNDE BULUNMASI

Haram aylardan zilkâdede yaşanan bir olay bardağı taşıran son damla oldu ve vicdan sahibi hakperest insanları harekete geçirdi: Yemenli Zübeyd kabilesinden bir tâcir Mekke'ye mal getirmiş ve belirli bir fiyat karşılığında Mekke ileri gelenlerinden Âs b. Vâil es-Sehmî ile pazarlık yapıp malı teslim etmişti. Ancak Âs b. Vâil borcuna sadık kalmayıp oldukça düşük bir para teklif etti ve satıcıyı oyalayıp durdu. Sonunda borcunu inkâr ettiği gibi aldığı malları iade etmeye de yanaşmadı. Zor durumda kalan Yemenli tâcir aralarında Mekke ileri gelenlerinin de bulunduğu birçok kişiye müracaat edip yardım istedi. Ancak bir kısmı Âs b. Vâil'in düşmanlığını kazanmaktan, bir kısmı da dostluğunu kaybetmekten çekindiği için yardım etmediler. Çaresizlik içinde ne yapacağını düşünen tâcir ertesi gün güneşin doğmak üzere olduğu ve Kureyş ileri gelenlerinin de Kâbe etrafında küme küme oturdukları bir sırada Ebû Kubeyş dağına çıktı. Herkesin duyacağı yüksek sesle acıklı bir şekilde mağduriyetini dile getirdi ve yardım istedi. Hilfü'lahlâf 'a mensup kabilelerin aldırış etmemelerine karşılık Hilfü'l-mutayyebîne mensup kabileler bundan rahatsızlık duyarak harekete geçtiler. Bunların başında son Ficâr savaşında Hâşimoğulları'na kumanda eden ve savaşa katılmış olmaktan da pişman olduğu anlaşılan Zübeyr b. Abdülmuttalib gelmekteydi. Hz. Peygamber'in amcası olan Zübeyr b. Abdülmuttalib şehrin en zengin, yaşlı ve nüfuzlu kabile reisi durumundaki Abdullah b. Cüd'ân et-Teymî'ye baş vurarak onu bu işin görüşülmesi için bir toplantı yapmaya iknâ etti. Kureyş'in kollarından Benî Hâşim, Benî Muttalib, Benî Zühre, Benî Teym ve Benî Esed ileri gelenleri, Abdullah b. Cüd'ân'ın evinde yapılan yemekli toplantıya iştirak ettiler. Toplantıya o sırada yirmi yaşında olan Peygamberimiz de amcası Zübeyr b. Abdülmuttalib ile birlikte katıldı. Kaynakların bildirdiğine göre çağrılanlar arasında Hilfü'l-ahlâf mensuplarından kimse yoktu. Toplantıda hazır bulunanlar uzun tartışmalardan sonra haksızlığı önlemek için yemin ettiler ve bu iş için gönüllülerden oluşacak bir gurup kurmayı kararlaştırdılar. Bu harekete "Erdemli insanların yemini" anlamında Hilfü'l-fudûl adı verildi.

Cevap: D

4. Güzel koku sürünenler olarak bilinen grup Hilful Mutayyebun'dur.

Cevap: B

5. Kan yalayıcılar olarak bilinen grup hilful ahlaf'tır.

Cevap: A

SİYER

1. Tebük seferi dönüşü yıkılması emredilen ve müşriklerin fitne yuvası olarak bahsedilen mescid Mescidi Dırar'dır.
Cevap: C
2. İlk günden takvâ üzerine kurulan mescid Kuba mescidir.
Cevap: B
3. Eski ismi Beni Seleme mescidi iken bakara suresi 144. Ayetin nazil olmasıyla iki kibleli mezcid olarak bilinen mezcid Mescidi Kibleteyn'dir.
Cevap: A
4. Soruda ele alınan asiller ya da diğer ismi ile mele meclisi olarak bilinen bu yer Darun Nedve'dir. Kusay b. Kilab tarafından kurulmuştur.
Cevap: C
5. Tebük seferi dönüşü yıkılması emredilen ve müşriklerin fitne yuvası olarak bahsedilen mescid Mescidi Dırar'dır.
Cevap: C

SİYER

1. Güney Arabistan'da kurulan devletlerin ikincisidir. Maîn Devleti'nin yıkılmasından sonra tarih sahnesine çıktığı tahmin edilir. Merkezi Me'rib şehri olan Sebeliler ticaretin yanında tarıma önem vermiş ve bu amaçla bazı su bendleri inşa etmişlerdir. Bunların en meşhuru Me'rib Seddi'dir (Sebe Seddi, Arim Seddi olarak da bilinir).
2. Mainliler ve Sebeliler'in aksine savaşçı bir politika izleyen Himyerîler sınırlarını m. s. III. Yüzyılın sonlarına doğru Hadramut ve Orta Arabistan'a kadar genişlettiler. Askeri bakımdan Arabistan'ın en güçlü devleti haline gelen Himyerîler Habeşliler ve İranlılarla da mücadele ettiler. Arabistan'da Hıristiyanlıkla Yahudiliğin rekabet ettiği IV. yüzyılda Himyerîler yahudileri desteklerken Habeşliler ve Bizanslılar hıristiyanları desteklemekteydi. Yahudiliği kabul eden son Himyerî hükümdarı Zû Nüvâs, hıristiyanları da yahudiliği kabul etmeye zorladı ve kabul etmeyen birçok Necran'lı hıristiyanı "uhdûd" adı verilen ateş çukurlarında diri diri yaktı. Kur'ân-ı Kerim'de bu acı olaya işaret edilmekte ve bunu yapanlar şiddetle kınanmaktadır (Burûc 85/4-9). Himyerîler'in zulmüne uğrayan hıristiyanların yardım çağrısı üzerine Habeş Aksum krallığına bağlı büyük bir ordu Eryat kumandasında Yemen'e girdi ve Himyerî hakimiyetine son verdi. Zû Nüvâs öldürüldü (m. 525). Bundan sonra Yemen'de yarım yüzyıl süren Habeş hakimiyeti başladı. Habeşistan'ın Yemen valisi Ebrehe ileride anlatılacağı gibi San'a'da büyük bir kilise yaptırarak Araplar'ın hac için Kâbe yerine buraya gelmelerini sağlamak istedi, ancak başarılı olamadı. Bunun üzerine büyük bir orduyla Mekke'ye gelip Kâbe'yi yıkmak istedi. Fakat Fîl süresinde de anlatıldığı gibi amacına ulaşamadı; ordusu ve kendisi helâk oldu. Habeşliler'in kötü idaresi Yemen'de memnuniyetsizliği artırdı. Himyerî hükümdar ailesinden Seyf b. Zû Yezen Sâsânî hükümdarı Enûşirvân'ın yardımını temin ederek Habeş hakimiyetine son veriyse de bir suikast sonucu öldürüldü ve Sâsânîler ülkeyi ele geçirdiler. Yemen'de Sâsânî idaresi İslâm dönemine kadar sürdü. Hz. Peygamber zamanında Sâsânîler'in son Yemen valisi Bâzân İslâm'ı kabul etti (7/629) ve İslâm devletinin bölgedeki ilk valisi olarak görevi sürdürdü.

Cevap: B

Cevap: C

3. Nebati krallığı muhtemelen m. ö. IV. yüzyılın sonlarında kurulmuş, Filistin'in güneyinde Akabe körfezi ile Lût gölü arasında hüküm sürmüştür. Devletin merkezi Akabe körfezinin biraz kuzeyindeki Petra şehriydi. Bir ara Fırat nehri ile Kızıldeniz arasında geniş bir alana yayılan Nabatîler Kuzey Hicaz'a da hâkim olmuştur. Roma İmparatorluğu ile çöl arasında tampon devlet görevi üstlenen Nabatîler kuzey ve güney Arabistan arasındaki kervan ticaretini de elinde bulundurmakta idiler. Nabatîler bir süre Roma İmparatorluğu ile iyi ilişkiler içerisinde olmuşlarsa da zamanla siyasî ve ekonomik sebepler yüzünden ilişkiler gerildi. M. s. 106 yılında İmparator Traianus Nabatî devletini ortadan kaldırdı.
4. Kuzey Arabistan devletlerinin ikincisi Tedmür Krallığı'dır (Palmyralılar). Palmyra adıyla da anılır. II. ve III. Yüzyıllarda en parlak dönemini yaşayan Tedmürlüler günümüze kitâbeleriyle birlikte harabeleri ulaşan birçok görkemli yapı inşa etmişlerdir. Başkent Tedmür uluslararası ticaretin önemli duraklarından biriydi. III. yüzyılda Sâsânî ve Roma imparatorlukları arasındaki mücadeleyi fırsat bilerek Tedmür'de bağımsız bir Arap devleti kuran ve Sâsânîler'e karşı başarılı mücadele veren Uzeyne (Grek ve Latin kaynaklarında Odenathus) ile onun ardından yönetimi ele alan eşi Zeyneb (Grek ve Latin kaynaklarında Zenobia; Arap edebiyatında Zebbâ) en meşhur hükümdarlarıdır. Tedmür krallığı 272 yılında Roma İmparatoru Aurelien'in Tedmür'ü ele geçirip kraliçe Zeyneb'i esir almasıyla sona erdi. Bizans İmparatorluğu döneminde Tedmür'de Hıristiyanlık yayılmış, şehri imar eden I. Iustinanos (527-565) burada bir kilise inşa ettirmiştir. İslâm döneminde Tedmür, Hâlid b. Velîd tarafından sulh yoluyla fethedilmiştir (13/634).

Cevap: e

Cevap: A

SİYER

5. Gassaniler Arapların Kahtâniler koluna mensup olup III. Yüzyılda Yemen'den Suriye bölgesine göç ettiler ve burada Cefne b. Amr liderliğinde devlet kurdular. Bizans İmparatorluğu'nun etkisiyle Hıristiyanlığı kabul ettiler ve Bizans'ın vassalı oldular. Hem kendi hem de Bizans İmparatorluğu lehine Sâsânîler'le ve Hire'de devlet kurmuş olan Lahmîler'le mücadele ettiler. Gassânîler'in en ihtişamlı dönemi II. Hâris b. Cebele (529-569) zamanıdır. Bizans'la ilişkiler bu dönemde zirveye ulaşmıştır. Daha sonra zaman zaman Bizans'la ciddi gerginlikler yaşanmakla birlikte Gassânîler genel itibarıyla Bizans müttefiki olarak kaldılar.

VII. Yüzyıl başında Bizans-Sâsânî mücadelesi sürecinde ciddi güç kaybına uğrayan Gassânîler, İslâm dönemindeki Suriye fetihleri sırasında Bizans saflarında savaştılar. Hz. Ömer zamanında

Bizans'la yapılan Yermük Savaşı'nda (15/636) Gassânî emirlerinden Cebele b. Eyhem 12. 000 kişilik bir ordunun kumandanı olarak Bizans'a destek verdi. Ardından bölgenin fethiyle Gassânîler'in hakimiyeti de sona erdi.

Cevap: B

6. Himyeriler Güney Arabistanda kurulan devletlerden biridir.

Cevap: D

7. NEBATİLER: Nabatî krallığı m. ö. IV. yüzyılın sonlarında Filistin'in güneyinde hüküm sürmüşlerdir.

Başkentleri Petra (Ürdün)'dür. Nabâtiler putperesttirler. Roma imparatorluğu son vermiştir. Arapçanın ilk temellerini atan medeniyettir. Nebatiler Kuzey Arabistan'da kurulan devletlerden biridir.

Cevap: A

8. Sebeliler: M.Ö 700-115 yılları arasında hüküm sürmüşlerdir. Merkezleri Ma'rib şehridir. İnşa ettikleri su setleri sayesinde tarım ile uğraşmışlardır.

Cevap: B

İSLAM TARİHİ

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

İSLAM TARİHİ

1. Ehl-i beyt'e büyük sevgi besleyen müslümanları derinden etkileyen Kerbelâ Vak'ası, Hz. Ali'nin ve oğullarının haklarını arama iddiasıyla ortaya çıkan ve Şiîliğin zuhuruna zemin hazırlayan bazı hareketlerin temelini oluşturmuştur. Kerbelâ Vak'ası yüzünden I. Yezîd'e ve yönetimine karşı düşmanlık besleyen grupların başında Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye davet ettikten sonra ona yardım etmeyen Kûfeli taraftarları gelir. Hüseyin'e karşı dürüst davranmadıkları için büyük pişmanlık duyan ve işledikleri bu günahattan ancak onu şehid edenleri ve onlara emir verenleri öldürmekle kurtulabileceklerine inanan bu gruba Tevâbîn (tövbe edenler) denilmiştir.

Cevap: C

2. Medineliler ile Emevî kuvvetleri arasında Harretüvâkım'da cereyan eden savaştır. (63/683)

Cevap: B

3. Soruda ele alınan olay Zenc isyanıdır.

Cevap: A

4. Ehl-i beyt'e büyük sevgi besleyen müslümanları derinden etkileyen Kerbelâ Vak'ası, Hz. Ali'nin ve oğullarının haklarını arama iddiasıyla ortaya çıkan ve Şiîliğin zuhuruna zemin hazırlayan bazı hareketlerin temelini oluşturmuştur. Kerbelâ Vak'ası yüzünden I. Yezîd'e ve yönetimine karşı düşmanlık besleyen grupların başında Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye davet ettikten sonra ona yardım etmeyen Kûfeli taraftarları gelir. Hüseyin'e karşı dürüst davranmadıkları için büyük pişmanlık duyan ve işledikleri bu günahattan ancak onu şehid edenleri ve onlara emir verenleri öldürmekle kurtulabileceklerine inanan bu gruba Tevâbîn (tövbe edenler) denilmiştir.

Cevap: D

5. Hz. Hüseyin'in intikamını almak için harekete geçen Tevâbîn zümresiyle Emevî kuvvetleri arasında meydana gelen savaştır.

Cevap: D

6. Abbâsî Halifesi Mansûr'a karşı ortaya çıkan bu isyana verilen isim Nefsüzzekiyye isyanıdır.

Cevap: C

7. Arap olmayan milletlerin Araplar'dan üstün olduğunu iddia eden siyasi harekete verilen isim Şuubiye Hareketidir.

Cevap: E

8. Abbâsîler devrinde Mâverâünnehir'de peygamberlik ve ilâhlık iddiasıyla ortaya çıkan isyancıdır.

Cevap: E

İSLAM TARİHİ

1. Ridde olayları Hz. Ebu Bekir dönemi olaylarındandır.
Cevap: A
2. İslam tarihinde ilk mütenebbi yani peygamberlik iddiasıyla ortaya çıkan ilk kişi Esved el Ansi'dir.
Cevap: E
3. Suriye topraklarında Müslümanlarla Bizanslıların karşı karşıya geldikleri ilk büyük savaş olan Ecnadeyn savaşıdır. şiddetli çarpışmalar sonucunda Müslümanların kesin galibiyetiyle sona erdi. Bu üstünlük, Müslümanlara Suriye kapılarını açmıştır.
Cevap: B
4. Hz. Ebu Bekir döneminde meydana gelen ve pek çok hafızın şehit olduğu bu savaş Yemame Savaşıdır. Tarihte Akraba Savaşı olarak da bilinmektedir.
Cevap: A
5. Muaz b. Cebel bu komutanlardan biri değildir.
Cevap: E
6. Abdullah b Sebe peygamberlik iddiasında bulunan mütenebbilerden biri değildir. Abdullah b. Sebe İslâm dünyasında ilk fitnenin ve Şiîliğin ortaya çıkışında önemli rol oynadığı ileri sürülen kimsedir.
Cevap: C
7. I. Usame ordusunun savaşa gönderilmesi: Hz. Ebu Bekir
II. Ecnadeyn Savaşı: Hz. Ebu Bekir
III. Yermük savaşının yapılması: Hz. Ömer
IV. Ridde olaylarının yaşanması: Hz. Ebu bekir
Cevap: D
8. I. Kadisiye Savaşı: Sasaniler
II. Köprü Savaşı: Sasaniler
III. Yermük Savaşı: Bizansla
IV. Mercur Rum Savaşı: Bizansla
Cevap: A
9. Irak cephesindeki fetihler:
 1. Köprü savaşı (634): Sasaniler ile yapıldı. İlk yenilgi.
 2. Büveyb Savaşı (635): İran ile yapıldı. Büyük ganimet elde edildi
 3. Kadisiye savaşı (636): kutsal İran sancağı ele geçirildi.
 4. Medainin fethi (637): Sad b. Ebi Vakkas Irak valisi tayin edildi.
 5. Celula savaşı (637):
 6. Ahvaz'ın Fethi (638):

Nihavend Savaşı (642): Sasaniler ile yapıldı. Bu savaş ile Irak tamamen fethedildi ve İran kapıları Müslümanlara açıldı. Bu zafere 'Fethu'l

Fütuh' (Fetihler fetihi) adı verildi. Yermük suriye cephesi savaşıdır.

Cevap: C

10. Nihavend Savaşı (642): Sasaniler ile yapıldı. Bu savaş ile Irak tamamen fethedildi ve İran kapıları Müslümanlara açıldı. Bu zafere 'Fethu'l Fütuh' (Fetihler fetihi) adı verildi.
Cevap: A

11. Hz. Ömer, ikinci ziyaretini yaptığı sıralarda Şam bölgesinde veba salgını ortaya çıkmıştı. Halife, Dımaşk'a girmeden bölgedeki komutanlarla görüştü. Dımaşk'a gidip gitmeme hususunda farklı görüşler ortaya çıktı. O gün bir karara varamayınca ertesi gün Hz. Ömer geri dönceğini söyledi ve görüştüğü komutanlara da veba salgınının olduğu bölgeye girmemelerini istedi. Ebû Ubeyde, Hz. Ömer'e, "Ey müminlerin emiri! Allah'ın kaderinden mi kaçıyoruz?" diye sordu. Hz. Ömer de, "Evet! Allah'ın kaderinden yine Allah'ın kaderine kaçıyoruz. Bir vadide biri verimli, diğeri kurak iki yamaç gören insan, hangisini tercih eder? Tercih hangisi olursa olsun, yine de kadere seçmiş olmaz mı? Buna sen değil de bir başkası itiraz etse şaşırırdım, ey Ebû Ubeyde!" diye cevap verdi. Abdurrahman b. Avf, Hz. Peygamber'in karantina ile ilgili hadisini hatırlattı. Bundan sonra Halife bölgeden ayrıldı.

Bu salgın sırasında Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh, Muâz b. Cebel, Yezîd b. Ebî Süfyân, Hâris b. Hişâm, Süheyl b. Amr, Utbe b. Süheyl gibi Ashâb'ın ileri gelenlerinden bazıları hayatlarını kaybettiler. Vefat edenlerin sayısı binleri buldu. Hz. Ömer, Amr b. el-Âs'ı Dımaşk'a vali olarak görevlendirdi. Amr, halktan dağlara çekilmelerini istedi. Halkın şehir merkezlerinden uzaklaşması üzerine vebanın etkisi azalarak yok oldu. Halk daha sonra şehirlere geri döndü. Halife, bölgede yeni atamalar yaptı.

Cevap: A

12. Kur'an'ın cemi faaliyeti Hz. Ebu Bekir dönemine aittir.

Cevap: A

13. İskenderiye Hz. Ömer döneminde fethedilmiştir.

Babylon'un fethinden sonra Amr, İskenderiyye üzerine yürümek için izin istedi. Kendisine izin verilmesi üzerine harekete geçti. Bizans kuvvetleri Kıptîlerin de desteğini alarak Amr'ı yolda durdurmak istediler; ancak büyük bir yenilgiye uğradılar. Amr b. el-Âs, İskenderiyye'ye giderek şehri kuşatma altına aldı. Mukavkis, Müslümanlarla cizye ödemek üzere anlaşma yapmak istediye de Bizanslılardan çekindiği için bunu gerçekleştirmedi. Ancak Mukavkis, Kıptîlere zarar verilmeyeceği garantisini aldıktan sonra çarpışmalara katılmadı. Karşılıklı yapılan birkaç taruzdan sonuç alınamadı. Hz. Ömer'in, askerlerin cihada teşvik edilmesini tavsiye ettiği mektubunun okunmasının ardından toplu bir saldırıya geçildi ve şiddetli çatışmalardan sonra Müslümanlar şehri ele geçirdi.

Cevap: C

İSLAM TARİHİ

14. Cafer el-Mansur tarafından kurulan şehir Bağdat'tır. Medinetu's Selam, Kibletu'l İslam ve Daru'l Hilafe gibi isimlerle meşhur olmuştur.

Cevap: A

15. Basra, Küfe, Fustat Hz. Ömer döneminde kurulan şehirlerdir. Kayrevan ise Emeviler dönemi Muaviye döneminde kurulmuştur.

Cevap: C

16. Divan teşkilatı Hz. Ömer döneminde kurulmuştur.

Cevap: D

17. Teravîh namazının camide toplu olarak kılınmasını başlatılması Hz. Ömer dönemi bir icarataidir. Muvafakatı Ömer'den değildir.

Cevap: E

18. Zatus Savari dediğimiz 4 halife dönemi en büyük deniz savaşı Hz. Osman dönemine aittir.

Cevap: A

19. Soruda anlatılan savaş cemel savaşıdır ve Hz. Ali dönemine ait olup Hz. Ali ve Hz. Aişe arasında cereyan etmiştir.

Cevap: D

20. Nahrevan savaşı: Hz. Ali ve Hariciler arasında gerçekleşen bu savaşta haricilerin önemli bir kısmı öldürüldü. Sebebi: Abdullah b. Habbab ve eşini öldürdükleri için Hz. Ali sefer düzenledi.

Öte yandan Muâviye, Hz. Ali'ye karşı hâkimiyet alanını genişletti. Mısır eyaletini ele geçirdiği gibi, Irak, Cezîre, Hicaz ve Yemen bölgelerine yaptığı akınlarla, Hz. Ali'nin sahip olduğu topraklara dahi hâkim olamadığı intibaini vererek imajını zedelemeyi amaçladı. Hâriciler, Nehrevân savaşından sonra da Hz. Ali'ye karşı takındıkları tutumu değiştirmediler. Aksine bazı arkadaşlarının Nehrevân'da öldürülmesi, onların görüşlerini daha da katılaştırdı. Nitekim Nehrevân'dan hemen sonra Nuhayle'de başka bir çatışma meydana geldi. Hz. Ali'nin öldürülmesine kadar küçük çaplı birkaç isyana kalkıştılar; ancak bunların hepsi hemen bastırıldı.

Cevap: E

21. I. Siffin savaşı: Hz. Ali
II. Belencer savaşı: Hz. Osman
III. Nuhayla savaşı: Hz. Ali
IV. Cemel savaşı: Hz. Ali

Cevap: B

22. Soruda ele alınan tahkim meselesi siffin savaşı esnasında gerçekleşmiştir ve Hz. Ali dönemine ait bir olaydır.

Cevap: C

İSLAM TARİHİ

1. Velihtlık sistemini başlattı
Bizans'a karşı en önemli harekâtı, İstanbul'u fethetme yönelik faaliyetleridir.
Sicilya ve Rodos adalarını da fethetti.
Muaviye döneminde haricî isyanları devam etti. Ancak hiçbir zaman Muaviye'nin iktidarını sarsabilecek bir boyuta ulaşmadı.
Kuzey Afrika fethedildi ve buraya Kayrevan şehri inşa edildi.
Muaviye ilk kez muhafız birliğini kurmuştur.
Divanı Berid (posta) teşkilatını sistemleştirmiştir.
Maveraünnehir'deki Türkişlerle savaşıldı.
Arap olmayan Müslümanlarda Arap milliyetçiliğine ve de Ermenilere karşı 'Şuubiyeye' isimli bir tepki hareketi doğmuştur.

Cevap: C

2. Reş'ul Hacer (Taşı sıkıyan), Ebu'z Zıbban, Ebu'l Müluk gibi unvanlara sahiptir.
Emeviler döneminin en parlak dönemi bu dönemdir.
Altın ve gümüş Emevi paraları basıldı
Müslüman olmayanlar devlet memurluklarından uzaklaştırıldı.
Arapça resmi dil olarak kabul edildi.
Divanları Arapçaya çevirdi.
Bu dönemde meydana gelen isyanlar:
Amr b. Saîd İsyanı
Abdurrahman b. El-eş'as isyanı
Abdullah b. Carut isyanı
Zenci Ayaklanması
Umman'da Ezd kabilesinin ayaklanması
Abdullah b. Zübeyr'in öldürülmesi
İkinci Mekke Kuşatması

Cevap: A

3. Hz. Hüseyin ve yanındakilerinin şehit edildiği olay Kербela Olayıdır.

Cevap: E

4. Cemal'de Hz. Âişe'nin yanında yer aldı.
İki kez Hicaz valisi olarak görevlendirildi.
Mercü Rahit Olayı
Tevvabun Hareketi
Rebeze Savaşı

NOT: Yezid'in ölüm zamanına denk gelen tevvabun harekâtı Mervan tarafından bertaraf edilmiştir diyebiliriz.

Cevap: E

5. • Reş'ul Hacer (Taşı sıkıyan), Ebu'z Zıbban, Ebu'l Müluk gibi unvanlara sahiptir.
• Emeviler döneminin en parlak dönemi bu dönemdir.
• Altın ve gümüş Emevi paraları basıldı
• Müslüman olmayanlar devlet memurluklarından uzaklaştırıldı.
• Arapça resmi dil olarak kabul edildi.
• Divanları Arapçaya çevirdi.
• Bu dönemde meydana gelen isyanlar:
• Amr b. Saîd İsyanı
• Abdurrahman b. El-eş'as isyanı
• Abdullah b. Carut isyanı
• Zenci Ayaklanması
• Umman'da Ezd kabilesinin ayaklanması
• Abdullah b. Zübeyr'in öldürülmesi
• İkinci Mekke Kuşatması

Cevap: A

6. Hutbesine Nahl 90. ayeti koydurarak bugün Cuma namazlarında okunması geleneğini başlatan emevi halifesi Ömer b. Abdülaziz'dir.

Cevap: B

7. Hz. Ömer'e nispetle 2. Ömer olarak isimlendirmişlerdir. Mervan'ın çocukları tarafından işlenen Fedek arazisinden faydalanma hakkı Hz. Ali'nin çocuklarına devredilmiştir Hadisleri toplatarak tedvinini yaptırdı.
Adalet, barış ve hoşgörü üzerine yönetime ağırlık verdi.
Cuma hutbesine Nahl 90. Ayeti koydurarak bugün Cuma namazlarında okunmasını sağladı.
İspanya'dan Türkistan'a kadar ki coğrafya da zekât verecek fakir bulamadılar. (Ülke ekonomisi iyileştirildi)
Kabilecilik anlayışı terkedildi.
Sosyal barışı sağlama yönünde çalışmaları olmuştur.
Gayrimüslimlerin hak ve sorumluluklarıyla ilgili aksaklıkları tespit ederek gerekli tedbirleri aldı.
Sosyal hizmet alanında da önemli çalışmalara imza atmıştır.

Cevap: B

İSLAM TARİHİ

8. Emevilerin 3. Yükselme dönemi olarak bilinmektedir.
Vakatu's Şiib savaşı
Puvatya Muharebesi (balatuşşuheda)
Kasru'l Hayr bu dönemde inşa edildi.

Cevap: A

9. Endülüs'ün Fethi (Tarık b. Ziyad önemli bir komutan, unutma!)
Kadisk Savaşı
Şam Emeviyye Camiisi yapıldı.
Kusayru Amre inşa edildi

Cevap: B

İSLAM TARİHİ

1. • Abbasi devletinin kurucusu ve ilk halifesidir.
• Es-Seffah (çok kan dökücü) lakabı ile bilinir.
• Zap Suyu Savaşı ile Emevilere son vermiştir.
• Talas Savaşı yapılmıştır.
• Bermeki ailesinin Abbasiler dönemindeki görevi Ebu'l Abbas es-Seffah döneminde başlamıştır.

Cevap: A

2. • Bağdat (Medinetu's Selam=Barış Şehri) şehrini kurdu. (El-Müdevvera)
• Saray da Hazinetü'l Hikme adında kütüphane kuruldu.
• Abdullah b. Ali isyanı
• Ebu Müslim'in öldürülmesi
• Nefüzzekkiye ayaklanması

Cevap: B

3. Mukanna isyanı El-Mehdi dönemine aittir.

Cevap: C

4. • Abbasilerin altın çağıdır.
• Kuzey Afrika da İdrisiler adında ilk Şii devleti kuruldu.
• Bermekileri ortadan kaldırdı.
• Kadu'l Kudatlık kurumu oluşturuldu.
• İsrâf çok ileri gitti
• Avasım şehirleri kuruldu.
• Bizans vergiye bağlandı.
• Anadoluya akınlar yapıldı.

Cevap: D

5. Rüstemiler Kuzey Afrika'da kurulmuştur.

Cevap: E

6. Genelde büyük bir devletin yıkılmasından sonra ortaya çıkan irili ufaklı siyasal birimlerdir. Endülüs Emevî sonrası ortaya çıkanlar;

- Abbâdîler,
- Âmirîler,
- Bekrîler,
- Birzâlîler,
- Cehverîler,
- Demmerîler,
- Eftasîler,
- Hammûdîler,
- Hârûnîler,
- Hazrûnîler,
- Hûdîler,
- Müzeynîler,
- Rezînîler,
- Tücbîler,
- Yefrenîler,
- Zîrîler

• Zünnûnîler gibi yirmi civarında küçük devleti (düvelü't-tavâif) ifade eder.

Fatımiler tevaifi mülük devletkerdendir yani abbasiler dönemi ortaya çıkan devletlerdendir.

Cevap: C

7. İspanyol hâkimiyeti altında yaşayan zorla hıristiyanlaştırılmış eski müslümanlara verilen isim morisko'dur.

Cevap: D

FIKIH

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

FIKİH

1. Câferîlik'te ibadet öncesi yapılan temizlikte (abdest) ayaklar yıkanmak yerine hafif ıslak olan eller ayaklara sürülerek mesh edilir. Günlük ibadetlerden namaz Sünni-lerle aynı şekilde 5 vakit kabul edilir. Ancak öğle ile ikin-di, akşam ile yatsı namazları birleştirilerek, cem edilerek edâ edilir.

Cevap: C

2. Hanefî mezhebinde:

1. Yüzü yıkamak,
2. İki kolu yıkamak [Eller kola dâhildir],
3. Başın en az dörtte birini mesh etmek,
4. İki ayağı yıkamak.

Ağza burna su vermek hanefilere göre abdestin sünnet-lerindedir.

Cevap: D

3. Hanbelî mezhebinde abdestin farzı altıdır. Abdestin şart-ları da farzdır. Bu farzlar da dâhil edilince, abdestte farz-lar on olur:

1. Niyet,
2. Besmele çekmek,
3. Ağız yıkamak,
4. Burnu yıkamak,
5. Yüzü yıkamak,
6. İki kolu yıkamak,
7. Başın tamamını mesh etmek [Kulaklar başa dâhildir],
8. İki ayağı yıkamak,
9. Tertip,
10. Muvalat.

Besmele çekmek sadece bu mezhepte farz olarak kabul edilmiştir.

Cevap: E

4. Delk: ovalamak ve ovuşturmak demektir. Abdest yada gu-sül alırken azaların el ile ovalayarak yıkanmasını ifade eder.

Cevap: C

5. Maliki mezhebine göre abdestin farzları: niyet etmek ve uzuvların art arda yıkanması yanında, uzuvların yıkanır-ken ovulması, ve diğer ittifak edilen dört farzdan barettir. Mazmaza denilen ağız su ile çalkalamak abdestin farz-larından değildir.

Cevap: D

FIKİH

1. İhram yasakları genel olarak bir organın tamamına koku sürmek, dikişli elbise giymek, yine bir organı traş etmek, yada boyamak gibi durumlarda çiğnenmiş olur. Ancak sabun kullanmak ihram yasaklarından biri değildir.

Cevap: E

2. Hac sırasında işlenen bazı ihram yasakları kefâret olarak bedene kesmeyi gerektirir. Bu yasakların başında eşler arasındaki cinsî münasebet gelmektedir. Hanefîler'e göre Arafat vakfesinden sonra henüz ihramdan çıkmadan bulunulacak cinsî münasebetten dolayı ceza olarak bir bedene kesmek gerekir. Cünüp, hayızlı ve nifaslı iken yapılan ziyaret tavafının hükmü de böyledir.

Cevap: A

3. İhramda iken en az bir gün dikişli elbise giymek, başı örtmek, asgari bir organının tamamına koku sürmek, başın ve sakalın en az dörtte birini tıraş etmek, asgari bir elin veya ayağın tırnaklarını kesmek, kudüm ve vedâ tavafını erkekler cünüp olarak, kadınlar hayız veya nifas halinde iken, ziyaret tavafını abdestsiz olarak yapmak, ziyaret tavafının üç, vedâ tavafının dört şavtını eksik yapmak veya vedâ tavafının tamamını terketmek, Safâ ile Merve arasındaki sa'yi yapmamak, arefe günü güneş batmadan önce Arafat'tan ayrılmak, Müzdelife vakfesini, şeytan taşlamayı terketmek gibi davranışlar Hanefîler'e göre demi gerektirir.

Cevap: B

4. Bir sene içerisinde sadece bir hac yapılabilir ve bir hac, iki kişi adına geçerli olmaz. Dolayısıyla bir kimsenin aynı yıl kendi adına asaleten, başkası adına da vekâleten hac yapması geçerli değildir. Başkasından vekâlet alan kişi, kendisi için de hacca niyet ettiğinde, müvekkilinin emrinden çıktığı için vekâlet geçersiz hâle gelmiştir, kendisi için hac yapmış olur. Bu durumda müvekkilinden aldığı parayı iade etmesi gerekir. Vekilin cinsiyeti de vekaleti etkilemez.

Cevap: C

5. Hanefî mezhebine göre ne maksatla olursa olsun, mîkâtan ihramlı geçmesi gerekir. Hac veya umreye giderken sebebi ne olursa olsun ihrama girmeksizin mîkât sınırından geçen kişi, henüz hac menâsikinden birine başlamadan önce geri dönüp âfâkîler için olan bir mîkât mahallinden ihrama girerek tekrar içeri girerse bir ceza gerekmez. Geri dönmezse, Hanefîler'e göre bulunduğu yerden ihrama girer ve bir koyun veya keçi kurban eder. Buna "ceza hedyi" denir. Bu tür kurbanlar Harem sınırları içinde kesilmek kaydıyla, kurban bayramı günlerinde kesilebileceği gibi diğer günlerde de kesilebilir.

Cevap: C

FIKİH

1. İrtifak Hakları İslâm hukuku terimi olarak bir akar üzerinde başkasına ait diğer bir akar yararına kurulmuş olan ve hak sahibine sınırlı bir yararlanma sağlayan aynı hakları ifade eder. Bu haklar: şirb, murur, karar, mesil, mecra gibi haklardır. Ancak şufa hakkı sürekli bir irtifade sağlayan ve mülkün intikalini sağlayan bir haktr.

Cevap: D

2. Murur hakkı: Bir arazi mâlikinin başkasına ait bir arazi ya da yoldan geçme hakkıdır. Böyle bir irtifakın kuruluşu, genellikle bir akarın ana yol ile bağlantısını kurmak için aradaki arazi mâlikiyle yapılan hukukî bir işleme dayanır.

Cevap: C

3. Şufadar olunan mal sahibinin elinden çıkmadan tam bir satış akdi gerçekleşmediğinden şufa işlemi gerçekleşmez. Ancak şufadar olunan mal sahibinin elinden çıktıktan sonra şufadar olan kişinin itirazı ve talebi üzere şufa işlemi gerçekleşir.

Cevap: D

4. Mesîl hakkı: atık sular ve çatının yağmur suları gibi kullanılmaya elverişli olmayan suları kapsar. Buradaki temel prensip atık suları başkasının malı üzerinden boşaltmaktır.

Cevap: B

5. İntifa hakkı malın kendisini kullanma hakkını elde etmekle elde edilir. Bu bakımdan icare, vakıf, vasiyet, ve iare malın kendisini kullanmayı sağlar. Ancak murur hakkı malın kendisini kullanma hakkı sağlamayıp, mala bağlı olarak ortaya çıkan irtifak haklarından biridir.

Cevap: A

FIKİH

1. Selam akdinde bedeller mutlaka mal olmalı ve bedellerin biri peşin olmalı. Ayrıca malın teslim yeri ve zamanı da belirlenmiş olmalı.

Cevap: C

2. İstisna: bir sanatkârdan sanatıyla ilgili bir şeyi imal etmesini istemek, sanatkâra siparişte bulunmak” mânâsına gelir. Fıkıhta da bu çerçevede terimleşen istisnâ‘, İslâm borçlar (muâmelât) hukukunda sanatkârla ismarlayan arasında yapılan ve belli bir ücret karşılığında özellikleri belirlenmiş bir şeyin imal edilmesini konu alan akid nevinin adı olmuştur. İsmarlayana müstasni‘, sipariş kabul eden sanatkâr ve müteahhide sâni‘ ve sipariş verilen, imal edilen esere de masnû‘ denilir.

Cevap: B

3. Mudarebe: bir tarafın sermaye koyması, diğer tarafın işletmeyi üstlenmesiyle kurulan kâr paylaşımı esasına dayalı ortaklığı ifade eder. Bu uygulamaların bir yanda tasarruflarını bizzat işletme imkân, kabiliyet ve tecrübelerinden mahrum, diğer yanda gerekli bilgi, deneyim ve donanıma sahip, fakat sermayeden yoksun kesimleri buluşturup âtil birikimleri harekete geçirecek ve işsizlere istihdam sağlayacak yol ve yöntemlerin bulunması zaruretiyle yakından ilgili olduğu açıktır.

Cevap: D

4. İcâre akdi menfaatin kaynağı bakımından iki ana gruba ayrılır: Ayn icâresi ve insan icâresi. Bu ayırım, aylar üzerine kurulan icâre (modern hukukta kira akdi) ve ameller üzerine kurulan icâre (iş akdi) şeklinde de ifade edilebilir. Soruda belirtilen durumda mal üzerinde tap bir ortaklık kurulmamış, sadece insan kiralınması ve iş gücü kirası şeklinde bir akit oluşmuştur.

Cevap: D

5. İki veya daha fazla kişinin belli bir iş yapmak üzere kurdukları iş gücü ortaklığı demek olan ebdân, İslâm hukukunun klasik sistematığı içinde akid şirketlerinin bir türünü teşkil eder. Bu ortaklığa ebdân (bedenler) şirketi denilmesi, ortaklığın genelde terzilik, tamircilik, demircilik gibi bedenî çalışmaya dayanması sebebiyledir. Soruda belirtilen şirket türü de ebdân şirkettir.

Cevap: C

FIKİH

1. Zihâr terimi kocanın, kendisine haram kılmak maksadıyla karısını veya karısının baş, yüz, sırt gibi bütünü ifade eden bir bölümünü evlenmesi dinen yasak olan yakını (mahrem) bir kadına benzetmesi demektir. Buradaki maksat kadınla birlikte olmamaktır.

Cevap: A

2. Zihâr yemininde bulunan kocanın karısı ile ilişkide bulunmadan önce bir köle âzat etmesi, buna gücü yetmezse veya âzat edecek köle bulamazsa yine ilişkide bulunmadan önce iki ay ara vermeden oruç tutması, buna da gücü yoksa altmış fakiri doyurması gerekir. C seçeneğinde belirtildiği şekilde değil, ilişkiden önce kefaret orucunu tamamlaması gerekir.

Cevap: C

3. Kocanın boşama yetkisini karısına veya bir başka kişiye devretmesine "tefvîzü't-talâk" denir. Bu hakkın kendisine devredildiği kişi "müfevvez/müfevveza" diye nitelenir. Fakihler talâkta tefvîzin câiz olduğunda ittifak etmiştir.

Cevap: B

4. Hul', fıkihta kadının belli bir bedel vermesi karşılığında kocanın ayrılmaya razı olması üzerine evlilik bağından kurtulmasını ifade eder. Karşılıklı anlaşmayla gerçekleşmesi sebebiyle bu işleme muhâlea adı verilir.

Cevap: B

5. Dört aylık süre dolduğunda îlâ genel amacına ulaşmış olur. Hanefîler'e göre bu durumda hâkime başvurmaya gerek olmaksızın kesin boşama meydana gelir. Şâfiî, Mâlikî ve Hanbelî mezheplerine göre ise îlâda dört ay tamamlanınca evlilik kendiliğinden sona ermez. Bu durumda kocanın eşine dönmesi veya onu boşaması gerekir.

Cevap: E

FIKİH

1. Bunlardan hareketle doktrinde bir malın zekâta tâbi olabilmesi için o malın tam mülk, artıcı özellikte (nâmî), aslı ihtiyaç dışı olması, nisab miktarına ulaşması, üzerinden bir yıl geçmesi gibi şartlar aranmıştır.

Cevap: E

2. Bünyaminin bir yılını tamamlamış nisap miktarının üzerinde parası olduğu için zekatı verdiği anda elinde bulunan ve bir borca karşılık olmayan bütün para ve para hükmünde olan şeyerin zekatını vermesi gerekir. Arsa ticari bir maksatla alınmadığı, ev aslı ihtiyaç olduğu için zekata tabi değildir. Sonuç olarak elinde bulunan bütün para ve altınların zekatını vermesi gerekir.

Cevap: C

3. Tevbe suresi 60. Ayette "Sadakalar (zekât gelirleri) ancak şunlar içindir: Yoksullar, düşkünler, sadakaların toplanmasında görevli olanlar, kalpleri kazanılacak olanlar, âzat edilecek köleler, borçlular, Allah yolunda (çalışanlar) ve yolda kalmışlar. İşte Allah'ın kesin buyruğu budur. Allah bilmekte ve hikmetle yönetmektedir." buyurulmaktadır. Yetimler bu sınıflardan değildir. Ancak yetimlere aynı zamanda fakir olmaları halinde zekat verilir.

Cevap: B

4. Hanefîler, diğer zekât mallarında zekât yükümlüsü olmak için akıl ve bulûğu şart koşarken ziraî ürünlerde -malî yükümlülük yönü ağır bastığından- çoğunluğun görüşü istikametinde olmak üzere müslümanların velâyet ve vesâyeti altındaki küçüklerin ve akıl hastalarının malından öşür verilmesi gerektiğine hükmetmişlerdir.

Cevap: B

5. Saime 40 koyun üzerinden 1 yıl geçince bir koyun zekât verilir. 120 taneye kadar hep tek koyun verilir. 121'den 201'e kadar iki koyun, 201'den 400'e kadar üç koyun, 400'de 4 koyun zekât verilir. Sonra her 100 adet için, bir tane koyun artırılır. Keçinin zekâtı da koyun gibidir.

Cevap: B

6. Kural olarak zekât anneye, babaya, eş ve çocuklara, müslüman olmayanlara, zenginlere, Hz. Peygamber'in yakınlarına ve soyundan gelenlere verilmeyiz. Bu dört sınıfa verilmeyişinin gerekçeleri her birinde farklıdır. Bir kimse zekâtını usul ve fûrûna, yani annesine, babasına, dedelerine, çocuklarına, torunlarına veremez; aynı şekilde hanımına da zekât veremez. Ancak kayın baba ve kayın anne kişinin nafaka sorumluluğu olmadığı kimseler olduğundan bu kimselere zekat verilebilir.

Cevap: E

7. Zekât verirken uyulması gereken âdâb ve bazı kurallar şu şekilde özetlenebilir: 1. Müslüman zekâtını sadece Allah rızası için verir, bu görevi başa kakmadan ve eza vermeden yerine getirir. 2. Müslüman mükellef zekâtını temiz ve helâl kazancından, malının iyi cinsinden öder. 3. Hanefîler'e göre zekâtın, alanın onurunun zedelenmemesi ve gösteriş şüphesinden korunması için gizlice verilmesi daha iyidir. 4. İbadetlerin vaktinde edası efdal olup mazeret bulunmadıkça zekâtın ödemesi geciktirilmemelidir. 5. Zekât mükellefi zekâta en ehil ve hak sahibi olanı araştırmalıdır. 6. Zekâtın öncelikle kendilerine zekât verilebilecek akrabaya ödenmesi, daha sonra diğer yakınlarla, komşulara ve çevreye verilmesi efdal görülmüştür. 7. Zekât dağıtımında malın bulunduğu/kazanıldığı yerdeki fakirlere öncelik tanınır. 8. Zekât veren kişinin fakire verdiği zekât olduğunu bildirmemesi daha iyidir.

Zekatın açıktan verilmesi hanefilere göre fakirin onurunu zedeleyici bir fiil olduğundan uygun görülmemiştir.

Cevap: C

FIKİH

1. İZTİBA: Ridâ'nın bir ucunu sağ koltuk altından geçirip sol omuz üzerine atmak, böylece sağ omuz ve kolu ihram'ın dışında bırakmaktır. Remel yapılması gereken tavafların bütün şavtlarında "iztība" sünnettir.

Cevap: C

2. İhsâr kelimesi, hac ve umreye başlayıp bundan engellenenlerin kurban göndermesini emreden âyette (el-Bakara 2/196) fiil kalıbıyla kullanılmış olup bu âyet ihsârın, başlanmış bir hac ve umre ibadetini tamamlamaya imkân vermeyen engellerin ortaya çıkışını ifade eden bir terim olarak fıkıh literatüründe kullanılmasının kaynağını teşkil etmiştir.

Cevap: B

3. Hedy Kurbanı, hac ve umre sırasında Harem'de kesilen kurbanlık hayvanları ifade eder. Hac ve umre yapmayanların kurban bayramı dolayısıyla kestikleri kurbanı ise udhiyye denir. Yukarıdaki Ayette bahsedilen kurban hedy kurbanıdır. Kur'an-ı Kerimde toplam beş yerde geçmektedir.

Cevap: A

4. Nemire; Arafat'ın batı tarafında küçük bir dağın adıdır. Vedâ haccı sırasında Hz. Peygamber için burada kıldan bir çadır kurulmuştu. Yine burada Harem sınırının bittiği yerde Urene vadisinde düz bir alanda Resûl-i Ekrem Vedâ hutbesini okumuş ve öğle ile ikindi namazını cem'i takdimle kılarak vakfe mahalline geçmişti. Daha sonrada buraya bir mescit yapılmıştır. Bu mscide de yine o bölgenin adı olan nemir mescidi denilmiştir.

Cevap: E

5. Umre ibadeti ihram, tavaf, say ve ihramdan çıkmak için de traş gibi fiiller gerektirir. Ancak Vakfe sadece hacda yapılan ibadettir. Umrede Vakfe yapılmamaktadır.

Cevap: C

FIKİH

1. Yanlışlıkla veya doğru olduğu sanılarak yapılan yemin. Borcunu ödemediğini zannederek, "Vallahi borcumu ödemedim" diye yemin etmek böyledir. Soruda belirtilen yemin de tıpkı böyledir. Gültekin Mehmet aldığı borcu hatırlamamış ve yanlış zam üzere yemin etmek durumunda kalmıştır. Bu yemin Yemîn-i Lağvıdır.

Cevap: E

2. Yemini bozan kişi köle azadı, 10 fakiri giydirme veya yedirme arasında muhayyerdir. Bunlardan dilediğini tercih edebilir. Ancak yemini kamusa kefarete gerekmez. Aynı zamanda günah olan bir şeye yapılan yemin bozulur ve kefarete ödenir. Bozulan her yemin için ise ayrı ayrı kefarete ödemek gerekir.

Cevap: C

3. Komşusuyla yaşadığı bir tartışma sebebiyle bir daha ona selam vermeyeceğine dair yemin eden bir kimse, daha sonra bu durumu mahallenin imamına sorduğunda, selam vermenin sünnet olduğunu ve bunun yapılmayacağına dair yemin etmenin uygun olmadığını öğrenir. Böyle bir yemini bozar ve keffaretini öder.

Cevap: A

4. Kefâret borçlusu, aile fertlerinin ortalama harcamalarını ölçü alarak on fakiri doyurmak veya giydirmek yahut da bir köle âzat etmek konusunda muhayyerdir. Yemin kefareti herhangi bir sıra şartına uymaksızın bunlardan biriyle ödeyebilir. Yemin kefareti bir defada veya taksitler halinde ödenebilir. Ancak âyette bir işaret bulunmazsa da bunlardan köle âzadı İslâm'ın insan hak ve hürriyetlerine verdiği öneme atıfla fakihlerce en faziletli seçenek olarak görülmüştür. Eğer bunlardan hiçbirini yapamıyorsa üç gün oruç tutar.

Cevap: E

5. Şarta bağlamak adak yani nezirin konusu. Yeminde Âkıl bâliğ olmak. 2. Müslüman olmak. 3. Yemin lafzını söylemek. 4. Kasıt. Çoğunluğun aksine Hanefiler'e göre yanlışlıkla veya baskı altında yapılan yemin geçerlidir.

Cevap: D

FIKİH

1. "Ruhsat" kavramını, ef'âl-i mükellefın bağlamında en iyi örneklendiren seçenek A seçeneğidir. Diğer seçeneklerde belirtilenler azimet kapsamında değerlendirilmiştir.
Cevap: A
2. Yukarıda verilen ayetteki 'güneşin gün ortasını aşmasından' ifadesi sebep'e işaretir. Çünkü güneşin gün ortasını aşması öğle namazının farz olma sebebidir.
Cevap: A
3. Şâriin varlığını hükmün varlığına, yokluğunu da hükmün yokluğuna alâmet kıldığı durumdur. Mesela güneşin tepe noktasından batıya yönelmesi öğle namazı için böyledir. öğle namazının farz olması güneşin batıya yönelmesi sebebiyle olur.
Cevap: B
4. Bir şeyin varlığı kendi varlığına bağlı olmakla beraber onun yapısından bir parça teşkil etmeyen iş veya vasıftır. Abdest ile namaz ilişkisi bunun en açık örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira abdest namazın şartıdır. Abdestli olmak namazın zorunlu bir şartıdır. Ancak her abdestli olduğunda namaz kılmak gerekmez.
Cevap: D
5. Mâniî, vaz'î hükmün müstakil bir çeşidi olarak inceleyen usulcüler onu sebebin ve hükmün mâniî olmak üzere iki kısma ayırır. Hükmün mâniî varlığı sebebin hükmünün zıddını gerektiren bir vasıftır. Burada sebep gerçekleştiği ve şartları bulunduğu halde ona hükmün bağlanmaması sonucunu doğuran bir durum söz konusudur. Meselâ vârisin mûrisini kasten öldürmesi, "Kâtil mirasçı olamaz" hadisi gereği onun hakkında miras hükmünün doğmasına engel olur.
Cevap: E
6. Allah size yalnızca murdar eti, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkasının adına kesilmiş olanı haram kıldı. Ama biri zorda kalırsa, haksızlığa sapmadıkça, sınırı aşmadıkça kendisine günah yoktur. Biliniz ki Allah bağışlayan ve esirgeyendir." Ayette belirtilen durum bir ruhsat durumudur.
Cevap: B
7. İkrâh, kişiyi razı olmadığı bir işi yapmaya zorlamak mânâsına gelir. "Kim iman ettikten sonra Allah'ı inkâra saparsa -kalbi imanla dolu olduğu halde baskı altında kalanın durumu müstesna olmak üzere- kim kalbini inkâra açarsa işte Allah'ın gazabı bunlaradır; bunlar için çok büyük bir azap vardır." Ayeti de bu kavramdan bahsetmektedir.
Cevap: E

FIKİH

1. Doğumla tam bir hukukî ve gerçek kişilik başlar ve kişi yaşadığı sürece tam vücub ehliyetine sahip olur. Kişinin haklardan faydalanabilmesini ve borçlanabilmesini ifade eden bu ehliyete sahip olmak kişi ehliyetinin de özünü ve vazgeçilmez alt sınırını teşkil eder.

Cevap: E

2. "Kişinin dinen ve hukuken muteber olacak tarzda davranmaya ve hukukî işlem yapmaya elverişliliği" şeklinde tanımlanan ve kişinin kendi kendine tasarrufta bulunmasına ve fiillerinin sonucuna muhatap olmasına imkan tanımaya sebep olan ehliyet Tam eda ehliyetidir.

Cevap: C

3. Ayette geçmekte olan ifadeler sefeh kavramını ifade etmektedir. Bu kimseler her ne kadar akıllı olsalarda, kendi mallarını idare edemeyecek kadar savurgan ve idaresizdirler. Ayatte bu konuya temas edilmektedir.

Cevap: D

4. İslâm hukukuna göre cenin doğuncaya kadar bazı bakımlardan anneye bağlı ve bağımlı ise de cenin olarak teşekkül anından itibaren ayrı bir varlık kabul edildiğinden kendisine eksik bir kişilik ve eksik bir vücub (hak) ehliyeti tanınmış, doğum zamanına kadar zayi olması muhtemel birtakım hakların onun için saklı tutulması kabul edilmiştir. Bu haklar nesep, miras, vakıf ve vasiyet olmak üzere dört çeşittir. Hibe bunlardan biri değildir. Çünkü hibede kabz zorunluluğu vardır.

Cevap: E

5. Anne karnındaki çocuğun anne ve babasıyla nesep, bunlar vasıtasıyla da diğer yakınlarıyla akrabalık ilişkisi doğar ve bu sebeple miras bırakan bir yakınının ölmesi halinde ona mirasçı olur. Mirasçılar arasında ceninin bulunması durumunda hisselerin tesbiti için kendisinin erkek veya kız olması ihtimaline göre iki ayrı hesap yapılır; cenin için en avantajlı durum esas alınarak miras paylaşılır ve onun payı doğuma kadar bekletilir.

Cevap: B

6. Vücub ehliyeti (hak ehliyeti) insan olma özelliğine bağlı olduğu için cünûnun vücub ehliyetine etkisi yoktur. Edâ ehliyetinin (fiil ehliyeti) temelini temyiz gücü teşkil ettiği, cünûn ise temyiz gücünü ortadan kaldırdığı için akıl hastası edâ ehliyeti bakımından yapılan ayırımda ehliyetsizler grubunda yer alır.

Cevap: E

7. Gayrı mümeyyiz çocuğun sözleri, işlemleri, kabz ve teslim gibi hukukî fiilleri hukuken geçersiz olup yok hükmündedir. Hibeyi kabul gibi sırf yararına olan işlemleri de böyledir. Bu işlemlerden niyâbet kabul edenler onlar adına kanunî temsilcileri tarafından yapılır.

Cevap: D

8. Ticaret izni verilen çocuktan bütün kısıtlamalar doğrudan kalkmaz. Ancak kendisine verilen izin kapsamında işlem yapabilir. Diğer taraftan evlenme, boşama gibi işlemleri yine velisinin iznine bağlıdır.

Cevap: C

9. Ehliyet ârızaları semavî ve müktesep olmak üzere iki kısma ayrılır. Semavî olanlar meydana gelişlerinde kişilerin rolü bulunmayan ârızalardır: akıl hastalığı, bunama, unutma, uyku, bayılma, kölelik ve ölümle sonuçlanan hastalık gibi. Müktesep ârızaların meydana gelişlerinde ise kişilerin belirli bir rolü vardır: sarhoşluk, sefeh, borçluluk ve iflâs gibi.

Cevap: B

10. Ehliyet ârızaları semavî ve müktesep olmak üzere iki kısma ayrılır. Semavî olanlar meydana gelişlerinde kişilerin rolü bulunmayan ârızalardır: akıl hastalığı, bunama, unutma, uyku, bayılma, kölelik ve ölümle sonuçlanan hastalık gibi. Müktesep ârızaların meydana gelişlerinde ise kişilerin belirli bir rolü vardır: sarhoşluk, sefeh, borçluluk ve iflâs gibi.

Cevap: A

FIKİH

1. Sarf kelimesi islâm'ın ilk dönemlerinde altın ve gümüşün kendi içlerinde ve çapraz olarak değişimiyle sınırlıdır ama daha sonra para işlevi gören diğer metalleri de kapsamına almıştır. Modern dönemde ise altın, gümüş ve diğer metalleri konu edinen değişimin ötesine geçerek ağırlıklı biçimde kâğıt para çerçevesindeki döviz alım satım işlemlerini ifade eder olmuştur.

Cevap: A

2. Sarf akdinin geçerli olmasının şartları: Bedellerin para veya para hükmünde olması gerekir. Aynı cinsten bedellerin eşit miktarda olması gerekir. Bedellerin mutlaka peşin olması gerekir. Farklı cinsten metal paraların değişiminde bedellerin eşit ağırlıkta olması gerekmez . Ancak Sarf işlemlerinde ayar ve işçilik farkı dikkate alınarak bedellerin farklı olamaz. Bu işlem faize girer.

Cevap: C

3. Fiyatı etkileyecek bir fark olmadan birbirinin yerine geçebilen, görünüm, iç yapı ve ekonomik fayda bakımından eş özelliklere sahip aynı türe ait mallar misli olarak ifade edilir. Mecelle "Çarşı ve pazarda mu'teddün bih, yani bahânın ihtilâfını mücip bir tefâvüsüz benzeri bulunan şeydir" şeklinde tanımlamıştır.

Cevap: B

4. Mislî mallar miktarlarının belirlenme şekline göre dört gruba ayrılır. 1. Un gibi miktarı ağırlık ölçüsüyle belirlenenler (veznî, mevzun/mevzûnat). 2. Buğday gibi miktarı hacim ölçüsüyle tesbit edilenler (keylî, mekil/mekîlât). 3. Aynı cins kumaş gibi miktarı uzunluk ölçüsüyle belirlenenler (zer'î, mezzrû'/mezzrûât). 4. Yumurta gibi miktarı sayma yoluyla tesbit edilip büyüklükleri ve değeri birbirine yakın olanlar adedi.

Cevap: E

5. Ortada olmayan misli ve kıyemi mal cinsi, miktarı ve vasıfları belirlenerek satım akdine konu olamaz. Bu bahsi geçen akit selem aktidir. Selem akdinde ise ancak misli malların satım-alımı söz konusu olabilir.

Cevap: B

6. Sağlam olarak doğmuş, fakat henüz tam olarak ifa edilmemiş bir akdi tarafların karşılıklı anlaşmaya vararak bozmalarına İkale denir. Bu yolla akdin bozulması, akdin kurulmasında olduğu gibi tarafların icap ve kabulü ile gerçekleşmektedir.

Cevap: A

7. Akitlerin gayeleri : a) Mal veya menfaat mülkiyetinin el değiştirmesi için yapılan akidler "temlik"; b) Ortaklık gayesine yönelik akidler "şirket"; c) Alacağı garanti altına almak için yapılan akidler "teminat"; d) Fiil ve tasarrufta birinin yerini diğerinin alması amacıyla yapılan akidler "temsil"; e) Mevzuu korumaya yönelik akidler "muhafaza" akidleridir.

Safka: daha çok akid bütünlüğü/bölünmezliği (ittihâdü's-safka) ve bir akid içinde iki akid yapılması (safkatân fi safka) konularında öne çıkan bir kavramdır.

Cevap: D

8. Teverruk fıkıh terimi olarak nakit para elde etmek için bir malı vade ile alıp bunu satıcıdan bir başkasına alış fiyatından daha düşük peşin bir fiyata satmayı ifade eder. everrukta müşterinin amacı maldan faydalanmak değil onu satarak nakit para elde etmektir.

Cevap: E

FIKİH

1. Bakara sûresinin 275. âyetinde geçen, "Allah alım satımı helâl, ribâyı haram kıldı" ifadesidir. Bu sözden alım satımın helâllîği ve faizin haramlığı açık biçimde anlaşılacaktır, yani usul terimiyle zâhirdir. Fakat söz bu anlamı bildirmek üzere sevk edilmiş değildir, çünkü bu hükümler daha önceki âyetlerle bildirilmiştir. Sözün asıl sevk amacı, inkârcıların alım satımın da ribâ gibi sayıldığı iddiasını reddetmek ve bunların farklı şeyler olduğunu vurgulamaktır. Şu halde ifade alım satımla ribânın aynı şeyler olmadığı hususunda nasıtır.

Cevap: C

2. Fıkıh usulünde, sevk edildiği manaya açıkça delalet eden lafızlara nass denir. Bu lafzın manası, kelamın siyakının (sözün söylenmesinin) asli gayesidir. Halbuki lafzın açık manası, kelamın siyakının aslı gayesi değil, tali gayesidir. Bakara sûresinin 275. âyetinde geçen, "Allah alım satımı helâl, ribâyı haram kıldı" ifadesidir. Bu sözden alım satımın helâllîği ve faizin haramlığı açık biçimde anlaşılacaktır, yani usul terimiyle zâhirdir. Fakat söz bu anlamı bildirmek üzere sevk edilmiş değildir, çünkü bu hükümler daha önceki âyetlerle bildirilmiştir. Sözün asıl sevk amacı, inkârcıların alım satımın da ribâ gibi sayıldığı iddiasını reddetmek ve bunların farklı şeyler olduğunu vurgulamaktır. Şu halde ifade alım satımla ribânın aynı şeyler olmadığı hususunda nasıtır.

Cevap: B

3. "Namazı kılın ve zekat verin" âyetindeki salat kelimesi namazın nasıl kılınacağına bilinmemesi sebebiyle kapalı kalmaktadır. Bu sebeple burada bir mücmellik söz konusudur. Ancak "Ben nasıl namaz kılıyorsam, siz de Öyle kılın" hadisiyle açıklık kazanmıştır. Bu hadis Ayette geçen kapalılığı ortadan kaldırmıştır ve tefsir etmiştir. Açıklanan lafız artık müfesser lafız olmuştur.

Cevap: D

4. Fıkıh usulünde lafızlar açıklık ve kapalılık yönünden de tasnif edilmiş ve hüküm istinbatında bu taksimden yararlanılmıştır. Bu lafızların kapalıdan açığa doğru sıralanışı ise "Zahir-Nass-Müfesser-Muhkem" şeklindedir.

Cevap: A

5. Hafızdaki kapalılık çok defa, normal olarak lafzın kapsamında bulunması gereken fertlerden birinin özel ve ayrı bir adlandırmaya veya hükme konu olmasından kaynaklanır. Bu durumda eksik veya fazla bazı özellikleri sebebiyle başka adlar alan bu fertlerin lafzın kapsamına, dolayısıyla diğer fertlerle aynı hükme tâbi olup olmadığı açık değildir ve lafızdaki kapalılığın giderilmesi bu yönde yapılacak bir inceleme ve araştırma ile mümkün olmaktadır."Erkek hırsız ile kadın hırsızın ellerini kesiniz" âyetindeki "hırsız" lafzı, siga bakımından açıktır. Fakat bu tabir, yankesici ve kefen soyucuya şamil midir, değil midir? İşte bu hususta ad değişmesi sebebiyle bir kapalılık vardır. Ve bu kapalılık bir inceleme ve araştırmayı zorunlu kılar.

Cevap: D

6. Müşkil "kendisiyle kastedilen mânanın ancak onu kuşatan karîne ve emâreler üzerinde incelemede bulunma ve derinlemesine düşünme yoluyla anlaşılabilirdiği lafız" demektir. "Boşanmış kadınlar kendi başlarına -evlenmeden- üç kur' süresi beklerler" meâlindeki âyette geçen "kur'" kelimesi, dilde vazedildiği manalar bakımından hem âdet süresi hem de iki âdet arasındaki temizlik süresini ifade eder. Ayette bunlardan hangisinin kastedildiğini tesbit için bazı delillerden ve karinelere dayanarak yararlanılarak icthad etmek gerekir.

Cevap: B

7. Sözün sahibi tarafından bir açıklama yapılmadıkça kendisiyle neyin kastedildiği anlaşılmayan lafızlara mücmel denir. Mesela Mearic suresinin 19. âyetinde insanın yaratılış özelliklerinden birini belirtmek üzere zikredilen "helûan" kelimesinin "sabır kıt ve haris" manasında kullanılması garibtir ve kelimenin bu manası ancak devamındaki âyetlerde yer alan, "Kendisine kötülük dokunduğunda feryat eder. Ona hayır dokunduğunda ise cimrileşir" şeklindeki açıklamadan anlaşılacaktır.

Cevap: A

8. Fıkıh usulünde hanefilerde kapalılık yönünden lafızlar dörde ayrılır. Bunlar açıktan kapalıya doğru Hafi-Müşkil-Mücmel-Müteşabih'tir.

Cevap: D

FIKİH

1. Ramazan orucunu belirli şartlar içinde bozma, yanlışlıkla veya kazâ ile adam öldürme, yemini bozma, ihramlıyken avlanma veya vaktinden önce tıraş olma, erkeğin belli bir ifade kullanarak karısından kesin ayrılık yemini (zihâr) yapıp bundan pişmanlık duymasına bağlı kefâretlerin ifa seçenekleri arasında yer alan oruçlar da bu grupta mü-talaa edilmiştir. Adanmış oruçlar ise vacip oruçlardır. **Cevap: E**
2. Eyyâm-ı biyd (aydınlık günler) ayın en parlak olduğu hicri ayların 13, 14 ve 15. geceleridir. Ay bu gecelerde tam olarak görüldüğü ve geceleri her zamankinden daha çok aydınlattığı için bu isim verilmiştir. **Cevap: C**
3. Ramazan bayramının ilk günüyle kurban bayramının dört gününde oruç tutmak, kadınların hayız ve nifas hallerinde oruç tutmaları ve orucun hayatî tehlikeye yol açacağı durumlarda oruç tutmak dinen yasaklanmış olup cumhura göre haram, Hanefîler'e göre tahrîmen mekruhtur. Ramazan ayının başladığına hükmedilemediği halde şâban ayının otuzuncu gününde (yevm-i şek) kişinin mû-tat oruçlarından birini tutmasında dört mezhebe göre sakınca bulunmamakla beraber ramazan orucu veya başka vacip bir oruç niyetiyle oruç tutulması Hanefî mezhebine göre tahrîmen mekruhtur. Bu günde nâfile oruç tutmayı Hanefîler câiz görmektedir. **Cevap: A**
4. Orucun rûknü "imsak", yani bu ibadetin vakti içinde yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak durmaktır. Orucun vakti tan yerinin ağarmasıyla güneşin batması arasındaki süredir. **Cevap: D**
5. Hanefîler'e göre bütün oruç çeşitlerinde imsak vakti girerken veya gecedan niyet edilmesi daha iyi olmakla birlikte zamanı belirli oruçlarla (ramazan orucunun edası ve belirli günde tutulması adanmış oruç) nâfile oruçlara güneşin batmasından itibaren ertesi gün gün ortasına kadar niyet edilebilir; bu durumda imsak vaktinden niyetin yapıldığı âna kadar da oruç yasaklarının ihlâl edilmemiş olması gerekir. **Cevap: B**
6. Gebelik ve emzirme yaşlılık, hayati tehlikeye yol açacak ölçüde açlık ve susuzluk, tehdit edilme gibi sebepler oruç tutmamaya mazeret kabul edilen durumlardır. Ancak aşırı yorgunluk oruca engel bir durum değildir. **Cevap: E**
7. Meşrû bir gerekçeye dayanarak ramazan gününde oruç tutmayan kişinin kendisini oruçlu gibi göstermesi gerekli olmamakla beraber özellikle ramazan ayına ve oruçlulara saygı bakımından açıktan yiyip içmemesi İslâmî âdâba uygun görülmüştür. Gün içinde bu durum ortadan kalkarsa, meselâ âdet gören kadın temizlenir, hasta iyileşir, seferî olanın yolculuk hali sona ererse Hanefîler'e ve Hanbelîler'e göre o günü oruç yasaklarından kaçınarak geçirmesi vaciptir, ancak buna uymaması dinî bir yükümlülük getirmez, sadece o günü kazâ etmekle mükelleftir. **Cevap: B**
8. Tütün gibi keyif verici maddelerin içe çekilmesi, Yeme içme arzusuyla ilişkili olmamakla birlikte ağız yoluyla alınan ilâcın yutulması, ilâcın burundan akıtılıp vücudun içine ulaştırılması, birleşme gerçekleşmese de cinsel haz sağlayacak hareketler neticesinde meni gelmesinin oruçlu kimsenin orucun zarar veren işlerdendir. Ancak haram olmakla beraber, Oruçluymken gıybet edilmesi oruca zarar veren bir husus değildir. **Cevap: D**
9. Diş etlerinden kendiliğinden veya diş çektirme sebebiyle çıkan -tadı hissedilecek veya tükürüğe galip gelecek şekilde- çok miktardaki kanı yutmak, taş, toprak, zeytin çekirdeği, kabuklu kuru yemişleri kabuğuyla yemek, burna çekilen suyun veya akıtılan ilacın boğaza kaçması, imsak vaktinin henüz girmediğini veya iftar vaktinin girdiğini zannederek yiyip içmek orucu bozduğu halde keffareti gerektirmeyen durumlardandır. Ancak bir kimsenin orucu bozulmamasına rağmen orucu bozuldu zannederek yemesi ve içmesi keffareti de gerektiren durumlardandır. **Cevap: A**
10. İ'tikâfın meşruiyeti Kur'an ve Sünnet ile sabittir. Vacip, sünnet ve mendup (müstehap) olmak üzere üçe ayrılır. İ'tikâfın sahih olabilmesi için i'tikâfa giren kimsenin cünüplük, hayız ve nifas gibi hallerden temizlenmiş olması şarttır. İ'tikâfın sadece camide ifa edilmesi gerekir. Ancak i'tikâf'a sadece ramazan ayında girilmez. Diğer zamanlarda da vacip veya sünnet itikaf yapılabilir. **Cevap: E**

FIKİH

1. Adak kurbanı, dinen mükellef olmadığı halde kişinin Allah'a karşı böyle bir vaadde bulunarak üzerine vâcip kıldığı kurbandır. Bu kurbanı kesmenin hükmü vaciptir. Diğer seçeneklerde verilen kurbanlar Farz olan kurbanlardır.

Cevap: E

2. Bir kimsenin kurban kesmekle yükümlü sayılması için aranan şartlara kurbanın vücûb şartları denilir. Kurban kesmenin sünnet olduğunu söyleyenlere göre ise bunlar sünnet oluşun şartlarıdır. Bir kimsenin kurban kesmekle yükümlü olabilmesi için müslüman, akıl bâliğ (ergen), mu-kim ve zengin olması şartları birlikte aranır.

Cevap: B

3. Koyun, keçi, sığır, manda ve deveden biri kurban olarak kesilmelidir. Koyun ve keçi cinsinden hayvanlar bir yaşını doldurduktan sonra kurban edilebilir. Kesilecek hayvanın gözle görülür bir noksanının bulunmaması gerekir. Kurbanlık hayvanın kesenin mülkiyeti altında olması veya kesenin böyle bir tasarrufa yetkisinin bulunması gerekir. Ancak dört mezhebe göre sığır ve deve türü hayvanların ortak kurban kesimi caiz değildir. Zira maliki mezhebine göre hiç bir hayvan ortak olarak kesilemez.

Cevap: D

4. Dinin kurban olarak kesilmesi kabul edilmiş hayvan türleri, topluca "en'âm" adıyla anılan ehlf hayvanlar yani koyun, keçi, sığır, manda ve devedir. Dolayısıyla ancak bu hayvanlar veya türdeşleri kurban olarak kesilebilir. Geyik ise ehli hayvan olmayıp, kurban olarak kesilemez.

Cevap: C

5. Kurban edilecek hayvanın sağlıklı, organlarının tamam ve besili olması, hem ibadetin gaye ve mahiyetine hem de sağlık kurallarına uygun düşer. Kötürüm derecesinde hasta, zayıf ve düşkün, bazı organları eksik, meselâ bir veya iki gözü kör, kulakları ve boynuzları kökünden kesilmiş, dili kesik, dişlerinin tamamı veya çoğu dökülmüş, kuyruğu ve memesi kesik hayvanlar kurban olmaz. Ancak hayvanın doğuştan boynuzsuz, şaşlı, topal ve dengesiz, biraz hasta, bir kulağı delinmiş veya yırtılmış olmasında kurban açısından bir sakınca yoktur. Ancak hayvanın doğuştan boynuzsuz, şaşlı, topal ve dengesiz, biraz hasta, bir kulağı delinmiş veya yırtılmış olmasında kurban açısından bir sakınca yoktur.

Cevap: E

6. Kurbanın sahih olabilmesi için belirlenmiş vakit içinde kesilmesi gerekir. Kurban, kurban bayramının "eyyâm-ı nahr" denilen ilk üç günü yani zilhicce ayının on, on bir ve on ikinci günleri, bayram namazının kılınmasından üçüncü günün akşamına kadarki süre zarfında kesilebilir. Şâfiî mezhebine ve bazı fakihlere göre bu süre bayramın dördüncü günü akşamına kadardır. Bayram namazı kılınmayan yerlerde sabah namazı vaktinden itibaren kesilebilir. Kurbanlık niyetiyle alınan hayvan kesilmeden önce ölürse zengin kimsenin tekrar kurbanlık satın alması gerekir, fakir için gerekmez.

Cevap: A

7. Kurban sırf Allah rızasını kazanmak için kesildiğinden etinin satılması câiz olmadığı gibi derisi, yünü, bağırsakları, kemikleri, iç yağı gibi eti dışında kalan parçalarının da sahibine gelir temin etmek amacıyla para ile satılması câiz değildir. Bunları kurban sahibi evde kullanabileceği gibi kullanılmak üzere birine hediye de edebilir. Eğer satacak olursa parasını tasadduk etmesi gerekir. Kurbanın etinin dağıtımını gibi diğer parçalarının hediye edilmesi veya parasının tasadduku da netice itibarıyla kurban ibadetinin bir parçasını teşkil ettiğinden bunlarda da tasaddukun dinen câiz olduğu amaç ve yönlerin gözetilmesi gerekir. Eğer kurban ücretle kestirilmişse kesim ücreti kurbanın eti veya derisiyle veya bunların parasıyla ödenmez.

Cevap: D

8. Teşrik tekbirlerinin başlangıç ve bitiş vakitleri hususunda Hanefî mezhebinde tercih edilen ve günümüze kadar uygulanan Ebû Yûsuf ile İmam Muhammed'in görüşlerine göre arefe günü sabah namazı ile bayramın dördüncü günü ikinci namazı arasında yirmi üç vakit farz namazdan sonra vaciptir.

Cevap: B

9. Adağın geçerli olabilmesi için adanan şeyde bulunması gereken şartlar şunlardır: 1. Adanan şeyin gerçekte mümkün, dinen de makbul ve meşrû olması gerekir; aksi halde adak geçersizdir. 2. Adanan şeyin Allah rızasına vesile olacak bir davranış, bir ibadet çeşidi olması gerekir. Günah olan bir şeyi adamak, bütün âlimlere göre haram olup geçersizdir. 3. Adanan şey, farz veya vâcip türünden bir ibadet olmalıdır. Buna göre namaz, oruç, hac, sadaka, itikâf, kurban, umre gibi ibadetler adak konusu olabilir. 4. Adanan malın adama sırasında kişinin mülkiyetinde bulunması veya adağın mülke yahut mülk sebebine izâfe edilmesi gerekir. 5. Adanan şey, kişinin yapmakla mükellef olduğu bir ibadet olmamalıdır. 6. Yeme, içme, konuşma gibi mubah bir fiili işleme veya terketme konusunda yapılan bir adak da geçersizdir.

Cevap: A

10. Adanan namaz, oruç, hac, vb. bir ibadet normal bir ibadet gibi ifa edilirken adak kurbanı, udhiyye veya nâfile olarak kesilen diğer kurbanlardan farklı hükümlere tâbidir. Adak adayanın kendisi, eşi, çocukları ve torunları, anne ve babası, dede ve nineleri adak kurbanının etinden yiyemezler; yedikleri takdirde karşılığını fakirlere sadaka olarak vermeleri gerekir. Kayın baba usul ve furudan biri değildir. Yiyebilir.

Cevap: D

FIKİH

1. Regâib namazları kişinin Allah'a yakınlaşmak ve sevap kazanmak amacıyla kıldığı namazlardır. Herhangi bir yükümlülük olmaksızın gönüllü olarak kılındığı için tatavvu namazlar olarak da adlandırılır. Teheccüd, kuşluk (duhâ), istihâre, yağmur duası, husûf (ay tutulması), kûsûf (güneş tutulması), tahiyetü'l-mescid, evvâbîn, tesbih, ihrama giriş ve hâcet namazlarıyla abdest ve gusûlden sonra kılınan namaz regâib türünden nâfile namazlardır.
Cevap: D
2. Hanefî mezhebine göre namazın başlıca vâcipleri şunlardır: 1. Namaza Allahüekber gibi tekbir ifade eden bir cümle ile başlamak (diğer üç mezhebe göre farzdır). 2. Namazların bütün rek'atlarında Fâtiha sûresini okumak (fakihlerin çoğunluğuna göre farzdır). 3. Farz namazların ilk iki rek'atında, vâcip ve nâfile namazların her rek'atında Fâtiha sûresinden sonra Kur'an'dan bir miktar okumak (çoğunluğa göre sünnettir). 4. Farz olan kıraati ilk iki rek'atta yerine getirmek. 5. Fâtiha sûresini Kur'an'dan okunacak âyetlerden önce okumak. 6. Secdede alınla birlikte burnu da yere koymak. 7. Üç ve dört rek'atlı namazlarda ikinci rek'atın sonunda oturmak. 8. Namazların ilk ve son oturuşlarında teşehhüdde bulunmak. 9. Namazın sonunda sağ ve sol tarafa selâm vermek (çoğunluğa göre farzdır). 10. Farz olan fiilleri sırayla yapmak. 11. Farz olan fiili geciktirmemek. 12. Ta'dîl-i erkâna riayet etmek.
Farz namazların üçüncü ve dördüncü rek'atlarında Fâtiha sûresini okumak namazın sünnetlerindedir.
Cevap: D
3. Namazı bozan durumların başlıcaları şunlardır: Abdestin bozulması, namazda konuşmak, dışarıdan bakan kişide namazda olunmadığı izlenimi verecek davranışta bulunmak (amel-i kesîr), kıbleden başka bir yöne dönmek, bir şey yiyip içmek, özürsüz olarak öksürmeye çalışmak, huşû halinin dışında inlemek, gülmek. Hanefîler'e göre kişinin sadece kendisinin duyabileceği kadar gülmesi namazı bozar. Ancak Verilen selâmı el veya baş işaretiyle almak namazın mekruhlarından kabul edilmiştir. Namazı bozamaz.
Cevap: B
4. Rükünlerden birini tekrar etmek, Rükünlerden birini öne almak veya geciktirmek, Kılınan rek'at sayısında tereddüt yaşama, Selâm vermesi gerekirken yanılarak ayağa kalkmak hanefî mezhebine göre sehiv secdesi gerektiren durumlardır. Ancak Kısa rükünleri çok uzatmak Hanefî mezhebinde kusur kabul edilmeyip sehiv secdesi gerektirmez.
Cevap: A
5. Mesbûk ilk rek'atı kaçırdıktan sonra imama uyan kimseyi ifade eder. Birinci rek'ata yetişip rek'atların tamamını imamla birlikte kılana müdrîk, cemaatle namaz sırasında bir mazeretten dolayı ayrılıp tekrar döndüğünde bir rükünü kaçırana da lâhiğ denilir
Cevap: B

**İSLAM TARİHİ VE KÜLTÜR
MEDENİYET**

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

İSLAM TARİHİ VE KÜLTÜR MEDENİYET

1. Mersiye: Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında özellikle ölenin veya kaybedilen değerlerin ardından onu öven ve kaybının üzüntüsünü terennüm eden şairlerin genel adı.
Cevap: E
2. Naat: Hz. Peygamber için yazılan övgü şiiridir.
Cevap: C
3. Münacaat: Klasik Şark edebiyatlarında konusu Allah'a yakarış olan manzumelerle bunların bestelenmiş şekillerine verilen addır.
Cevap: C
4. Mevlid: Hz. Peygamber'in doğumu; doğum yıl dönümü vesilesiyle yapılan törenlere verilen isim; bu törenlerde okunmak üzere yazılmış eserlerin ortak adıdır.
Cevap: B
5. Miraciye: İslâm edebiyat ve sanatlarında Hz. Peygamber'in mi'racını konu alan eserlerin genel adıdır.
Cevap: D

İSLAM TARİHİ VE KÜLTÜR MEDENİYET

1. Bina duvarına bitişik, üstü örtülü, önü açık, galeri şeklindeki mimari mekâna verilen isim Revak'tır.

Cevap: C

2. Menzil, Osmanlı Devleti'nde resmî haberleşmeyi sağlayan posta teşkilâtı ve ordunun konaklama noktaları için kullanılan bir terimdir.

Cevap: D

3. Ribat: Sınır boylarında ve stratejik mevkilerde askerî amaçlı müstahkem yapılara verilen addır.

Cevap: D

4. Osmanlı döneminde fakirlere ve medrese talebesine sıcak yiyecek dağıtmak amacıyla kurulmuş hayır müessesesine verilen isim İmarethane'dir.

Cevap: A

5. Sınır boylarında ve stratejik mevkilerde askerî amaçlı müstahkem yapılara verilen isim Ribat'tır.

Cevap: D

6. Osmanlı döneminde fakirlere ve medrese talebesine sıcak yiyecek dağıtmak amacıyla kurulmuş hayır müessesesine verilen isim İmarethane'dir.

Cevap: D

7. Soruda hakkında bilgi verilen teşkilat Berid yani posta teşkilatıdır.

Cevap: E

8. Arasta: Üstü genellikle tonoz veya çatıyla örtülü bir soğanın iki yanında karşılıklı sıralanan ve aynı cins malları satan dükkânların meydana getirdiği çarşıdır.

Cevap: B

9. Bedesten: Osmanlı dönemi Türk şehirlerinde ticaret bölgesinin çarşı içindeki merkezi ve değerli malların saklanıp satıldığı bir bina türüdür.

Cevap: E

10. Kervansaray: Kervanların güvenliği ve konaklaması için anayol kenarında tesis edilen vakıf yapısıdır.

Cevap: B

11. Külliye: Değişik fonksiyonlardaki birkaç yapının bir arada yer alması ile oluşan binalar topluluğudur.

Cevap: B

12. Kümbet: Bir mummyalık katı üzerinde silindirik veya çokgen gövdeli, içten kubbe, dıştan konik ya da piramidal çatı ile örtülü mezar anıtıdır.

Cevap: C

13. Soruda ele alınan yapı şadırvan'dır. Cami ve mescidlerin yanına İslâmiyet'in ilk devirlerinden itibaren insanların abdest alabilmesi için havuz, kuyu veya çeşme gibi çeşitli su tesisleri yapılmıştır. Zamanla, bu su tesislerinden başka bilhassa Türkler'in hâkim olduğu coğrafyada şadırvanlar inşa edilmiştir. Şadırvanların ayrıca kervansaray ve han gibi konaklama tesisleriyle medreselerin avlularında yer aldığı görülmektedir. Bir meydan veya çarşının içine tek başına yapılan, çeşme gibi kullanılan şadırvanlar da bulunmaktadır. Şadırvanlar Türk su mimarisinin çeşmelerden sonra en yaygın yapılarıdır.

Cevap: D

14. Soruda açıklamaları verilen yapı Eyvan'dır. Partlar'la Sâsânîler'in saray ve mâbedlerinde tören salonu olduğu anlaşılan eyvanların İslâm saraylarında da bu gayeye hizmet ettiği sanılmakta ve tarihî kayıtlarda eyvan kelimesinin "tören ve kabul salonu, kasır ve saray" anlamlarında da kullanılması bu görüşü doğrulamaktadır. Ancak İslâm mimarisinde eyvanın daha çok medreselerde yazlık dersane ve bîmâristanlarda yine yazlık teşhis ve tedavi mekânı olarak tercih edildiği görülmektedir. Çünkü sıcak ve kuru iklime sahip bölge mimarilerinin temel elemanını teşkil eden eyvanın gölgeli ve serin olduğu kadar açık hava ile de temas sağlayan bir düzeni bulunmaktadır. Orta Asya ve İran'ın özellikle mescid-i cum'a planlarında üstü kubbeli mihrap önü mekânının avluya açıldığı kısımda çok haşmetli biçimde yükselen kible eyvanları ise özellikle uzaktan kible istikametini göstermek ve mihrabın önemini vurgulamak amacıyla yapılmıştır.

Cevap: E

İSLAM TARİHİ VE KÜLTÜR MEDENİYET

15. Hz. Peygamber döneminde Mescid-i Nebevî'nin kible tarafında Bilâl-i Habeşî'nin ezan okumak için üzerine ipe tırmanarak çıktığı "üstüvâne" (silindir) denilen özel bir yer bulunmaktaydı. Minarenin ilk şekli olarak düşünülebilecek bu yerin dışında mescidin çevresindeki bazı yüksek yerler kullanılıyordu. Camiye ilk minareyi ekleyen kişi Emevî Halifesi I. Muâviye'nin Mısır valisi Mesleme b. Muhalled'dir. Mesleme, Mısır fâtihi Amr b. Âs'ın Fustat'ta yaptırmaya başladığı, fakat bitiremediği Amr b. Âs Cami-i'ni tamamlatırken binanın köşelerine birer minare koydurmuştur (53/673). İlk zamanlarda özel bir mimari forma sokulmadan yapılan minareler, değişik bölge ve kültürlerde birbirinden farklı biçimlerde genellikle taş, tuğla ve ahşaptan inşa edilmiştir. Meselâ İspanya ve Mısır'da taş, Kuzey Afrika'da tuğla, Arabistan, Suriye ve Anadolu'da taş ve tuğla, Irak, İran ve Afganistan'da tuğla, Hindistan'da taş ve tuğla gibi malzemelerin kullanıldığı görülmektedir. Genellikle gövdeleri yuvarlak veya dört köşe, sade yahut bezemeli olan minareler İslâm dünyasının doğusunda ve batısında farklı özellikler kazanmıştır.

Cevap: D

16. Hâce Abdullah-ı Herevî, Ebû Hâşim Sûfî'den bahsederken ilk hankahın Filistin'de Remle'de bir hıristiyan emîr tarafından kurulduğunu söyler, ancak kuruluş tarihini kaydetmez. Herevî'nin verdiği bilgiye göre bu emîr avlarken iki kişinin karşılaştığını, birbiriyle kucaklaştığını, azıklarını ortaya koyup birlikte yemek yediğini ve birbirine karşı son derece dostça davrandığını görmüş, bunları yanına çağırıp kim olduklarını sormuş, derviş olduklarını öğrenince bundan etkilenecek onlar için Remle'de ilk hankahı yaptırmıştır. İbn Teymiyye ise ilk hankahın, Basra civarında eski bir yerleşim merkezi olan Abadan'da Abdülvâhid b. Zeyd'in bir müridi tarafından kurulduğunu söyler. III. yüzyıldan itibaren diğer İslâm beldelerinde de hankahlar kurulmaya başlanmıştır.

Cevap: C

17. İmaret: Osmanlı döneminde fakirlere ve medrese talebesine sıcak yiyecek dağıtmak amacıyla kurulmuş hayır müessesesi.

Bedesten: Osmanlı dönemi Türk şehirlerinde ticaret bölgesinin çarşı içindeki merkezi ve değerli malların saklanıp satıldığı bir bina türü.

Kapan: Osmanlı döneminde büyük şehirlerde özellikle zahire türünden ihtiyaç maddelerinin toptan alınıp satıldığı yer.

Cevap: D

18. Arasta: Çarşılarda aynı ürünü satan dükkanların bulunduğu bölüme verilen isimdir.

Cevap: D

İSLAM TARİHİ VE KÜLTÜR MEDENİYET

1. Bir cemaatin büyüğü, bir topluluğun başkanı, başkan vekili veya temsilcisi olan kimseye Nakib ismi verilmektedir.
Cevap: A
2. Soruda hakkında bilgi verilen teşkilat Nakibul Eşraf'tır. Kısaca Nakibul Eşraf Seyyid ve şeriflerle ilgili işlere bakan yetkilidir.
Cevap: D
3. İslâm devletlerinde şehirlerde emniyet ve asayiş sağlama görevli bu teşkilât Şurta'dır. Günümüzde polisler olarak ifade edebiliriz.
Cevap: D
4. Hisbe: İslâm devletlerinde genel ahlâkı, kamu düzenini korumak ve denetlemekle görevli teşkilâttir.
Cevap: C
5. Mezalim: İslâm devletlerinde en yüksek idarî-adlî yargı ve denetleme kurumudur.
Cevap: A
6. Hisbe: İslâm devletlerinde genel ahlâkı, kamu düzenini korumak ve denetlemekle görevli teşkilâttir.
Cevap: C
7. Fütüvvet: Gerek Horasan'da gerekse Irak'ta fetâ denilen ve en belirgin vasıfları cesaret, kahramanlık, cömertlik ve fedakârlık olan kişilere büyük bir hayranlık duyulmaktaydı. Kur'an'da fetâ (fitye, feteyât) diye nitelendirilen (en-Nisâ 4/25; Yûsuf 12/30, 36, 62; el-Kehf 18/60, 62) kişiler için bu sıfat dinî bir mâna taşıması yanında takdir edilen bir anlam ifade ediyor, put kıran (el-Enbiyâ 21/60) veya gördükleri baskıya rağmen inançlarını koruyan ve bu uğurda ülkelerini terkeden kişilerden fetâ diye söz edilmesi (el-Kehf 18/10, 13) bu nitelemeye bir çekicilik kazandırıyor. Bundan dolayı halk arasında takdir edilen bir vasıf olan yiğitliği Kur'an'daki fetâ ifadesiyle irtibatlandırılan sûfiler bu kavramı bir tasavvuf terimi haline getirmede tereddüt göstermediler. Onlara göre mert, cömert ve cesur bir kişide bulunan vasıflar hakiki bir sûfide de bulunduğundan sûfî aynı zamanda bir fetâdır. Bu sebeple sûfiler fetâyı "sûfî", fütüvveti de "tasavvuf" olarak tarif etmekte bir sakınca görmemişlerdir. Nitekim Sülemî'nin Kitâbü'l-Fütüvve'sinde anlattığı fütüvvetle ilgili âdâb, ahlâk ve nitelikler aynı zamanda bir sûfide de bulunması gereken meziyetlerdir.
Cevap: B
8. Kur'an-ı Kerîm'de kadı kelimesi bir yerde (Tâhâ 20/72) "hükmünü, sözünü geçiren" mânasında sözlük anlamıyla, hâkim kelimesinin çoğulu olan hükkâm da yine bir yerde (el-Bakara 2/188) "uhdesinde yargı yetkisi de bulunan yöneticiler" mânasında kullanılmıştır. Hadislerde hem hâkim hem kadı kelimesi çok sayıda zikredilmiş, hâkimle, kamu adına görev yaparak idarî, malî, kazâî vb. hususlarda yönetme ve karar verme yetkisine sahip yöneticilerle naslardan hüküm çıkarabilme gücüne sahip âlimler, kadı kelimesiyle de görev unvanı kadı olsun veya olmasın insanlar arasında meydana gelen davalara bakıp karara bağlayan kimseler kastedilmiştir.
Cevap: E
9. Hacıplik: Başlangıçta saray teşkilâtındaki mâbeyinci mânasında kullanılan, ancak daha sonra çeşitli bölgelerde farklı anlamlar kazanan bir terimdir.
Cevap: A
10. I. MEZALİM: Üst düzey bürokrat şikâyetlerine bakar. Yüksek mahkemedir.
II. BEYTÜL MAL: Devlet hazinesinin idaresiyle ilgilenir.
III. ŞURTA: İslam devletlerinde şehirlerde emniyet ve asayiş sağlamakla görevli teşkilat.
Cevap: A
11. I. CÜND: Askerlerin harcama ve maaşlarından sorumludur.
II. HATEM: Resmi yazışmalardaki mühürden sorumlu divan.
III. RESAİL: Devlet başkanlığının resmi yazışmasından sorumlu divan.
IV. HARAC: Toprak vergisi ile ilgilenen divan.
Cevap: B

İSLAM TARİHİ VE KÜLTÜR MEDENİYET

1. Eski kaynaklarda haccari ve sengıraşı gibi isimlerle de anılan bu sanat Taş İşçiliği olarak bilinmektedir.
Cevap: C
2. Paragrafta ele alınan mimari unsur Kemer'dir.
Cevap: E
3. Soruda anlatılan ve tuğlaişçiliği anlamına da gelen teknik Bennai'dir.
Cevap: B
4. Soruda anlatılan ve taş işçiliği anlamına gelen kavram haccari'dir
Cevap: A
5. Soruda anlatılan ve ahşap işçiliği anlamına gelen kavram Neccari'dir
Cevap: D
6. Soruda anlatılan teknik Kalemkari'dir.
Cevap: E
7. Eski yazma kitaplarda kâğıdın yazı sahasının ayrı, etrafının ayrı renge boyanmasına verilen isim Akkase'dir.
Cevap: C
8. Anlatılan sanat dalı Ebru'dur.
Cevap: A
9. Soruda hakkında bilgi verilen sanat Çini'dir.
Cevap: C

İSLAM TARİHİ VE KÜLTÜR MEDENİYET

1. Güzel yazı örneklerinin bir araya getirilmesiyle hazırlanan albüme Murakka ismi verilmiştir. Soruda ayrıntıları da verilmiş olup dikkatle tekrar sorunun kalıbını bir kez daha okumanızı tavsiye ederim.
Cevap: A
2. Celi Divani: Osmanlılar döneminde sadece padişah fermanlarında kullanılan, günümüzde ise ayeti kerime ve hadisi şeriflerin yazılıp levha halinde yapılmasında kullanılan yazı çeşididir.
Cevap: A
3. MÜSENNA: Sözlükte "İki kısım veya iki parçadan oluşan ikili, iki katlı" anlamına gelmektedir. Terim olarak ise "çift karşılıklı yazı" demektir. Çift ve karşılıklı yazılmış aynalı yazıdır.
Cevap: C
4. Mukarnas İslâm mimarisinde uygulanan bir geçiş unsurudur.
Cevap: A
5. Kündekârî sekizgen, beşgen, yıldız gibi geometrik şekillerde kesilmiş küçük ahşap parçalarının çivi ve tutkal yardımı olmaksızın yalnızca birbirlerine geçirilmeleriyle düz yüzeyler elde etmeyi amaçlayan bir tekniktir. Böylece nem ve ısı değişikliği sebebiyle yekpâre ağaç levhalarında görülen eğrilme ve çarpılmalar önlenir. Tercih edilen ağaç türleri öncelikle ceviz, meşe, şimşir, armut, abanoz ve gül ağacıdır. Tekniğin temeli küçük ağaç parçalarının damarları, dolayısıyla eğrilme yönleri birbirine zıt gelecek şekilde yivler ve girinti-çıkıntılarla birleştirilmesi esasına dayanır. Genellikle parçaları çerçeveye alan çıtalarla kenar tahtaları ve göbekler oyma-kabartma arabesk motiflerle, bazan da sedef kakmalarla süslenmiştir.
Cevap: D
6. Soruda verilen bilgiler Niş'e aittir.
Cevap: E
7. Soruda görselde de verilen ve yumurtamsı şekle benzeyen kavram Şemse'dir.
Cevap: A
8. Soruda görselde de verilen ve ayraç olarak da kullanılan kısım Mikleb'tir.
Cevap: B
9. Soruda verilen resimde ayraç ve kapağı birbirine bağlayan kısım Sertab'tır.
Cevap: D
10. Allah'ın sadece Hz. Muhammed'e lutfettiği özellikleri ifade eden terim Hasaisun Nebi'dir.
Cevap: B
11. Güzel yazı örneklerinin bir araya getirilmesiyle hazırlanan bu albüme verilen isim Murakka'dır.
Cevap: A
12. Kündekari: Sekizgen, beşgen gibi geometrik şekillerde kesilmiş küçük ahşap parçalarının çivi ve tutkal yardımı olmaksızın yalnızca birbirlerine geçirilmeleriyle meydana gelen sanat eseridir.
Cevap: A
13. 'Hat sanatında harf ve kelimelerin üst üste getirilerek âhenkli ve göze hoş gelecek bir şekilde yerleştirilmesi' olarak tanımlanan sanat İstif'tir.
Cevap: E

İSLAM TARİHİ VE KÜLTÜR MEDENİYET

1. İslâm hat sanatında, aynı yazının farklı tarz ve üslupları mânâsında “şeş kalem” diye de adlandırılan altı hat Aklam-ı Sitte olarak bilinmektedir. Bunlar; muhakkak, reyhanî, sülûs, nesih, tevkî, rika'.
Kufi ise; Düzenli, köşeli, dik ve yatay harfleriyle geometrik çizgilere dayanan Arap yazısına verilen isimdir.
Cevap: D
2. I. Aklam-ı Sitteyi ilk ortaya çıkaran kişi İbn Mukle'dir.
II. Aklam-ı Sitteyi geliştiren kişi İbnü'l Bevvab'dir.
III. Aklam-ı Sitteye kesin kural ve kaide koyup onu sistemleştiren kişi Yakut el-Musta'sımı'dir.
Cevap: B
3. Siyakat: Osmanlı döneminde bir sanat yazısı olmaktan ziyade emlak, arazi, tapu ve vakıflara ait kayıtlarda kullanılan, gizliliği temin için kolaylıkla okunmayan mahrem bir yazıdır.
Cevap: D
4. SERLEVHA: El yazması kitapların zahriye sayfasından sonra karşılıklı iki sayfasına yapılan bezemeli başlığı ifade eder. Genellikle Kur'ân-ı Kerîm'de Fâtiha ile Bakara sûresinin ilk âyetlerinin yer aldığı karşılıklı sayfalarda uygulanan bu tezhib, el yazması eserlerde mesnevi tarzında yazılmış eserlerin baş ve bölüm başlıklarında da görülür. Tezhipli kısım metnin başladığı ilk sayfada ve yalnız yazı sahasının üzerinde ise bu sayfaya “unvan sayfası” adı verilir.
Cevap: E
5. Yazma kitap, levha ve murakka'ların bezenmesinde ezilmiş varak altın ve çeşitli renklerin kullanılmasıyla uygulanan süsleme sanatına verilen isim Tezhip'tir.
Cevap: c
6. SİYAKAT: Osmanlı Dönemi'nde sanat yazısı olmaktan ziyade, mali, emlak, arazi, tapu ve vakıflara ait kayıtlarda ve vesikalarda kullanılan, gizliliği temin için kolaylıkla okunamayan mahrem bir yazı olması yanında Türklere mahsus bir yazı çeşididir.
Cevap: D
7. Murakka tezhip çeşidi değiidir. Güzel yazı örneklerinin bir araya gelmesiyle oluşan bir albümdür.
Cevap: E
8. Bir hattatın yazdığı yazının altına koyduğu imzaya verilen isim Ketebe olarak bilinmektedir.
Cevap: C
9. Müsenna: Sözlükte “iki kısım veya iki parçadan oluşan, ikili, iki katlı” anlamındaki müsennâ kelimesi terim olarak “düz istifli veya girift, çift ve karşılıklı şekilde yazılmış yazı, aynalı yazı” demektir. Soldaki ikinci kısım sağdaki asıl yazının ters şeklidir. Kaynaklarda müteâkis, mütekâbil, mütenâzır, tev'emân adlarıyla da geçen bu tarz yazı Hakkında İbnü'n-Nedîm “te'im” (bir karında iki çocuk) kelimesini kullanır.
Cevap: B
10. Katı' sanatında renkli, âharlı, ebrulu, genellikle de mühreli ne çok ince ne de kalın olan kâğıtlar kullanılır. Bu özellikleri taşıyan dört beş kat değişik renkte kâğıt murakka' tahtası üzerine, murakka' yapma usulüne uygun olarak ve sulu nişasta muhallebisiyle yapıştırılıp nemini çekmeye bırakılır, iyice kuruduktan sonra da murakka' tahtasından kesilerek çıkarılır. Bu şekilde hazırlanan mukavva üzerine çizilen güzel yazı örnekleri, ilkbahar çiçekleriyle donanmış bahçe resimleri, manzaralar, insan ve hayvan figürleri, her türlü bezeme, ince uçlu keskin bir kalemtraş veya oyma aletiyle dikkatlice kesilir. Oyulup çıkarılan erkek veya oyuk kalan dişi parçalar soğuk suya atılır. Kısa bir süre sonra birbirinden ayrılması sağlanan kâğıt katları, kuruyup düzleşmesi için boş bir defterin yaprakları arasında bir müddet saklanır. Elde edilen erkek ve dişi şekiller ayrı ayrı, üzerine ince bir tabaka halinde nişasta muhallebisi sürülmüş satırlara yeniden yapıştırılarak pek çok bezenmiş levha hazırlanır. Deri oyma tekniğiyle elde edilen katı'lar ise daha çok cilt sanatında uygulanmıştır. Hazırlanan dişi oyma kalıplardan deri üzerine çizilen motif ve figürler, bir dantel gibi oyulduktan sonra cilt kabının iç yüzüne ve ayrı renkte deri veya kumaş zemin üzerine yapıştırılır.
Cevap: E
11. Murakka; Güzel yazı örneklerinin bir araya gelmesiyle oluşan bir albümdür.
Cevap: A

İSLAM TARİHİ VE KÜLTÜR MEDENİYET

1. Usturlab: Temel işlevi yıldızların konumunu belirlemek olan çok amaçlı astronomi aletidir.

Cevap: C

2. Zic: İslâm bilimleri tarihi literatüründe astronomi cetveline verilen addır.

Cevap: A

3. Menazır kısaca optik ildir.

Cevap: D

4. Ahkamun Nücum: Yıldızların insanları ve olayları etkilediği inancına dayanan sözde ilim dalı, astroloji, yıldız falcılığı, müneccimlik olarak bilinmektedir.

Cevap: B

İSLAM TARİHİ VE KÜLTÜR MEDENİYET

1. Kudüs haremindeki kutsal kaya üzerinde yer alan, Emevî Halifesi Abdülmelik b. Mervân'ın yaptırdığı ortası kubbeli sekizgen yapı Kubbetu's Sahra olarak bilinmektedir.
Cevap: B
2. Hacı Bayramı Veli Camii selâtin camiler arasında yer almamaktadır. Selâtin sözcüğü Arapça salatin sözcüğüne dayanmakta olup "sultanlar" anlamını taşımaktadır. Pa-dışahlar, şehzadeler ya da sultanlar tarafından yaptırılmış olan camiler, selâtin câmii olarak adlandırılmaktadır. Selâtin camileri, sadrazam veya zengin paşa ve şahısların yaptırdığı camiler ve mescidler diye üç gruba ayırmak mümkün. Selâtin camileri genellikle medrese, türbe, hastane, aşhane, tabhane, mektep, kütüphane, çarşı, han, hamam gibi yapıları barındıran külliyeler içerisinde yer almaktadır. Selâtin camileri çoğunlukla İstanbul, Bursa, Edirne, Kahire, Şam gibi eski başkentlerde inşa edilmiştir. İstanbul Fatih'te fetihden sonra yapılan ilk selâtin camii Fâtih Camii'dir. İstanbul'da Osmanlı hanedan üyeleri tarafından yaptırılan ve birden fazla minareye camiler selâtin camiidir. Bursa'da bulunan Orhan Câmii ve Külliyesi, 1. Murad'ın yaptırdığı Hüdavendigâr Camii ve Külliyesi, Yıldırım Bayezid zamanında inşa edilen Ulucami ve Yıldırım Bayezid Külliyesi, Yeşil Cami ve Külliyesi, II. Murad'ın Muradiye Külliyesi, Şehadet Camii selâtin camilerindedir.
Cevap: e
3. Cevsaku'l Hakani: Abbasi devrinin en önemli saraylarından biridir. Semarra'da Halife Mutasım tarafından Türk beyi Artuk Ebu'l Feth b. Hakan için yaptırılmış ancak çok beğenince kendisi kullanmıştır.
Cevap: E
4. Küttab: Başlangıçta İslâmiyet'i yaymak için vazife gören ve farklı etnik grupları İslâm inancı ve hayat tarzıyla bütünleştirmede önemli rol oynayan bu kurumlar daha sonraki dönemlerde ağırlıklı olarak dinî kültürün muhafazasında etkin olmuştur. İslam öncesi dönemden itibaren faaliyet gösteren bu kurumda, Hz. Ömer döneminde ise binicilik, yüzme ve darbimesel öğretimine de yer verilmiştir.
Cevap: C
5. Soruda verilen yapılar Türk Ampir Üslubu dönemine aittir.
Cevap: B
6. Soruda anlatılan yapı kubbetus sahra'dır. Kudüs haremindeki kutsal kaya üzerinde yer alan, Emevî Halifesi Abdülmelik b. Mervân'ın yaptırdığı ortası kubbeli sekizgen yapıdır.
Cevap: B
7. Soruda hakkında bilgi verilen yapı Ümeyye Camidir. Emeviler dönemine aittir.
Cevap: C

KELAM

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

Kelam

1. Selbi Sıfatlar. Allah'ı zatına lâyük olmayan niteliklerden ve yaratıklarına benzemekten tenzih etmeyi gerektiren sıfatlar olup O'nun ne olmadığını ifade eder ve tenzihi olarak da anılır.

Cevap: A

2. Vucud sıfatı Selbi yani zati sıfatlardandır. Subuti sıfatlar ise; hayat, ilim, semi, basar, irade, kudret, kelam, tekvin'dir.

Cevap: C

3. Fiilî Sıfatlar. Bütün âlimlerce Allah'a nisbet edilen sıfat grubunu oluşturur. Allah'ın âlemlerle ilişkisine konu olan bu sıfatlara dair farklı görüşler mevcuttur. Fiilî sıfatlar yaratmak-yaratmamak, rızık vermek-vermemek, azap etmek-etmemek gibi hem olumlu hem olumsuz olarak Allah hakkında kullanılabilen fiiller olup "Allah'ın, zıtlarıyla nitelenmesi mümkün olan sıfatlar" diye tanımlanır.

Cevap: D

4. Buna göre yed "kudret", vech "zât", ayn "ilim", istivâ "hükümlerlik", nüzûl "rahmet", ityân "ilâhî emir" gibi mânalarla te'vil edilmiştir. Genellikle Selef âlimleri bu tür sıfatları sözlük anlamlarıyla açıklamadan, mahiyetlerinden söz etmeden, te'vile tâbi tutmadan ve teşbihe gitmeden benimsenmesinin gerektiğini kabul ederler. Bu anlayışa göre bu sıfatların ulûhiyyet makamına has mânaları olup bunların mahiyetlerini sadece Allah bilir.

Cevap: E

5. Muhâlefetün li'l-havâdis: Allah'ın sonradan olan yaratıklara benzemesidir. Allah statü olarak yaratılmışlık özelliği taşıyan her şeyden uzaktır. "Hiçbir şey onun benzeri değildir" (eş-Şûrâ 42/11)

- * Allah'ın varolması, yokluğunun düşünülmemesidir. Vucud
- * Allah'ın varlığının başlangıcının olmamasıdır. Kıdem
- * Allah'ın varlığının sonunun olmamasıdır. Beka
- * Allah'ın kendisiyle kâim olması ve bu hususta başkasına ihtiyaç duymamasıdır. Kıyam bi nefsihi

Cevap: C

6. Kıdem sıfatı Selbi yani zati sıfatlardandır. Subuti sıfatlar ise; hayat, ilim, semi, basar, irade, kudret, kelam, tekvin'dir.

Cevap: D

7. * Semi: Yüce Allah'ın her şeyi işitmesidir.
* Basar: Allah'ın her şeyi görmesidir.
* Kudret: Allah'ın her şeye gücünün yetmesidir.
* İrade: Allah'ın dilemesi ve istemesi anlamına gelir.

Kelam ise konuşmasıdır.

Cevap: D

8. * Hayat: "Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Daima diridir ve yaratıklarını gözetip durandır" (Bakara 2/255).
* İlim: "O, her şeyi hakkıyla bilendir" (el-Bakara 2/29).
* Basar: "Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür" (el-Bakara 2/110).
* İrade: "Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir" (Yasın 36/82).

Kudret ise Allah'ın gücünün yetmesidir.

Cevap: B

Kelam

1. Allah'ın varlığını kanıtlamak üzere başvuru-
lan kozmolojik delillerden biri için kullanılan terim olarak bir varlığın,
olayın, hatta bütünüyle evrenin mevcudiyetine yokluğun
tekaddüm etmesi, bunların bir zamanlar yokken sonra-
dan var olması olgusunu ifade eder. Bu şekilde sonradan
meydana gelen, dolayısıyla yaratılmış olan şeye hâdis,
onun yaratıcısına da muhdis denir.

Cevap: B

2. Allah'ın varlığını kanıtlamak üzere başvuru-
lan kozmolojik delillerden biri için kullanılan terim olarak bir varlığın,
olayın, hatta bütünüyle evrenin mevcudiyetine yokluğun
tekaddüm etmesi, bunların bir zamanlar yokken sonra-
dan var olması olgusunu ifade eder. Bu şekilde sonradan
meydana gelen, dolayısıyla yaratılmış olan şeye hâdis,
onun yaratıcısına da muhdis denir. Verilen ayetlerde de
Allah'ın yaratmasına vurgu yapılmaktadır.

Cevap: A

3. İmkân kavramına ilişkin olarak özellikle İslâm felsefesin-
de imkânın ezelf olup olmayacağı tartışılmıştır. Şöyle ki:
Âlem var olmadan önce mutlak bir yokluk hüküm sürüp
imkândan söz edilmeyecek olsa bu durumda âlemin var-
lık alanına çıkması muhal olurdu. Şu halde bir ezelf im-
kânın varlığını kabul etmek gerekir. Çünkü mümkün olan
varlıklar, kendi kendilerinin varlık sebebi olamazlar. Kâi-
natı oluşturan canlılar da mümkün statüsündedir. Bu ne-
denle bu nesnelere var olmaları bir varlığın onları tercih
ederek var etmesine bağlıdır.

Cevap: A

4. Kâinatta sarsılmaz bir düzenin bulunduğu, bu düzenin
boş ve anlamsız olmadığı, kâinatın özellikle insan varlı-
ğına uygun yahut yararlı biçimde düzenlendiği ve bu dü-
zenin Allah tarafından konulduğu Kur'an'ın temel mesaj-
larından birini oluşturmaktadır. Bazı âyetlerde bu mesaj,
doğrudan doğruya düzen ve düzensizlik kavramlarına te-
kabül eden kelimelerle ifade edilmektedir. Buna göre her
şey bir ölçüye göre yaratılmıştır. Bu ölçü uyarınca her şey
kendine has bir yaratılış yahut tabiata sahip kılınmıştır.
Bu düzen kâinatta bir gaye ve nizamın delilidir.

Cevap: E

5. Allah'ın varlığını kanıtlamak üzere başvuru-
lan kozmolojik delillerden biri için kullanılan terim olarak bir varlığın,
olayın, hatta bütünüyle evrenin mevcudiyetine yokluğun
tekaddüm etmesi, bunların bir zamanlar yokken sonra-
dan var olması olgusunu ifade eder. Bu şekilde sonradan
meydana gelen, dolayısıyla yaratılmış olan şeye hâdis,
onun yaratıcısına da muhdis denir. Bu delille tüm var-
lıkların bir yaratıcının bulunduğu ortaya çıkar. Bu delil-
de cisimlerin değişkenliğinden yola çıkılarak tümevarım
yöntemiyle âlemin sonradan yaratıldığı ve dolayısıyla bir
yaratıcıya muhtaç bulunduğu ispatlanır.

Cevap: C

6. Kâinatta sarsılmaz bir düzenin bulunduğu, bu düzenin
boş ve anlamsız olmadığı, kâinatın özellikle insan varlı-
ğına uygun yahut yararlı biçimde düzenlendiği ve bu dü-
zenin Allah tarafından konulduğu Kur'an'ın temel mesaj-
larından birini oluşturmaktadır. Bazı âyetlerde bu mesaj,
doğrudan doğruya düzen ve düzensizlik kavramlarına te-
kabül eden kelimelerle ifade edilmektedir. Buna göre her
şey bir ölçüye göre yaratılmıştır. Bu ölçü uyarınca her şey
kendine has bir yaratılış yahut tabiata sahip kılınmıştır.
Bu düzen kâinatta bir gaye ve nizamın delilidir.

Cevap: B

7. Hudus delili: Allah'ın varlığını kanıtlamak üzere başvuru-
lan kozmolojik delillerden biri için kullanılan terim olarak
bir varlığın, olayın, hatta bütünüyle evrenin mevcudiyeti-
ne yokluğun tekaddüm etmesi, bunların bir zamanlar
yokken sonradan var olması olgusunu ifade eder. Bu
şekilde sonradan meydana gelen, dolayısıyla yaratılmış
olan şeye hâdis, onun yaratıcısına da muhdis denir.

Cevap: D

8. Kâinatta sarsılmaz bir düzenin bulunduğu, bu düzenin
boş ve anlamsız olmadığı, kâinatın özellikle insan varlı-
ğına uygun yahut yararlı biçimde düzenlendiği ve bu dü-
zenin Allah tarafından konulduğu Kur'an'ın temel mesaj-
larından birini oluşturmaktadır. Bazı âyetlerde bu mesaj,
doğrudan doğruya düzen ve düzensizlik kavramlarına te-
kabül eden kelimelerle ifade edilmektedir. Buna göre her
şey bir ölçüye göre yaratılmıştır. Bu ölçü uyarınca her şey
kendine has bir yaratılış yahut tabiata sahip kılınmıştır.
Bu düzen kâinatta bir gaye ve nizamın delilidir. Ayette
belirtilen ve belirli bir düzen içerisinde yaratılan durumlar
da bu delile işaret eder.

Cevap: D

9. Hudus delili: Allah'ın varlığını kanıtlamak üzere başvuru-
lan kozmolojik delillerden biri için kullanılan terim olarak
bir varlığın, olayın, hatta bütünüyle evrenin mevcudiyeti-
ne yokluğun tekaddüm etmesi, bunların bir zamanlar
yokken sonradan var olması olgusunu ifade eder. Bu
şekilde sonradan meydana gelen, dolayısıyla yaratılmış
olan şeye hâdis, onun yaratıcısına da muhdis denir.

Cevap: A

Kalam

10. İmkân kavramına ilişkin olarak özellikle İslâm felsefesinde imkânın ezeli olup olmayacağı tartışılmıştır. Şöyle ki: lem var olmadan önce mutlak bir yokluk hüküm sürüp imkândan söz edilmeyecek olsa bu durumda âlemin varlık alanına çıkması muhal olurdu. Şu halde bir ezeli imkânın varlığını kabul etmek gerekir. Çünkü mümkün olan varlıklar, kendi kendilerinin varlık sebebi olamazlar. Kâinatı oluşturan canlılar da mümkün statüsündedir. Bu nedenle bu nesnelere var olmaları bir varlığın onları tercih ederek var etmesine bağlıdır.

Cevap: C

11. Kâinatta sarsılmaz bir düzenin bulunduğu, bu düzenin boş ve anlamsız olmadığı, kâinatın özellikle insan varlığına uygun yahut yararlı biçimde düzenlendiği ve bu düzenin Allah tarafından konulduğu Kur'an'ın temel mesajlarından birini oluşturmaktadır. Bazı âyetlerde bu mesaj, doğrudan doğruya düzen ve düzensizlik kavramlarına tekbül eden kelimelerle ifade edilmektedir. Buna göre her şey bir ölçüye göre yaratılmıştır. Bu ölçü uyarınca her şey kendine has bir yaratılış yahut tabiata sahip kılınmıştır.

Cevap: B

12. Hemen her dönem ve mekânda Allah inancının sürekli olarak varola gelmesidir. İnsanlık tarihi inançsız toplumlardan ziyade Allah'a inanan toplumlardan oluşmuş ve tarih bu şekilde akışını sürdürmüştür. Bu durum Kabulu amme deliline işaret etmektedir.

Cevap: B

Kelam

1. Bunların yorumuna göre Kur'an'da müminlerin inanç coşkusunu belirten ayetler imanının artıp eksilen bir şey olduğunu göstermektedir: "Müminler ancak Allah anıldığında kalpleri titreyen, kendileri ne Allah'ın ayetler okunduğunda imanları artan ve sadece Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir." (el-Enfâl, 8/2) ve "İmanlarını bir kat daha artsın diye müminlerin kalplerine güven indiren O'dur" (el-Feth, 48/4) gibi ayetler bunlardan bazılarıdır. Fakat Maturidiyeye göre iman artmaz ve eksilmez.

Cevap: E

2. Özellikle Ebû Hanîfe ve İmam Mâtürîdî mukallidin imanının geçerli olduğuna hükmetmiştir. Eş'ariyye mezhebi de onların bu görüşüne katılmaktadır. Bu konuda en çok direten ise Mu'tezile mezhebi olup onlar, mukallidin imanını geçerli görmemiş hatta müminin, aklını kullanmak suretiyle iman esaslarını başkaları karşısında savunabilecek bir konumda olmasını istemişlerdir.

Cevap: D

3. Kırtas kâğıt demektir. Dolayısıyla şianında Hz. Ali'nin hilafetine delil olarak getirdikleri bu olay kırtas olarak isimlendirilmiştir.

Cevap: D

4. Yukarıda verilen görüşler mutezile mezhebine aittir. Mu'tezile Allah'ı tenzihte aşırıya gitmiş ve ona kadim sıfatların var olduğunu kabul etmemiştir. Dolayısıyla Allah kelamı olarak tarif ettiğimiz Kur'an da hadistir. Mutezile mezhebinin kurucusu ve en önemlisi ise Vasıl b. Ata dır.

Cevap: D

5. Tevhit. "Allah'ın zatında, sıfatlarında ve fiillerinde bir ve tek olduğunu kabul etme" anlamına gelen tevhid usûl-i hamsenin temelini teşkil eder. Hayyât yeryüzünde tevhidi savunan yegâne mezhebin kendileri olduğunu söyler. Mutezile mensuplarının tevhit konusuna yaptıkları bu vurgu onların özellikle sıfatlarla ilgili duyarlılıklarından kaynaklanmaktadır.

Cevap: B

6. Mutezileye göre Allah'ın kelâm sıfatı yoktur. Kelâm kadim bir sıfat olarak kabul edilirse Allah'tan başka kadim bir varlık kabul edilmiş olur. Ayrıca Kur'an'ın elimizdeki yapısı, kelâmın mahiyeti bize ait olan kelâmın mahiyetiyle aynıdır. Yani ses ve yan yana dizili harflerden oluşmaktadır. Bizim kelâmımıza benzeyen Allah'ın kelâmının kadim olması düşünülemez. Zira Allah zat ve sıfatlarında hiçbir zaman yaratıklara benzemez. Şu halde kelâm Allah'ın sıfatı değil, yarattığı bir sözdür. Yani onlara göre Kur'an mahlûktur.

Cevap: C

7. İman lafzı dinde kesinlik ifade ettiği için istisna sözü konusu olmadığını savunmuşlardır. Bu görüşe gerekçe olarak gerçek müminlerin imanlarında şüphe ve tereddüt taşımadıklarını belirten âyet (elHucûrât 49/15) le müminlerin imanda kesin kararlılıklarını belirten "İşte onlar gerçek müminlerdir" (el-Enfâl, 8/74) ayetini ileri sürmüşlerdir. Ayrıca bir kimsenin burnunun olmasını "inşallah burnum var" diyerek anlatması nasıl anlamsız ise imanını da inşallah müminim diyerek söylemesi anlamsızdır. İnançla ilgili konularda kuşku olmaz düşüncesini benimsemişlerdir. Maturidiler "ben inşallah müminim" demeyi mümkün görmemişlerdir.

Cevap: A

8. Adl. Mu'tezile'ye göre adl Allah'ın iyi (hasen) fiilleri işlemesi, kötü (kabihi) fiillerin meydana gelmesinde etkisinin bulunmamasıdır. Ebû Ali el-Cübbâî adlin hasen olan her çeşit fiili kapsadığını söylerken Kâdî Abdülcebbar bu tanımın eksik olduğunu kaydeder ve adli "Allah'ın bütün fiillerinin güzel oluşu, zulüm ve çirkin fiilleri asla yapmaması" şeklinde tanımlar. Bunun anlamı Allah'ın her türlü kötü işten, sevap, fayda gibi şeyleri terk etmekten, maslahata aykırı ve çirkin yolla insanları kulluğa çağırmasından münezzeh olması; bütün fiillerinin hikmet, adalet ve isabet niteliği taşıması demektir. Dolayısıyla insanların işlediği kötü fiillerin Allah tarafından yaratılması câiz değildir. Allah insana eylem gerçekleştirme gücünü önceden vermiş olup kişi hürriyetini kullanarak istediğini yapar. Esasen irade hürriyeti bulunmayan bir insanın Allah tarafından sorumlu tutulması O'nun adalet ve hikmetiyle bağdaşmaz.

Cevap: A

9. Emir bi'l-ma'rûf nehîy ani'l-münker. Mutezileye göre İslâm davetinin yayılması, dalâlette olanların hidayete ermesi, hakkı bâtıla karıştırmak isteyenlerin zararlarının önlenmesi için her Müslümanın iyiliği emretmesi ve kötü-lükten sakındırması zorunlu bir görevdir.

Cevap: E

Kelam

10. Mutezileye göre haram yiyecekler rızık değildir. Çünkü rızık yenilip içilmesi ve kullanılması helal olan şeylerden olur. Haramlar tüketilmeleri yasak şeyler olduğundan Allah tarafından rızık olarak verilmez.

Cevap: B

11. Recat: Bazı Şiî gruplarına göre imamın ölümden veya gaybete girmesinden sonra zuhuru, İsnâaşeriyye Şiâsi'na göre ise kıyametin kopmasından önce imamların ve onlara zulmedenlerin yeniden dünyaya dönmesi anlamında bir terimdir. Kaynaklara göre rec'at fikrini ilk ortaya atan kişi Abdullah b. Sebe'dir. İbn Sebe, Hz. Ali hakkında İslâm inancına aykırı fikirler ileri sürmüştü, Hz. Ali'nin şehit edilmesinden sonra onun gerçekte ölmediğini, bir gün tekrar dünyaya gelip yeryüzünü adaletle dolduracağını iddia etmiştir.

Cevap: C

12. Beda: Şiâ fırkalarına göre Allah'ın ilim, irade ve tekvîn sıfatlarında değişmeler meydana gelebileceğini ifade eden kelâm terimidir.

Cevap: A

13. Adl. Mutezileye göre Adl Allah'ın iyi (hasen) fiilleri işlemesi, kötü (kabih) fiillerin meydana gelmesinde etkisinin bulunmamasıdır. Ebû Ali el-Cübbâi adlin hasen olan her çeşit fiili kapsadığını söylerken Kâdî Abdülcebbar bu tanımın eksik olduğunu kaydeder ve adli "Allah'ın bütün fiillerinin güzel oluşu, zulüm ve çirkin fiilleri asla yapmaması" şeklinde tanımlar. Bunun anlamı Allah'ın her türlü kötü işten, sevap, fayda gibi şeyleri terk etmekten, maslahata aykırı ve çirkin yolla insanları kulluğa çağırılmaktan münezzehe olması; bütün fiillerinin hikmet, adalet ve isabet niteliği taşıması demektir. Dolayısıyla insanların işlediği kötü fiillerin Allah tarafından yaratılması câiz değildir. Allah insana eylem gerçekleştirme gücünü önceden vermiş olup kişi hürriyetini kullanarak istediğini yapar. Esasen irade hürriyeti bulunmayan bir insanın Allah tarafından sorumlu tutulması O'nun adalet ve hikmetiyle bağdaşmaz.

Cevap: E

Kelam

1. Hz. Sâlih (a.s.) kavmini Allah'ın birliğine davet edince kendisinden mucize talep etmişlerdir. Allah da bir dişi deveyi onun (a.s.) peygamber olduğunun apaçık delili olmak üzere göndermiştir. O dişi deve bazı âyetlerde "Allah'ın devesi" şeklinde Allah'a izafe edilerek geldiği için müfessirler bunu Hz. Sâlih'in (a.s.) peygamberliğini ispat eden bir mucize olarak kabul etmektedirler.
Cevap: A
2. Soruda verilen mucize Yakup (as) a aittir.
Cevap: C
3. Ayette geçen denizin ikiye yarılması mucizesi Hz. Musa'ya aittir.
Cevap: D
4. Ayette verilen mucizeler Hz. Süleyman'a aittir.
Cevap: B
5. Çamurdan yaptığı kuşa üflediğinde canlanması, Körü ve alacalıyı iyileştirmesi, Ölülerini diriltmesi, İnsanların evlerinde ne yiyip ne biriktirdiklerini bilmesi, Havarilerine gökten sofrayı indirmesi gibi mucizeler Hz. İsa'ya aittir.
Cevap: A
6. İstidrac, kafir ve günahkar kimselerin isteklerine uygun olarak meydana gelen harikulade olaylara verilen isimdir. Soruda anlatılan hususta istidrac'a aittir.
Cevap: C
7. Keramet; Allah'ın sâlih, takvâ sahibi, velî kullarından zuhur eden olağan üstü hal" diye tanımlanır. Soruda verilen ayetlerde geçen olağanüstü olaylar Keramet'e aittir.
Cevap: A
8. İhanet; kafir ve günahkâr kimselerin isteklerine aykırı olarak meydana gelen harikulade olaylardır.
Cevap: D
9. Keramet; Allah'ın sâlih, takvâ sahibi, velî kullarından zuhur eden olağan üstü hal" diye tanımlanır.
Cevap: E
10. İRHAS: Nübüvvetle görevlendirilmeden önce peygamberlerden sâdir olan hârikulâde olaylar anlamında kelâm terimidir.
Cevap: E

11. Herhangi bir mümine yardımcı olmak üzere Allah tarafından yaratılan olağan üstü durumlar anlamında terimdir.
Cevap: B
12. Keramet, tıpkı mucize gibi tabiat kanunlarıyla açıklanamayan olağan üstü ve sıra dışı bir olay olup mahiyeti itibarıyla mucizeden farklı değildir; aralarındaki fark meydana geliş şekliyle ilgilidir. Mucize peygamberlerden, keramet tam olarak ona bağlı olan velilerden zuhur eder.
Cevap: A

Kelam

1. Bazı aşırı Şîa fırkalarında görülen, âlemin yaratılışı ve idaresinin, ahirette ceza ve mükâfat verme işinin Hz. Peygamber ile Hz. Ali ve imamlara havale edildiği şeklindeki düşünce; iradî fiillerin meydana getirilmesinin Allah tarafından tamamen insanlara bırakılması anlamında bir terimdir. Yani tefviz aslında bir yetkiyi başkasına devretmek manasına gelmektedir
Cevap: D
2. Soruda ele alınan yöntem Kıyasul Gaib ale'ş Şahid'dir. Yani bilinenden bilinmeyene ulaşılmaktadır.
Cevap: A
3. Sebr ve Taksim: bir konuda muhtemel seçenekleri belirleyip (hasr) ardından birer birer eleyerek (hazf) tek bir seçenek bırakma yöntemini ifade eder.
Cevap: B
4. Kumun, terim olarak "bir cismin diğer bir cisimde veya maddeye ait bir özelliğin (arazın) cisimde bilkuvve var olması" diye tanımlanabilir. Karşıtı zuhûr (veya burûz) olup "gizli iken ortaya çıkmak" demektir. Zuhûr da terim olarak "bir cisimde bilkuvve var olan bir şeyin açığa çıkıp bilfiil var olması" şeklinde tanımlanabilir.
Cevap: C
5. Mutezili alim Nazzama ait olan bu teori, cismin mesafenin bir kısmını sıçrayarak geçtiğini ileri süren, anti-atomcu tabiat felsefesini temellendirmeye ilişkin bir kelâm ve felsefe terimidir.
Cevap: B
6. Ahval: Kelâm ilminin temel konularından olan Allah'ın sıfatları meselesinin çözümü maksadıyla ilk defa Mu'tezile kelâmcısı Ebû Hâşim el-Cübbâî'nin kullandığı ve onun ortaya attığı teoriyi ifade eden bir terimdir.
Cevap: D
7. Bazı müellifler, sarfe teorisinin ilk temsilcisi olarak Vâsıl b. Atâ veya İsâ b. Sabîh el-Murdâr'ı gösterirse de kaynakların çoğunluğu bu teorinin ilk defa Nazzâm tarafından ortaya konulduğunu kaydeder. Sarfe teorisi İcazul Kuran'la ilgili bir teoridir.
Cevap: A

Kelam

1. Tevlid: Kulun iradî fiillerinin ilâhî bir tesir olmadan birbirini meydana getirdiği esasına dayanan Mu'tezile'ye ait teoridir.

Cevap: C

2. Cebriyeye göre insan fiilden önce ve fiil anında onun meydana gelmesinde etkili olan bir istitâat insanda mevcut değildir. Tıpkı rûzgârın önündeki yaprak misali Allah'ın takdiri ve kudreti neticesinde kendisine ait bir fiili olmaksızın yaşar.

Cevap: B

3. Eşarilere göre kul ihtida etmeyi dilerse Allah, kalbinde iman etmesini sağlayacak bilgileri ve ardından imanı yaratır. Bu sebeple kulu sonuçta kurtuluşa ulaştıran hidâyet müminlere mahsus olup kâfirler buna dahil değildir ve bu anlamdaki hidâyet sadece Allah'a aittir.

Cevap: C

4. Maturidiler, Allah'ın, hidâyeti veya dalâleti benimseyecek kullarına dair bilgisi uyarınca bir kısmını hidâyete, bir kısmını dalâlete sevk etmeyi dilediğini ve herkesi buna uyum sağlayacak şekilde yarattığını söyler.

Cevap: D

5. Eşariye göre iyi ve kötü akılla bilinemez. Çünkü eşyaya iyi ve kötü hükmünü veren Allah'tır. Allah bildirmedikçe akıl bu bilgiye ulaşamaz.

Cevap: B

6. Maturidiye göre güzellik ve çirkinlik Allah tarafından açıklanmaya muhtaç olmaksızın eşyanın kendisinde mevcuttur. Bu sebeple salim akıl eşyadaki güzellik ve çirkinliği bilebilir.

Cevap: A

7. Eşariye göre Allahu teala gücü ve kudretinde sınırlandıramaz. Bu sebeple o dilediğini yapmakta hürdür. Bir şeye mecbur bırakılamaz. Bu insanları sorumlu tutma konusunda da öyledir. Allah dilerse insanı güç yetiremeyeceği şeylerle sorumlu tutabilir.

Cevap: B

8. Maturidiye göre Allah kulları güç yetiremeyeceği şeylerle mükellef tutmaz. Çünkü bu hikmetsiz bir iş olmuş olur. Allah ise hikmetsiz bir şey yapmaz. Bu sebeple bir kimseyi güç yetiremeyeceği şeyle sorumlu tutması daha sonra onu hesaba çekmesine mâni bir durum ortaya çıkarır.

Cevap: A

9. Eşariye göre Tekvin sıfatı müstakil bir sıfat olmayıp kudret sıfatının bir tecellisidir.

Cevap: D

10. Maturidi'ye göre Allah'ın fiillerinin bir hikmet ile muallel olduğunu ve bunların bir sebebe dayandığını ileri sürerler. Sebepsizlik ve hikmetsizlik, abes bir iştir; Allah ise abes bir iş yapmaz. Bu nedenle O'nun fiilleri hikmeti gereğidir.

Cevap: C

11. Cebriyeye göre insan müstakil bir iradeye ve fiillerini yaratma gücüne hiçbir zaman sahip değildir. Bunlar ancak Allah'ın dilemesi ve yaratmasıyla olur. İnsanın fiillerine kendisinin bir etkisi yoktur.

Cevap: A

12. Mutezileye göre insan kendi fiillerinin yaratıcısıdır. Bu sebeple insanda müstakil bir irade ve fiillerini yapma gücü mevcuttur. Allah insanın fiillerine yaratma konusunda müdahil değildir.

Cevap: B

13. İstitaat, insanın bir fiili gerçekleştirebilme gücünü ifade eder. Eşariye göre insanda böyle bir güç mevcut değildir ancak Allah fiilin gerçekleşmesi esnasında insana böyle bir güç verir. Fiilden sonra da bu güç ortadan kalkar.

Cevap: D

14. Mutezileye göre Allah kötülükle nitelendirilemez. Halbuki insanın fiillerinde kötülük mevcuttur. Bu sebeple Allah insanın fiillerini yaratmış olamaz. Aksi halde Allah'ın da kötülükle nitelendirilmesi caiz olurdu.

Cevap: B

MEZHEPLER

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

Mezhepler

1. Adî b. Mûsâfir, Emevî asıllı olup Ba'lebek'te doğdu; Abdülkâdir-i Geylânî, Ebû'n-Necîb es-Sühreverdî, Ahmed er-Rifâf, Ebû'l-Vefâ el-Hulvânî gibi âlimlerden ders aldı; dört yıl Medine'de kaldı ve Adeviyye tarikatını kurdu. Ardından Hakkârî'de inzivaya çekildi; Sünnî inanış çerçevesinde faaliyet gösterdi. Şîa'ya karşı çıkarak Muâviye b. Ebû Süfyân'ı savunan Adî b. Mûsâfir doksan yaşlarında vefat etti (557/1162). Mezarı Musul'un 65 km. kuzeyinde Lâliş (Lâleş) denilen yerde yaptırdığı zâviyededir. Ayrıca Adeviyye tarikatını kurmuştur. Daha sonra ortaya çıkan yezidiyye de ona nispet edilir.

Cevap: A
2. Zerdüştlük, Maniheizm, Mitraizm, Yahudilik ve Hıristiyanlık'tan, ayrıca İslâm ve tasavvuftan büyük ölçüde etkilenen Yezîdîler'in kendi içlerine dönük yaşantılarından dolayı inanç ve ibadet esaslarının tam olarak belirlenmesi mümkün değilse de bazı bilgilere ulaşılabilmektedir. Yezîdî inancının merkezinde Tanrı ile birlikte O'nun yarattığı yedi melek ve bu melekleri idare eden Melek Tâvus bulunmaktadır.

Cevap: D
3. Yezîdîliğin kutsal metinleri hacim itibariyle son derece kısa olan, "vahiy kitabı" anlamındaki Kitâbü'l-Celve (Cilve) ile "siyah kitap" anlamındaki Muşhaf-ı Reş adlı iki kitaptır. Yazarları belli olmayan metinlerden ilki Şeyh Fahrreddin'e, ikincisi Hasan-ı Basrî'ye nisbet edilir.

Cevap: E
4. Yezidilikte fasulye, marul, bakla, lahana ve balık, geyik, domuz ve horoz eti haramdır. Melek Tâvus'un rengi olan mavi renkli elbise giymek de yasaktır. Bıyık kesmek günahtır. Yılan, akrep, boğa gibi hayvanlar kutsal sayılır. Şeytan, mel'un, lânet gibi kelimeler Melek Tâvus'u ima ettiği düşüncesiyle telaffuz edilmez. Beyaz, siyah, kırmızı, yeşil ve kahverengi gibi renkler kutsal kabul edildiğinden daha çok bu renklerde elbiseler giyilir. Genellikle köylerde yaşayan, gerekmedikçe şehirlerde yerleşmeyen Yezîdîler günümüzde İran'ın çeşitli yerlerinde, Ermenistan'da Tiflis ve Erivan ile Gürcistan'da Batum'un köylerinde, Irak'ta Sincar dağlarında, Türkiye'de Batman, Nusaybin, Siirt'in Beşiri ve Kurtalan ilçeleriyle Hakkârî'nin dağlık bölgelerinde yaşamaktadır.

Cevap: D
5. Musul ve civarında birkaç asır varlığını sürdüren bu adeviyye tarikatı, daha sonra şeyhe hürmet ve tâzimde ileri gidip onu ilâhlaştırma noktasına kadar götüren bazı müfrit taraftarları vasıtasıyla Yezîdîliğe dönüştürülmüştür. Başlangıçta tam mânasıyla Sünnî bir tarikat olan Adeviyye, böylece şeriat dışı bir tarikat haline gelmiştir.

Cevap: A

Mezhepler

1. Hz. Peygamber Veda hacı dönüşü aslında dinlenmeye elverişli bir yer olmadığı halde önemli bir hususu bildirmek maksadıyla Gadir-i Hum denilen yerde konaklamış, bu sırada, kendisine indirilen her vahyi tebliğ etmesini emreden, bunu yapmadığı takdirde elçilik görevini yerine getirmiş sayılmayacağını belirten âyet (el-Mâide 5/67) nâzil olmuştur. Burada aynı zamanda sakaleyn denilen hadisi söylediği belirtilmiştir.

Cevap: A

2. Sekaleynin geçtiği bazı hadislerde kelimeye "Allah'ın kitabı ve Resûlullah'ın Ehl-i beyt'i (itret)" şeklinde mâna verilmiştir. Ebû Saîd el-Hudrî'den nakledilen bir hadiste Resûl-i Ekrem şöyle demektedir: "Ben size iki değerli emanet (sekaleyn) bırakıyorum. Bunlardan biri diğerinden daha büyük olup bereket ve etkisi gökten yere kadar uzanan Allah'ın kitabı, diğeri de Ehl-i beyt'imdir. Bu ikisi kıyamet günü havuzumun başında benimle buluşuncaya kadar birbirinden ayrılmayacaktır.

Cevap: B

3. Tathir Ayeti (Arapça: آية التطهير), Ahzab Suresinin otuz üçüncü ayetinin bir bölümü. Şîîler'e göre bu ayet, İslâm dîni peygamberi Muhammed'in Ehl-i Beyt'inin tamamının "ismet" sıfatına hâiz olduğunu belirleyen ayettir. İsmi "pâklanılmak" anlamına gelir

Cevap: D

4. İslâm literatüründe garânîk kelimesi, Hz. Peygamber'in müşriklerin gönlünü İslâm'a ısındırmayı arzu ettiği bir sırada, şeytanın telkiniyle vahiylerle Allah kelâmı olmayan bazı sözler karıştırdığını ve daha sonra Cebrâil'in ikazıyla bundan vazgeçtiğini iddia eden rivayetler münasebetiyle kullanılmış ve daha çok Necm sûresiyle Hac sûresindeki âyetlerin nâzil oluşuna ilişkin tartışmalara konu olmuştur. Bu olayın şîa ile bir alakası bulunmamaktadır.

Cevap: B

5. Gadir-i Hum, Hz. Ali'nin imâmeti açısından Şîî gruplar nezdinde tarihî önem taşıyan yer olarak bilinmektedir. Peygamber Efendimizin bir sefer esnasında bir yerde konaklamış, öğle namazını kıldırdıktan sonra Hz. Ali'nin elinden tutup, "Ben kimin mevlâsı isem Ali de onun mevlâsıdır. Allahım, ona dost olana sen de dost ol, ona düşman olana sen de düşman ol!" dedikten sonra Hz. Ömer Hz. Ali ile karşılaşmış ve, "Ey Ali! Sen her müminin mevlâsı oldun" diyerek onu tebrik etmiştir. Bu olay Gadir-i hum olayı olarak bilinmektedir.

Cevap: E

Mezhepler

1. Dürzilik konusunda eser yazan müellifler, mezhebin iman ve amelle ilgili esaslarını genel olarak dört ana bölüme ayırırlar. a) Hâkim-Biemrillâh'ın ilâh olduğuna inanmak. b) Eşyanın ilk illeti, yaratılışın aslı olan "emr"i yani Hamza b. Ali'yi bilmek. c) Hamza'nın yardımcıları olan hudûd veya vezirleri tanımak. d) Yedi esası (hisâl veya vesâyâ) bilmek ve gereğini yerine getirmek.

Cevap: D

2. Halife Hâkim-Biemrillâh İsmâilîliği yayacak dâî yetiştirmek, bu mezhebi akîde ve hukuk açısından temellendirmek, Abbâsîler'in Bağdat'ta kurduğu Beytülhikme ile rekabet edebilmek amacıyla 1004 yılında Kahire'de Dârülhikme adını verdiği bir ilim ve kültür merkezi kurdu.

Cevap: B

3. İnsanların ruhları bir defada ve sınırlı olarak yaratılmıştır. Bu sebeple sayıları artmaz, eksilmez. İnsan ölünce ruhu derhal başka bir cesette yeniden doğar ve cesedi bir zarf veya libas gibi kullanır. Dürzîler, bu tenâsüh inancı için "gömlek değiştirme" anlamına gelen tekammus terimini benimserler. Kutsal risâlelerde tekammusun insan ruhları için dâimî bir ameliye olduğu belirtilir.

Cevap: E

4. Doğru sözlülük, din kardeşlerini korumak, Hâkim-Biemrillâh'ı her devirde tek ilâh olarak tanımak, İblîsler ve azgınlardan uzaklaşmak Dürzîlerin yedi esasından biridir. Ancak şehvetleri terketmek gibi bir esas bulunmamaktadır.

Cevap: C

5. Dürzîler'in ahlâkî ve medenî sistemlerinin dayandığı kutsal metinler dört yahut altı kitaba taksim edilmiş olup Resâ'ilü'l-hikme veya el-Hikmetü's-şerîfe diye anılan 111 risâleden meydana gelir.

Cevap: B

6. Dürzîlerde dinî konuları bilen "ukkâl" ve bilmeyen "cühhâl" olmak üzere iki kısma ayrılır. Mezhebin prensiplerine sıkı sıkıya bağlı olan, sigara, içki ve benzeri şeylerden kaçınan, yiyecek ve giyecekler konusunda zühd ve takvâya uyan, birçok fazileti şahsında toplayan aydın zümre ukkâl grubunu oluşturur. Cemaatin % 85'ini teşkil eden cühhâl ise dinî metin ve kaideleri bilmeyen, dinî toplantılara, sadece ramazan ve kurban bayramlarına tesadüf eden günlerde katılabilen avam tabakasıdır.

Cevap: D

7. Dürzilik: Hamza b. Ali tarafından kurulmuştur. Temel esasları: a) Hâkim-Biemrillâh'ın ilâh olduğuna inanmak. b) Eşyanın ilk illeti, yaratılışın aslı olan "emr"i yani Hamza b. Ali'yi bilmek. c) Hamza'nın yardımcıları olan hudûd veya vezirleri tanımak. d) Yedi esası (hisâl veya vesâyâ) bilmek ve gereğini yerine getirmek. Ayrıca, mezhep dışı evlilikleri yasaklamış, mezhep sınırlarının ifşasını büyük günahlardan saymışlardır. Kutsal kitapları ise Kitabu'l Hikme, Resailü'l Hikme veya El-Hikmetü's Şerife'dir.

CEVAP: D

Mezhepler

1. Kadiyanilik: Pakistanda ortaya çıkmış ve Mirza Gulam Ahmet tarafından kurulmuştur. Gulam Ahmet'in mehdi, müceddit ve resul olduğunu savunmuşlardır. Lahor ve Kadiyan olarak ikiye ayrılırlar.

Cevap: A

2. Lahor Ahmedîleri Gulâm Ahmed'in peygamberliğinden söz etmemekte, onu sadece bir müceddid ve zaman zaman "mesîh-i mev'ûd" olarak nitelemekte, kendilerini de İslâmiyet'in savunucuları ve yayılması için çalışan kimse-ler olarak göstermektedirler.

Cevap: E

3. Kadiyâniliğin her iki kolu da Pakistan Parlamentosu'nun 7 Eylül 1974 tarihinde aldığı kararla "İslâm dışı azınlık" olarak kabul edilmiş ve Pakistan anayasasının 260. maddesine eklenen bir fıkra ile, "Hz. Muhammed'in nübüvvetinin mutlak sonluğuna inanmayan, Muhammed'den sonra peygamberliğini iddia eden veya böyle bir iddiada bulunanı peygamber ya da dinî bir müceddid olarak tanıyan kişi anayasanın ve hukukun hedeflerine göre müslüman değildir" hükmü getirilmiştir.

Cevap: B

4. İmamlarını peygamber olarak kabul eden bazı Bâtiniye ve İsmâiliye grupları da hatm-i nübüvvet'e aykırı telakki-ler benimseyenler arasında zikredilebilir. Tarihî, siyasî ve içtimaî sebeplerle İslâm dünyasında dinî hayatın zayıfladığı ve çeşitli alanlarda gerilemenin baş gösterip ileri boyutlara ulaştığı XIX. yüzyıldan itibaren hatm-i nübüvvet inancına aykırı görüşler Bâbilik, Bahâlik ve Kadiyânîlik tarafından yeniden canlandırılmaya çalışılmıştır.

Cevap: C

Mezhepler

1. Mürtekb-i kebîre mümin kabul edilmelidir. Böyle bir insan ilâhî emre karşı çıkmayı helâl telakki etmez aksine gaflet, kötü alışkanlık, nefsânî arzular, aşırı öfke vb. sebeplerle bu fiili işler, fakat her zaman affedileceği ümidini taşır. Mâtürîdiyye ve Eş'ariyye kelâmcıları bu görüştedir.
Cevap: E
2. Mutezileye göre el-menzile beyne'l-menzileteyn tabiri, Mu'tezile anlayışında imanla küfür arasında yer alan fîsk konumunu ifade eder. Mu'tezile'ye göre büyük günah işleyen kişi, imandan çıkmakla birlikte inanç esaslarını inkâr etmediğinden küfre girmeyip fîsk statüsünde bulunur. Bu kişi, işlediği büyük günahattan tövbe etmeden öldüğü takdirde küfür konumuna geçip ebediyen cehennemde kalır, ancak azabı kâfirlerinkinden hafif olur. Mu'tezile kelâmcılarının bu görüşü, mürtekb-i kebîreyi kâfir sayan Hâricîler'le onu mümin kabul eden Mürcie arasında farklı bir anlayışı temsil eder.
Cevap: C
3. Kelâm tarihinde el-menzile beyne'l-menzileteyn görüşünü ilk defa ortaya atan kişinin Vâsıl b. Atâ olduğu kabul edilir. Vâsıl b. Atâ, büyük günah işleyenin münafık olduğunu söyleyen Hasan-ı Basrî'ye karşı çıkmış ve onun meclisini terketmiştir. Bu telakki Vâsıl'ın dinî düşüncesinde merkezî bir konuma sahiptir.
Cevap: B
4. Mutezile el-menzile beyne'l-menzileteyn görüşünü siyasî alana da uygulayarak Ali b. Ebû Tâlib ile Muâviye b. Ebû Süfyân arasında çıkan savaşta taraflardan birinin hatalı olduğunu, fakat bunun bilinmeyeceğini, haklarında hüküm vermeden konuyu Allah'a havale etmenin gerektiğini söylemiş, bu suretle hem Ali'yi hem muhaliflerini tekfir eden Hâricîler'den ayrılmış, her iki grubu da mümin sayan Mürcie ile Ali karşıtlarının fâsik olduklarını iddia eden Şîa arasında orta bir yol tutmuştur.
Cevap: A
5. el-Menzile beyne'l-menzileteyn ilkesi Mu'tezile'nin ortaya çıkışında ve sisteminin belirlenmesinde etkili olmuş, hatta mezhebin "el-Menâziliyye" diye adlandırılmasına sebep teşkil etmiştir. Mu'tezile kelâmcıları bu ilkeyi benimsemekle aşırılıklardan uzak kalmayı ve orta bir yol tutmayı hedeflemişlerdir.
Cevap: E
6. Ehl-i sünnet kelâmcılarının iman esaslarını ilâhiyyât, nübüvvât ve sem'iyât şeklinde ayırmalarına karşılık Mu'tezile âlimleri inanç esaslarını tevhid ve adalet olmak üzere iki, nübüvvet ve şerâî' konularının eklenmesiyle dört veya tevhid, adl, va'd ve vaîd, menzile beyne'l-menzileteyn, emir bi'l-ma'rûf nehiy ani'l-münker şeklinde beş esas halinde ortaya koymuştur.
Cevap: E
7. Mu'tezile kelâmcıları, kemal mertebesinde bir tevhid inancı ortaya koyma bağlamında Allah'ın selbî/tenzîhî sıfatlarına önem vermiş, sübûtî sıfatlardan sadece kelime bakımından sıfat olan kavramları (mânevî sıfatlar) zât-ı ilâhiyyeye nisbet etmiş, fiilî sıfatların hâdis olup Allah'ın zâtıyla kâim olmadığını ileri sürmüştür.
Cevap: C
8. Adalet: Allah'ın güzel olmayan (kabîh) her türlü fiilden münezze kabul edilmesi, bütün fiillerinin hikmet, adalet ve isabet çerçevesinde bulunması demektir. Bunun sonucu olarak kulun iradî fiillerini meydana getirebilmesi için bu fiillere ait kudreti fiilden önce tam mânasıyla taşıması gerektiğini, ayrıca kul için en iyi ve en faydalı şeyi (aslah) Cenâb-ı Hakk'ın yaratmasının kendisine vâcip olduğunu ifade eder.
Cevap: A
9. Paragrafta bahsedilen ve büyük günah işleyenlerin durumunun Allah'a bırakılması gerektiğini savunan grup Mürcie'dir. Mürcie'nin ortaya çıkışında etkili olan sebeplerin başında Hâricî zihniyeti, Emevî-Hâşimî çekişmesi, Emevîler'in politik ve ekonomik siyaseti, kentleşme sürecinin doğurduğu siyasal, ekonomik ve toplumsal problemler yer almaktadır.
Cevap: C
10. Ehl-i Sünnet'in en yaygın ve en geniş kolu olan Maturidiyye, Hanefi mezhebinin yayıldığı bütün bölgelerde hâkim durumdadır. Mezhep mensupları ve düşünceleri Türkiye, Balkanlar, Kuzey Afrika, Orta Asya, Hindistan, Pakistan, Malezya ve Endonezya başta olmak üzere geniş ve büyük bir coğrafyaya yayılmıştır. Mısır daha çok Şafii ve Hanbeli Mezheplerinin yaygın olduğu bir bölgedir.
Cevap: C

Mezhepler

1. Muhalifleri tarafından Hâricîler hakkında kullanılmış diğ er bir isim de “dinden çıkmış” anlamında mârikadır. Hâricîler’in beğendikleri ve kendilerini ifade için kullandıkları başka bir isim de “Allah yolunda savaşıp O’nun rızâsı için canlarını ve mallarını satan ve Allah’ın da bunları cenete karşılık satın aldığı kimseler” anlamındaki şurât’tır. Hâricîler’e, aralarında bazı gruplara ayrılmadan önceki dönemde, Sıffın olayının ardından taraflarca benimsenen hakemlere rızâ göstermeyi reddetmelerinden dolayı muhakkime, Hz. Ali’den ayrıldıktan sonra ilk toplandıkları yer olan Harûrâ’ya nisbetle Harûriyye ve buradaki reisleri Abdullah b. Vehb er-Râsibî’ye izâfeten Vehbiyye adları da verilmiştir.

Cevap: D

2. Hz. Osman’ın belli kişilere Irak’ta toprak bağışlarında bulunması, önemli valiliklere tayinler yaparken toplum tarafından seilmeyen Abdullah b. Âmir, Velîd b. Ukbe ve Abdullah b. Sa’d b. Ebû Serh gibi yakınlarını tercih etmesi, savaş ganimetlerini dağıtırken seferlere katılmayan yakınlarına da pay ayırması, Ehl-i Bedr’in paylarını kısması, seleflerinin aksine bazı cezaların icrasında yavaş davranması veya bunları hiç uygulamaması gibi sebepler sayılmaktadır.

Cevap: E

3. Nehrevan ve Nuhayle savaşları siyasi tarih açısından birer büyük zafer sayılırsa da savaştan kaçıp kurtulan Hâricîler ve onların gelecek müntesiplerinde bir intikam arzusu doğurdu. Nitekim Hz. Ali, böyle bir intikam duygusuyla Abdurrahman b. Mülcem tarafından hançerlendi ve bunun tesiriyle 21 Ramazan 40 (28 Ocak 661) tarihinde vefat etti.

Cevap: C

4. I. Yezîd’in ölümünden sonra Ezârika, Necedât, Sufriyye, Beyhesiyye ve Acârîde gibi kollara ayrılan Hâricîler’in görüşleri artık bu kollarin, özellikle de reislerinin isimleriyle temsil edilmiştir.

Cevap: E

5. Soruda verilen bilgiler Haricilere aittir. Hariciler siyasi olaylar sonucu ortaya çıkan bir mezhep olarak siyasi mezhep olma özelliğini korumuştur.

Cevap: D

6. Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer’in hilâfetlerinin tamamını, Hz. Osman’ın ilk altı yılını ve Ali’nin tahkîme kadarki halifeliğini meşrû sayıp Hz. Osman’ın ikinci altı yıllık halifelik döneminden itibaren vuku bulan olayları, siyasi ve idari karışıklıkları ve Hz. Osman’ın bu dönemdeki icraatını adaletsizlik şeklinde değerlendirmeleri hemen bütün Hâricîler’in ittifak ettiği hususlardır.

Cevap: C

7. Hâricîler’ce imanla İslâm ayrılmaz bir bütün olarak eş anlamda kullanılmış, Ehl-i sünnet’in aksine amellerin ihmal edilmesinden dolayı imandan çıkılacağı görüşü benimsenmiştir. Aslında Hâricîler, büyük günah işleyen imandan çıkması ve İslâm topluluğunun dışına atılması konusunu doğrudan doğruya “lâ hükme illâ lillâh” ilkesine bağlamaktadırlar. Çünkü onlara göre büyük günah işleyen kişi, bu tutumuyla Allah’ın yasak kıldığı şeyi helâl saydığından mümin değildir ve cehennemde ebedî kalacaktır.

Cevap: B

8. Eseriyye tabiri selefiyyeye muhalifleri tarafından verilen bir isimdir. Diğer verilen isimler harici fırkaya aittir.

Cevap: D

9. Adını kurucusu olduğu kabul edilen Abdullah b. İbâz’dan almıştır. Fırkanın adı Kuzey Afrika ve Uman’da Ebâziyye şeklinde söylenirken çağdaş yazarlar İbâziyye’yi tercih etmişlerdir. Uman İbâzîleri’ne Beyâsi, Bîyâsi veya Beyâzi de denmiştir. İbâzîler, kendilerine bundan başka Muhakkime-i Ūlâ Hâricîleri ile ilgilerinden dolayı Şurât adını verdikleri gibi “ehlû’l-îmân ve’l-istikâme, ehlû’l-adl ve’l-istikâme, cemâatü’l-müslimîn, ehlû’d-da’ve” isimlerini de verirler.

Cevap: E

Mezhepler

1. İslâm fırkalarıyla ilgili eserlerde Gâliyye ve kolları birbirinden farklı şekillerde tasnif edilmiştir. Aslında Şîa'nın belli başlı fırkalarındaki gâlîler ile Şîa dışındaki aşırı grupların ele alınıp incelenmesi daha uygun sonuçlara varılmasına yardımcı olacaktır. Bu bakımdan Gâliyye Şîa açısından Sebeiyye, Keysâniyye, İsmâiliyye, İmâmiyye Gâliyyesi ve Şîf olmayan diğer fırkaların aşırı grupları olarak ele alınabilir.

Cevap: C

2. Recat bazı Şîf gruplarına göre imamın ölümden veya gaybete girmesinden sonra zuhuru, İsnâaşeriyye Şîa-sı'na göre ise kıyametin kopmasından önce imamların ve onlara zulmedenlerin yeniden dünyaya dönmesi anlamında bir terim.

Cevap: B

3. "Allah sizi huzuruna çağırdığı gün, O'na hamdederek hemen emrine uyacaksınız ve dünyada pek az bir süre kaldığınızı sanacaksınız." ayeti dünyadan başka bir yeri açık bir şekilde ifade etmektedir. bu da recat fikrine aykırıdır.

Cevap: E

4. Mu'tezile ve Ehl-i sünnet âlimleri İsnâaşeriyye'nin rec'at anlayışına karşı çıkmışlardır.ayrıca Hâriciler, Mu'tezile, ehl-i hadîs, Mürcie ve Zeydiyye gibi İslâmî kesimlerin de böyle bir anlayışı reddetmiştir. Asıl bu görüşü savunan ise imamiyyedir.

Cevap: A

5. Beda; "Allah'ın belli bir şekilde vuku bulacağını haber verdiği bir olayın daha sonra başka bir şekilde gerçekleşmesi" şeklinde tarif edilir.

Cevap: A

Mezhepler

1. Bâtiniyye'nin temel düşüncesi, herhangi bir ilmî ölçüsü bulunmayan ve genellikle İslâm dininin belli başlı esaslarını iptal etmek vesilesi olarak kullanılan te'villere dayanır. Doktrinlerinde iki türlü te'vile rastlanır. a) Âyetleri bâtinî mânalarla yorumlamak (mâna te'vili). b) Âyetleri ihtiva ettikleri harf sayısına göre ve ebced hesabına dayanarak mânalandırmak (hurûfî te'vil).

Cevap: A

2. Batiniyyeye göre Allah, başlangıçsız (kadîm) "küllî akl"ı icat edip onu ulvî ve süfî bütün varlıkların illeti yapmış ve onun vasıtasıyla küllî nefsi yaratmıştır. Akıl "sâbık" (ilk varlık), nefis ise "tâlî"dir (ikinci varlık). Tanrı'ya herhangi bir sıfat nisbet etmek mümkün değildir.

Cevap: D

3. Karmatî doktrininde nur önemli bir yer işgal eder. Başlangıçta ve sonda tek ve yalnız olan Allah'ın zâtı "şa'şâânî nur" ile "kahir nur"un sudûr ettiği ulvî bir nurdur. Kâhir nurdan küllî akıl ve kâinatın nefsi ortaya çıkar.

Cevap: B

4. Allah, Bâbîlik'te olduğu gibi Bahâîlik'te de bütünüyle bilinemez ve insan idrakinin üstündedir. Ayrıca bir, eşsiz, sonsuz olmakla ve hiçbir şey kendisine benzememekle beraber onun vücudu emrinin "mezâhiri"ne (belirtiler) muhtaçtır. Onun zuhurları nebîler ve resulldir. O onlarda zuhur eder ve güneşin temiz bir aynada yansması gibi kulları için onlarda tecelli eder.

Cevap: A

5. Bahâîler'e göre, Allah'ın "hâlik" sıfatının mevcut olmayacağı bir an düşünölemeyeceğinden dünya da hâlik sıfatı gibi ebedîdir. Bu bakımdan dünyanın son bulması, kıyâmetin kopması söz konusu değildir. Ölen herkesin kıyâmeti ölümüyle birlikte kopar. Onlara göre cennet, cehennem sadece birer semboldür. Cennet Tanrı'ya yolculuğu, cehennem de yokluğa gitmeyi ifade eder.

Cevap: E

6. Vehhabilere göre, Allah'ın dışındaki birisinden şefaate inancı gibi tevessül inancı da şirk'tir. Tevessül, bir şeyi vesile, aracı kılmaktır. Vesile ise, kendisiyle başkasına yaklaşılacak şey demektir. Bu inanç, daha çok mu'tasavvıflar ve Şiiler arasında yaygındır. Tasavvuf ve tarikâtlar sonradan ortaya çıkmış bidatlardır. Onlar arasında bir takım şeyhlerin, velilerin hem hayatlarında, hem de öldükten sonra tasarruf sahibi olduklarına inanılmakta, onların himmetleri dilenmekte ve aracı kılınmaktadır. Örneğin Ali b. Ebî Talib, Şeyhler, Mehdi ve Mesih'ten yardım istemek, rızık istemek, meded ummak gibi hususlar, Allah'la kul arasında aracı koymak anlamına geldiğinden açık bir şirk'tir. Bu günah, sahibinin tevbe etmesini gerektiren bir sapıklıktır. Tevbe etmesi gerekir, aksi takdirde öldürülür.

Cevap: E

7. BAHÂİLİK Mirza Hüseyian Ali tarafından kurulmuştur. 19 sayısının kutsallığına inanmışlardır. Cennet ve cehennem birer sembol olduğunu savunurlar.

Cevap: B

DİNLER TARİHİ

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

DİNLER TARİHİ

1. Çadır bayramı da denir.
Yahudilerin 40 yıl çölde dolaşmalarının anısına yapılan törendir.
Yom Kipur'dan 5 gün sonra başlar.
Bu bayramda yemekler yedi gün evlerin bahçesinde kurulan çadır da yenir.
Bu çadır da aynı zaman da milli oyunlar da oynanır.
Eğlence yönü ağır basan bir bayramdır.
Cevap: C
2. Yılbaşı kutlamasıdır. (Yeni yılı ifade eder.)
Eylül-Ekim ayın 2 gün olarak kutlanır.
Yahudi inancında Roş Haşana, Kâinatın ve insanın kaderinin yeniden belirlenişini ifade eder.
Tövbe ve istiğfar edilir.
Cevap: A
3. Kefaret günü de denir.
Yılbaşı kutlamasının başlangıcından itibaren geçen 10 günün sonundaki tevbe günüdür.
Yahudi inancına göre insanın Roş Haşana'da tasarımı yapılan bir yıllık kaderi Yom Kipur'da son şeklini alır ve mühürlenir. Bu nedenle Yom Kipur, Yahudilikte çok önemli bir gündür. Yahudiler o gün hiçbir iş yapmazlar. Sadece ibadet ve tövbe ile meşgul olurlar. O gün İsrail'de hayat adeta durur.
Gazeteler çıkmaz, televizyonlar yayın yapmaz, acil olanlar dışında her türlü kamu hizmetine ara verilir. O gün yıkanmak, deri giysi ve ayakkabı giymek yasaktır
Cevap: B
4. Sukkot: Çadır bayramı da denir.
• Yahudilerin 40 yıl çölde dolaşmalarının anısına yapılan törendir. Yom Kipur'dan 5 gün sonra başlar. Bu bayramda yemekler yedi gün evlerin bahçesinde kurulan çadır da yenir. Bu çadır da aynı zaman da milli oyunlar da oynanır. Eğlence yönü ağır basan bir bayramdır.
Cevap: B
5. Işıklar bayramı da denir.
Dini ve Milli bir bayramdır.
M.Ö. 148 yılında Yahudilerin düşmanlara karşı verdiği mücadelede mabetteki şamdanın (menora) bir günlük yağla sekiz gün yanması anısına yapılır.
Bu bayramda evlerde sekiz gün boyunca mum yakılır.
Cevap: C
6. Hamursuz bayramı da denir.
İsrail oğullarının Mısır'dan çıkışı anısına kutlanan hac bayramıdır.
Özelliği, bayram süresince evlerde mayalı hiçbir şey bulundurmamaktır.
Mayalı veya mayalanma özelliği bulunan yiyecekleri yemek yasak olduğu gibi bunları evlerde bulundurmak da yasaktır.
'Matsa' denilen mayasız ekmeğin tüketilir.
Cevap: D
7. Hristiyanlığa giriş törenidir.
Diğer sakramentlerin geçerli olması için vaftiz olmak şarttır.
Su ve sözle birlikte vaftiz edilir.
Vaftiz bebek ya da kişinin suya daldırılmasıdır.
Her Hristiyan başkasını vaftiz edebilir.
Cevap: A
8. Hz. İsa'nın havarileriyle yediği son akşam yemeği olan 'Kominyon' onuruna yapılır.
Ekmeğin İsa'nın eti, şarap ise İsa'nın kanını temsil eder.
Cevap: C

DİNLER TARİHİ

1. Yehova Şahitleri: Charles Taze Russel tarafından kurulmuştur. Üçlüğe yani baba-oğul-kutsal ruh'a inanmazlar. Temel Hristiyan sakramentlerinden sadece vaftizi ve komünyonu kabul eden, askerlik yapmayan, savaşa katılmayan, siyasete karşı olan bir oluşumdur.

Cevap: D

2. Mormonlar:

- 1980'lerde Joseph Smith tarafından kurulmuştur.
- Alkol, tütün, çay, kahve, kola tüketimi yasaktır.
- Kadınların ve siyahların papaz olmasına karşıdır.

Cevap: B

3. Bir Protestan Hristiyan mezhebidir.

Advent: İsa Mesih'in krallığını korumak için tekrar yeryüzüne dönmesi gerekmektedir.

Yahudi ve Hristiyan haftasının yedinci günü olan Sebt yani Cumartesi'ye saygıdan dolayı 'Yedinci Gün' ismini almışlardır.

Mezhep 19. yy ortalarında ABD'nin millerci hareketinden doğmuştur.

En önemli temsilcisi 'Ellen G. White' ve 'William Miller' dir. Bu kişinin peygamberliğine inanılır.

Kendilerini 'ahir zaman cemaati' olarak görürler.

Kâfirlere ebedi cehennem yoktur.

İncilin hata içerdiğini söylerler.

Beslenme ve sağlıklarına çok önem vermişlerdir.

Din özgürlüğünü savunurlar.

Gelirlerinin 1/10'u kilisenindir.

Cevap: E

4. Kurucusu 'Sun Myung Moon'dur.

Hareketin resmi adı 'birleşik kilise'dir.

Uzakdoğu kökenlidir. Ancak hareket Hristiyan unsur taşımaktadır.

Moon 'ilahi İlike' ismiyle öğretiyi ortaya koymuş, 1954 yılında ise resmi olarak kilisesini kurarak öğretisini yaymaya başlamıştır.

Mooncular, önce Hristiyanlıktaki ayrılıkları gidermeyi, sonra da tüm insanlığı tanrının bayrağı altında toplamayı hedeflemektedirler.

Mooncular, stadyumlar gibi büyük yerlerde on binlerce çiftin katıldığı toplu nikâh törenleri ile kamuoyunda duyulmaktadırlar.

Güçlü bir misyonerlik anlayışına sahiptirler.

Bir moon en az üç kişiyi kendi dinine sokmadan ve en az üç yıl hizmet etmeden evlenemez.

Cevap: A

5. Hindistan kökenli bir harekettir.

Hareket kendisini 'uluslararası Krişna Bilinci Cemiyeti' olarak nitelendirmektedirler.

Kurucusu krişna'nın son reenkarnasyonu olduğuna inanılan 'Bengalli Chaitanya'dır.

Krişna hareketi daha çok uyuşturucudan kurtulmak isteyen hippî kökenli gençlerin ilgisini çekmiştir.

Harekete dahil olanlar 'Mantra' adı verilen bir zikir yapmaktadırlar.

Gayrimeşru ilişkide bulunmak, kumar oynamak, uyuşturucu kullanmak, çay-kahve içmek, alkol kullanmak, çikolata yemek, et yemek yasaktır.

Cevap: C

DİNLER TARİHİ

1. İslâm tarihi boyunca din ve mezhepleri konu edinen eserlere "makalât, diyânât, fırak" gibi isimler verilmişse de bu literatüre ait en meşhur adlandırma milel ve nihâl şeklindedir. Milel ve nihâl başlıklı eserler, diğerlerinden farklı olarak yalnızca İslâm fırkalarını değil aynı zamanda diğer dinleri ve bu dinlerin mezheplerini de incelemektedir. Buna göre "el-Milel ve'n-nihâl" adlı eseriyle tanınan Orta çağ İslâm dünyasının en meşhur dinler tarihçisi ŞEHRİSTANİ'dir.

Cevap: B

2. Budizm: Hint alt kıtasında ortaya çıkan inanç sistemidir. Tripitaka (üç sepet) olarak isimlendirilen kutsal metinleri vardır. Triatna (üç mücevher) öğretisine sahiptir.

Cevap: E

3. Brit Milla: Yahudilikte erkek çocuklarının dini kurallara göre sekizinci günde sünnet edilmesi ve bu sünnet uygulamasına verilen isimdir.

Cevap: C

4. Koşer (Kaşer): Yahudilikte yenilmesi ya da kullanılmasında sakınca olmayan helal ürünlerdir. Sebze ve meyvelerle bunlardan elde edilen her şey helaldir. Haramlar genellikle hayvansal ürünlerle ilgilidir. Ayrıca et ile sütü bir arada yemek yasaktır. (Tevrat: Oğlağı anasının sütünde pişirmeyeceksin)

Cevap: A

5. Soruda anlatılan kutsal metinler Mecusilere aittir.

Cevap: B

6. Maniheizm: Günümüzde mensubu bulunmayan Maniheizm'in kurucusu Mani'dir.

Kendisini ışık elçisi olarak tanımlayan Mani, Işık Kırılının davetini insanlığa ulaştırmakla görevli olduğunu söyler.

1. Tarihsel Süreç: Gnostik bir kökene sahip olarak Miladi 3. Asırdan itibaren ortaya çıkmıştır. Uygurların Maniheizm olmasından dolayı bölgede hızla yayılmıştır. Kısa sürede İran başta olmak üzere Orta Asya içlerine kadar ulaşmıştır. Mani, 12 yaşındayken Ruh ikizim diye bahsettiği bir varlıktan ilham alır. 24 yaşında ikizim dediği varlık tarafından Peygamberlik ile görevlendirilir. İslam'ın doğuşu, Hristiyanlığın kurumsallaşması ve Moğol istilası gibi nedenlerle Maniheizm tarihten silinmiştir.

2. Kutsal Metinleri: 2 kısımdan oluşur: Kendi düşüncelerini Aramice yazdığı eser ve Talebelerinin Yazdığı Eserler.

Cevap: a

7. SÂBİİLİK:

Günümüzde mensubu bulunan ve inançlarına dair gizliliğini koruyan bir dindir. (Gnostik=Gizli Bilgi)

A. Tarihsel Süreç: İlk insandan beri var olduklarını savunurlar. Hz. Âdem'i Sâbîiliğin kurucusu kabul ederler. Ancak milâdın başlarında tarih sahnesine çıkmışlardır. Yahudilikten doğan ve giderek farklılaşan bir din olduğu söylenmektedir. Hz. Yahya'yı önder ve peygamber olarak kabul ederler. (Vaftizci Yahya Hristiyanları)

Cevap: C

8. Soruda anlatılan din mecusiliklidir.

Cevap: B

9. SÂBİİLİK:

Günümüzde mensubu bulunan ve inançlarına dair gizliliğini koruyan bir dindir. (Gnostik=Gizli Bilgi)

A. Tarihsel Süreç: İlk insandan beri var olduklarını savunurlar. Hz. Âdem'i Sâbîiliğin kurucusu kabul ederler. Ancak milâdın başlarında tarih sahnesine çıkmışlardır. Yahudilikten doğan ve giderek farklılaşan bir din olduğu söylenmektedir. Hz. Yahya'yı önder ve peygamber olarak kabul ederler. (Vaftizci Yahya Hristiyanları)

Düalizm inancına sahip bir yapısı vardır. İki tanrıdan bahsedilir. Işık âleminin kralı Malka D Nhura'dır. Bu varlık her şeyi bilen ve bütün varlıkları yaratan iyi tanrıdır. Karanlık âleminin kralı ise Malka D Hşuka'dır. İyi ve kötü unsurları bir arada barındıran nesnelere (Dünya ve İnsandan) Işık kralını uzak tutmak için (tenzih etmek için) aracı bir tanrı edinirler. Bu aracı tanrıları (Düşmüş Işık kralı) Pta-hil'dir. (Yuşamin, Abatur da bu aracı tanrılardandır.)

Cevap: C

10. Dinî Kurallar. Mani'nin öğretilerine göre kurtuluşu elde etmek için ruhun "beş emir" ve "üç mühür" olarak adlandırılan bazı fiillerden uzak durması ve çeşitli kurallara uyması gerekmektedir. Beş emir arasında oruç, dua ve sadakayı yerine getirmek, yalan söylememek, hiçbir canlıyı öldürmemek ve et yememek, temizlik ve sağlığa dikkat etmek, mala mülke önem vermeyip fakirliği gözetmek ve alçak gönüllü olmak yer alır. Üç mühür ise eline, diline ve gönlüne (düşüncesine ya da beline) hâkim olmak prensibidir. Ağızın mühürü kötü söz söylememeyi, bitkilerden daha az ışık unsuru taşıdığı için etten kaçınmayı, sarhoş ettiği ve ışık tanrısını düşünmekten alıkoymadığı için içki içmemeyi gerektirir. Elin mühürü ise inananı, madde içerisinde tutsak olan ışık unsurlarına zarar verecek herhangi bir davranışta bulunmaktan alıkoymak demektir. Buna göre ideal davranış tarzı hayvan öldürmemeyi, bitkilere zarar vermemeyi, hatta toprağı sürmemeyi ve hasat yapmamayı gerektirir. Gönlün ya da belin mühürü ise evlenmemeyi ve cinsellikten uzak durmayı öngörür. Maniheizm'e göre maddî varlığın devamını sağlayan ve yeni bedenlerin oluşmasına imkân veren evlenme kötü arkonların âdetini taklitten ibarettir.

Cevap: A

DİNLER TARİHİ

11. M.Ö. 6. Asırda Hindistan da yaşayan Siddharta Gautama Sakyamuni'ye ait öğretilere dayalı olarak gelişen inanç sistemidir. Kendi mensuplarınca, Buda-Dharma (Buda Şeriatı) diye isimlendirilmektedir. Budizm Kast anlayışına karşı olduğu için Hinduizm tarafından sapık bir mezhep olarak kabul edilir. Budizm'e özgü inançlar vardır: Bağımlı varoluş yasası, dört temel gerçeklik, Sekiz dilimli yol ve Nirvana.

Cevap: C

12. Hint alt kıtasında ortaya çıkan inanç sistemlerinin en eskisidir. Kendi mensuplarınca "SANATANA DHARMA" Ezeli-Ebedî şeriat olarak anılmaktadır. Belirli bir kurucusu ve amentüsü bulunmamaktadır. Hint alt kıtasıyla sınırlı olduğu için etnik kökenlidir ve bu yönüyle Yahudiliğe benzer. Hint kutsal metinlerinde farklı tanrı tanımları yer almaktadır. Politeist, Monist, Monoteist ve teslis inançları vardır. Upanişatlardan sonra Brahman olarak isimlendirdikleri tanrıya inanırlar ve monist/panteist bir yapıya sahiptir. Brahman algılanamaz ve put ya da heykelleri yapılmaz. Sonraları ise Avatara (Tanrının varlık sahasına inmesi) inancıyla birlikte monoteist bir yapı da ortaya çıkmıştır.

Cevap: D

13. Sessizlik kulelelri mecusilikte bulunan bir inanç sistemidir.

Cevap: B

14. Soruda verilen tabloda yapılan eşleştirmede I) Budizm, II) Şintoizm, III) Sihizm'dir.

Cevap: A

15. Guru Nanak: Sihizm
Lao Tsu: Taoizm
Vardhamana: Cayinizm

Cevap: A

16. Wue Wei: Çince de "yapmayış" ya da "hiçbir şey yapmamak" anlamlarına gelen bu kavram mutluluğun kaynağı olarak tabiatta eylemsizlik ve mevcutla yetinip olana razı olmak prensibini benimser.

Cevap: A

DİNLER TARİHİ

1. Soruda ele alınan kilise Süryani kilisesidir. Bu kilise merkez olarak Antakya'yı esas almaktadır. Onlar kiliselerinin kuruluşunu Havari Petrus, arkadaşı Tomas ve Aday'a dayandırır. İsa'nın insani tabiatının ilahi tabiatı içerisinde bir damla sirrkenin okyanusta erimesi gibi eridiğini ve İsa'nın sadece ilahi tabiata, tek tabiata sahip olduğu görüşünü benimsediler. 451 yılında Kadıköy'de yapılan konsilde İsa'da biri insani biri ilahi olmak üzere iki tabiatı olduğu kararı alınmasına rağmen bu kararı kabul etmediler.

Cevap: D

2. Günümüzde yoğun olarak Mısır'da yaşayan bu kilise Kıpti'dir. 451 yılında gerçekleştirilen Kadıköy Konsilinde dayatılan diyofizit inanca karşı monofizit inancı benimseyen bu kilise, kendilerine özgü geleneklere sahiptir. Kökenini İncil yazarı Markos'a dayandırır. İskenderiye kilisesinin ilk patriği olarak Aziz Markos kabul edilir. İskenderiye Kilisesi Hıristiyanlığın Afrika'ya açılan kapısıdır.

Cevap: B

3. Ortodoks:

- ilk 7 konsili ve alınan kararları kabul eder.
- İkonlara ayrı bir önem verir.
- Kutsal ruhun sadece babadan türemiş olduğunu belirtir.

Cevap: B

4. Ferîsîlik. İkinci mâbed döneminin üç büyük yahudi mezhebinden biridir. "Peruşim" kelimesinin İbrânîce kökü olan "prş" "kendini ayrı tutmak, temiz olmayan kişilerden ve eşyadan uzak durmak; açıklamak, tefsir etmek" anlamlarına gelir. Toplumdan uzaklaşıp kendilerini halktan ayrı tutan bu grupla ilgili iki yorum vardır. Birinci yoruma göre bu isim, onları üst düzey din adamlarından oluşan Sadûkîler'den ayırmak için muhtemelen Sadûkîler tarafından verilmiştir. Diğerine göre ise bu ad, mezhep mensuplarının dinî kurallara titizlikle riayet etmeleri sebebiyle dinî temizlik konusunda hassas davranmayanlardan ayrılımlarını ifade etmektedir. Ferîsîler kendilerine Haverim demekte ve Rabbinik literatürde bu isimle anılmaktadırlar. Ferîsîler'in dinî görüş ve inançlarının, Filistin bölgesinde ve Pers İmparatorluğu topraklarında yaşayan yahudiler arasında Tevrat'a dayalı bir Yahudilik tesis eden Ezrâ ve Nehemya dönemlerine kadar uzandığı kabul edilmekle birlikte genel anlamda Hasidîlik'le alâkalı görülmektedir. Zira Ferîsîler Yazılı Tora'nın yanında Şifahî Tora'yı da vahiy mahsulü saymaktadır. Şifahî Tora, Mûsâ'dan itibaren nakledilerek peygamberlerden büyük meclisin üyelerine intikal etmiştir. Bu meclis üyeleri yahudiler arasında dinî mesajı yayan, Şifahî Tora'yı yorumlayıp açıklayan, zaman içinde ortaya çıkan dinî yorum ve gelenekleri muhafaza eden kişilerdir, Ferîsîler de bunların takipçileridir. Doktrinde böyle olmakla birlikte Ferîsîler'in

5. Sosyal ve dinî bir hareket olarak ortaya çıkışları Haşmonayim dönemine kadar uzanmaktadır. Bunların diğer yahudilerden ayrılmasını Makkabiler dönemindeki dinî ayrışmaya bağlayanlar da vardır. Buna göre Makkabiler dönemindeki isyan hareketinde mâbedi yöneten yüksek rahiplerin, "Âhîret yoktur" sözlerine karşılık, sadece yazılı Tevrat'ı değil şifahî Tevrat'ı da ilham mahsulü sayarak âhîret inancını kabul eden, dolayısıyla Makkabi isyanlarında ölenlerin şehid olduklarına vurgu yapanlar ve bu fikir etrafında toplananlar Ferîsîler'i oluşturmuştur

Cevap: B

6. Soruda anlatılan Yahudi mezhebi Samiriler'dir.

Cevap: D

7. Essenîlik. Milâttan önce II. asrın ortalarından milâttan sonra 70'te mâbedin yıkılışına kadar geçen dönemde Filistin'de gelişen dinî bir hareket olup ilk ortaya çıkışı Makkabi isyanları sonrasında rastlamaktadır. Milâttan önce I. asrın sonunda ana grup Ölüdeniz'in kuzeybatısına yerleşmiş ve yarı manastır hayatı yaşamaya başlamıştı. Mezhebin adı olan İbrânîce "isiyim" kelimesinin aslı bilinmemekte, İbrânîce "dindarlar" anlamındaki "hasidim" in Süryânîce karşılığı veya "şifacı" anlamında Ârâmîce bir kelime olduğu ileri sürülmektedir. Josephus bir yerde kelimeyi "mütevazi ve dindar kişi, bunların meydana getirdiği topluluk", bazı yerlerde de "sessiz, sakin kişi, bunların topluluğu" anlamında kullanmıştır; Filon ikinci anlamı tercih etmiştir. İsiyim'le ilgili en eski kaynaklar Kumran yazmaları ile Filon ve Josephus'un eserleridir. Bir rivayete göre İsiyim, Makkabi mücadeleleri öncesindeki Hasidim'in devamıdır. Yunanlı yöneticiler ve Helenistler'e karşı başarı kazanıldıktan sonra Hasidim'in dine aşırı bağlılığı toplumda rağbet görmeyince Hasidim mensupları bu mezhebi kurmuşlardır. Münzevi-apolitik bir grup olan Essenîler'in mâbed yakınına yerleşen küçük bir kısmı çevredeki yerleri dolaşıp tebliğde bulunurken diğer bir kısmı, ikinci mâbedin ve ilgili dinî otoritenin kutsiyetini reddedip Ölüdeniz civarında toplumdan ayrı komünal bir hayat sürmüştür. Bu grubun gelişmiş bir melek ve âhîret inancına sahip bulunduğu ve sıkı bir temizlik ritüeli uyguladığı bilinmektedir. Apokaliptik bir öğretille de ilgileri vardı. Ayrıca mesîhî dönemin yakın olduğu inancından hareketle kısmen bekârlığı gerekli görmüş ve kendilerinin İsrâil'in, kurtuluşu hak eden seçilmiş artakalanları olduğuna inanmışlardı. Essenîler'in, evlilik hayatına getirdikleri kısıtlamadan dolayı nesilleri devam etmemiş ve mâbedin yıkılışından sonra ortadan kalkmışlardır. Essenîler, Tevrat'ın Levililer kitabının ortaya koyduğu kurallara son derece bağlıydı; kazançlarını bir komünist topluluk gibi paylaşarak kendilerini dinî hayata ve çalışmaya vermişlerdi.

Cevap: C

DİNLER TARİHİ

8. Soruda anlatılan Hristiyan mezhebi Nasturilerdir.

Cevap: B

9. Süryaniler: İsanın insani tabiatının ilahi tabiatı içerisinde bir damla sirkenin okyanusta erimesi gibi eridiği ve isanın sadece ilahi tabiata yani tek tabiata sahip olduğu görüşünü benimserler. Yakup boradabay bunlar içinden bir çok kişiyi papaz ve psikopos olarak takdis etmiştir. Kiliselerini de yok olmaktan kurtarmış bundan dolayı da bu grup yakupa nispetle yakubiler olarak da bilinirler. Sadece iznik, İstanbul ve efes konsilini kabul ederler. Kadıköy ve sonrasındaki konsilleri kabul etmezler.

Cevap: C

10. • havariyel bir kökene dayanan,
• aziz grigor önderliğinde toplu olarak Hristiyanlığı kabul eden,
• incilin ışığı ile onları aydınlattığı için azize Lusavoric 'aydınlatici' ismini veren
Hristiyan mezhebi ermenilerdir.

Cevap: E

11. Paragrafta anlatılan bilgiler Hristiyan mezhebi Kipti'dir.

Cevap: D

12. Maruniler: Lübnanda yaşayan hristiyanların çoğunluğu bu kiliseye mensuptur. Genel olarak monofizit anlayışına sahipler ve monoteletist yani isa mesihte tek irade olması düşüncesini benimsemişlerdir. Haçlı seferleri sırasında onlara kucak açmışlar hatta haçlılarla evlenmişler ve onlara rehberlik etmişlerdir. Haçlılarla iyi ilişkiler kuran bu kilise monoteletist inancını bırakıp Katolik olmuşlardır.

Cevap: B

13. 11. Yüzyılda "Büyük Bölünme" sonucu ortaya çıkan Doğu Kilisesi (İstanbul) mensupları, Kendilerine "Doğru inanç-Doğru görüş" anlamına gelen "Ortodoks" adını verdiler.

Günümüzde Yunanistan, Rusya ve Balkanlar'da yaygındır.

Dini kaynak olarak kutsal metinleri ve geleneği esas alır.

İlk 7 konsili ve alınan kararlarını kabul eder.

İnanç temellerinde teslis vardır. Baba, oğul ve kutsal ruh, üçü de tek öz ve 3 şahıstır. Üçü de tanrıdır.

Hz. Meryem'in önemli bir yeri vardır.

İnsan ancak kilise vasıtasıyla kurtulur.

Önceleri 2 sakramenti kabul ederken sonraları 7 sakramenti de kabul etmişlerdir.

Herkes yılda bir defa günah çıkarmalıdır.

En genel ismi ile din adamlarına Ruhban denir. 3 makamı vardır: Piskopos, Papaz, Diyakos.

Her bölgenin en yetkili ismi Piskoposdur. Papaz ikinci sırada gelir. Diyakos ise kilise hizmetinde çalışır.

Piskoposlar evlenemez, diğerleri evlenebilir. Patrik, Metropolit gibi ünvanları idari ünvanlardır.

Boşanan ya da eşi ölen kişiye en fazla üç defa izin verilebilir.

İkonlara ayrı bir önem verirler ve her yerde ikon bulundurlar.

Öğretici ve İbadet ikonları olmak üzere iki kısım ikonları vardır.

Cevap: D

14. 11. Yüzyılda "Büyük Bölünme" sonucu ortaya çıkan Batı Kilisesi (Roma) mensupları, Kendilerine "Evrensel" anlamına gelen "Katolik" adını verdiler.

Sayısı en çok olan mezheptir.

Kendisini ana Kilisenin devamı olarak görür.

Merkezi Roma'da bulunan Vatikan'dır.

En yüksek idari makamı Papa'dır. Bütün Hristiyanlarına değil sadece Katoliklerin lideridir.

Yanılmaz otorite Papa'dır. Ancak günah işleyebilir. Bu yüzden onun da günah çıkarması gerekir.

Hz. Meryem Katoliklere göre günahsızdır.

Katolikler günümüze kadar olan 21 konsilin tümünü kabul ederler.

7 sakramentin tümünü de kabul ederler

Cevap: E

15. Katolik Hristiyanlığın İsa Cemiyeti de denilen ikinci büyük tarikatı Cizivitler'dir.

Cevap: A

DİNLER TARİHİ

16. Batı (Katolikler) kilisesinde 16. Yüzyıldaki reform sonucu bölünmeyle ortaya çıkmıştır.

Protestanlık Martin Luther ile başlamış, fakat daha önce-leri aynı fikirleri savunan topluluklar olmuştur.

İçeriğinde birçok farklı mezhebi barındıran Protestanlık, temelde aynı inanca sahiptir.

Yalnız iman, yalnız lütuf ve yalnız kutsal yazılar diye isimlendirdikleri 3 temel esası vardır.

Kurtuluş kilise ile değil iman ile olur düşüncesine sahiptirler. İman Tanrının lütfudur.

Kilisede otorite sadece kutsal yazılardır.

Protestanlar Ruhbanları ve Ruhbanlığı kabul etmezler.

Kiliselerinde resim ve heykel bulundurmazlar.

Vaftiz ve Evharistiya dışındaki sakramentleri kabul etmezler.

Cevap: C

17. Maruniyye: Kurucusu Aziz Mârûn'a nisbet edilen ve V. yüzyıldan itibaren ağırlıklı olarak Lübnan'da yaşayan bir Hıristiyan cemaatidir.

Cevap: A

DİNLER TARİHİ

1. Hz. Davut Kudüs'ü fethedip başkent yaptı ve böylece İsrailoğulları kutsal toprakları tamamen ele geçirmiş oldular. Hz. Davut Kudüs'e büyük bir mabet inşa etmek için girişimde bulunsa da Tanrı bunun oğlu Hz. Süleyman'ın yapacağını söylediği için vazgeçti. Hz. Davut'un ölümünden sonra Hz. Süleyman geldi. Hz. Süleyman mabedi inşa etti. Bu mabedin inşasıyla birlikte Yahudi tarihinde bu dönem başlamış oldu. Bu döneme verilen isim I. Mabet Dönemidir.

Cevap: E

2. Soruda bahsedilen dönem Hz. Musa dönemidir.

Cevap: C

3. Kudüsteki mabet tarip edilince halk Babil'e sürüldü. Babildeki sürgün hayatları perslerin babilleri yenmesiyle sona erdi. Pers kralı Koreş Yahudilerin kudüse dönmelerine ve mabedi yeniden inşa etmelerine izin verdi. M.ö 515 de mabedin inşa edilmesinden sonra Ezra'nın önderliğinde yahudilerin kurum ve kuralları hayata geçirildi. Böylece Yahudi tarihinde başka bir dönem de başlamış oldu. Bu dönem ikinci mabet dönemi olarak bilinmektedir.

Cevap: B

4. Hz. İbrahim'e 'eberin soyundan gelen' anlamında ibrani ismi verilmiştir.

Cevap: C

5. Hz. Yakuba verilen bu lakab israil'dir.

Cevap: A

6. Parçada bahsedilen konsil I. İznik konsilidir.

Cevap: A

7. I. İstanbul konsili: *kutsal ruhunda tanrı olduğu kabul edildi.

- Teslis inancının özde 3 şahsı tamamlanmış oldu,
- Baba, oğul ve kutsal ruh olmak üzere 3 şahıs olarak tespit edildi.

Cevap: C

8. Efes konsili: hristiyanlar arasında İsa mesihin annesi Meryem tartışma konusu oldu. İsa mesih tanrı ise beşer olan Meryem tanrı doğurabilir miydi? İsanın ezelden beridir tanrı olduğuna inanlar Meryem'e 'tanrı annesi' anlamında -theotokos- dediler. Bu konsile göre Hz. Meryemin tanrı annesi olduğu kabul edildi. İsa mesihin doğmadan önce de tanrı olduğu kararı alındı. Ve İstanbul patriği aforoz edildi, sürgüne gönderildi.

Cevap: D

9. Kadıköy konsili: bu konsilde yeni tartışma konusu İsa'nın tabiatı oldu. İsa mesih çarmıhta acı çekmiş ve ölmüştü. Tanrı nasıl ölebilirdi. Onun tabiatı ölümlü mü idi? İsanın beşeri tabiatının ilahi tabiatı içinde eridiği için sadece ilahi tabiata yani tek tabiata sahip olduğunu savunanlarla, onun bir beşeri değil, ilahi olmak üzere iki tabiatı olduğunu savunanlar arasında tartışma çıktı. Bu konsilde isanın hem beşeri hem de insani tabiatı olduğu kararı alındı.

Cevap: B

10. Paragrafta anlatılan konsil floransa konsilidir.

Cevap: E

11. Panteizm: Her şey tanrıdır diyorlar. Yani Tanrı bir bütün olarak evrenle ya da tabiatla özdeştir. Evren ve Tanrı bir ve aynıdır. Var olan her şey, Tanrının farklı tezahürleridir. En önemli temsilcisi Spinoza'dır. Tanrının doğanın dışında olması mümkün değildir. Tanrı evren ile özdeştir.

Cevap: D

12. I. Teosentrik: Tanrıyı her şeyin merkezi olarak kabul eden tek tanrılı dindir.

II. Deizm: Yaratıcının varlığını kabul etmekle beraber tanrının Dünya'ya veya insana etki ve idaresini reddeden inançtır.

III. Henoteizm: En yüce bir tanrıya inanmakla beraber onun altında başka tanrılara da inanmaktır.

IV. Monoteizm: Bir tek tanrıya kulluk edilmesini esas alan dini inançtır

Cevap: D

İSLAM FELSEFESİ

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

İSLAM FELSEFESİ

1. İBN-İ SİNA

Buhara'da doğmuştur. Küçük yaşta İslam ilimleri âlimi olmuştur.

İbn-i Sina "eş-Şeyhu'r-Reis" ismiyle anılmıştır. Batı dünyası İbn-i Sina'yı "Avicenna" ismiyle tanımaktadır.

Varlık Nazariyesi: İbn-i Sina'ya göre varlık üçe ayrılmaktadır:

- 1) Zorunlu Varlık: Allah
- 2) Mümkün Varlık: Allah dışında yaratılan varlıklar
- 3) Mümteni: Allah'ın yokluğunun düşünülmemesi

İbn-i Sina da varlıkların Allah'tan sudur ettiği görüşünü savunmaktadır. İlk sebep olan Allah'tan ilk akıl sudur etmiştir. Birden yalnızca bir çıkar ilkesi gereği Allah'tan yalnızca ilk akıl sudur etmiştir. Daha sonra diğer varlıklar sırasıyla sudur etmişlerdir. İlk akıldan ikinci akıl, ikinci akıldan üçüncü akıl, üçüncü akıldan faal akıl, faal akıldan ise ay altı âlemi sudur etmiştir.

İbn-i Sina ve Psikoloji:

İbn-i Sina psikolojiyi "İlmu'l-Nefs" kavramıyla ifade etmektedir.

O'na göre nefis; insanın bedeni değil ruhudur.

Üç türlü nefis vardır:

- 1) Nebati/ Bitkisel Nefis: Üç kuvvesi vardır. Besleyici, geliştirici ve doyurucudur.
- 2) Hayvani nefis: Duygusal idrak, irade
- 3) İnsani Nefis: Yapıcı ve bilici kuvvelere sahiptir. Akli idrak

Kitab en-Nefs psikoloji alanında kaleme aldığı eseridir.

İbn-i Sina "Risale fi Mahiyeti'l-Aşk" isimli eseriyle aşkı ontolojik olarak incelemiştir. Ona göre âşık, maşuk ve Aşk'ın kendisi Allah'tır. "el-Kanun fi't-Tıbb" isimli kitabı vardır.

Cevap: C

2. Soruda ele alınan bilgiler İbn Bacceye aittir. İbn bacce Endülüs'ün Saragossa şehrinde doğmuştur.

Batı'da yetişmiş ilk Müslüman filozoftur. İslam Dünyasında; İbnü's Saiğ , Batı'da Avempace olarak bilinmektedir.

İbn Bacce'ye göre insanlar akli yetkinliklerine göre üçe ayrılmaktadırlar:

- a) Cumhuriyet: Bunlar sıradan insanlardır.
- b) Nüzzar: Tabiat bilimleri ve matematik ile uğraşan kişilerdir.
- c) Su'eda: Bunlar mutlu insanlardır. Filozoflardır

Cevap: D

3. Soruda ele alınan düşünür Gazali'dir. Ona göre, toplum bir canlıya benzemektedir ve tıpkı canlı da olduğu gibi çeşitli organlar, toplumdaki çeşitli fonksiyon ve mesleklerle karşılık gelmektedir.

Örneğin; Kadı toplumun arzusu, polis ise öfkesidir

Cevap: D

4. İBN BACCCE:

Endülüs'ün Saragossa şehrinde doğmuştur.

Batı'da yetişmiş ilk Müslüman filozoftur.

İlam Dünyasında; İbnü's Saiğ

Batı'da Avempace

İbn Bacce'ye göre insanlar akli yetkinliklerine göre üçe ayrılmaktadırlar:

- a) Cumhuriyet: Bunlar sıradan insanlardır.
- b) Nüzzar: Tabiat bilimleri ve matematik ile uğraşan kişilerdir.
- c) Su'eda: Bunlar mutlu insanlardır. Filozoflardır.

İbn Bacce bozuk bir toplumda filozofun mutluluğa nasıl ulaşacağı sorununa cevap aramış ve bu konu hakkında "Tedbiru'l Mutevahhid" isimli eser yazmıştır.

İbn Bacce meşşai ekolüne mensuptur.

İbn Bacce, bozuk toplumun "yalnız adamı/Mutevahhid"ni anlatırken "ayrık otu" kavramını kullanmaktadır.

Mutevahhid (yalnız insan) kavramı, insanın maddi yönüyle ilgili gelip geçici zevklerin amaç edinildiği bir toplumda maddi olana sırt çevirip mânevîliğe yönelen ve hayatını bu doğrultuda yönlendiren bir çabayı, içinde bulunduğu toplum tarafından dışlanan, fakat gerçeği temsil eden bir düşüncenin zorunlu yalnızlığını ifade eder. Fakat İbn Baccce bu yalnızlıkta gelecekteki erdemli toplumun çekirdeğini görmektedir.

Cevap: B

5. Gazali'nin kendi şahsi tecrübelerini ele almış olduğu bu eseri el-Munkız'dır.

Cevap: B

İSLAM FELSEFESİ

6. İBN-İ SİNA

Buhara'da doğmuştur. Küçük yaşta İslam ilimleri âlimi olmuştur.

İbn-i Sina "eş-Şeyhu'r-Reis" ismiyle anılmıştır. Batı dünyası İbn-i Sina'yı "Avicenna" ismiyle tanımaktadır.

İbn-i Sina'nın eserleri şunlardır:

- Kitabu's-Şifa
- Kanun fi't-Tıp
- En-Necat
- Risale fi'l-Kader
- İsbat en-nubuvve
- El-Hudud
- Urcuza Fi't-Tıb
- Kitabu's-Siyaset
- Risale Fi İlmu'l-Ahlak
- Urcuze Fi't-Teşrih
- Hay b.Yekzan (Hikaye formatında yazılan eserdir. İbn-i Tufeyl'den önce ele alan kişi İbn-i Sina olmuştur.)
- Kitab el-İnsan el-Hidaye

Cevap: C

7. Soruda anlatılan eser El Munkız Mine'd Dalal'dir. Bnu eser Gazali'ye aittir.

Cevap: C

8. İBN-İ SİNA

Buhara'da doğmuştur. Küçük yaşta İslam ilimleri âlimi olmuştur.

İbn-i Sina "eş-Şeyhu'r-Reis" ismiyle anılmıştır. Batı dünyası İbn-i Sina'yı "Avicenna" ismiyle tanımaktadır.

Varlık Nazariyesi: İbn-i Sina'ya göre varlık üçe ayrılmaktadır:

- 1) Zorunlu Varlık: Allah
- 2) Mümkün Varlık: Allah dışında yaratılan varlıklar
- 3) Mümteni: Allah'ın yokluğunun düşünülmemesi

İbn-i Sina da varlıkların Allah'tan sudur ettiği görüşünü savunmaktadır. İlk sebep olan Allah'tan ilk akıl sudur etmiştir. Birden yalnızca bir çıkar ilkesi gereği Allah'tan yalnızca ilk akıl sudur etmiştir. Daha sonra diğer varlıklar sırasıyla sudur etmişlerdir. İlk akıldan ikinci akıl, ikinci akıldan üçüncü akıl, üçüncü akıldan faal akıl, faal akıldan ise ay altı âlemi sudur etmiştir.

İbn-i Sina ve Psikoloji:

İbn-i Sina psikolojiji "İlmu'l-Nefs" kavramıyla ifade etmektedir.

O'na göre nefis; insanın bedeni değil ruhudur.

Üç türlü nefis vardır:

- 1) Nebati/ Bitkisel Nefis: Üç kuvvesi vardır. Besleyici, geliştirici ve doyurucudur.
- 2) Hayvani nefis: Duygusal idrak, irade
- 3) İnsani Nefis: Yapıcı ve bilici kuvvelere sahiptir. Akli idrak

Kitab en-Nefs psikoloji alanında kaleme aldığı eseridir.

İbn-i Sina "Risale fi Mahiyeti'l-Aşk" isimli eseriyle aşkı ontolojik olarak incelemiştir. Ona göre âşık, maşuk ve Aşk'ın kendisi Allah'tır. "el-Kanun fi't-Tıb" isimli kitabı vardır.

Cevap: C

9. Soruda verilen bilgiler ve Kitâbü'n-Nefs isimli eser İbn Bacce'ye aittir.

Cevap: B

10. İBN RÜŞD:

Kurtuba da doğmuştur.

İbn Rüşd, Aristo'yu tek filozof olarak kabul etmektedir. Meşşai ekolün son temsilcisi olan İbn Rüşd tam bir Aristocu olarak bilinmektedir.

İbn Rüşd'ün bazı eserleri şunlardır:

- Faslu'l-Makal
- Kitabu'l-Külliyat
- Kitabu'l-Keşf
- Tehafutu Tehafituti'l-Felasife (Gazali'nin Tehafütü Felasife adlı eserine yazdığı reddiyedir.)
- Kitabu'l-Keşf

İbn Rüşd "Şarih-i Aristo" olarak tanınmaktadır.

İbn Rüşd akıl ve nakli yani din ile felsefeyi uzlaştırmaya çalışmıştır. Bunu faslu'l-makal adlı eserinde şöyle açıklamaktadır; "Din ile felsefe sükardestirler."

Cevap: E

11. Ruh ve Beden:

İbn-i Sina'ya göre beden ve ruh iki ayrı cevher olmalarına rağmen aralarında bir birliktelik vardır. İbn-i Sina sağlam bir ruhun başka bir bedene etkisini "nazar, telkin ve hipnoz" ile anlatmaktadır. Aynı zamanda insanların ruhlarının müzik ile tedavi edilebileceğini ifade etmiştir. İbn-i Sina ruhun, sağlam bedeni kuruntularından dolayı hasta edebileceğini aynı zamanda hasta olan bedeni ise iradesi sayesinde iyileştireceğini ifade etmektedir

Cevap: C

İSLAM FELSEFESİ

12. İBN BACCE:

Endülüs'ün Saragossa şehrinde doğmuştur.

Batı'da yetişmiş ilk Müslüman filozoftur.

İlam Dünyasında; İbnu's Saiğ

Batı'da Avempace

İbn Bacce'ye göre insanlar akli yetkinliklerine göre üçe ayrılmaktadırlar:

- a) Cumhuri: Bunlar sıradan insanlardır.
- b) Nüzzar: Tabiat bilimleri ve matematik ile uğraşan kişilerdir.
- c) Su'eda: Bunlar mutlu insanlardır. Filozoflardır.

İbn Bacce bozuk bir toplumda filozofun mutluluğa nasıl ulaşacağı sorununa cevap aramış ve bu konu hakkında "Tedbiru'l Mutevahhid" isimli eser yazmıştır.

İbn Bacce meşşai ekolüne mensuptur.

İbn Bacce, bozuk toplumun "yalnız adamı/Mutevahhid"nı anlatırken "ayrık otu" kavramını kullanmaktadır.

Mütevahhid (yalnız insan) kavramı, insanın maddî yönüyle ilgili gelip geçici zevklerin amaç edinildiği bir toplumda maddî olana sırt çevirip mânevîliğe yönelen ve hayatını bu doğrultuda yönlendiren bir çabayı, içinde bulunduğu toplum tarafından dışlanan, fakat gerçeği temsil eden bir düşünencenin zorunlu yalnızlığını ifade eder. Fakat İbn Bâcce bu yalnızlıkta gelecekteki erdemli toplumun çekirdeğini görmektedir.

Cevap: B

İSLAM FELSEFESİ

1. Soruda verilen bilgiler Zekeriyya er-Razi'ye aittir. Kendisi Tabiiyyun ekolüne mensuptur.

Razi "beş ezeli esas" teorisini geliştirmiştir. Ona göre;

1. Allah
2. Ruh
3. Madde (heyula)
4. Zaman
5. Mekân (Boşluk/hala)

Razi tenasüh yani ruhun bir bedenden başka bir bedene göç etmesini kabul etmektedir.

Buna göre Razi, ahiretin varlığını da kabul etmemektedir.

Tenasüh görüşü beraberinde ruhun ölümsüzlüğü fikrini de getirmektedir. Razi'ye göre ruhlar ölümsüzdürler.

"Kitabu'l Mansur" ve "el-Havi" Razi'nin tıp alanında yazdığı eserlerdir. Fizikte ışığın kırılma olayını ilk gösteren kişi Razi'dir.

Cevap: D

2. KİNDİ:

Kufe'de doğmuştur. Babası önemli devlet görevlerinde bulunmuştur. Kindi soylu bir aileye mensuptur.

Kindi, ilk İslam filozofudur.

Kindi, Abbasi halifelerinden "Me'mun ve Mu'tasım" dönemlerinde büyük destek görmüştür.

Kindi, Me'mun tarafından kurulan ve tercüme faaliyetlerinin yürütüldüğü "Beytül-Hikme" de görev almış burada bizzat tercüme işleriyle uğraşmıştır.

Eserlerinden bazıları şunlardır:

Risale fi hile li defil Ahzan (Üzüntüyü giderme yolları)

Felsefetu'l Ula

Kindi, felsefeyi "Hubbu'l-Hikmet" yani "hikmet sevgisi" olarak nitelendirmiştir. Ona göre felsefe; "İnsanın gücü nispetinde Allah'ın fiillerinin benzerini yapmasıdır." Veya felsefe; insanın kapasitesi ölçüsünde külli ve sonsuz şeylerin varlığını, nasıl olduklarını ve sebeplerini bilmesidir.

Kindi'ye göre felsefenin amacı Allah'a ulaşmaktır.

Kindi İslam felsefe ekollerinden "Meşşaliğin" ilk kurucusudur.

Cevap: B

3. Soruda verilen bilgiler Zekeriyya er-Razi'ye aittir. Kendisi Tabiiyyun ekolüne mensuptur.

Razi "beş ezeli esas" teorisini geliştirmiştir. Ona göre;

1. Allah
2. Ruh
3. Madde (heyula)
4. Zaman
5. Mekân (Boşluk/hala)

Razi tenasüh yani ruhun bir bedenden başka bir bedene göç etmesini kabul etmektedir.

Buna göre Razi, ahiretin varlığını da kabul etmemektedir.

Tenasüh görüşü beraberinde ruhun ölümsüzlüğü fikrini de getirmektedir. Razi'ye göre ruhlar ölümsüzdürler.

"Kitabu'l Mansur" ve "el-Havi" Razi'nin tıp alanında yazdığı eserlerdir. Fizikte ışığın kırılma olayını ilk gösteren kişi Razi'dir.

Cevap: A

İSLAM FELSEFESİ

4. FARABİ:

Türkistan'ın Farab şehri yakınlarındaki Vesiç'te dünyaya gelmiştir.

Farabi, Batı'da "Alfarabius" ve "Abunaser" adlarıyla anılmaktadır. Aristo'dan sonra "Muallim-i Sani" unvanıyla anılmıştır.

Farabi'nin eserlerinden bazıları şunlardır:

- EL-Medinetü'l-Fadıla (Erdemli şehirlerin yönetimi anlatılmaktadır.)
- Es-Siyasetü'l-Medeniyye (Topklmaları yöneten Peygamber ve Filozofların özellikleri anlatılmaktadır.)
- Kitab fi edebî'l-cedel
- Kitabu'n-Nucum
- Risale fi mahiyeti'n-nefs
- Risale fi mekani'l-akl
- Tahsiilü's-sa'de
- Kitab el-Musika el-Kebir
- İhsaul Ulum

Farabi'ye göre filozof; "Bizatihi vacibu'l-Vücut'un kemal bilgisine, kemal derecesinde sahip olan kişidir.

Felsefe ise; Bizatihi vacibu'l-Vücut olan Hakk'ın vücudunun varlık olarak bilinmesidir.

Farabi din ve felsefeyi uzlaştırmaya çalışmıştır. İslamiyet'in hikmete, düşünmeye ve akla önem verdiğini belirtmiştir.

Farabi'ye göre felsefe yapmanın şartı nefsin saf olmasıdır.

Tanrı ilk sebeptir.

Sudur Nazariyesini benimsemiştir. Yani varlık mutlak olan Tanrı'dan zorunlu olarak taşmak suretiyle belli aşamalarla meydana gelmiştir, der.

Farabi bilginin kaynakları olarak duyuları kabul eder. Ona göre bir bebek dünyaya geldiğinde bilgisizdir. Zihni boş olarak doğar. Duyu organları aracılığıyla elde ettiği bilgileri hayal gücünü de kullanarak akli aracılığıyla yeniden düzenleyip yeni bilgilere ulaşır.

Farabi bilginin akılda sentez ve analiz edilmesini açıklarken Meşşai ekolün kullanmış olduğu "psikolojik akıllar" teorisini kullanmaktadır.

Faal Akıl kavramını kullanmıştır. Faal akıl ise Allah'tan insana gelen kavrayış kabiliyeti yani ilhamdır.

Farabi akli ikiye ayırmaktadır:

- 1) Ameli/Pratik akıl: İnsana ait davranışları ortaya koymada etken olan akıldır.
- 2) Nazari/teorik akıl: Duyular aracılığıyla elde edilen bilgilerin akıl cevheri tarafından mükemmelleştirilmesidir.

Cevap: C

5.

Soruda ele alınan teori Sudur'dur. Sözlükte "doğmak, meydana çıkmak, sâdır olmak, zuhur etmek" anlamında masdar olan sudûr kelimesi felsefe terimi olarak kâinatın meydana gelişini yorumlamak üzere tasarlanan, yoktan ve hiçten yaratma (halk) inancından farklı olduğu ileri sürülen teoriyi ifade eder. Sudûr yerine "akmak, fışkırmak, taşmak" mânasındaki feyz de kullanılır. Batı dillerinde sudûr procession, feyz ise emanation terimleriyle ifade edilir. Semavî dinler tarafından evrenin Allah'ın mutlak irade ve kudretiyle sonradan ve yoktan yaratıldığına dair verilen bilgilerin birtakım mantıkî açmazlara sebep olduğu gerekçesiyle Fârâbî ve İbn Sînâ gibi filozoflar, evrenin ortaya çıkışını çelişkilerden uzak ve daha anlaşılabilir bir sistemle açıklamak üzere kaynağını Plotin'den alan sudûr teorisini benimsemişlerdir. Ancak söz konusu teori, Plotin'in İslâmî kaynaklarda Eş ulûcyâ ve Kitâbü'r-Rubûbiyye diye geçen Enneades adlı eserinde varsa da hiyerarşik bir sistem şeklinde ilk defa Fârâbî felsefesinde görülür. Bu teoriyle filozof ezeli ve kadim olanla sonradan olanı, değişmeyenle değişikliğe uğrayanı, bir başka deyişle bir ve mutlak olanla çok ve mümkün olan varlıklar arasındaki ilişkiyi belirtmek, böylece en ulvîsinden en süflîsine kadar bütün kâinatı bir sıra düzeni içinde yorumlamak istemiştir. Sistem âdeta yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya inip çıkan bir dönme dolap gibi düşünülecek olursa burada mânevî ve maddî varlıkların yeri, mahiyet ve fonksiyonları belirlenmiş olduğundan aynı zamanda determinist bir sistemdir. Sudûr teorisinde ikisi mânevî (ma'kûl), biri maddî (mahsûs) olmak üzere üç varlık alanı söz konusudur. Sistemin en başında ve en üstte mutlak bir olan Allah, ardından sayıları on olan göksel akıllar gelmektedir; bunlar, Fârâbî'nin ikinciler (sevânî) ve maddeden soyut-ayrık varlıklar (müfârikât) dediği ruhanîler (melekler) anlamına gelmektedir. En alta ise mükemmellikten en uzak olan ve eksikliği temsil eden şekilsiz ilk madde (heyûlâ) bulunmaktadır. Göksel akıllar veya ruhanîler Allah ile maddî kâinat arasında aracı işlevi görmektedir.

Cevap: C

İSLAM FELSEFESİ

1. Batınlık, Eklektik bir öğretilere sahiptirler; Mu'tezile kelamı, Tasavvuf, Yunan filozofları, Sabiilik ve Mecusilik gibi dinlerin görüşlerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Her şeyin bir gizli bir de zahir manası olduğuna inanırlar. Bâtıniler İslam'ın zahiri yönüyle değil bätini yönüyle ilgilenen düşünürlerdir. Yahudi Kabalizme benzer. Kabbaliz'e benzer bir düşünce sistemi geliştirerek Bâtınlığın ortaya çıkmasına sebep olan kişi "Abu'l-Hattab Muhammed b. Abi Zeyneb"tir. Bâtınlık Hasan Sabbah'a kadar felsefi bir düşünce sistemiyken Hasan Sabbah'tan sonra siyasi bir harekete dönüşmüştür.

Cevap: B

2. İslam filozoflarından "Aristo" felsefesini benimseyenler ve onun yolundan gidenler bu ekolün temsilcileri olarak görülmüşlerdir. Ekolün böyle bir isimle anılmasının sebebi Aristo'dur.

Bu ekolün en önemli temsilcileri şunlardır: Kindi/ Farabi/ İbn Sina/İbn Bace/İbn Rüş'tür.

Cevap: E

3. İsrakilik: Şihabeddin Sühreverdi tarafından kurulmuştur. Yapısı ve öğretileri ile eklektiktir. İslam düşüncesine özgü tek ekol olarak nitelendirilmektedir.

Cevap: D

4. Tanrının varlığını da yokluğunu da bilemeyiz, bilsek bile başkasına anlatamayız. O açıdan da Tanrı bilinemez, diyen yani hiçbir şeyin doğrulanamayacağı düşüncesine dayanan, İslam düşünce akımı Tekafü-i Edille'dir.

Cevap: B

5. Urfa ve Nusaybin mektebi:

Sasaniler tarafından kurulmuştur.

Urfa Medresesi ilk başlarda Yahudiliğe ait dini bir medrese iken daha sonraları Hristiyanlaşmıştır. Bu mektep İranlılara Yunanca'yı ve Hristiyanlığı öğretmek için İranlı yöneticiler tarafından oluşturulmuştur. Bu mektepte Yeni Eflatunculuk okutulmuştur.

Mantık kitabı olan İsağoci burada okutulmuştur.

En önemli temsilcisi Sabit İbn-i Kurra'dır.

Cevap: B

6. Antakya Mektebi: Nasturiliğin, Eflatunculüğün ve Fisa-gorculuğun okutulduğu bir merkezdir. Ömer b. Abdülaziz, İskenderiyye Kütüphanesini Antakya'ya taşıtarak 'Üskül' isminde bir okul açtırmıştır.

Cevap: D

7. Tabi'iyun/Naturalistler:

Tabiatçılar olarak isimlendirilirler.

Doğru bilgi duyu organları ve deney yoluyla elde edilir.

Tabiyyun filozofları kendilerine deney ve tümevarımı metot olarak benimsemişlerdir.

Tabiatçılar; vahiy, peygamber ve ahiret inançlarını kabul etmezler. Çünkü onlara göre iyi ve kötüyü akıl bilir. Allah'ın varlığını kabul eden fakat onun yeryüzüne müdahalesini inkâr eden tabiatçılar bu anlamda "deist"tirler.

En önemli temsilcileri "Ebu Bekir Zekeriya er-Razi", 'Ca-bir b. Hayyan' ve 'Serahsi'dir.

Cevap: C

8. Dehriyyun: (Maddecilik)

En önemli temsilcisi "İbn Ravendi"dir.

Tabiatçı akımın aşırı ucunda olan bir koldur. (Dehrilik/ maddecilik) Dehrilerin bazı düşünceleri şunlardır:

Allah'ın varlığını kabul etmezler.

Evrendeki tek gerçeklik "dehr" yani zamandır. Zaman ezeldir ve yaratılmamıştır.

Her şey maddedir. Maddeden ayrı bir ruh yoktur.

Evrenden ayrı bir yaratıcı yoktur. Evren ve yaratıcı birdir.

Gerçek bilgiye ancak duyu yoluyla ulaşılır.

Cevap: A

9. C. İsrakiyye/İsrakilik:

Işık, Nur, Aydınlık anlamına gelmektedir.

Şehabettin es-Suhreverdi el-Maktul tarafından kurulmuştur.

İsrak kavramını ilk kez Farabi kullanmıştır.

İbn-i Sina ve İbn-i Tufeyl aracılığıyla geliştirilmiştir.

İsrakiliğin diğer bir ismi "Hikmetu'l-İsrak"tır. Suhreverdi'nin de "Hikmetu'l-İsrak" isimli eseri vardır.

İsrakilikte hakikat "sezgi ve iç aydınlanma" yoluyla bilinir.

İsrakilik eklektik bir öğretilere sahiptir; "Gazzali, Meşşai filozoflar, Zerdüştlük ve Eflatunculuktan" etkilenmiştir.

Suhreverdi metot olarak "keşf ve sezgi"yi kullanmaktadır.

Cevap: D

İSLAM FELSEFESİ

10. A. Meşşailik: (Yürüyenler)

İslam filozoflarından "Aristo" felsefesini benimseyenler ve onun yolundan gidenler bu ekolün temsilcileri olarak görülmüşlerdir. Ekolün böyle bir isimle anılmasının sebebi Aristo'dur.

Bu ekolün en önemli temsilcileri şunlardır: Kindi/ Farabi/ İbn Sina/İbn Bace/İbn Rüş'tür.

Bunlar arasında İbn-i Sina ve Farabi Südur (taşma) Nazariyesini kabul etmektedirler.

Peygamberliğin toplum için zorunlu olduğunu ifade etmektedirler.

Meşşai filozoflara göre varlık üç kısma ayrılır;

1. Zorunlu (vacib) (Allah)
2. Mümkün (Allah dışındaki bütün varlıklar)
3. Mümteni (Gerçeği asla düşünilemeyen varlıklar)

Meşşailere göre zorunlu varlık Allah'tır. (İlk Muharrik) Allah'ı her türlü noksanlıklardan tenzih ederler. O en mükemmel varlıktır. Allah ilk varlık, zorunlu varlıktır.

Cevap: C

11. Yaşadıkları bölge ve görüşlerden dolayı farklı isimlerle anılmışlardır:

Seb'iyye

Talimiyye

İbahiyye

Babekiyye/Mazdekiyye

Zenadika

Melahide

Sabbahiyye

Karmatiler

İbadiyye haricilerin bir koludur.

Cevap: C

DİN FELSEFESİ

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

DİN FELSEFESİ

1. Tanrıların çokluğunu kabul eder, fakat belirli bir tanrının diğer tanrılara üstünlüğünü iddia ederler. Temsilcisi Max Müller'dir.
Cevap: C
2. Tanrı alemi var etmiştir ancak ona müdahale etmemektedir. Yani emekli Tanrı anlayışı mevcuttur. Onlar Peygamberlik, vahiy ve mucizeyi reddederler. İnsan için akıl yerlidir bu yüzden de vahye ihtiyaç yoktur derler. Evren kurulmuş bir çalar saate benzetilir. Deist filozoflar; Ebu Bekir Razi, Voltaire, Rousseau ve Hobbes'tir.
Cevap: E
3. Her şey tanrıdır diyorlar. Yani Tanrı bir bütün olarak evrenle ya da tabiatla özdeştir. Evren ve Tanrı bir ve aynıdır. Var olan her şey, Tanrının farklı tezahürleridir. En önemli temsilcisi Spinoza'dır. Tanrının doğanın dışında olması mümkün değildir. tanrı evren ile özdeştir
Cevap: A
4. Her şey tanrıdır derler. Temsilcisi "Alferd North Whitehead" Ona göre "Dünya, Tanrı'nın bedenidir. Tanrı evreni içerir, fakat onunla özdeş değildir. Tanrı evreni içerir fakat onunla özdeş değildir
Cevap: B
5. Tanrı hakkında hakikatin bilinmediğini ya da bilinmeyeceğini ileri sürer. Görüşlere kuşku ile bakılması gerektiğini ileri sürer. Tanrının varlığı da yokluğu da bilinemez. Önemli temsilcisi Russel'dir.
Cevap: D
6. Tevrat'ta da ifade edilen ve Tanrı'nın insan şekline getirilmesi antropomorfizm olarak isimlendirilmektedir.
Cevap: E
7. Her şey tanrıdır derler. Temsilcisi "Alferd North Whitehead" Ona göre "Dünya, Tanrı'nın bedenidir. Tanrı evreni içerir, fakat onunla özdeş değildir. Tanrı evreni içerir fakat onunla özdeş değildir
Cevap: B
8. Natüralizm: Doğa dışında hiçbir varlığın bulunmadığını, doğanın doğa dışındaki sebeplerle açıklanamayacağını soğaüstü bir gücün varlığının iddia edilemeyeceğini savunur. Doğayı Tanrı yokmuşçasına ele alır.
Cevap: C
9. Pozitivizm: Kurucusu Auguste Comte'ye göre, insan zihni birbiri ardına gelen üç evre geçirmiştir. 'üç hal kanunu' olarak ifade edilen bu evrelerin birincisi teleolojik evredir. Bu evre ilkel evredir ve hayal gücü etkilidir. İkincisi ise metafizik evredir. Bu evrede olaylar tanrı ve ruhlarla değil soyut güç ve ilkelerle açıklanır. Bir de üçüncü evre vardır. Bu insanlığın geldiği son aşama olarak bilinir. Burada insan zihni artık 'niçin'leri değil 'nasıl'ları araştırır.
Cevap: D
10. Panenteizm: Her şey tanrıdır derler. Temsilcisi "Alferd North Whitehead" Ona göre "Dünya, Tanrı'nın bedenidir. Tanrı evreni içerir, fakat onunla özdeş değildir. Tanrı evreni içerir fakat onunla özdeş değildir.
Cevap: C
11. Natüralizm: Doğanın doğa dışı sebeplerle açıklanamayacağını, doğaüstü bir gücün varlığının bulunmadığını iddia eder. Temsilcisi Max Müller'dir.
Cevap: A
12. Her şey tanrıdır diyorlar. Yani Tanrı bir bütün olarak evrenle ya da tabiatla özdeştir. Evren ve Tanrı bir ve aynıdır. Var olan her şey, Tanrının farklı tezahürleridir. En önemli temsilcisi Spinoza'dır. Tanrının doğanın dışında olması mümkün değildir. Tanrı evren ile özdeştir.
Cevap: B

DİN FELSEFESİ

1. Bu delil Tanrı'nın varlığını «Tanrı» kavramının çözümlemesiyle ortaya koymayı amaçlar.

- Buna göre, Tanrı kavramı eğer çelişki içeren bir kavram değilse, Tanrı'nın varlığını ortaya koymak için bu yeterlidir.
- Başka bir ifadeyle Tanrı'nın mümkün olması var olmasını gerektirir.
- Tanrı kavramının içeriğini (mahiyetini, neliğini) kavradığımız zaman, Tanrı'nın varlığını başka deneysel hiçbir veriye başvurmaksızın salt a priori bir şekilde bilebiliriz. Her ne kadar içerik olarak daha öncesinde var olduğu kabul edilse de geleneksel olarak ontolojik kanıtın ilk formülasyonu Saint Anselm'e izafe edilir. Ona göre;

Tanrı, kendisinden daha büyük/mükemmel hiçbir şeyin düşünemediği varlıktır.

Tanrı'yı inkar eden de Tanrı kavramının anlamını bu şekilde kabul eder ve anlar.

Fakat Tanrı kavramını bu şekilde anlayıp Tanrı yoktur demek bir çelişki doğurmaktadır.

Cevap: A

2. Soruda ele alınan ve Leibniz tarafından savunulan bu delil Kozmolojik Delil'dir.

Cevap: D

3. Bu delil Tanrı'nın varlığını «Tanrı» kavramının çözümlemesiyle ortaya koymayı amaçlar.

- Buna göre, Tanrı kavramı eğer çelişki içeren bir kavram değilse, Tanrı'nın varlığını ortaya koymak için bu yeterlidir.
- Başka bir ifadeyle Tanrı'nın mümkün olması var olmasını gerektirir.
- Tanrı kavramının içeriğini (mahiyetini, neliğini) kavradığımız zaman, Tanrı'nın varlığını başka deneysel hiçbir veriye başvurmaksızın salt a priori bir şekilde bilebiliriz. Her ne kadar içerik olarak daha öncesinde var olduğu kabul edilse de geleneksel olarak ontolojik kanıtın ilk formülasyonu Saint Anselm'e izafe edilir. Ona göre;

Tanrı, kendisinden daha büyük/mükemmel hiçbir şeyin düşünemediği varlıktır.

Tanrı'yı inkar eden de Tanrı kavramının anlamını bu şekilde kabul eder ve anlar.

Fakat Tanrı kavramını bu şekilde anlayıp Tanrı yoktur demek bir çelişki doğurmaktadır.

Cevap: A

4. Sözlükte "sonradan meydana gelmek" anlamında masdar olan hudûs, kelâm literatüründe Allah'ın varlığını kanıtlamak üzere başvurulan kozmolojik delillerden biri için kullanılan terim olarak bir varlığın, olayın, hatta bütünüyle evrenin mevcudiyetine yokluğun tekaddüm etmesi, bunların bir zamanlar yokken sonradan var olması olgusunu ifade eder. Bu şekilde sonradan meydana gelen, dolayısıyla yaratılmış olan şeye hâdis, onun yaratıcısına da muhdis denir. "Yokken meydana gelme durumu" anlamında isim, "sonradan meydana gelen, yeni olan" anlamında sıfat olarak hades kelimesine de kaynaklarda sıkça rastlanır

Cevap: A

5. Bu delil Tanrı'nın varlığını «Tanrı» kavramının çözümlemesiyle ortaya koymayı amaçlar.

- Buna göre, Tanrı kavramı eğer çelişki içeren bir kavram değilse, Tanrı'nın varlığını ortaya koymak için bu yeterlidir.
- Başka bir ifadeyle Tanrı'nın mümkün olması var olmasını gerektirir.
- Tanrı kavramının içeriğini (mahiyetini, neliğini) kavradığımız zaman, Tanrı'nın varlığını başka deneysel hiçbir veriye başvurmaksızın salt a priori bir şekilde bilebiliriz. Her ne kadar içerik olarak daha öncesinde var olduğu kabul edilse de geleneksel olarak ontolojik kanıtın ilk formülasyonu Saint Anselm'e izafe edilir. Ona göre;

Tanrı, kendisinden daha büyük/mükemmel hiçbir şeyin düşünemediği varlıktır.

Tanrı'yı inkar eden de Tanrı kavramının anlamını bu şekilde kabul eder ve anlar.

Fakat Tanrı kavramını bu şekilde anlayıp Tanrı yoktur demek bir çelişki doğurmaktadır.

Cevap: A

6. Sözlükte "sonradan meydana gelmek" anlamında masdar olan hudûs, kelâm literatüründe Allah'ın varlığını kanıtlamak üzere başvurulan kozmolojik delillerden biri için kullanılan terim olarak bir varlığın, olayın, hatta bütünüyle evrenin mevcudiyetine yokluğun tekaddüm etmesi, bunların bir zamanlar yokken sonradan var olması olgusunu ifade eder. Bu şekilde sonradan meydana gelen, dolayısıyla yaratılmış olan şeye hâdis, onun yaratıcısına da muhdis denir. "Yokken meydana gelme durumu" anlamında isim, "sonradan meydana gelen, yeni olan" anlamında sıfat olarak hades kelimesine de kaynaklarda sıkça rastlanır

Cevap: A

DİN FELSEFESİ

7. Bu delil Tanrı'nın varlığını «Tanrı» kavramının çözümlemesiyle ortaya koymayı amaçlar.
- Buna göre, Tanrı kavramı eğer çelişki içeren bir kavram değilse, Tanrı'nın varlığını ortaya koymak için bu yeterlidir.
 - Başka bir ifadeyle Tanrı'nın mümkün olması var olmasını gerektirir.
 - Tanrı kavramının içeriğini (mahiyetini, neliğini) kavradığımız zaman, Tanrı'nın varlığını başka deneysel hiçbir veriye başvurmaksızın salt a priori bir şekilde bilebiliriz. Her ne kadar içerik olarak daha öncesinde var olduğu kabul edilse de geleneksel olarak ontolojik kanıtın ilk formülasyonu Saint Anselm'e izafe edilir. Ona göre;
- Tanrı, kendisinden daha büyük/mükemmel hiçbir şeyin düşünemediği varlıktır.
- Tanrı'yı inkar eden de Tanrı kavramının anlamını bu şekilde kabul eder ve anlar.
- Fakat Tanrı kavramını bu şekilde anlayıp Tanrı yoktur demek bir çelişki doğurmaktadır.

Cevap: A

8. İmkân Delili: Varlık ya vacip ya da mümkündür. Varlığı zorunlu olan (vacibu'l-vücut) olan sadece Allah'tır. O, var olmak için bir sebebe muhtaç değildir. Bu delil "Farabi ve İbn-i Sinan" tarafından etkin bir şekilde kullanılmıştır.

Cevap: B

9. Gaye ve Nizam Delili: Evrende bir düzen vardır. Bütün varlıklar bir düzen ve ölçü içinde hareket eder. Varlıkların yaratıldığı bu düzen ve gaye sadece yaratıcı ve düzenleyici bir iradenin eseri olabilir ki bu irade sahibi yüce Allah'tır.

Cevap: E

10. İnyet Delili: Yeryüzündeki bütün varlıklar insanın varlığına uygun yaratılmışlardır. En çok kullanan "İbn Rüşd'tür. Bu uygunluğun tesadüfen olması düşünülemez. İşte bu uygunluk Allah'ın insana inayetinin sonucudur. Batı dünyasında 18. yy'den itibaren tartışılmaya başlanan teleolojik delilin önde gelen savunucusu "W. Paley"dir. Teolojik delili İbn Rüşd 'inayet delili' olarak isimlendirmiştir.

Cevap: C

11. Bu delil Tanrı'nın varlığını «Tanrı» kavramının çözümlemesiyle ortaya koymayı amaçlar.
- Buna göre, Tanrı kavramı eğer çelişki içeren bir kavram değilse, Tanrı'nın varlığını ortaya koymak için bu yeterlidir.
 - Başka bir ifadeyle Tanrı'nın mümkün olması var olmasını gerektirir.
 - Tanrı kavramının içeriğini (mahiyetini, neliğini) kavradığımız zaman, Tanrı'nın varlığını başka deneysel hiçbir veriye başvurmaksızın salt a priori bir şekilde bilebiliriz. Her ne kadar içerik olarak daha öncesinde var olduğu kabul edilse de geleneksel olarak ontolojik kanıtın ilk formülasyonu Saint Anselm'e izafe edilir. Ona göre;
- Tanrı, kendisinden daha büyük/mükemmel hiçbir şeyin düşünemediği varlıktır.
- Tanrı'yı inkar eden de Tanrı kavramının anlamını bu şekilde kabul eder ve anlar.
- Fakat Tanrı kavramını bu şekilde anlayıp Tanrı yoktur demek bir çelişki doğurmaktadır.

Cevap: A

12. İhtira (İcat) Delili: Kurucusu; İbn Rüşd'tür. Doğadaki bütün varlıklarda görülen canlılık kendiliğinden olan bir durum olmayıp Tanrı'nın bir icadıdır ve her birinde insan için bir fayda vardır.

Cevap: C

13. Ahlak Delili:

Kişinin ahlaki deneyiminden ve bu deneyim ile ilgili her çeşit veriden yola çıkarak Tanrı'nın varlığını ispat etmektedir. Kant'a göre, ancak her şeyi bilen, her şeye gücü yeten ve ahlaki mükemmelliğe sahip bir iradenin varlığı (tanrı) sayesinde "en yüksek iyi"nin gerçekleşmesini umabiliriz.

Cevap: D

14. Dini Tecrübe Delili:

İnsanın şahsi tecrübesiyle yaşadığı ve sonuçta inanmaya götüren manevi uyanışları esas alan daha çok psikolojik ve mistik alanda önem kazanan bir yöntemdir. İnsanın iç dünyasında yaşamış olduğu bazı his, duygu ve düşüncelerdir. Temsilcileri; William James, Jhon Hick

Cevap: E

15. Teleolojik Delil: Savunucusu W. Paley'dir. Alemde bir düzen vardır. Alemin her bir parçası bir amaç için düzenlenen saat gibidir. Bu delil aynı zamanda Gaye ve Nizam Delili olarak da bilinmektedir.

Cevap: C

DİN FELSEFESİ

1. Doğrulama İlkesi ve Din Dili: Bu ilkeyi savunanlar "Tanrı" sözünün deney ötesi bir şeye işaret eden metafiziksel bir kullanım olduğunu iddia ederler. A. J. Ayer bu teorisinin yaygınlaşmasında önemli rol oynamıştır. Bir hükmün doğrulanması ancak gözlem, tecrübe ve deneyler ile meydana gelir.

Cevap: E

2. Yanıtlama İlkesi: Bir hüküm hiçbir şeyi inkâr etmiyor, dışarıda tutmuyorsa doğruladığı bir şey de yok demektir. Buna göre bir teori yanlışlığı ispat edilinceye kadar kabul edilmelidir. Bu ilkeyi dini önermelere uygulamayı deneyen kişi "Antony Flew" dir.

Bir delili olmadığı sürece o şeyin doğru olduğu kabul edilir.

Cevap: C

3. Tenzihî Din Dili: Tanrı'nın günlük dil ile tanımlanması mümkün değildir. Bundan dolayı biz ancak onun ne olmadığını söyleyebiliriz. Fakat bu tutum "Tanrı'nın bilinmeyeceği" tehlikesini de doğurmaktadır. Tanrı hakkında ancak olumsuz bir dil kullanabileceğimizi ileri süren filozoflar "Musan ibn Meymun ve İbn-i Sina" örnek verilebilir.

Cevap: B

4. Dini Dışlayıcılık: Sadece tek bir dinin mutlak hakikate sahip olduğunu, bununla uyuşmayan diğer dinlerin ise yanlış olduğunu savunan ve mutlak hakikati içerisinde barındıran dinin mensuplarının nihai kurtuluşlarını sağlayacağını ileri süren düşüncedir. İnsanı kurtuluşa sadece hak olarak görülen din ulaştırıcaktır.

Cevap: C

5. Dini Kapsayıcılık: Kurtuluşun diğer dinler aracılığıyla da mümkün olabileceğini, ancak kurtuluşa ulaştıran asıl yolun tek bir dinden geçtiğini ifade eden görüştür.

Cevap: E

6. Dini Dışlayıcılık: Sadece tek bir dinin mutlak hakikate sahip olduğunu, bununla uyuşmayan diğer dinlerin ise yanlış olduğunu savunan ve mutlak hakikati içerisinde barındıran dinin mensuplarının nihai kurtuluşlarını sağlayacağını ileri süren düşüncedir. İnsanı kurtuluşa sadece hak olarak görülen din ulaştırıcaktır.

Cevap: C

7. Dini Kapsayıcılık: Kurtuluşun diğer dinler aracılığıyla da mümkün olabileceğini, ancak kurtuluşa ulaştıran asıl yolun tek bir dinden geçtiğini ifade eden görüştür.

Cevap: E

8. Dini Dışlayıcılık: Sadece tek bir dinin mutlak hakikate sahip olduğunu, bununla uyuşmayan diğer dinlerin ise yanlış olduğunu savunan ve mutlak hakikati içerisinde barındıran dinin mensuplarının nihai kurtuluşlarını sağlayacağını ileri süren düşüncedir. İnsanı kurtuluşa sadece hak olarak görülen din ulaştırıcaktır.

Cevap: C

9. Dini Kapsayıcılık: Kurtuluşun diğer dinler aracılığıyla da mümkün olabileceğini, ancak kurtuluşa ulaştıran asıl yolun tek bir dinden geçtiğini ifade eden görüştür.

Cevap: E

10. Dinde çoğulculuk: Dinî çoğulculuk, bütün dinlerin ya da büyük dinlerin inançlarının aynı gerçekliğe delalet ettiğini veya edebileceğini ve böylece her birinin insanları eşit ölçüde kurtuluşa götürebileceğini ileri sürerek, dini inançlar arasındaki farklılıkların aşılabileceğini iddia eden yaklaşımdır.

Cevap: A

11. Kurtuluşun diğer dinler aracılığıyla da mümkün olduğuna inanmakla beraber asıl kurtarıcıların kendileri olduğunu söyleyen Dini Çeşitlilik ilkesi Dini Kapsayıcılık'tır.

Cevap: A

12. Dini Dışlayıcılık: sadece tek bir dinin mutlak hakikate sahip olduğunu, diğer dinlerin ise yanlış olduğunu savunmaktadır. İnsanın kurtuluşu sadece hak olarak görülen dinde bulunur.

Cevap: C

13. Dinî Dışlayıcılık:

Sadece belli bir dinin inanç ilkelerinin doğruluğuna inanarak, bu ilkelerle bağdaşmayan diğer bütün dini inançların yanlış olduğunu ve insanı nihai kurtuluşa götürmek için yeterli olmadıklarını savunan yaklaşımdır.

Cevap: C

14. Din felsefesi terimini ilk kez kullanan ve Din Felsefesini bir disiplin haline getirmeye çalışan batılı filozof Friedrich Hegel'dir.

Cevap: A

DİN FELSEFESİ

- 15.** Katı Akılcılık: Savunucusu William Clifford'dur. Ona göre yetersiz delile dayandırılmayan iman kabul edilemez.

Teistik inanç yeterli bir delile sahip olmadığında kişi Tanrı'ya inanmamalıdır. Clifford'un bu anlayışı İnikası Edille'ye işaret etmektedir. Yani delil geçersizse delillendirilen de geçersizdir.

Cevap: B

- 16.** Dinde çoğulculuk: Dinî çoğulculuk, bütün dinlerin ya da büyük dinlerin inançlarının aynı gerçekliğe delalet ettiğini veya edebileceğini ve böylece her birinin insanları eşit ölçüde kurtuluşa götürebileceğini ileri sürerek, dini inançlar arasındaki farklılıkların aşılabileceğini iddia eden yaklaşımdır.

Cevap: A

DİN SOSYOLOJİSİ

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

DİN SOSYOLOJİSİ

1. Thomas Luckman: eseri Görünmeyen Din'dir. Kurumsallaşan kilise yerine, modern özel bir din geliştirmiştir. Parçada verilen bilgilerde yine bu düşünürümüze aittir.
Cevap: A
2. Parçada verilen Arketip kavramını kullanan düşünür Jung'tur. Arketipler; tüm insanlığa has ortak davranış şekilleridir.
Cevap: A
3. V. Frankl logoterapinin kurucusudur.
Cevap: B
4. Görünmeyen Din isimli eser Thomas Luckman'a aittir.
Cevap: A
5. Farabi toplumları iki kısımda inceler; Eksik toplumlar (el-ictimaatü gayrül-kamile): Eksik toplumlar kendi içinde, (1) köy (karye), (2) mahalle, (3) sokak (sikke) ve (4) hane (menzil) olmak üzere dört alt kısma ayrılır. Tam toplumlar (el-ictimaatü'l-kamile): Tam toplumlar da kendi arasında (1) büyük (uzma), (2) orta (vusta) ve (3) küçük (suğra) olmak üzere üç alt gruba ayrılmaktadır. Büyük toplum, dünya; orta toplumlar, milletler ve küçük toplumlar, şehirlerdir. Şehirleri de erdemli şehir (el-medinetü'l-fazıla) ve erdemsiz şehirler olarak ikiye ayıran isim, erdemli şehri, "halkının mutluluğa ulaşmak için birbiriyle yardımlaştığı şehir" olarak tanımlamaktadır.
Cevap: A
6. Din ile insan arasındaki ilişkinin tek yönlü değil, diyalektik bir ilişki olduğunu vurgulayan düşünür Peter Berger'dir.
Cevap: B
7. Luckmann ve Berger'in din anlayışını andıran bir başka yaklaşım, Amerikalı sosyolog Robert N. Bellah'ın sistemleştirdiği 'sivil din' teorisidir.
Cevap: C
8. es-Siyasetü'l Medeniyye (Site Yönetimi) ve Arau Ehli'l-Medinetü'l-Fadıla (Erdemli Şehir Halkının Görüşleri) isimli eserler Farabi'ye aittir.
Cevap: A
9. Farabi, 'erdemli şehir/toplum' görüşüyle, eski Yunan'ın site ve sınıflı toplumu yerine İslamiyet'in insanlar arasında fark gözetmeyen evrensel ve dini toplum anlayışını geçirmektedir. Aydınlar aristokrasisinin idare edeceği bu erdemli şehir/toplum, bilginlerden ve erdemli insan-

lardan oluşacaktır. 'Erdemli toplum'dan söz ederken ideal ve ütopyik bir toplum modeli ortaya koyan Farabi, 'erdemsiz toplum'u anlatırken ise gerçek/yaşanan toplumu resmetmektedir. Erdemli toplumun zıddı olan erdemsiz toplumun dört şekli vardır: 1. Cahil toplum (el-medinetü'l-cahiliyye): Gerçek mutluluğu fark edemeyen ve mutlak monarşi ile yönetilen 'cahil toplum' halkı, servet, şehvet, itibar gibi değerlere ulaşmayı hayatın gayesi ve gerçek mutluluk zanneder. Farabi cahil toplumlarında da altı farklı alt türü olduğunu belirtmektedir. 2. Günahkar toplum (el-medinetü'l-fasika): 'Günahkar toplum', erdemli toplum gibi görünse de, aslında bir tür cahil toplumdur. 3. Değişmiş toplum (el-medinetü'l-mütebeddile): 'Değişmiş toplum', önceden erdemli bir toplum iken sonradan değişip dönüşerek erdemsizleşmiş toplumdur. 4. Şaşkın toplum (el-medinetü'd-dalle): 'Şaşkın toplum' ise, hiçbir hedefi olmayan bozulmuş bir toplumdur.

Cevap: D

10. Soruda verilen eserler Gazali'ye aittir. Bunlar;
 - el-Munkız mine'd-Dalal (Dalaletten Kurtuluş),
 - Tehafütü'l-Felasife (Filozofların Tutarsızlığı),
 - İhyau Ulumi'd-Din (Din İlimlerinin Diriltilmesi),
 - Faysalut-Tefrika beyne'l-İslam ve'z-Zenadika (İslami ve Gayriislami Gruplar Arasındaki Ayrım ve Farklar), *Kimyaü's-Saade (Mutluluk İksiri),
 - el-İktisat fi'l-İtikat (İnançta Orta Yol)
11. el-Medinetü'l-Fadıla isimli eserinde, erdemli toplumun lideri olan erdemli bir devlet başkanının 12 özelliğinden bahseden düşünür Farabi'dir.
Cevap: A
12. İbn-i Haldun:

Modern, deneysel sosyolojinin ve din sosyolojisinin mucidi sayılır.

En önemli eseri ise 'Mukaddime'dir.'

İlm-i Umran' adını verdiği yeni bir bilimin temellerini atmıştır.

Cevap: E

DİN SOSYOLOJİSİ

13. Gazali sosyal olayları, organizmacı teorilerde olduğu gibi, canlıların organlarıyla karşılaştırmalar yaparak açıklamaya çalışmaktadır. Ona göre toplum, bir canlıya benzemektedir ve tıpkı canlıda olduğu gibi çeşitli organlar, toplumdaki çeşitli fonksiyon ve mesleklere karşılık gelmektedir. Örneğin, yargıç toplumun arzusu, polis öfkesi, devlet başkanı ise kalbi ve sağduyusudur.

Cevap: C

14. Aristo'dan beri gelmekte olan insanın sosyal bir varlık olduğu hususunu tekrar vurgulamakta ve bu çerçevede iki tür toplumsal yaşama biçimi ayırt etmektedir: bedevi/göçebe hayatı ve hadari/yerleşik hayat. Hadari/yerleşik yani medeni halklarla bunların yerine geçmek isteyen 'bedevi'ler arasındaki mücadelede rol oynayan temel faktöre 'asabiyet' adını veren düşünür İbn Haldun'dur.

Cevap: E

15. Toplumların hayatında 5 dönem vardır:

1. Zafer
2. Mutlakiyet
3. Refah
4. Barış
5. İsrif

Her toplum zorunlu olarak bu 5 dönemi geçirir ve sonunda dağılır. Buna 'Tavırlar Nazariyesi' denir.4

Cevap: E

DİN SOSYOLOJİSİ

1. Soruda ele alınan ayna benlik kavramı Charles Cooley'e aittir.
Cevap: D
2. Auguste Comte:
(Pozitivist Din Kuramı)
'Pozitivizmin ilmihali' isimli eseri vardır.
Pozitivist Din Kuramının kurucusudur.
Din yoktur deney ve gözlem vardır, der.
Comt sosyal düşüncesini, sosyal statik ve sosyal dinamik olmak üzere ikiye ayırır.
Comte; toplumun ilerlemesini Üç Hal Kanunu ile açıklar:
1) Teolojik Evre (Her şeyin sebebi Tanrıdır.)
2) Metafizik Evre (Her şeyin sebebi niteliği belli olmayan kuvvetlerdir.)
3) Pozitif Evre (Her şeyin sebebi deney ve gözlemdir.)
Cevap: B
3. Sosyolojinin esasını kolektif bilinç anlayışı oluşturur der. Toplumun kolektif düşüncelerinin temelini ise dini inanç ve düşünceler oluşturur diyor. Sosyolojinin kurucusudur. Toplumdan bahseder.
Din Sosyolojisi terimini ilk kez kullandı.
Dinin kaynağını toplum oluşturmaktadır.
Cevap: C
4. Sistematik din sosyolojisi savunucusudur.
Weber din sosyolojisinin kurucusudur.
Din sosyolojisini sistemleştirmiş ve bağımsız bir bilim dalı haline gelmesini sağlamıştır. Weber din ve ekonomi üzerinde durmuştur. Weber'e göre din sosyolojisinin görevi dini değerlerin doğruluğunu veya yanlışlığını araştırmak değildir. Din sosyolojisinin amacı, din ve toplum ilişkileri bağlamında, din ile sosyal kurumlar arasındaki karşılıklı etkileşimi, dini inançlardan kaynağını alan sosyal davranışları incelemektir. Din topluma meşrulaştırma sağlamaktadır, der. İnsanların başına gelen olaylarda acı ve kederlerini Allah'a havale ederek dayanma gücünün artmasını sağlamaktadır.
Eserleri; 'Proteston Ahlakı ve Kapitalizm' 'Din Sosyolojisi Hakkında Makaleler'
Cevap: B
5. J. Wach:
Metodoloji üzerinde çalışmalar yapmıştır.
Wach sadece bir dini ele alıp o din ile ilgili sosyolojik çalışmalar yapmayı doğru bulmamaktadır. Bütün dinlerin sosyolojik çalışmalarının yapılması gerektiğini savunur.
Dini deneyim 3 şekilde ortaya çıkmaktadır.
1) Teorik (İnanç)
2) Pratik (İbadet)
3) Sosyolojik (Cemaat)
Cevap: D
6. Soruda verilen bilgiler G. Mensching'e aittir.
Cevap: B
7. Sosyolojinin esasını kolektif bilinç anlayışı oluşturur der. Toplumun kolektif düşüncelerinin temelini ise dini inanç ve düşünceler oluşturur diyor. Sosyolojinin kurucusudur. Toplumdan bahseder.
Din Sosyolojisi terimini ilk kez kullandı.
Dinin kaynağını toplum oluşturmaktadır.
Cevap: C
8. Sosyografik betimleme tekniği G. Le Bras'a aittir.
Cevap: E
9. Küresel Dünya Düzensizliği düşüncesi Zygmunt Bauman'a aittir.
Cevap: A
10. sosyolojide Glokalleşme kavramı üzerinde duran isim Roland Robertson'dır.
Cevap: C
11. Küresel dünya düzensizliği (Bauman): Bauman küreselleşmeyi daha çok etki ve etkileşim anahtar kavramları etrafında algılamaktadır. Küreselleşme, bir karmaşıklığa vurgu yapmıştır.
Cevap: A

DİN SOSYOLOJİSİ

1. Sosyal Bütünleşme: Toplumdaki bireylerin ya da farklı grupların bütünleşmeleridir.

'Hep birlikte Allah'ın ipine sınımsız yapışın; bölünüp parçalanmayın. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani siz birbirinize düşman idiniz de Allah gönüllerinizi birleştirdi ve O'nun nimeti sayesinde kardeş oldunuz. Siz bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi Allah kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle açıklıyor ki doğru yolu bulasınız.' (Al-i İmran 103)

Cevap: C

2. Sosyal Farklılaşma: Toplumun içerisindeki farklılıklara vurgu yapılmaktadır.

'(Resulüm!) Sana da kendisinden önceki kitapları tasdik edici ve onları denetleyici olarak bu kitabı hak ile indirdik. Artık aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet. Sana gelen bu gerçeği bırakıp da onların isteklerine uyma. Her birinize bir şeriat ve bir yol yöntem verdik. Allah dilediyse sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat size verdikleriyle sizi denemek istedi. Öyleyse hayırlı işlerde birbirinizle yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır. Allah size hakkında ayrılığa düştüğünüz şeyleri haber verecektir.' (Mide 48)

Cevap: E

3. Toplumsal Kalabalık/Yığın: Raslantı sonucu bir araya gelen, ortak amaçları olmayan gruplardır. Birbirlerini yakından tanımazlar ve aralarında ilişki ve alışveriş yoktur. Bu gruplarda süreklilikte söz konusu değildir.

Örnek: Okuldan çıkanlar, parkta dinlenenler...

Cevap: A

4. Toplumsal Kategori: Bu gruptaki insanlarda fiziksel yakınlık zorunlu değildir. Fakat düşünce yakınlığı vardır. Ortak bazı özelliklere göre gruplandırma esastır. Eğitim, Yaş, Meslek, Cinsiyet...

Örnek: Öğretmenler, Ksınlar, Erkekler...

Cevap: B

5. Toplumsal Grup: Planlı ve isteyerek bir araya gelen gruplardır. Ortak amaç söz konusudur. Birbirlerini yakından tanırlar ve aralarındaki ilişkide süreklilik söz konusu değildir. En az iki kişiden oluşan gruplardır. Grup içindeki ilişkileri düzenleyen kurallar vardır ve bu gruplar arasında 'biz' bilinci söz konusudur.

Örnek: Sendika Üyeleri, Dernekler, Vakıflar...

Cevap: C

6. Yükseliş ve Çöküş (Organizmacı) Kuram:

Toplumu biyolojik organizmaya benzetirler. Toplumlar biyolojik organizmalar gibi doğar, büyür, gelişir, ölür. Temsilcileri: İbni Haldun, Alfred Kroeber, Arnold Toynbee

Cevap: B

7. Evrimci (Tekamülcü) Kuram:

Toplumun evrimleşerek meydana geldiğini ele almaktadır. Bu toplumsal değişimi, düz çizgisel ilerlemeyle açıklamaktadır. İnsanlık tarihinin birikimler sonucunda gelişip ilerlediğini ileri sürerler. Bu yaklaşım toplumların kendi kendine değiştiği ve mükemmelle doğru ilerleme ve gelişme içinde olduğu düşüncesindedirler. Evrimi model alırlar. Toplumlar hep ileriye doğru evrimleşerek değişir.

Temsilcileri: Auguste Comte, Herbert Spencer, Max Weber, Emile Durkheim

Cevap: A

8. Auguste Comte, Herbert Spencer, Emile Durkheim, Gordon Childe, Morgan, Neil Smelser, Moore, Levy, J. Steward, M. D. Sahlins, L. White, E. R. Service gibi sosyal bilimciler, toplumsal değişim fenomenine evrimci bir bakış açısıyla yaklaşmışlardır. Bu sosyal bilimcilerden bir kısmı, klasik tek çizgili evrim anlayışına sahipken, bir kısmı ise çok çizgili evrim anlayışına sahiptirler.

Weber evrimci kuramda yer almaktadır.

Cevap: E

9. Marks'a göre çatışma olmadan ilerleme olmaz. Marks, sosyal davranışın en iyi biçimde çatışma süreci olarak görülebileceğini ileri sürmektedir. Medeniyetin bugüne kadar izlediği yasa budur. Marks, tarihsel maddecilikle diyalektik çatışmanın öncelikle ekonomik alanda cereyan ettiğini, bu nedenle de değişimin temel belirleyicisinin üretim ilişkileri olduğunu savunmaktadır. Marksizmde değişim, üretim biçimine ve toplumdaki sınıflar arası dinamizme dayalıdır. Her toplumda belli üretici güçler ve bir üretim biçimi vardır. Makine, alet, iş konuları, insanlar, üretim güçlerini belirler. Üretim güçleri üretim ilişkilerini düzenler. Temel belirleyicisinin üretim ilişkileri olduğu toplumsal değişim sürecinde insanlık, sırasıyla ilkel kölelik ve feodalite dönemlerinden geçerek kapitalizm aşamasına gelmiştir. Bu aşamada çatışma, üretim araçlarına sahip olan burjuvazi ile işçi sınıfını ifade eden proletarya arasında cereyan etmektedir. Çatışmanın sebebi, işçilerin hakkı olan artı ürünü burjuvaların sahiplenmesidir. Marks'a göre benzer hayat tarzını paylaşan insanlar, dayanışma içerisine girerek ortak bir bilinç geliştirirler. Sınıf bilinci, sınıf çıkarlarını koruma noktasında sınıf mücadelesinin başlamasını temin eder. Kapitalist toplumda bu çatışma devrimle sonuçlanacak, zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi kalmamış olan proletarya ayaklanarak komünist toplum modeline geçişi sağlayacaktır.

Cevap: C

DİN SOSYOLOJİSİ

10. Orta boy kuramlar kapsamında değerlendirilebilecek olan Yapısal-işlevsel Yaklaşım, bir ölçüde büyük boy kuramların geniş zamanlı toplumsal değişim perspektiflerine bir tepki olarak kendini gösteren orta boy kuramların öncülüğünü yapmaktadır.

Cevap: E

11. Toplumu birbiriyle çatışan unsurlardan meydana gelmiş bir bütün olarak ele alan ve değişim modelini büyük boy düzlemde değil de, orta boy düzlemde geliştiren bu yaklaşımın toplum modelinin özet hali soruda verilmiştir.

Cevap: D

12. Hümanistik: İnsan kendi davranışlarını gerçekleştirebilen, denetleyebilen, kendi potansiyelini ortaya çıkarabilen özgür bir varlıktır. Savunucuları: Carl Rogers ve Maslow'dur. İnsan doğuştan iyi bir varlıktır der.

Cevap: E

DİN PSİKOLOJİSİ

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

DİN PSİKOLOJİSİ

1. Fowler'ın inanç aşamalarından Aşama Öncesi Dönem veya Temel İnanç yaklaşık 0–3/4 yaşları kapsamaktadır.
Cevap: E
2. Fowler'ın inanç aşamalarından Sezgisel–Yansıtıcı İnanç yaklaşık 3/4–7/8 yaşları kapsamaktadır.
Cevap: D
3. Fowler'ın inanç aşamalarından Öyküsel–Lafzî İnanç yaklaşık 6/7–11/12 yaşları kapsamaktadır.
Cevap: B
4. Fowler'ın inanç aşamalarından Yapay–Geleneksel İnanç yaklaşık 11/12–17/18 yaşları kapsamaktadır.
Cevap: C
5. Fowler'ın inanç aşamalarından Bireysel–Düşünceye Dayalı İnanç yaklaşık 17/18 yaş ve sonrasını kapsamaktadır.
Cevap: E
6. Fowler'ın inanç aşamalarından Birleştirici İnanç 30 yaş sonrasını kapsamaktadır.
Cevap: D
7. Fowler'ın inanç aşamalarından Evrensel İnançta belirli bir yaş yok, 30 yaş öncesi nadir olarak görülmektedir.
Cevap: C

DİN PSİKOLOJİSİ

1. Soruda verilen şüphe çeşidi Sadakat Şüphesidir.

Cevap: B

2. Arayış Şüphesi. Eleştiri ve itiraz niyeti olmaksızın, dinî bilgi ve kavramların gerçekliğini ve sebeplerini araştırma ve tatminkâr cevaplar bulma arzusuyla ortaya çıkan ve daha çok çocukluk döneminde görülen bir şüphe-dir. Arayış şüphesi çocukluk döneminden sonraki dönemlerde çok fazla görülmemekle birlikte, dinî hayatlarında köklü bir değişimin başlangıcında bulunan yetişkinlerde veya din değiştirme kararlılığındaki kimselerde de güçlü bir şekilde yaşanabilmektedir.

Cevap: A

3. Bencillik Şüphesi. Bireyin, inancı, yüce ilgi ve değerlerden çok kendi çıkarına hizmet eden bir araç olarak görmesinden ve bu yüzden kişisel ilgi, arzu ve ihtiyaçlarına beklediği karşılığı bulamamasından kaynaklanan şüphe-dir. Dua ettiğinde beklentilerine karşılık alamayan bazı kişilerin hayal kırıklığına uğrayıp kuşkuya düşebilmeleri buna bir örnektir.

Cevap: C

4. Sadakat Şüphesi: İnancın gereklerinin yerine getirilip getirilmediğiyle ilgili bir şüphe-dir. Başka bir ifadeyle, insanın, Allah'ın kendisinden istediklerini ne düzeyde yerine getirdiğini sorgulamasıdır. Burada iman edenin, inandığı değerlerden değil, imanındaki samimiyetinden ve imana karşı sadakatinden şüphe etmesi sözkonusudur. Sadakat şüphesi, inanan kişinin imanını derinleştirme ve olgunlaştırma çabasına olumlu katkılarda bulunur.

Cevap: B

5. Bilimsel Şüphe: İnancın ve dinî inanç sisteminin kabul edilip onaylanabilmesi için bilimsel yöntemlerle araştırılması, yani inancın doğruluğunun ispatlanabilirliğinin bilimsel açıdan mümkün olması ve bilimsel verilerle çelişmemesi gerektiği varsayımına dayanan şüphe türüdür. Mesela, İslam Dini insanlara, körükörüne bağlanmamayı, düşünmeyi, akletmeyi, araştırma ve soruşturmayı, sorgulamayı emreder. Ancak bilim sınırlı alan ve olaylarla çalışırken; din, öncesi, şimdisi ve sonrasıyla bütün hayatı içerisine alan çok daha geniş alanlarla ve çok daha önemli meselelerle ilgilenir. Bilim, sadece bu dünyaya ait soruları cevaplandırabilirken; din, daha yüce bir varlığın mevcudiyeti, olup bitenlerin ve hayatın anlamı, varoluşun amacı, hayatın nasıl yaşanacağı, ölüm sonrası gibi "nihai kaygı" konularında insanlara bütünlüklü cevaplar sunmaya çalışır.

Cevap: D

6. Kavramsal Şüphe. Dini öğretilerin içeriklerinde yer alan bazı kavramlara itiraz ve tepki şeklinde ortaya çıkan şüphe-dir. Bu, bilimsel şüpheye benzemekle birlikte, burada dinî hayat tarzının ve dinî normların reddinden çok, dinî inanç sistemlerinde yer alan bazı müphem, muğlak, akıl ve idrak sınırlarını zorlayan ifadelerin harfi harfine alınması nedeniyle düşülen kararsızlık söz konusudur. Kut-sal metinlerdeki bu tür ifadelerden bilim diline dayanarak anlam çıkarmaya çalışmak şüpheye yol açabilir. Çünkü din, bilimden farklı bir dil kullanmaktadır. Dolayısıyla dinî kavramlar ait oldukları bağlamlarda ele alınmadıklarında problem kaynağı olabilmektedirler. Kur'an'daki muh-kem (anlamı açık) ayetlerin yanısıra müteşabih (anlamı kapalı) ayetlerin de bulunması ve daha ziyade benzetme ve mecaz ifade eden bu müteşabihlerin bazı kimselerde şüpheye yol açması, kavramsal şüpheye örnek olarak düşünülebilir.

Cevap: E

7. İnkârcı Şüphe: Herhangi bir dinî niyet ve amaç taşımaksızın sırf dini reddetmek veya kendi inançsızlıklarının haklılığını ispat etmek için dinî konularda olumsuz görüş bildiren veya dinî gerçeklikleri değil de sadece kendi kuruntularını sistemleştirmeye yönelik araştırma yapan bazı kötü niyetli veya inançsız (ateist) kişilerde rastlanan şüphe çeşididir.

Cevap: A

DİN PSİKOLOJİSİ

1. Soruda ele alınan düşünür Farabi'dir. Bunun yanında Farabi, Rüya ve vahiy psikolojisi konusunda ilk sistemli teoriyi ortaya koyan kişidir. Ona göre Sadık Rüya, ilham ve vahyin kaynağı faal akıl (Ruhul Emin), insandaki alıcı organ ise hayal gücüdür. İnsan, kavrayış kabiliyetini ancak göklerden gelen aydınlanmayla elde eder.

İnsan nefsinin güçlerini 5'e ayırmıştır:

1. Besleyici güç (Nebati Nefs): Biyolojik faaliyetlerdir.
2. Hayal gücü (Mutahayyile Nefs): Duygusal hislerdir.
3. Duyum gücü (Hassase Nefs): Duyu organları ile algılananlardır.
4. Arzu etme gücü (Nuzuiyye Nefs): İstek ve korkulardır.
5. Düşünme gücü (Natika Nefs): İlim alanında gelişimin kaynağı olan güçtür.

CEVAP: A

2. William James

Din psikolojisinin modern zamanlardaki asıl kurucusu ve atasıdır.

Dini, bireysel tecrübe esasına bağlı olarak tanımlanması gerektiğini söyler ve Dinin insan için yararlı olduğunu savunur.

Dini; bireysel din ve kurumsal din olarak ayırıp bireysel dinin önemli olduğunu savunur.

'Dini tecrübenin çeşitliliği' adlı eseri din psikolojisinin klasiği olarak kabul edilir.

İşlevselcilik ilkesine yaptığı katkılardan dolayı A.B.D de Din Psikolojisinin en önemli temsilcisi olmuştur.

Tanrı var mıdır? Sorusundan çok, Tanrı hayatımıza ne kazandırır? Sorusunu sorar.

Dua, din değiştirme, mistisizm gibi konuları ele alır.

Din psikolojisine dair görüşlerinin merkezine dini tecrübe-yi yerleştiren kişidir.

Cevap: C

3. Hümanist bir yaklaşıma sahiptir.

Dinin subjektifliğini ön plana çıkarır.

Dindarlığı; güven arayışı, mevki ve makam beklentisi gibi dış etkenlerle oluşan 'dış güdümlü dindarlık' ve içten gelen, çıkarılmayan, duygusal temelleri olan 'iç güdümlü dindarlık' olarak ikiye ayırır.

Her insanın kendini dine veriş derecesi, dini hayatı yaşamadaki dikkati, ilgisi, samimiyeti farklıdır, der.

'Birey ve Dini' adlı eseri bu alandaki en önemlisidir. Bu eserde din ile kişilik arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir.

Cevap: A

4. Farabi: Rüya ve vahiy psikolojisi konusunda ilk sistemli teoriyi geliştiren düşünür vahiy anlamada rüyaya önemli bir yer vermiştir. Ona göre hem rüya hem de vahiy hayal gücü vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Nitekim sadık rüya, ilham ve vahyin kaynağı faal akıl, alıcı organ ise hayal gücüdür.

CEVAP: E

5. Freud

Dinin farklı biçimlerini dikkate almadan sadece korku ve fayda temeline dayalı, indirgemeci (her şeyi basite indirmeye huyunda olan kimse, görüş) bir dindarlık yorumu yapmıştır.

'Totem ve tabu' adlı eserinde dindarlığın sosyal nedenlerini açıklamıştır.

Bir Yanılmanın Geleceği isimli kitabında, dinin bireysel kaynağı olarak Tanrı fikrinin, çocukluktaki koruyucu baba figürünün devamı olarak ortaya çıkmış bir ihtiyaç cevap olarak oluşturulduğunu iddia eder.

Dinin insan arzularından kaynaklanan bir yanılsama olduğunu savunur.

Psikanalist bir yaklaşımla dini tanımlar.

Totemizmin ilk din olduğunu savunur. (Totem, bazı ilkel klan ve kabilelerden, onların atası sayılan hayvan veya bitkiye verilen isimdir.)

Dinin suçluluk psikolojisinden kaynaklandığını söyler.

Psikanaliz ve Bilinçdışı ekolünün kurucusudur.

Din bir yanılsamadan ibarettir, der.

Bir Yanılsamanın Geleceği, Musa ve Tektanrıcılık gibi eserleri vardır.

Dini ibadet ve törenler bilinçsiz ve kontrolsüz bir şekilde gelişen zorlanmalı saplantı (obsesyon) ile benzerlik gösterir, der. Yani ona göre saplantılı davranışlar gibi din de bir tür nevrozdur ve bundan kurtulmak gerekir der.

Cevap: B

6. Soruda verilen bilgiler Jung'a aittir.

Jung'a göre insanın gelişimi hayat boyu süren bir süreçtir. Kişiliğin dengeye ve bütünlüğe kavuşması, kendini gerçekleştirmesi, bilinç dışı ile bilincin bir ve bütün haline gelmesiyle mümkündür. Jung buna bireyleşme (individuation) demektedir. Ona göre bireyleşme din bir süreç olup, sonuç itibarıyla de din bir içerik taşır. Jung'a göre din, bireysel ve toplumsal ruh sağlığı açısından büyük önem arz eder. Olgun ve anlamlı bir hayat ancak din sayesinde mümkündür.

Cevap: A

DİN PSİKOLOJİSİ

7. A. Maslow

Dini tecrübe de kişisel boyutun önemini savunan geleneğe önemli katkılarda bulunmuştur.

Dini inanç ve davranışların ihtiyaçlar piramidinin en üst noktasında bulunan insanın kendini tanımlama ve gerçekleştirme ihtiyacını karşıladığını söyler.

Kurumsal dine karşı çıkar ve bireysel bir dini savunur.

Hümanist Psikolojinin temellerini atmıştır.

İnsancıl yaklaşımı benimsemiştir.

Dini tecrübe de kişisel boyutun önemini vurgular.

İnsanın tam olarak kendini gerçekleştirmesi, içsel değerlere kendisini adamasına bağlıdır.

Din insan tabiatının doğal bir ürünüdür.

Dini ibadetler, kişinin kendini tanıma ve gerçekleştirme ihtiyacıdır.

Dini; kuralcı ve içsel din olarak 2'ye ayırıp, asıl olanın içsel dindarlık olduğunu belirtir.

Eserleri; Dinler, Değerler ve Doruk Deneyimler.

Cevap: D

8. E. Fromm

'Psikanaliz ve Din' adlı eserinde, dini olguları, sosyo-psikolojik bir yaklaşımla ele alır.

Fromm'a göre insanın dini ihtiyacı tam ve doğru bir şekilde karşılanamaz ise bu durum ruhsal hastalıklara neden olabilir.

İnsan üstün bir varlığa tapınarak ruhsal tatmin ve özgürlüğe kavuşabilir.

Dinleri "hümaniter" ve "otoriter" olarak ikiye ayırır:

- Hümaniter: İnsanın Tanrı'yla ulaştığı, kendini gerçekleştirdiği dindir.
- Otoriter: İnsanların çevresindeki otorite bir güce inanmalarınıdır.

Cevap: E

9. Freud

Dinin farklı biçimlerini dikkate almadan sadece korku ve fayda temeline dayalı, indirgemeci (her şeyi basite indirgeme huyunda olan kimse, görüş) bir dindarlık yorumu yapmıştır.

'Totem ve tabu' adlı eserinde dindarlığın sosyal nedenlerini açıklamıştır.

Bir Yanılmanın Geleceği isimli kitabında, dinin bireysel kaynağı olarak Tanrı fikrinin, çocuklukta koruyucu baba figürünün devamı olarak ortaya çıkmış bir İhtiyaca cevap olarak oluşturulduğunu iddia eder.

Dinin insan arzularından kaynaklanan bir yanılısma olduğunu savunur.

Psikanalist bir yaklaşımla dini tanımlar.

Totemizmin ilk din olduğunu savunur. (Totem, bazı ilkel klan ve kabilelerden, onların atası sayılan hayvan veya bitkiye verilen isimdir.)

Dinin suçluluk psikolojisinden kaynaklandığını söyler.

Psikanaliz ve Bilinçdışı ekolünün kurucusudur.

Din bir yanılısamadan ibarettir, der.

Bir Yanılısmanın Geleceği, Musa ve Tektanrıcılık gibi eserleri vardır.

Dini ibadet ve törenler bilinçsiz ve kontrolsüz bir şekilde gelişen zorlanmalı saplantı (obsesyon) ile benzerlik gösterir, der. Yani ona göre saplantılı davranışlar gibi din de bir tür nevrozdur ve bundan kurtulmak gerekir der.

Cevap: B

10. E. Fromm

'Psikanaliz ve Din' adlı eserinde, dini olguları, sosyo-psikolojik bir yaklaşımla ele alır.

Fromm'a göre insanın dini ihtiyacı tam ve doğru bir şekilde karşılanamaz ise bu durum ruhsal hastalıklara neden olabilir.

İnsan üstün bir varlığa tapınarak ruhsal tatmin ve özgürlüğe kavuşabilir.

Dinleri "hümaniter" ve "otoriter" olarak ikiye ayırır:

- Hümaniter: İnsanın Tanrı'yla ulaştığı, kendini gerçekleştirdiği dindir.
- Otoriter: İnsanların çevresindeki otorite bir güce inanmalarınıdır.

Cevap: E

11. V. Frankl

Din nihai anlam arayışıdır. İnsan nihai anlam arayışı sonucunda, nihai varoluşa yani Tanrı'ya ulaşır.

- Gizli Tanrı (Hidden God): İnsani boyut ile Tanrısal boyut farklıdır. O açıdan da Tanrı gizlidir onu göremeyiz ve onunla konuşamayız. Sadece dua ile Ona ulaşabiliriz.
- Bilinçdışı Dindarlık: İnsanoğlu farkında okmadan Tanrı'yı içselleştirmiş ve ona bilinçdışı yoluyla bağlanmıştır.
- "Legoterapi": insan benliği ile tanrısal aşkınlık arasındaki kurulan ilişkidir. (Din ile psikoloji arasında anlam yoluyla kurulan ilişki)
- Eseri: Bilinçdışı Tanrı

Cevap: E

DİN PSİKOLOJİSİ

12. C. G. Jung

Freud'un muhalif öğrencisidir.

Din hem bireysel hem de tarihi açıdan önemlidir, der.

İnsanın dindar bir tabiata sahip olduğunu, dinin insana özgü ve içten doğma bir olgu olduğunu ortaya koymuştur.

Jung, dinin kökenini bireye, aşkın bir kaynağı en eski insan atalarının psikolojik kalıtlarında var olan ilk örneklerin (arketip) dayanır.

Arketip: tüm insanlığa has ortak davranış özellikleridir.

Kitapları 'modern insan ruhunu arıyor', 'Eyüp e Cevap' ve 'psikoloji ve din'dir.

Din insanın sağlığı için de önemlidir

Cevap: E

13. V. frankl:

Din nihai anlam arayışıdır. İnsan nihai anlam arayışı sonucunda, nihai varoluşa yani Tanrı'ya ulaşır.

- Gizli Tanrı (Hidden God): İnsani boyut ile Tanrısal boyut farklıdır. O açıdan da Tanrı gizlidir onu göremeyiz ve onunla konuşamayız. Sadece dua ile Ona ulaşabiliriz.
- Bilinçdışı Dindarlık: İnsanoğlu farkında okmadan Tanrı'yı içselleştirmiş ve ona bilinçdışı yoluyla bağlanmıştır.
- "Legoterapi": insan benliği ile tanrısal aşkınlık arasındaki kurulan ilişkidir. (Din ile psikoloji arasında anlam yoluyla kurulan ilişki)
- Eseri: Bilinçdışı Tanrı

Cevap: E

DİN PSİKOLOJİSİ

1. İdeolojik (İnanç) Boyutu: Dini inançları inceler.
Her dinin inanç esasları amentü olarak nitelendirilir.
Temel inanç esaslarını kabul etmek.
İslam da etvhidi, Hristiyanlıkta teslisi kabul etmek.
Cevap: D
2. Törensel (İbadet ve uygulama) Boyut: Dinin belirlediği ibadetleri yerine getirmek.
Dua, namaz, oruç, hac...
Cevap: C
3. Tecrübe (Duygusal) Boyutu: İnanca bağlı olan duygulardır.
Kişinin inandığı varlığı içerisinde «sezgi, duygu ve algı» ile hissetmesidir.
Cevap: E
4. Zihinsel (Bilgi) Boyutu: Dinin temel kaynakları ve ilkeleri hakkında bilgi sahibi olmak.
Cevap: A
5. Etki boyutu: Dinin insan davranışları üzerindeki diğer etkileridir.
Beslenmeden sosyal davranışlara kadar dinin etkilerinin olmasıdır.
Cevap: B

DİN PSİKOLOJİSİ

1. Gelenek Öncesi Düzey:
Ceza ve İtaat Eğilimi
Saf Çıkarıcılık (Araçsal İlişkiler Eğilimi)

Geleneksel Düzey:
İyi Çocuk Eğilimi (Kişilerarası Uyum)
Kanun ve Düzen Eğilimi

Gelenek Sonrası Düzey:
Toplumsal Sözleşme Eğilimi
Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi

Cevap: D

2. Gelenek Öncesi Düzey:
Ceza ve İtaat Eğilimi
Saf Çıkarıcılık (Araçsal İlişkiler Eğilimi)

Geleneksel Düzey:
İyi Çocuk Eğilimi (Kişilerarası Uyum)
Kanun ve Düzen Eğilimi

Gelenek Sonrası Düzey:
Toplumsal Sözleşme Eğilimi
Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi

Cevap: A

3. Harran Mektebi: Sabiilik dininin merkezi konumundaki bölge Büyük İskender tarafından alınınca Yunan düşüncesi ile tanışmıştır. İslam felsefesinin Yeni Eflatunculuk ve Yeni Fisagorculuk ile tanışmasında Harran Mektebi önemli olmuştur. Tercüme faaliyetlerinde önemli bir yeri olan Sabit b. Kurra Harran Mektebinin önemli temsilcilerinden biridir.

Cevap: E

4. İyimserci Teodise: Gazali tarafından dile getirilmiştir. Kötülük problemi meselesine Allah'ın sıfatları yönüyle yaklaşmıştır. Allah, kötü olarak gördüklerinizi aslında ilahi adaletiyle kuşatmıştır, denilmektedir.

Cevap: B

5. Yanlışlama İlkesi: Temsilcisi Antony Flew'dir. Fıkıhtaki İstishab ve Mesalihi Mürsele gibidir. Mantık açısından baktığımızda ise, "Ahmet öğrencidir" önermesi "Ahmet'in öğrenci olmaması söz konusu değildir" önermesi ile aynı kapıya çıkar. O halde herhangi bir iddianın neyi inkâr ettiğini belirleyebilirsek onun neyi tasdik ettiğini belirlemek için yerinde bir adım atmış olunur.

Cevap: B

6. Sosyal Öğrenme Teorisi: Öncüleri; E. Miller ve A. Bandura'dır. Bireyin çevresindekilerin davranışlarını ve bu davranışlarının sonuçlarını gözlemleyerek öğrenmeyi gerçekleştirdiği teoridir.

Cevap: D

7. Ahlaki Arayış Elkind'in teorileri arasında değildir.

Cevap: E

DİN PSİKOLOJİSİ

1. Dış güdümlü kişiler dini, her durumda gözetilmesi gereken aşkın ve evrensel bir değer değil, kendisinden yararlanılan bir kaynak olarak görürler. Dua ve ibadeti, Allah'a karşı sorumluluk ve tapınma görevinin bir gereği olmaktan çok, başları sıkıştığında başvurulan geçici bir ilişki olarak algırlar. Dolayısıyla Allah'ı, kendi kişisel ya da grupsal istek ve taleplerini yerine getirmeye hazır ya da yerine getirmesi gereken bir konumda görürler. Dış güdümlü dindarlar kendi içlerinden gelmeksizin, benliklerinden vazgeçmeksizin Allah'a yönelirler. Kendilerini dinî değerlere değil, dinî değerleri kendilerine uyarlarlar. Din onlar için benliğin hizmetinde, benlik savunmasında kullanılan bir araçtır.

Cevap: B

2. Soruda ele alınan dindarlık modeli iç güdümlü dindarlıktır.

Cevap: A

3. Soruda ele alınan ve Frankl'a ait olan bu model Legoterapi'dir.

Cevap: D

4. 1. Evre: Fiziksel kendiliğindenlik: Bebeklerin baskın sosyal ilgileri; bedensel ihtiyaçlar ve kendiliğinden gelişen duygusal bağlanmalara odaklanmıştır. Gizem hissi, evrenin bekçisinin tahminlerin ötesinde olmasıyla (tahayyül edilemezliğiyle) oluşmaktadır.

2. Evre: Entelektüel (zihinsel) aşama: Çocuklar annelerini veya babalarını bütün problemleri açıklayabilen ve bütün bulmacaları çözebilen bireyler olarak algılamaktadır. Bu evre dinî alana kaydırıldığı zaman, bütün her şeyin nedeni ve düzenleyicisi olan Tanrı'ya bağlanma hissi gelişmeye başlamaktadır.

3. Evre: Ahlâki aşama: Ahlâki özelliklerin baskın olduğu bu evrede ahlâki norm ve değerlerle ilgili kaygılar gelişmektedir. Bağlılığın dinî manası, ahlâki mükemmelliğe yönlendirme ve rehberlik etme açısından ideal olarak iyi (Kutsal) olan şahsa güvenme deneyimi olarak tecrübe edilen gelişimle beslenmektedir.

4. Evre: Estetik deneyim: Bu evre, olayların gerçek yüzünün, fikirler ve idealler vasıtasıyla gerçekleştirilen derin düşünmenin ötesine gidebilecek kadar doğrudan algılanmasını içermektedir. Bu algı vasıtasıyla 3. evrede algılanan sıradan çelişkinin üstesinden gelmenin mümkün olduğu bu evre mistik izler taşımaktadır.

Cevap: C

5. Peri masalları evresi: 3-6 yaş Tanrı masal kahramanları şeklinde somut olarak tasvir edilmektedir.

Cevap: A

6. 1. Evre: Korunma/himaye arayışı (0-2 yaş): Bu birinci aşama, bebeklerin nesnenin devamlılığı konusunda ki algı noksanlığı fikrine dayanmaktadır. Elkind, obje kaybıyla ilgili yeteneğin, süreklilik arayışı yönünde bir ihtiyaç ortaya çıkardığını ve bunun "değişen bir dünyanın tam ortasında bulunan insan için hayat boyu süren bir süreklilik arayışına dönüştüğünü" ifade etmiştir. Zaman içerisinde "insanların ölümlülüğü" tecrübesini elde eden çocuğun daha önceden nesnenin sürekliliğine yönelik olan arayışları, bu sefer hayatın sürekliliğine yönelmektedir. Bu noktada din, zaten korunmasız bir durumda olan küçük insana, hazır bir çözüm sunmakta, hayatın sürekliliği ile ilgili problemin cevabı, din tarafından verilmektedir. Elkind'e göre, birey hangi yaşta olursa olsun Tanrı kavramının kabul edilmesiyle birlikte Tanrı'nın ölümsüzlüğü fikrine katılmakta ve böylece, bebeklik döneminde başlayan hayatın sürekliliği problemini çözmektedir.

2. Evre: Temsil arayışı (3-6 yaş): Okul öncesi yıllarda başlayan bu arayış, çocukların yaşça büyümesiyle kendileri dışındaki fiziksel ve sosyal çevreyle karşılıklı etkileşimlerini düzenlemede kullanabilecekleri zihinsel bir temsil geliştirme zorunluluğunun ortaya çıkmasıyla alevlenmektedir. Son derece önemli olan bu temsil türlerinin ikisi, zihinsel imajlar ve dildir. Süreklilik arayışında olduğu gibi, temsil arayışı da bir kez başladıktan sonra hayat boyu devam eden bir özelliğe sahiptir. Çocuk Tanrı'nın varlığını kabul eder etmez, O'nu temsil edecek şeyler bulmak zorunluluğu hissetmekte ve temsil arayışı bazı özel sorunlara neden olmaktadır. Maddesel, uzaysal veya zamansal sembollerden hangisini geliştireceği konusunda sıkıntı yaşayan çocuğun imdadına dinler yetişmektedir. Zira dinler, basit bir Tanrı kavramı sunmaktan ziyade, onu temsil edecek sembolleri de bildirmektedir.

3. Evre: İlişki arayışı (7-12 yaş): Okul dönemine tekabül eden bu evrede, 6-7 yaşlarında itibaren çocuklar, sayı ve mantık kurallarını çevrelerinde gözlemledikleri olaylar ve olgular arasında ilişkiler kurma konusundaki arayışlarında bir araç olarak kullanmaya başlamaktadırlar. Bu tema din ile ilişkilendirildiğinde, Tanrı'yı ve Kutsal kitaplardaki Tanrı imajlarını kabul eden çocuklar, artık şimdi Tanrı'yla nasıl bir ilişki kuracağı problemiyle karşı karşıyadırlar. Bu konuda hazır bir çözümün olmaması durumunda, çocuklar kendilerine göre geçici birtakım çözümler üretmektedir. Ancak dinler bireylerin Tanrı'yla nasıl ilişki kurabileceğini bildirmiştir.

4. Evre: İdrak arayışı (Ergenlik dönemi): Ergenlik dönemi boyunca birey, sadece ilişki kazanımının ötesine geçerek, basit çıkarımlardan çok daha üstün yeni bir zihinsel sistemin devreye girmesiyle kuramsal düşünme yeterliliğini geliştirmektedir. Kendi iç dünyasına yönelen çocuk, başkalarının duygu ve düşüncelerini dışsal objeler olarak algılamakta ve onları denemeye ve üzerlerinde düşünmeye başlamaktadır. Ergenler bu yeterlilikleriyle birlikte, gözlemediği ilişkilerin arka planında yatan sebepleri yakalamak için tahminler

DİN PSİKOLOJİSİ

yürütmeye başlamaktadırlar. Kendileri de dâhil olmak üzere insanların niçin böyle davrandıklarını, davranışlarının arkasındaki motivleri açıklamak isteyen bireylerin bu tam idrak arayışı, hayatta mevcut

Cevap: E

DİN EĞİTİMİ

ÇÖZÜMLER

dizgi kitabevi

DİN EĞİTİMİ

1. Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile medreseler kapatıldı. İlahiyat fakültesi ve imam hatip okulları açıldı. Eğitim ve öğretim tek çatı altında birleştirildi.

Cevap: A

2. Medresetul irşad: Medresetü'l-Vâizîn ile Medresetü'l-Emme ve'l-Hutebânin birleştirilmesi ile meydana gelmiş bir medresedir. Bu medrese talebesinin yedirilip içirilmesi işi, Dâru'l-Hilâfe talebesininki gibidir. Bu medreseyi bitirenler, zeyil meşihatlarına, kara ve deniz askerî kitaları imamlıklarına, vilayet, liva ve kaza merkezlerindeki vaizliklere tayin olunurlardı.

Cevap: D

3. Soruda verilen bilgilerin yasal dayanağı 1961 anayasasıdır.

Cevap: B

4. "Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve orta-öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır". Bu bilgilerin yasal sayanağı 1982 anayasasıdır.

Cevap: C

5. Soruda bahsedilen öğretim kurumu medresetul müte-hassısın'dır. Günümüzdeki lisans öğretimi basamağına denk olan Âlf kısmıyla birlikte, yine 1914 yılında bu kurumun açılmasıyla lisansüstü öğretime denk olan öğretim basamağı da oluşturulmuştur. Adı 1917 yılında Medrese-i Süleymaniye olarak değiştirilen bu kurumun öğretim süresi daha sonra iki yıldan üç yıla çıkartılmıştır. Din ilimleri alanında uzmanlar yetiştirmek amacı ile kurulan bu medrese Tefsir-Hadis, Fıkıh ve Kelâm-Tasavvuf-Felsefe şubelerinden oluşmaktadır. Her şube için ayrı olarak düzenlenen medresenin programında dersler ilgili alanlara göre tespit edilerek, din ilimleri alanında yüksek tahsil ile birlikte belirli alanlarda uzmanlaşmaya doğru gidilmesi hedeflenmiştir.

Cevap: B

6. DÂRÜ'İ-HİLÂFETİ'İ-ALİYYE MEDRESESİ

1914 yılında yeni bir şekil verilen İstanbul medreselerinin genel adı. XVI. yüzyılda altın çağını yaşayan Osmanlı medreseleri giderek bozulmaya başlamış ve öğretim sadece dinî ilimlere münhasır kalırken kalitesi de düşmüştür. Her ne kadar daha XVIII. yüzyılda III. Ahmed ve I. Mahmud dönemlerinde medreselerin ıslahı için bazı teşebbüsler yapılmışsa da istenilen sonuç elde edilememiştir. XX. yüzyılın başında medreselerdeki bozulma daha da ileri bir safhaya ulaşmış, hatta medrese hoca ve talebeleri dahi bundan şikâyetçi olmuş, bu durumun düzeltilmesi hususunda bazı tedbirlerin alınmasını isteyen çeşitli neşriyatta da bulunmuşlardır. Nihayet 1908'de II. Meşrutiyet'in ilânından sonra konuyu ciddi olarak yaklaştırdı. Tabhâne Medresesi'ndeki açılışın ardından çıkarılan 26 Şubat 1909 tarihli Medâris-i İlmiyye Nizamnamesi ile medrese tahsili on iki yıl olarak kabul edildi, ayrıca dinî ilimler yanında hesap-hendese-cebir, coğrafya, umumi tarih ile İslâm ve Osmanlı tarihleri, hikmet, kimya, hey'et ve kozmografya gibi dersler de konuldu. Ancak bu teşebbüs başarıya ulaşamadığından şikâyetler devam etti.

Medreselerdeki esaslı ıslahat, Mustafa Hayri Efendi'nin şeyhülislâmlığı sırasında dört yıllık çalışmalar sonunda gerçekleştirildi. Islahatın ilk olarak İstanbul'da başlatılması uygun görülerek İstanbul medreseleri bir heyet tarafından tek tek dolaşılıp incelendi. Böylece hangi medresenin kullanılabilir, hangisinin harap halde olduğu, sıhhi bakımdan talebe barındırmaya elverişli bulunup bulunmadığı, dershanesinin mevcut olup olmadığı, kaç talebeyi barındırabileceği gibi hususlar tesbit edildi. Bu araştırmaya göre deftere kaydedilen 184 medreseden seksen yedisi kadroya alınırken doksan yedisi kadro dışı bırakıldı. Ancak daha sonra yeni birtakım düzenlemelere gidilerek komisyonun kadro dışı bıraktığı Küçük Ayasofya Medresesi ve Süleymaniye Dârülhadisi kadroya dahil edilirken bu tesbitte yer alan Mehmed Ağa, Rüstem Paşa, Rahîkizâde, Süleymaniye Tıp medreseleri, Fâtih medreselerinden Karadeniz tarafı Çifte Ayak Kurşunlu ile Baş Tetimme, Akdeniz tarafı Tetimme-i Sâni medreseleri, ayrıca İsmihan Sultan ve Kariye medreseleri kadro dışı tutuldu. Böylece yeni sisteme dahil olan medrese sayısı seksen bire inmiş oldu. Kadroya alınanlar ise tek bir medrese sayılarak İslâm hilâfetinin merkezinde bulunduğu için Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesi adıyla anıldı. Her sınıf için belli bir semtteki medreseler ayrıldı. Tâliye 1. sınıfa Üsküdar, 2. sınıfa Sultanahmet, 3. sınıfa Cağaloğlu-Divanyolu-Küçükayasofya, 4. sınıfa Çarşıkapı, 5. sınıfa Süleymaniye-Saraçhane-Vezneciler, 6. sınıfa Çarşamba, 7. sınıfa Fatih-Haydar, 8. sınıfa Fatih-Malta semtlerindeki medreseler tahsis edildi. Âlf 1. sınıf Beyazıt-Vefa arasındaki medreselerde, 2. sınıf Süleymaniye medreselerinde, 3 ve 4. sınıflar ise Fâtih medreselerinde idi.

Cevap: A

DİN EĞİTİMİ

1. Dini Öğrenme: Din eğitim müfredatı olarak bir tek dini geleneğin öğretileridir. Öğretmenin de o dine inanan kişiler olması beklenir.

Cevap: A

2. Mezhebi/Doktriner Din Öğretimi: Bu tarzda, genellikle her din veya mezhep mensupları için ayrı sınıflar oluşturulur ve ders o mezhebe mensup öğretmenler tarafından verilir.

Temel amaç: öğrencilerin tercih edilen din veya mezhebi sevmeleri, öğrenmeleri ve inanmalıdır.

Cevap: A

3. Mezhepler Üstü Din Öğretimi: Aynı dine inanan öğrencilerin din içerisindeki farklılıklar noktasında ayırım yapılmadan aynı öğrenme ortamında dini birlikte öğrenmeleri anlayışına dayanır.

Temel amaç: Aynı dine mensup olup farklı yorum ve uygulamaları benimseyen insanların temel kaynaklardaki birlikteliklerini okul ortamında doğru bir şekilde öğrenmelerini gerçekleştirmektir

Cevap: C

4. Mezhep Merkezli Dinler arası Açılımlı Din Öğretimi: Bu anlayışta mezhep merkezi din eğitimi terk edilmemiştir. Fakat mezhebe ve dinlere mensup insanların bir arada yaşadığı toplumda, öğrencilerin bu farklılıklarla birlikte yaşamayı öğrenmeleri hedeflenir.

Cevap: B

5. Dinlerarası/ Kültürlerarası/Çok Kültürlü Din Öğretimi: Dinler arası din öğretimindeki temel amaç, aynı ülkede yaşamakla birlikte farklı dinlere mensup öğrencilerin okullarda farklı dinlerin öğrenimini göreyek dinsel yönden birbirlerine yabancılaşmalarını önlemek ve farklı dinlerdeki ortak noktaların işlenmesi suretiyle birbirlerini anlamalarını, hissetmelerini ve farklılıklara saygı duymalarını sağlamaktır.

Cevap: E

6. Farklı mezheplere mensup olanlara kendi anlayışlarını sınıfta ifade etme hakkının verilmesidir.

Mezheplerarası ortak noktalar alınır.

Cevap: D

DİN EĞİTİMİ

1. Sorudaki parçada din eğitiminin temellerinden Sosyolojik Temel ele alınmıştır.

Cevap: C

2. Psikolojik Temeli

İnsan davranışlarının temelinde dinî bir güdünün (motive) olup olmadığı sorusuna cevap bulmak adına, tarih boyunca yaşanan olay ve olgulara bakıldığında bunun var olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Bilindiği gibi insan, gerçek anlamda zayıf ve güçsüz bir varlıktır. Bu nedenle çaresizliğe düştüğü zamanlarda ilk olarak kendinden daha üstün bir güce sığınma ihtiyacı hissetmektedir. Bununla beraber insanın varlığı bir sanata işaret etmektedir. Bu muhteşem varlığı ile Allah Teâlâ'nın varlığına bizzat delil teşkil etmektedir. Onun için insan, ister dağa, ister denize, ister ruhlara, ister herhangi bir puta tapsın; ister kitaplı, ister kitapsız olsun, daima bir din arayışına yönelmiş ve bir dine sahip olmuştur.

İnsanın yaratılıştan beri Yaratıcı ile irtibatı vardır ve bu irtibat, bastırılmış da olsa, çeşitli adlar altında çeşitli yollarla devam etmektedir. Bu nedenle din eğitimcisi, insanlardan hiç umudu kesmemelidir. Dolayısıyla eğitimcileri ve din hizmeti sunanlar için şu ilkeleri belirlemek mümkündür:

- Hiçbir zaman ümitsizliğe kapılmamalı,
- Hidayetin, Allah'ın elinde olduğunu bilmeli,
- Karamsar olmadan, iyi niyet, hoşgörü ve sabırla görevlerine odaklanmalı,
- Yaptıklarının karşılığını, sadece Allah Teâlâ'dan beklemelidirler.

Cevap: D

3. Sosyolojik Temeli

İnsan çevresiyle uyum içinde yaşamaya çalışan bir varlıktır. Bu açıdan insan fitratında ise birlikte yaşamaya ve yardımlaşmaya yönelme söz konusudur. Bu nedenle bu insan başkasına muhtaç olmadan, tek başına hayatın üstesinden gelemez.

Teker teker ele aldığımızda, aşağı yukarı bütün dinler ve sosyal nizamlar, ihtiyaç-ımkân ilişkisi ile ilgili problemlerin çözümüne yönelik bir çaba gösterir.

İslâm dini ise iyi insan yetiştirmeyi hedefler. Bu aynı zamanda iyi vatandaş olma anlamına gelmektedir. Barış ve huzur içinde yaşayan bir toplumun oluşmasında din eğitiminin önemli olduğu söylenebilir.

Cevap: C

4. Kültürel Temeli

Latince bir kelime olan kültür (culture), "ekme, yetiştirme, üretme" anlamına gelmektedir. Terim anlamı ise, "bir toplumun ya da milletin, inanç, fikir, sanat, âdet ve gelenekleri, maddi ve manevi değerlerinin bütünüdür". Kültür denilince daha çok, bir toplumun sanat ve fikir eserlerinin bütünü kast edilmektedir.

Kültürü, maddi ve manevî olmak üzere iki boyuta ayırmaktadır. Buna göre, bilimsel ve teknolojik ürünler, ekonomi, yemek ve kılık-kıyafet maddi kültür; din, dil, inanç, hukuk, örf ve adetler, sosyal ilişkiler, tarih şuuru, estetik, mimari anlayış, yazı, sanat, edebiyat ve ahlâk ise manevî kültürün öğeleridir.

Tarihe bakıldığında kültürlerin ortaya çıkmasında aklın ve aktivite olduğu gibi dinlerin de büyük rolü olmuştur. Çünkü din, kültürün hem mayası, hem de önemli bir unsurudur.

Kendi kültürümüze baktığımızda İslam dini kültürümüzü ve medeniyetimizi derinden etkilemiştir. Mimariden musikiye, dilden, edebiyata, sosyal ilişkilerden, örf ve adetlerimize kadar, her alanda İslam dininin etkilerini görmek mümkündür.

Türklerin İslamiyet'i kabul ettikten sonra, ilk yazılı eser olma özelliğini taşıyan Yusuf Has Hacib'in, Kutadgu Bilig isimli kitabı, dinin kültüre yansımalarının önemli bir örneğidir. Musikimizin içinde de çokça "Allah, Kur'an, tekbir, Peygamber, kader, cennet, cehennem, helal, haram, melek vb." kavramlar geçmektedir. Öte yandan mimarimiz, sanatımız, hikâye ve romanlarımız, şiirlerimiz, sözümüz ve sazımız, destanlarımız, atasözlerimiz ve deyimlerimiz, düşünlerimiz ve bayramlarımız, en mutlu ve en sıkıntılı günlerimiz, hep dinî motiflerle doludur.

Gittikçe daha çok küreselleşen bir dünyada yaşamaktayız. Bu da, çok kültürlü bir ortamda yaşamak anlamına gelmektedir. Bu nedenle, farklı kültürden insanlarla sağlıklı iletişim kurabilmek ve barış içinde insanca yaşamak için, toplumdaki tüm grupların dinlerini ve kültürlerini bilme zaruretinin ortaya çıkarmıştır.

Özellikle Osmanlı döneminde, bazen camilerin avlularına, bazen de şehrin uygun görülen yerlerine, konuyla ilgili âyetlerden ve hadislerden ilham alınarak "Sadaka Taşları" dikilmiştir. Buraya, varlıklı olanlar sadakalarını gizlice koyarlar; ihtiyaç sahipleri de kimsenin görmediği bir vakitte ihtiyacı kadar alarak bir kültür oluşturmuşlardır.

Günümüzde bu kültürün yaşadığını söylemek güçtür. Ancak dinin nasıl kültür haline geldiğini anlama bakımından sadaka taşları çok önemli belgelerdir. Sonuç olarak din kültürü şekillendiren önemli bir unsurdur.

Cevap: E

DİN EĞİTİMİ

5. Evrensel Temeli

Evrensellik, savunulan bir fikrin ve hareketin, dünyanın her yerinde kabul görmesi ve uygulanabilirliğini anlamına gelmektedir. Bu açıdan Kur'an incelendiğinde, evrendeki hiçbir varlığa kayıtsız kalınmadığı görülecektir.

Evrensellik açısından bakıldığında son yıllarda yükselen bir değer olarak müsamaha yani hoşgörünün ön plana çıktığı söylenebilir. Bu konuda İslâm'ın bakış açısı çok daha geniştir. Çünkü İslâm dini, hoşgörü olayına bir "insan hakkı" olarak bakarak evrensellik açısından tüm insanlığa hitap etmektedir.

İslâm hiç kimsenin ırkına, bölgesine, soyuna ve sülalesine eleştiri getirmez (Hucurat 49/12). Bu ayet İslam dininin her kültürün değerlerine olan saygının ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla İslâm dinin özellikle kişilik haklarına dikkat etme konusunda çok daha titiz olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak İslâm dini, bütün insanların kabul edebilecekleri ve uygulayabilecekleri bir din olarak evrenselliğin en güzel örneğidir.

Cevap: A

6. Hukûkî Temeli

Hukuk, "hak" kavramından gelmektedir. Kelime manası itibarıyla hak, "gerçek, uygunluk, doğruluk, münasip durum, aslına uygun, makul, sahih" demektir. Terim anlamı itibarıyla, bir konuda yetki kullanımını ifade eder. Dolayısıyla yaptırım olan kural demektir. Kural koyma ve yaptırım uygulama yetkisi ise devlete aittir.

Din eğitimi açısından bakıldığında anayasada yer alan birçok maddede herkesin kanun önünde, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu ifade edilmektedir. Bununla beraber 24. Maddede herkesin, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahip olduğu vurgulanarak din eğitimi anayasal güvence altına alınmıştır. Bununla beraber Uluslararası sözleşmeler çerçevesinde 10 Aralık 1948'de kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde de din ve vicdan özgürlüğüne değinilmiştir. Bütün bu hukukî düzenlemeler, din eğitimi ve öğretiminin gerek yerel ve gerekse ulusal düzeyde yasal dayanakları olduğunu göstermektedir. Bu anlamda din eğitimi bir haktır. Hak ise, insani boyutta, her zaman vazifeden önce gelir.

Cevap: B

7. Ekonomik Temeli

Ekonomi sınırlı kaynakların sınırsız ihtiyaçlar karşısında adâletli bir şekilde dağıtımını anlamına gelmektedir. Dolayısıyla burada yine önemli olan konulardan biri adâlettir.

Eğitim faaliyeti ve süreci, bir ürün (çıktı) olarak kabul edilmektedir. Eğitim sürecinin çıktılarında biri de ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli insanın yetiştirilmesidir. Burada da eğitim "girdi" olarak kabul edilmektedir.

Dünya genelindeki eğitim sistemlerine bakıldığında bu hususta pragmatik (faydacı) bir yaklaşımın söz konusu olduğu görülecektir. Bu anlayışın uzantısı olarak eğitim üreten kurum ve kuruluşlar bu süreci en az maliyetle gerçekleştirmek istemektedirler. Ya da en az maliyetle, kalitesi yüksek bir eğitim üretmeyi hedef almaktadırlar.

Eğitilmiş insanın istihdam edilmesi, girdi maliyetlerini azalttığından, ürün daha ucuz mal oluyor. Bu da rekabet şansını artırdığı için, piyasada daha avantajlı olmayı sağlamaktadır. İşte bu açıdan, "eğitim yatırımı ve eğitilmiş insan" kavramları, büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde insanların sadece belli bir alanda iyi yetişmiş ve iyi bir eğitim almış olması onlar hakkında olumlu kanaat beslenmesine yetmemekte ve bunun yanında "iş ahlakı" denilen bir eğitimin de kazanılması gereken bir özellik olduğu düşünülmektedir.

Öyle gözüküyor ki, sağlıklı bir din eğitiminden geçmemiş insanların ekonomide istihdam edilmesi, her zaman, daha çok maliyet anlamına gelmektedir. Dolayısıyla din eğitimin amacı, sadece kaliteyi artırmak ve maliyeti düşürmek değil, sağlıklı ve yeterli bir din eğitimi verilecek olursa, bu yönde beklenen amaçların kendiliğinden gerçekleşeceği de unutulmalıdır.

Cevap: D

DİN EĞİTİMİ

1. Surre: Sözlükte “içine altın ve para gibi kıymetli eşyaların konulduğu kese” anlamına gelen bu kelime terim olarak her yıl hac döneminden önce genellikle Mekke ve Medine halkına dağıtılmak için yollanan para, altın ve diğer eşyaları ifade etmektedir. Bu kesenin Haremeyn’e her yıl düzenli biçimde gönderilmesine Abbâsî Halifesi Muktedir-Billâh döneminde başlanılmıştır. Hatta bir çeşit vasıta olan mahmil de ilk defa Abbâsîler devrinde kullanılmıştır.

Cevap: B

2. İCAZET: Medrese tahsilini tamamlayan öğrenciye verilmektedir. İcazet, öğretme ruhsatının verildiğini ifade eden belgedir.

Cevap: C

3. Hz. Peygamber, Medine’ye hicretinin ardından Mescid-i Nebevî’yi inşa ettirirken ailesine ait odaların yanı sıra mescidin güney tarafına düşen giriş kısmında kimse-siz fakir sahâbîlerin barınması için bir gölgelik yaptırdı. Kâbe’nin kible olmasıyla birlikte bu gölgelik mescidin kuzeyine alındı, daha sonra genişletilen Mescid-i Nebevî’ye dahil edildi. Gerek Mekke muhacirlerinden gerekse daha sonra İslâm’ı kabul edip Medine’ye hicret edenlerden yoksul, bekâr ve yakını bulunmayan sahâbîler burada kalıyordu. Ayrıca ensardan ve Abdullah b. Ömer gibi evleri olan muhacirlerden bazılarının Suffe ehline imrenerek onlarla birlikte kaldıkları ve onlardan sayıldıkları bilinmektedir. Yeni katılanlar veya evlenip ayrılanlar olduğu için ashâb-ı Suffe’nin sayısı sürekli değişiyordu. Kaynaklarda Suffe’nin mekân olarak genişliği tam olarak bildirilmemiş olsa da burada aynı anda yetmiş kişinin kaldığına dair rivayetler bu konuda bir fikir vermektedir. Çeşitli zamanlarda kalanların toplam sayısının 400’e ulaştığı ifade edilmektedir. Medine’ye gelip orada bir tanıdığı bulunmayanlar ve Medine’ye gelen heyetler de genellikle Suffe’de ağırlanırdı. Dolayısıyla heyetler çoğaldıkça burada kalanların sayısı da artıyordu. Hatta bir defasında Temîm kabilesinden seksen kişinin Suffe’de misafir edildiği zikredilmektedir

Cevap: a

4. Mektep kelimesiyle eş anlamlı olan küttâb Osmanlılar’da mektephâne, mekteb-i sıbyân, sonraları ise ibtidâî mektep ve ilk mektep gibi adlarla anılmıştır. Batılı yazarlar ise daha çok Kur’an okulu adını kullanmışlardır. Bu okulların tam olarak hangi tarihte ortaya çıktığı belli değilse de Emevîler ve Abbâsîler döneminden beri en yaygın temel eğitim kurumları olduğu bilinmektedir. Başlangıçta İslâmîyet’i yaymak için vazife gören ve farklı etnik grupları İslâm inancı ve hayat tarzıyla bütünleştirmede önemli rol oynayan bu kurumlar daha sonraki dönemlerde ağırlıklı olarak dinî kültürün muhafazasında etkin olmuştur. Köylerde, kasabalarda ve şehirlerde hemen her mahallede ihtiyaca göre bir veya birden fazla bulunan küttâblar, temel eğitimin gerçek bir mümin yetiştirme amacıyla da

bağlantılı şekilde genellikle hocaları daha ileri seviyede eğitim veren bir camiye bitişik halde kurulur ve bazı dersler cami içinde yapılırdı. Küttâbların inşa masrafı gibi diğer harcamaları da ya bir vakıf yahut hayır severler veya bizzat öğrenci velileri tarafından karşılanırdı. XIX. yüzyıla kadar devlet bu kurumlara nâdiren müdahale ettiğinden okulların fizikî şartları, müfredat programları ve ücretleri aileler ve okul görevlileri tarafından belirlenirdi. Öğretmenlerin (müderris, muallim, hoca, müeddip, mektebdâr, molla) ücretleri aynı ya da nakdî olabilirdi. Bazı öğretmenler ise ücretsiz ders verirdi. Varlıklı ailelerin kendi çocukları için özel küttâblar kurdukları da olmuştur.

Çoğunlukla erkek çocukların eğitim gördüğü bu kurumlara zaman zaman kız öğrencilerin de alındığı, İran ve Hindistan’da görülen bazı nâdir örnekler dışında erkek ve kızların ayrı ayrı okutulduğu bilinmektedir. Bu okullar, öğrencilere başta okuma yazma ve basit hesap kuralları gibi temel eğitimin verildiği yerler olmasının yanı sıra aynı zamanda medreselere hazırlık konumundaydı. Küttâblarda eğitim gören öğrencilerden başarılı olanlar medrese eğitimine devam edebiliyorlardı.

Cevap: C

5. “Yer, mekân, ev” gibi anlamlara gelen dâr ile “okuyan” anlamındaki kârf kelimesinin çoğulu olan kurrâ kelimeslerinden meydana gelen dârül-kurrâ, Kur’ân-ı Kerîm’in öğretildiği, bir bölümünün veya tamamının ezberletildiği ve kıraat vecihlerinin tâlim ettirildiği mektepler için kullanılmıştır. Bu müesseselere dârülkur’ân ve dârülhuffâz adı da verilir.

Çok güzel Kur’an okuyan âmâ Abdullah b. Ümmü Mektûm’un Medine’ye hicretinde, Mahreme b. Nevfel’in dârül-kurrâ denilen evinde misafir olduğu şeklinde İbn Sa’d’da yer alan bir rivayetten, bu ismin mescidler dışında Kur’an okunan ve öğretilen yerler için daha Hz. Peygamber devrinde kullanılmaya başlandığı anlaşılmaktadır. Bu ev muhtemelen İbn Şebbe’nin sözünü ettiği, Mescid-i Nebevî’nin güneydoğu köşesinde yer alan ve sonradan Abbâsî Halifesi Mehdî-Billâh tarafından satın alınıp mescide dahil edilen binadır. Aynı rivayeti İbn Abdülber’den nakleden Huzâî, bu olayın medreselerin kuruluşuna örnek teşkil edebileceğini söyler.

Cevap: E

DİN EĞİTİMİ

6. Sözlükte “çekmek, kendine doğru çekmek, celbetmek” anlamına gelen ve daha çok “cerre çıkmak” şeklinde kullanılan bu kelime, bir tabir ve uygulama olarak Osmanlılar’da başlangıçtan beri görülmektedir. Müderrisler ve yetmiş talebeler dokuz ay derslerle meşgul olduktan sonra üç aylarda ve özellikle ramazan ayında şehir, kasaba ve köylere giderek camilerde vaaz verir, Kur’an okur ve diğer din hizmetleriyle halkı irşad ederler, soruları cevaplandırır ve çocukların yetişmesine yardımcı olurlardı. Kanunnâme-i Ehl-i Hıref’te, “Mollalar ve diğer cerciler salı ve perşembe günlerinden başka günlerde dolaşamaz ve camilerde cer yapamazlar” denildiğine göre üç ayların dışında da cerre çıkıldığı anlaşılmaktadır.

Başlangıçta yetmiş kimselerin şehir, kasaba ve köylere gitmesi olumlu sonuçlar vermiştir. Başta İstanbul olmak üzere büyük şehirlerdeki dinî ve kültürel gelişmeler halkın ayağına kadar götürülmüş, böylece en küçük yerleşim birimlerine ulaşma imkânı sağlanmıştır. Buna karşılık halk da kendilerine bu şekilde faydalı olanlara maddî yardımlarda bulunmak suretiyle iki zümre arasında samimi bir diyalog kurulmuştur. Genellikle fakir öğrenciler bir yıl zarfında halkın verdiği “cer akçesi” ve “zekât akçesi” ile geçinmek durumundaydılar. Cer halkın aydınlanması açısından olduğu kadar medreseliler için de bir uygulama niteliği taşıdığından çok faydalı olmuş, bu vesile ile medreseliler toplumun bilgi ve kültür düzeyini geliştirme, ihtiyaç ve eğilimlerini yakından tanıma imkânına kavuşmuştur

Cevap: A

7. İlk defa ne zaman ve nasıl başladığı kesin olarak bilinmemektedir. Halk arasında âmin alayı olarak adlandırılan bu törene “bed-i besmele cemiyeti” de denilmekteydi. Âmin alayı genellikle kandil, pazartesi veya perşembe günleri düzenlenirdi. Âdete uygun olarak okula başlayacak çocuğun ailesi bir gün önceden mektebin hocasına haber gönderirdi. Hoca da merasim günü çocukları sıraya dizer, öndeğiler yüksek sesle ve koro halinde ilâhiler okuyarak, arkadakiler de beyit aralarında “âmin!” diye bağırarak neşe içinde çocuğun evine gelirlerdi. Çocuğun ailesi tanınmış ise komşu okulların hocaları ile öğrencileri de törene davet edilirdi. İstanbul’da oturan ailelerin okula başlayacak çocuğu törenden önce Eyüp Sultan’a götürerek birlikte dua etmeleri âdetti.

Mektepten hareket eden âmin alayı eve doğru yaklaşırken çocuk kapıda bekletilir, âmin alayı eve gelince hoca dua eder, arkasından herkes “âmin!” derdi. Daha sonra çocuk, önceden süslenerek hazırlanmış bir arabaya veya “midilli” adı verilen ata bindirilir ve ilâhiler söylenerek çıkılırdı. Kafilenin önünde iki kişi atlastan yastık üzerinde cüz kesesi ile elifbâyı, arkasındaki, çocuğun mektepte oturacağı minderle okurken cüzünü koyacağı rahleyi taşır; onun arkasında çocuğun oturduğu araba veya midilli, sonra ikişerli sıra halinde mektebin hocası, ilâhiciler ve âminciler yürürlerdi. Çocuğun ailesi ile davetliler ve halk kafilenin arkasında giderlerdi. Şehrin sokaklarında bu şekilde bir müddet dolaşarak çocuk mektebe getirilirdi.

Yine usulüne uygun olarak hocasından ilk dersini aldıktan sonra onun ve davetlilerin ellerini öper, talebelere birisi “aşr-ı şerif” okur ve hocanın yaptığı dua ile tören biterdi. Âmin alayı, bazan sokaklarda bir müddet dolaştıktan sonra çocuğun evine gelir ve ilk ders orada verilmek suretiyle tören tamamlanmış olurdu. Tören sonunda çocuğun ailesince hazırlanmış yemekler yenilir, hocaya, kalfaya, ilâhi okuyan ve âmin alayına katılan bütün çocuklara hediyeler ve harçlıklar dağıtılırdı. Okula başlayan çocuk eğer bir tarikat şeyhinin çocuğu ise o zaman âmin alayına tarikatın sancağı ile dervişleri de katılır, ilâhiler arasında kudümler, halifeler, mazharlar çalınır, zikirler çekilir ve tarikat âyini yapılırdı.

Cevap: C

8. Mülâzemet sözlükte “bir yere veya bir kimseye bağlanmak, bir işte devamlı olmak” mânasına gelir. Terim olarak medrese mezunlarının müderrislik ve kadılık almak için sıra beklemeleri, bu arada meslekî tecrübe kazanmaları ve belirli kontenjanlardan istifade ile göreve başlamalarını ifade eder. Ancak mülâzemet sadece ilmiyeye has bir terim olmayıp yine “staj” anlamında Osmanlı idarî ve askerî teşkilâtında da kullanılmıştır.

Cevap: B

9. Sahn-ı Semân medresesinin tamamlayıcısı olarak ortaya çıkan ve ondan bir derece altta bulunan medreselerin adıdır.

Cevap: D

10. “Umuma, halka açık ders” anlamına gelen ders-i âm tabirinin ilk olarak ne zaman ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte XVI. yüzyıla ait kaynaklarda buna rastlanması daha önce de kullanıldığını gösterir. Bu tabirin halka açık dersler veren müderrisin unvanı olması ise muhtemelen XVII. yüzyılda gerçekleşmiştir. Selânikî Mustafa Efendi’nin, Vâlîde Sultan Medresesi’ne müderris tayininden söz ederken Şehzade Camii’nde ulemâ ve müderrislerin toplanıp “dersiâm eylediklerini” bildirmesi, bu tabirin XVI. yüzyılın ikinci yarısında halka açık umumi ders anlamında kullanılmakta olduğunu düşündürmektedir. XVII-XVIII. yüzyıllarda ise dersiâm sık olarak ve müderrislerin unvanı şeklinde kullanılmıştır. Meselâ Atâî’nin Zeyli Şekâik’inde ve bilhassa Şeyhî Mehmed Efendi’nin Vekâyiü’l-fuzalâ’sında dersiâm unvanını taşıyan birçok âlim bulunmaktadır. Bu dönemde cami ve medreselerdeki “dersiye” hizmetleri genellikle dersiâmlar tarafından yerine getirilmekte, ayrıca vakıf kütüphanelerine tahsis edilen şeyhülkurrâ, meşk hocası, ders halifesi gibi kadrolar arasında dersiâma da rastlanmaktadır. XVIII. yüzyıl cami ve medrese vakıflarında dersiâm cihetlerine daha sık yer verildiği görülmektedir. Ayrıca buralara yapılan dersiâm tayinlerine dair şer’iyye sicillerinde de kayıtlar vardır.

Cevap: C

DİN EĞİTİMİ

11. Sözlükte “tekrarlayan” anlamına gelen muîd kelimesi, medreselerde müderrisin verdiği dersi arkadaşlarına tekrar eden ve müderrise yardımcı olan öğretim elemanıdır. Muîdlik görevi îade terimiyle ifade edilirdi. Muîd kelimesine yukarıdaki anlamda V. (XI.) yüzyıl öncesi kaynaklarında rastlanmaması, bu mesleğin Nizâmiye medreselerinin kurulmasıyla ortaya çıktığı şeklinde yorumlanmaktadır. Ancak geleneğin kaynağını Hz. Peygamber dönemine kadar götürülenler vardır. Rivayete göre Resûl-i Ekrem ders halkasından kalktıktan sonra ashaptan bazıları Abdullah b. Revâha'nın etrafında toplanır, Resûlullah'ın öğrettiği şekilde beraberce zikrederlerdi; Abdullah da onlarla dinî konuları müzakere ederdi. Medrese öncesinde mescidlerde, dârüssünne veya dârülhadislerdeki imlâ meclislerinde, “miâd” da denilen hadis derslerinde aslında kendisi de hadis talebesi olan ve hocanın söylediklerini o anda tekrarlayan “müstemlî” adlı yardımcı elemanlar vardı. Fakat bunlar daha çok hocanın sesini duyurabilmek için tekrar ederlerdi. Esasen çok kalabalık olmayan fıkıh meclislerinde görev yapan muîd ise ders sırasında hocayla beraber oturur, ders bittikten sonra diğer öğrencilere dersi tekrarlardı. Muîdler genellikle diğerlerine göre daha ileri seviyede olan öğrencilerden seçilirdi. Ancak mezun olmuş bir öğrenci veya kürsüsü bulunmayan bir fıkıh âlimi de bu göreve tayin edilebilirdi. Müderris en zeki, en kabiliyetli ve çalışkan öğrencisini muîd seçerdi. Muîdlerin mezun olduktan sonra iyice olgunlaşmadan ve hocası görevi bırakmadan kürsü işgal etmesi ilim geleceğine aykırı sayılırdı. Hoca tayin edilmediği dönemlerde ise muîdler de ders vermiştir. Nitekim daha önce müderrislik görevinde bulunanlar da muîdlik yapabiliyordu. Fakat müderris sıfatı ile ders veren muîdler onların aldığı maaşı alamazdı.

Cevap: C

12. Hac zamanı dağıtılmak üzere Haremeyn'e gönderilen eşya ve hediyeleri ifade eden bir terimdir.

Cevap: B

DİN EĞİTİMİ

1. I. İnfomal: Amaçlı ve planlı olmayan, yaşam süreci içinde kendiliğinden oluşan süreçtir.
II. Formal: Önceden hazırlanmış plan çerçevesinde amaçlı olarak yapılan eğitimidir.
III. Örgün: Okul çatısı altında düzenli olarak yapılan ve hiyerarşik bir düzenin söz konusu olduğu eğitimidir.
IV. Yaygın: Örgün eğitim sistemine girmemiş, herhangi bir kademesinde bulunmuş olan ya da bu kademelerin birisinden ayrılmış olan bireylere göre verilen eğitimidir.

Cevap: C

2. Örgün Eğitim: Okul çatısı altında düzenli olarak yapılan ve hiyerarşik bir düzenin söz konusu olduğu eğitimidir. İlköğretim, ortaöğretim, fakülte gibi..

Cevap: B

3. Formal Eğitim: Amaçlı bir eğitim olup, daha önce hazırlanmış bir plan ve program çerçevesinde yapılır. Bu tür eğitimde, eğitim işini yürüten bir eğitici bulunmakta ve eğitim onun kontrolü ve rehberliğinde devam etmektedir. Bu eğitimde eğitim süreci içerisinde ve sonunda değerlendirme yapılması ve gelen geri bildirimler doğrultusunda sürecin yeniden yapılandırılması söz konusudur.

Cevap: B